

MİLLÎ İRÂDEYE VE DEMOKRASİYE İLK DARBE

27 Mayıs 1960

Hamit Emrah BERİŞ

**MİLLÎ
İRÂDEYE VE
DEMOKRASİYE
İLK DARBE**

27 Mayıs 1960

©
TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ

PRESTİJ ESERLER DİZİSİ

YAYIN SAHİBİ

Prof. Dr. Mustafa ŞENTOP

YAZAN

Prof. Dr. Hamit Emrah BERİŞ

Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi

GENEL YAYIN YÖNETMENİ

Nasuhî GÜNGÖR

YAYIN KOORDİNATÖRÜ

Dr. Metin ÖZKAN

Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi

YAYIN YÖNETMENİ

Serhat Buhari BAYTEKİN

FOTOĞRAFLAR

TBMM Kütüphanesi Arşivi

Milli Kütüphane Arşivi

Adnan Menderes Demokrasi Müzesi

YAPIM

Uluslararası Piri Reis Kültür Ajansı

www.pirireisajans.com

BASKI

Mayıs 2022

ISBN: 978-605-2089-67-5

BASKI ADEDİ

1000

Beriş, Hamit Emrah

Millî İradeye ve Demokrasiye İlk Darbe – 27 Mayıs 1960 / yazar; Hamit Emrah Beriş | 1. bs. -- Ankara : TBMM, 2022.

464 s. : rnk. fotog. ; 27,5 x 21,9 cm -- (TBMM yayınları ; TBMM 2022/4 – BYHİB/1, Prestij Eserler dizisi)

Kaynakça var.

ISBN : 978-605-2089-67-5

1. TBMM – 2. MİLLÎ EGEMENLİK – 3. 27 MAYIS DARBESİ

I. Beriş, Hamit Emrah, yazar, II. Güngör, Nasuhî, genel yayın yönetmeni, III. Baytekin, Serhat Buhari, yayın yönetmeni

321-906

Bu kitap, bir TBMM yayını olup tüm hakları TBMM'ye aittir.

© Eserdeki yazı, fotoğraf ve resimlerin tamamı veya bir bölümü izin alınmadan optik, elektronik veya mekanik yolla basılamaz, çoğaltılamaz.

MİLLÎ İRÂDEYE VE DEMOKRASİYE İLK DARBE

27 Mayıs 1960

Hamit Emrah BERİŞ

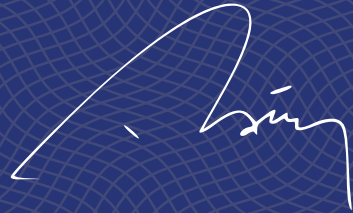
"Egemenlik kayıtsız şartsız milletindir."

K. Atatürk

Cumhurbaşkanı Mustafa Kemal Atatürk'ün
Meclis Açılış Konuşması

**“Millî iradenin üzerinde
hiçbir fânî güç tanımıyoruz.”**

A handwritten signature in white ink, likely belonging to Mustafa Kemal Atatürk, positioned below the quote. The signature is stylized and fluid, with a large initial 'M' and a long, sweeping underline.

Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan'ın
Cumhurbaşkanlığı Kabinesi İlk Toplantı Açılış Konuşması

İçindekiler

13	TAKDİM / MUSTAFA ŞENTOP
15	ÖNSÖZ
19	ÇOK PARTİLİ HAYATA GEÇİŞ
25	DEMOKRAT PARTİNİN KURULMASI
61	DEMİRKIRAT İKTİDARDA
95	1954 SEÇİMLERİ ve DP'NİN İKTİDARINI GÜÇLENDİRMESİ
107	1957 SEÇİMLERİ VE DP'YE KARŞI MUHALEFETİN YÜKSELMESİ
127	DARBENİN AYAK SESLERİ
149	DEMOKRASİYE İLK DARBE
175	TUTUKLAMALAR VE ORDUDA TASFİYELER
201	DARBENİN KARA PROPAGANDASI
231	YASSIADA YARGILAMALARI
267	YASSIADA'DA GÖRÜLEN DAVALAR
341	BASKI, ZULÜM VE İŞKENCE
263	KARAR GÜNÜ
377	İNFAZLAR
407	SEÇİMLER VE SİYASETE YİNE-YENİ MÜDAHALE
423	DARBENİN DEMOKRASİ ÜZERİNDEKİ VESAYETİ
439	İADE-İ İTİBAR
456	YARARLANILAN KAYNAKLAR
461	DİZİN

Prof. Dr. Mustafa ŞENTOP _____ Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanı

TAKDİM

27 Mayıs 1960 günü millî irade ağır bir yara almış, demokrasimize tesirleri sonraki dönemlere de sirayet eden bir darbe vurulmuştur. Tarihimize kara bir leke olarak geçen 27 Mayıs Darbesi, ülkemizin demokrasi serencamının darbelerle malul hâle gelmesinin de başlangıcı olmuştur. Türkiye, 22 Şubat 1962, 20 Mayıs 1963 ve 9 Mart 1971’de 27 Mayıs’ın neticelerinden tatmin olmayan cuntaların yeni darbe teşebbüsleriyle yüz yüze kalmıştır. 12 Mart 1971 tarihinde Hükümetin istifasıyla sonuçlanan bir muhtırayla ordu siyasete bir kez daha müdahale etmiştir. Daha on yıl bile geçmeden 12 Eylül 1980’de toplumun tüm kesimlerini derinden etkileyen ve pek çok insan hakları ihlalinin yaşandığı yeni bir darbeye karşılaşmıştır. Henüz 12 Eylül’ün izleri tam olarak silinmeden 28 Şubat 1997 tarihinde başlayan dönem ise millet iradesini cebren ortadan kaldırma teşebbüslerinin misallerinden biri olmuştur.

Milletimiz yakın geçmişte, 15 Temmuz 2016 günü yeni bir darbe teşebbüsüyle karşılaşmıştır. Devlet içinde yuvalanan FETÖ militanları tarafından hayata geçirilmeye çalışılan bu darbe teşebbüsü, Cumhurbaşkanımız Sayın Recep Tayyip Erdoğan’ın çağrısıyla sokaklara dökülen Milletimizin sağduyusu ve dirayeti sayesinde başarıya ulaşamamıştır. 27 Mayıs 1960’ta demokrasisine sahip çıkamayan milletin vicdanında kanayan yara, kuşkusuz 15 Temmuz 2016 günü tankların önüne yatan vatandaşlarımızın darbeye direnmesinde müessir olan sâiklerden biridir.

Cumhuriyet tarihimizde millî iradeye vurulan ilk darbe olan 27 Mayıs Darbesi, daha sonra görülecek siyasete gayrı meşru yollarla müdahale etme geleneğinin girizgâhı mahiyetindedir. Fakat darbenin demokrasimiz üzerindeki tesirleri yalnızca bununla sınırlı değildir. Darbe sonrasında millet iradesinin tam anlamıyla tecelli etmesini engelleyecek çeşitli vesayet müessese ve mekanizmalarının da sisteme yerleştirildiği görülmektedir. Böylece Türkiye’de demokrasinin tam anlamıyla yerleşmesi ve milletin iradesini hür şekilde kullanması engellenmeye çalışılmıştır. Nitekim diğer darbelerin ve müdahalelerin tamamı da vesayetin güçlenmesi için gayret sarf etmiştir. Bu bağlamda yirmi yıla yakın bir süredir sistem içindeki vesayetin izlerinin silinmesi için atılmakta olan adımların önemli ölçüde başarılı olduğunu görmek memnuniyet vericidir. Ancak bu mücadelede sürekli teyakkuz halinde olmak, millet iradesini hassasiyetle ve dikkatle korumak çok önemlidir.

27 Mayıs Darbesi sonrasında kurulan ve kamuoyunda Yassıada Mahkemeleri olarak bilinen Yüksek Adalet Divanı ile Yüksek Soruşturma Kurulunun işlemlerinin bir hukuk trajedisi olduğu, bugün hemen herkes tarafından kabul görmektedir. Bu müesseselerde icra edilen sözde yargılamalar neticesinde yalnızca üç devlet adamı idam edilmemiş, aynı zamanda bütün siyasetçilere ve genel anlamda siyaset kurumuna bir mesaj verilmek istenmiştir. Yassıada'da verilen kararlar, millî iradenin tecellisi için çaba harcayan siyasetçilere gözdağı mahiyetindedir. Dolayısıyla Yassıada'da gerçekleşen hukuksuzluklarla hesaplaşmak siyaset kurumunun ortak mesuliyeti olarak telakki edilmelidir. Bu maksatla bir taraftan hukuk sistemimizdeki vesayet düzenlemeleri ortadan kaldırılırken diğer taraftan dönemin acı hatıralarının menfi tesirlerini silmek için adımlar atılmalıdır.

Bu çerçevede bilindiği üzere önce 2013 yılında Yassıada'nın adı Demokrasi ve Özgürlükler Adası şeklinde değiştirilerek burada yaşanan acı hatıraların izlerinin silinmesi için çaba harcanmıştır. Bunun ardından Yüce Meclisimiz tarafından 2020 yılında kabul edilen 7248 sayılı Kanun, Yüksek Adalet Divanı ile bu sözde verdiği kararları bütün neticeleriyle birlikte hukuk âleminde kaldırmıştır. Böylece sadece demokrasimiz değil, varlığı ve işlemleri ağır hukuka aykırılıklar ile malul bu Divanın geçmişe etkili şekilde yürürlükte kaldırılmasıyla hukuk sistemimiz de tarihi bir ayıptan arındırılmıştır.

Hiç şüphesiz 27 Mayıs 1960 Darbesi, hiç yaşanmamış olmasını temenni ettiğimiz bir hadisedir. Buna mukabil, tarihimizdeki en acı hadiselerden biri olan bu darbeyi tüm tesir ve neticeleriyle maşerî hafızada diri tutmak ve genç nesillere aktarmak elzemdir. Bu amaçla, Meclis Başkanlığımız tarafından elinizdeki kitap hazırlatılmıştır. *Millî İradeye ve Demokrasiye İlk Darbe: 27 Mayıs 1960* başlığını taşıyan belgesel hüviyetindeki bu kitap, 27 Mayıs Darbesi'nin hazırlık sürecinden Yassıada muhakemelerine ve sonrasına dair süreci, milletimize tekrar hatırlatmak gayesine matuftur. Bu vesileyle kitabın yazarı Hamit Emrah Beriş ile başta Serhat Buhari Baytekin olmak üzere çalışmanın hazırlanmasında emeği geçen herkese teşekkür etmek isterim.

Son olarak başta merhum Adnan Menderes, Fatin Rüştü Zorlu ve Hasan Polatkan olmak üzere 27 Mayıs döneminde ve sonrasında hayatlarını kaybeden bütün demokrasi kahramanlarını rahmet ve minnetle yâd ediyorum. Cenab-ı Hakk'ın milletimize bir daha böyle kara günler yaşatmaması en büyük temennimizdir.

Prof. Dr. Mustafa ŞENTOP
Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanı

ÖNSÖZ

14 Mayıs 1950 günü başlayan yeni dönemle Türkiye’de demokratik kültürün gelişmesi bakımından ciddi bir imkân yakalanmıştı. Çok partili hayata geçilmesinden sonra iktidara gelen Demokrat Parti döneminde Türkiye gerçek anlamda ilk demok-rasi tecrübesini yaşıyordu. Bu dönem aynı zamanda demokratik bilincin gelişmesi ve kurumsallaşması açısından Türk toplumu için öğretici bir niteliğe de sahipti. Ancak 27 Mayıs 1960 günü ordu içindeki bir cuntanın yaptığı darbe demokrasinin kesintiye uğramasına neden oldu. Oyunun kuralları hukuka aykırı şekilde değiştirildi, milletin iradesi hiçe sayıldı ve siyasî iktidar gasp edildi. Dönemin Cumhurbaşkanı Celal Bayar ve Başbakanı Adnan Menderes başta olmak üzere tüm Demokrat Parti yöneticileri ve milletvekilleriyle bazı bürokratlar yargılandı. Adaletsiz ve hukuksuz olduğu yakın geçmişte Türkiye Büyük Millet Meclisi tarafından da tescil edilen Yüksek Adalet Diva-nında yargılamalarında 15 kişi hakkında idam kararı çıktı, bunlardan üçü infaz edildi. Mahkûm edilenler cezalarını çekmek üzere Kayseri Cezaevine gönderildi.

27 Mayıs darbesi, siyasete anti demokratik yollarla müdahale edilmesinin de önünü açtı. Nitekim Türkiye, 1960’ı izleyen neredeyse her on yılda yeni bir darbe ger-çeğiyle karşılaştı. 1971, 1980, 1997 ve 2016 yıllarında ordu içinde bazı gruplar siyasî iktidarı devirmek amacıyla yola çıktı. 27 Mayıs kendisinden sonra yaşanan darbelerin de adeta varlık gerekçesi oldu. En son yaşadığımız ve FETÖ eliyle gerçekleştirilmeye çalışılan 15 Temmuz 2016 darbe girişimi, demokrasinin tahkim edilmesinin hiç bitme-yen bir çaba gerektirdiğini ve bu sürecin en önemli bileşenlerinden birinin vesayetle mücadele olduğunu topluma yeniden hatırlattı.

Darbenin demokrasi üzerindeki bir diğer olumsuz etkisi vesayetin kurumsallaşması oldu. Daha açık bir ifadeyle, darbeciler yalnızca siyasî iktidarı işbaşından uzaklaştırmakla yetinmediler. İzleyen dönemlerde de vesayet ağları aracılığıyla sistemin kontrolünü kendi ellerinde tutmayı amaçladılar. Öyle ki darbenin ardından demokrasiye geçildikten sonra da vesayetin izlerini silmek oldukça kapsamlı çabalar gerektirdi. Dolayısıyla darbeleri yalnızca ortaya çıktığı dönemdeki etkileriyle sınırlı görmemek gerekiyor. Her bir darbe, demokrasinin ve siyasî özgürlüklerin üzerinde düşünüldenden çok daha derin izler bırakır. Bu doğrultuda darbelerle mücadelenin vesayet düzenlemelerinin tasfiyesinden darbecilerin yargılanmasına kadar geniş bir alana yayılan bir dizi çabayı gerektirdiği söylenebilir. Söz konusu çabaların bir diğer ayağı ise darbelerin olumsuz ve yıkıcı etkilerini topluma hatırlatmak.

Elinizdeki çalışma, 27 Mayıs darbesinin hukukî ve siyasî yönleri kadar, hatta belki de bunlardan daha fazla olarak insanî yönüne değinmeyi amaçlıyor. Kitabın yazılma sürecinde herkese hitap edebilme amacıyla akademik bir dil kullanmaktan mümkün olduğunca kaçınıldı. Dönemde yaşanan gelişmeler, kronolojik bir akış içinde verildi. Dönemin canlı tanıklarının ifadelerinden hareketle darbenin başlangıcından Yassıda yargılamalarına kadar olan süreç aktarılmaya çalışıldı.

Bu kitabın fikir babası Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanımız Prof. Dr. Mustafa ŞENTOP hocamızdır. Değerli Başkanımız 27 Mayıs'ın demokrasimiz üzerindeki etkilerinin toplumsal hafızada canlı kalmasını sağlamak için her yaştan okuyucunun ilgisini çekecek bir çalışma hazırlamamızı istedi. Kendisine yönelik teşekkür borcum her türlü şükran ifadesinin üstündedir. Kitap için fikrî desteklerini esirgemeyen Nasuhi Güngör'e, gerekli görselleri sağlamamıza yardımcı olan TBMM Kütüphanesi ve Milli Kütüphane çalışanlarına, Mehmet Bayram'a, dizgiyi ve baskıyı yapan Piri Reis Uluslararası Kültür Ajansından Serhat Buhari Baytekin başta olmak üzere Fatma Gedikoğlu, Çağrı Atmaca ve Fatih Yıldız'a ve editörlüğü üstlenen Metin Özkan'a ayrı teşekkür ederim.

Kitabın Türkiye'de demokrasi bilincinin gelişmesine ve darbelerle mücadeleye mütevazı bir katkı olması hem amacım hem de dileğim. Son olarak başta Menderes, Zorlu ve Polatkan olmak üzere 27 Mayıs, 12 Eylül darbeleriyle 15 Temmuz darbe girişiminde hayatlarını kaybeden şehitlerimize Allah'tan rahmet dilerim. Ruhları şad, mekânları cennet olsun.

Prof. Dr. Hamit Emrah BERİŞ

*“Memleket yeni seçim sistemine
tabi olacaktır.”*

ÇOK PARTİLİ HAYATA GEÇİŞ

Türkiye, İkinci Dünya Savaşı yıllarında bir denge politikası yürütmüştü. Savaş sonrasında ise dünya iki kutba ayrıldı. Bir tarafta ABD’nin öncülüğünde Batılı devletlerden oluşan kapitalist cephe diğer tarafta ise Sovyetler Birliği’nin başını çektiği Doğu Bloku bulunuyordu. Kaderin ilginç bir cilvesi olarak hem kapitalist hem de komünist sistem savaştan galip çıkmıştı ve bunların arasında üçüncü bir yol bulmak neredeyse imkânsızdı. Daha sonraları Soğuk Savaş şeklinde nitelendirilecek bu dönem, pek çok ülkeyi bir tercihte bulunmaya zorladı. İkinci Dünya Savaşı’na katılmayan, müttefiklerin zaferi kesinleştikten sonra mağlup devletlere sembolik olarak savaş ilan eden Türkiye artık kesin bir karar vermek durumundaydı.

Cumhuriyet’in ilanından kısa bir süre sonra, 1924 yılında Terakkiperver Cumhuriyet Fırkasının (TpCF) kurulmasıyla başlayan ilk demokrasi mücadelesi 1925’te çıkarılan Takrir-i Sükûn Kanunu ile son bulmuştu. Kanun’la TpCF’nin yanı sıra demokrasinin kurumsallaşması açısından önem taşıyan pek çok basın-yayın kuruluşu da kapatılmıştı. 1930’da yeniden demokrasiye geçiş için bir deneme yapıldıysa da Atatürk’ün isteğiyle kurulan Serbest Cumhuriyet Fırkasının ömrü bir yılı bile bulamıyordu. Bundan sonra dünya genelinde yaşanan otoriterleşme eğilimleri ve 1939’da başlayan İkinci Dünya Savaşı, tek parti rejimine iktidarını kurumsallaştırması açısından eşsiz bir fırsat verdi. Öyle ki 1930’larda Cumhuriyet Halk Partisi ile devlet arasında doğrudan bir özdeşlik ilişkisi kuruldu. 1945’e gelindiğinde ülkede CHP dışında siyasi parti bulunmadığı gibi örgütlenme özgürlüğü de büyük ölçüde engellenmişti.

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ'NİN 7 NCİ DÖNEM 3 ÜNCÜ YASAMA YILINI AÇIŞ KONUŞMALARI

1 Kasım 1945

Sayın Milletvekilleri!
Büyük Millet Meclisinin yedinci döneminin üçüncü toplantısını açmakla bahtiyarım. Dışarda ve içerde, bütün güç şartların yaman etkilerine karşı, Türk milletinin kaderini selâmet yolunda yürütmek için, Büyük Millet Meclisinin harcadığı engin gayretlere şükranlarımı sunmak ilk borcumdur *(Alkışlar)*. Yeni toplantı yılının candan çalışmalarınızda daha verimli olacağına güvenerek hepinizi sevgilerle selâmlarım *(Alkışlar, süslü sesler)*.

Cumhuriyet Hükûmetinin memleket ve milletin hayrına olarak aldığı cesur kararları takdir buyuracağınıza şüphem yoktur.

Toprak Mahsulleri Vergisinin kaldırılması teklifinden gerçek bir sevinç duydum. Türk milleti dar zamanlarda kendinden istenen fedakârlıkların, ilk imkân belirir belirmez, hafifletilmesi için Büyük Meclisin ve Cumhuriyet Hükûmetinin gösterdiği dikkati farkedecektir.

İhracat vergisinin kaldırılması da, iyi bir teşebbüstür. Mahsullerimizin cihan piyasasında tutunması için Hükûmetin durmadan tedbir arayacağına güveniyoruz.

Yeni bütçede biriktmiş dalgalı borçlara karşılık olarak ehemmiyetli bir ödenek konması, sağlam bir mali bünye için şifalı bir tedbirdir. Bütün bunlarla beraber, Cumhuriyet Hükûmetinin memleketin imarına ve millî donatıma ödenekler ayırması, muvaffakiyetli tertipler sayılır.

Geçen toplantıda, uzun ve geniş tartışmalardan sonra, Toprak Kanununun kabul buyurdunuz. Çalışan çiftçinin kendi işliyeceği toprağın kendi malı olması prensipi, bu memleket için uzun zamandanberi kıymetli bir hayal idi. Toprak Kanununun adaletli, vukufu ve mümkün olduğu kadar çabuk tatbiki ile bu kıymetli hayalin memleketi yükselten bir gerçek olduğu anlaşılacağı günleri ümitle bekliyoruz *(Alkışlar)*.

Yine geçen toplantıda kabul buyurduğunuz Orman Kanunlarıyla Türkiye'de orman rejimi fenni esaslar üzerine kesin olarak kurulmuş bulunuyor. Devamlı olarak ağaçsızlaşan vatanımızın hiç olmazsa altmış senedenberi beliren orman dertleri, zamanınızda asıl dâvalara, bağlanmıştır. İleride memleketimizi yeşil yurt haline getirecek olan tedbirleri alan ve teşekkülleri kuran sizler ve yarınki nesiller için geçici sıkıntılara katlanan bugünkü Türk nesillerini, gelecek Türk evlâtları şükranla anacaktır.

Memleketin iç hayatında bu tedbirleri aldığımızdan sonra, yeni seçim için tabii olarak bir buçuk sene kadar geçecektir. Bu zaman, milletin yeni seçime bir hazırlık devri olacaktır. Tek dereceli olmasını dilediğimiz 1947 seçiminde, milletin çoklukla vereceği oylar gelecek iktidarı tâyin edecektir.

Batılı devletlerin Birinci Dünya Savaşı'nın ardından üst üste krizlerle mücadele etmeleri, Türkiye ya da başka bir rejimin kendi içinde yaşadığı gelişmelerin öncelikli sorunları olmasını engelledi. Daha açık bir ifadeyle Batı ülkeleri için asıl tehditler bir taraftan Sovyetler Birliği'nin öncülüğünde giderek yayılan komünizm diğer taraftan ise Avrupa kıtasında güçlenen faşist rejimlerdi. İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra ise Batı'nın güvenlik anlayışında ciddi bir değişiklik yaşandı. Faşist rejimlerin mağlubiyetinin ardından geriye kalan tek tehlike komünizmdi. Oluşan güç dengesi Sovyetler Birliği'nin kendi etki alanındaki ülkelerle bir blok oluşturması sonucunu doğurdu. Batı dünyası ise kendi birleştirici gücünü demokrasi kavramında bulmuştu. Türkiye, tercihi ni Batı dünyasından yana kullanınca "demokrasi cephesi" durumunda olan bu bloğun siyasal tercihlerine de kayıtsız kalamadı. Daha açık bir ifadeyle, Batılı ülkelerle aynı safta yer alma tercihi karşısında Türkiye'den gerçek anlamda bir demokrasiye geçiş beklendi. Nitekim savaş sonrasında kurulan Birleşmiş Milletlere Türkiye'nin üye olması, demokrasiye geçilmesi şartına bağlandı.

Ünlü siyaset bilimci Samuel P. Huntington, İkinci Dünya Savaşı'nın ardından dünya genelinde bir demokratikleşme dalgasının başladığını kaydeder. Huntington tarafından tarihteki ikinci büyük demokratikleşme dalgası şeklinde nitelenen bu süreç, pek çok ülkenin demokrasiyle ilk kez ya da yeniden tanışmasını anlatır. Bu yaklaşıma göre devletlerin tek başlarına demokrasiye geçiş kararı almasından çok, dünyadaki genel eğilime uymaları demokrasinin kurumsallaşması açısından daha elverişli bir zemin oluşturur. İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra ortaya çıkan demokratikleşme dalgası Türkiye'yi de sarmıştı.

Türkiye, modernleşme sürecinin ilk anlarından itibaren rotasını Batı yönünde belirlemişti. Cumhuriyet'in ilanından sonra Avrupa'da otoriter eğilimlerin giderek güçlenmesi Türkiye'nin demokratikleşmesi açısından bir baskı hatta ciddi bir telkin bile gelmemesi sonucunu doğurmuştu. Ancak işlerin artık değiştiği kolayca anlaşıyordu. Batı dünyası, birleştirici etmeni demokrasi olarak gösteriyor ve kendisiyle hareket edecek devletlerin de bu ideale uygun davranma-

larını istiyordu. Öte yandan Sovyetler Birliği'nin yarattığı tehdit, uluslararası ittifakların güçlü tutulmasını gerektiriyordu. Daha açık bir ifadeyle ne Türkiye Batı'dan vazgeçebilirdi ne de Batı, Türkiye'den. Cumhuriyet Halk Partisi yönetimi ve Cumhurbaşkanı İsmet İnönü bir yol ayrımındaydı. İnönü kararını açıkladı: Farklı siyasi partilerin kurulmasına ve bunların seçimlere katılmalarına izin verilecekti. Daha açık bir ifadeyle Türkiye, 1930'daki kısa süreli tecrübenin ardından bir kez daha demokratik hayata geçişi deneyecekti.

Demokrasiye geçiş kararının Türkiye açısından oldukça stratejik bir adım olduğu açıktır. Kararın ilk boyutu, hiç kuşkusuz Batı dünyası ile yürümeye devam edilmesi açısından kendisini gösterir. Soğuk Savaş yıllarının yaratacağı tehdit ortamında, Sovyetler Birliği tehdidine karşı Türkiye kendini bir şemsiye altına almıştır. Nitekim daha sonra NATO üyeliğiyle birlikte söz konusu ittifak çok daha somut ve güçlü bir şekilde tezahür edecektir. Dış siyasal faydasının yanında ülke içi bütünleşme açısından da demokrasiye geçiş kararının faydalı olacağı düşünülmüştür. Savaş yıllarında giderek artan halktaki hoşnutsuzluğun tehlikeli bir noktaya gelmemesi için demokratik seçimler en önemli emniyet supabı olacaktı. Bunların yanında İnönü'nün Türkiye'nin nihai olarak demokrasiye geçmek zorunda olduğunu idrak ettiği söylenebilir. Tecrübeli devlet adamı, Türkiye'yi demokrasiye taşıyan Cumhurbaşkanı olma onurunu da bu vesileyle elde edecekti. Kuşkusuz CHP içinde giderek artan muhalif girişimlerden yeni kurulacak partiler aracılığıyla kurtulma da parti yönetimi açısından ilave bir fayda olacaktı.

Diğer taraftan ülke içinde tam bir kontrol sağlayan CHP'nin çoğunluğu asla kaybetmeyeceğine yönelik aşırı bir özgüven içinde olduğu da anlaşıyordu. Muhtemelen CHP yönetiminin demokrasiye geçiş konusunda kararlı ve rahat davranmasının nedenlerinden biri de bu özgüvendi. Bunun sonucunda, 1945 yılında çok partili hayata geçiş kararı alındı. İlk serbest seçimin ise 1946 yılında yapılacağı açıklandı. Seçimler için acele edilmesinin en önemli nedeni, birbiri ardına kurulan muhalefet partilerinin seçimlere hazırlıklı olarak girmesini engellemekti. Nitekim 5 Haziran 1946'da Seçim Kanunu değiştirildi. Kanun'la seçimlerin yapılma zamanının

İçişleri Bakanlığı tarafından duyurulacağı hükme bağlanıyordu. İçişleri Bakanlığı, 3 Temmuz 1946 günü gazetelerde bir duyuru yayımladı ve milletvekili genel seçimlerinin 21 Temmuz 1946 günü yapılacağını açıkladı. Seçimlere 17 gün kala hem muhalefet partilerine hem de seçmenlere haber verilmesi yeterli görülmüştü. Dönemin CHP'li İçişleri Bakanı Hilmi Uran'ın altı yüz sayfayı aşkın hatıralarında 1946 seçimlerinin yalnızca iki sayfayla geçilmesi, her konuda belge verilirken gazetelerde imzasıyla yayımlanan seçim duyurusundan hiç bahsedilmemesi ilginçtir.

Kanun'la getirilen diğer bir önemli değişiklik tek dereceli seçim sistemine geçilmesiydi. 1876'dan itibaren başlayan seçim sürecinde iki dereceli seçim sistemi uygulanıyor, seçmenler öncelikle "müntehib-i sani" denilen ikinci seçmenleri belirliyorlardı. Yapılan değişiklikle bu usul terk edildi. Bunun yanında seçim sürecinin hâkimler değil valiler tarafından yürütülmesi kararlaştırıldı. Her iki yöntemin de sonuçlara müdahaleyi kolaylaştıran bir yüz taşıdığı açıktır. Kanun'la her 40 bin vatandaş için bir milletvekili seçilmesi kararlaştırıldı. Seçim çevresinin nüfusu 40 binden az olsa da bir milletvekiliyle temsil edilme hakkı olacaktı. Nüfusu 40 binden fazla olan seçim çevreleri için 55 bine kadar bir; 55 bin 1'den 95 bine kadar iki; 95 bin 1'den 135 bine kadar üç; 135 bin 1'den 175 bine kadar dört milletvekili seçilmesi, nüfus miktarı yükseldikçe milletvekili sayısının bu yolda artırılması kararlaştırıldı. Meclis toplamda 465 milletvekilinden oluşuyordu.

“Yeter Söz Milletindir.”

DEMOKRAT PARTİNİN KURULMASI

7 Haziran 1945 günü CHP grubuna Celal Bayar, Adnan Menderes, Fuat Köprülü ve Refik Koraltan imzasıyla bir önerge verildi. **Dörtlü Takrir** şeklinde anılacak olan bu  nerge, Meclis’in daha aktif hâle gelmesi ve kararların daha ciddi şekilde müzakere edilmesini içeriyordu. Takriri veren milletvekilleri, aynı zamanda  nergelerinin çoğunlukla yapıldığının aksine kapalı oturumda tartışılmasına da karşıydı. Dört milletvekili,  nergelerinin grubun açık oturumunda müzakere edilmesini ve bu şekilde kamuoyunun gündemine gelmesini istiyorlardı. Ancak CHP yönetimi, Parti içinde ortaya çıkan bu muhalif hareketin kamuoyuna yansımaları istemiyordu. Yapılan oturumda takriri Menderes savundu. CHP milletvekillerinin sert tutumuna rağmen Menderes konuşmasında soğukkanlılığını kaybetmedi. Eleştirilere güçlü cevaplar verdi ve geri adım atmadı. Buna karşılık Fuat Köprülü, gelen sert eleştiriler nedeniyle takriri geri çekmeyi düşünmüştü. O anları Bayar şöyle aktarır:

“Yanımda oturan Fuat Köprülü’n n birden ayağa kalktığını gördüm. Takriri geri almaya niyetli olduğu görülüyordu. Ete inden  ekip oturttum. Sert bir sesle: ‘Biz verdiğimiz takrirleri geri alacak insanlardan değiliz’ dedim. Sesini  ıkartmadı. Ve takrir oya konuldu. İmza sahibi dört milletvekilinden başka bütün eller havaya kalktı. Takririmiz ret olunmuştu.”

Celal Bayar çok daha sonraları, Menderes’in oturumdaki tavrını ise ř  şekilde anlatacaktı:

“Adnan Menderes’in bir başka güçlü yanını tanıdım. Saldırılarından yılmıyor, sınırlarını bozmuyor, içinde fikir varmış gibi görünen demagojik sözlerin parlak balonlarını bir cümle ile patlatıp s nd r yordu. Apaçık görünüyordu ki Adnan Menderes iyi bir polemi  dir.”

CHP MECLİS GRUBU YÜKSEK BAŞKANLIĞINA

Daha kuruluşundan beri, Türkiye Cumhuriyeti'nin ve CHP'nin en esaslı umdesini teşkil eden demokrasi prensiplerine tamamiyle tatbiki sayesinde refah ve saadete kavuşacağı kanaatine bağlanmış olan vatandaşların bütün memlekette ve bilhassa Partimiz mensupları arasında en büyük ekseriyeti teşkil ettikleri şüphesizdir. İşte bu kanaattir ki milletçe özlenen bu amacın gerçekleştirilmesi için lüzumlu gördüğümüz tedbirleri Partimizin Meclis Grubuna arz ve teklif etmeyi borç bildik.

Atatürk'ün ölmez adına bağlı olan mukaddes Kurtuluş Savaşı'mızdan doğan Türkiye Cumhuriyeti, ilk Teşkilat-ı Esasiye Kanunu ile dünyanın belki en demokratik anayasasını meydana getirmiş ve bu sayede gerek ferdi hürriyetleri, gerek millî murakabeyi en geniş surette sağlamak imkânlarını vermiştir.

Memleketi Ortaçağ'dan kalma bir takım zararlı müesseselerden koruyabilmek ve irticar kırmak maksadıyla 1925'ten sonraki yıllarda siyasi hürriyetlerin bazı takyidlere uğratıldığını biliyoruz. Lâkin Türkiye Cumhuriyeti Devleti, Teşkilatı Esasiye Kanunu'nun, demokratik ruhuna daima sadık kalmış ve Cumhuriyet'in Kurucusu Büyük Atatürk bunu tamamiyle demokratik bir şekilde ulaştırmak idealinden ölünceye kadar ayrılmamıştır.

Burada izaha lüzum görmediğimiz türlü sebeplerden dolayı muvaffakiyetsizlikle neticelenen Serbest Fırka tecrübesi bu maksatla yapılmış bir harekettir. Bu talihsiz tecrübenin uyandırdığı tepkiler neticesinde siyasi hürriyetlerin yeni bir takım tahditlere uğratıldığı inkâr edilemez. Bununla beraber Cumhuriyet idaresinin her şeye rağmen demokratik tekâmül yolunda ilerlediğini gösteren teşebbüsler de vardır. Büyük Millet Meclisi seçimlerinde, müstakil mebuslara gittikçe daha artacak nispette yer ayrılması tecrübesini buna bir delil olarak zikredebiliriz.

İkinci Dünya Savaşı'nın belirmeye başlaması ve harp tehlikesinin memleketimizi daimi bir tehdit altında bulundurması pek tabii olarak siyasi hürriyetleri bir kat daha tahdide sebep olmuş ve bu suretle Teşkilat-ı Esasiye Kanunu'nun demokratik ruhundan biraz daha uzaklaşmıştır. Gerçi CHP içinde ayrıca bir müstakil grup teşkili millî murakabede tek parti usulünden doğan zararların karşılanması yolunda bir tecrübe olmakla beraber kuruluşundaki gayri tabiiik dolayısıyla bundan da müspet bir netice alınmadığını görüyoruz.

Bütün dünyada, hürriyet ve demokrasi cereyanlarının tam bir zafer kazandığı demokratik hürriyetlere riayet prensibinin milletlerarası teminata bağlanmak üzere bulunduğu şu günlerde, memleketimizde de Cumhurbaşkanından en küçüğüne kadar bütün milletin aynı demokratik ülküleri taşıdığından şüphe edilemez.

Uzun asırlardan beri müstakil bir devlet olarak yaşayan Türkiye'de hatta okuyup yazma bilmeyen vatandaşların bile siyasi hürriyetlerini şuurla kullanacak bir seviyede bulundukları inkâr edilemez bir hakikattir. Okuyup yazma bilmeyen köylüler arasında bile dünyanın en değerli idare ve siyaset adamlarını yetiştirmiş olan milletimizin bilhassa Cumhuriyet idaresinin kuruluşundan beri yapılan hamleler neticesinde bundan 20 yıl evveline nispetle çok yüksek bir seviyeye erişmiş bulunduğu övünülecek bir gerçektir.

İşte bir taraftan iç hayatımızdaki bu mesut tekâmülün yarattığı siyasi olgunluk, diğer taraftan bugünkü medeniyet dünyasının umumi şartları daha ilk Teşkilât-ı Esasiye Kanunu'muzda hâkim olan demokratik ruhu, bugünkü siyasi hayat ve teşkilatımızda kuvvetle tecelli ettirmek zamanı geldiği kanaatine bizi sevk etmiş bulunuyor. Bunun bir an evvel gerçekleşmesi yönündeki düşüncelerimizi şöyle hülâsa ediyoruz:

- 1) Millî hâkimiyetin en tabîi neticesi ve aynı zamanda dayanağı olan Meclis murakabesinin anayasamızın yalnız şekline değil, ruhuna da tamamiyle uygun olarak tecellisini sağlayacak tedbirlerin alınması.
- 2) Yurttaşların siyasi hak ve hürriyetlerini daha ilk Teşkilât-ı Esasiye Kanunu'muzun gerektirdiği genişlikte kullanabilmeleri imkânlarının sağlanması.
- 3) Bütün parti çalışmalarının yukarıdaki esaslara tamamiyle uygun bir şekilde yeniden tanzimi. Muhterem milletvekilleri arkadaşlarımızın, yüksek tasviplerine sunduğumuz bu teklifimizle, daha ilk kuruluşundan beri millî hâkimiyet gayesine erişmeyi, onu gerçekleştirmeyi hedef tutan CHP'nin ve bütün Türk milletinin yüksek arzularına tercüman olduğumuza, Atatürk'ün idealine sadık kaldığımıza inanmış bulunuyoruz.

Cumhurbaşkanımızın 19 Mayıs 1945 tarihli nutuklarında; "Siyaset ve fikir hayatımızda demokrasi prensiplerinin daha geniş ölçüde hüküm süreceği hakkındaki fikirleri", bu teklifimizin vakitsiz ve yersiz olmadığı hakkındaki inancımızı büsbütün kuvvetlendirmiştir. Milletimizin bütün kuvvet ve iradesini temsil eden Büyük Millet Meclisi Parti Grubu arkadaşlarımızın Türkiye Cumhuriyeti'ne ve Türk milletine dünya demokrasileri arasında şerefli bir mevki sağlayacak olan bu teklifi, kendi öz düşüncelerinin bir ifadesi gibi telakki edeceklerinden asla şüphe etmediğimizi bir defa daha tekrar eder ve takririmizin açık oturumda müzakeresini saygılarımızla rica ederiz.

Celâl Bayar
İzmir

Refik Koraltan
İçel

Fuat Köprülü
Kars

Adnan Menderes
Aydın

Celal
BAYAR

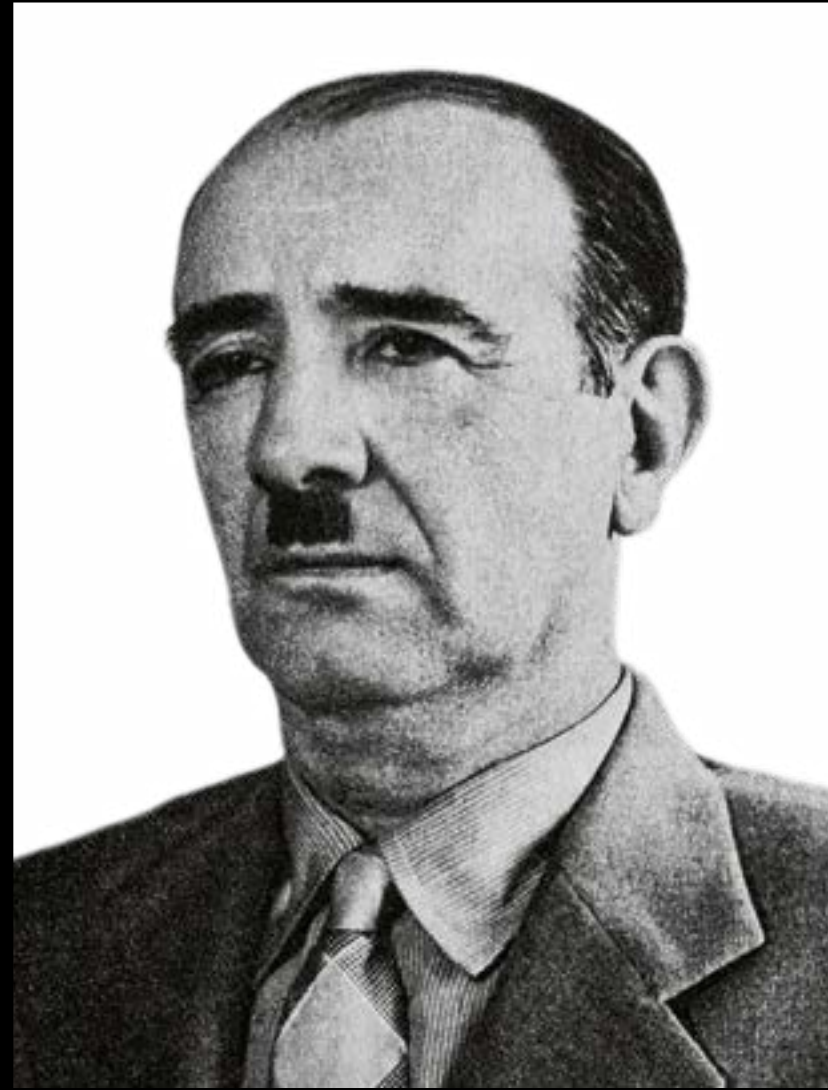

Refik
KORALTAN

Fuat
KÖPRÜLÜ

Adnan
MENDERES

Tecrübeli politikacının Menderes'te keşfettiği bu özellik hem muhalefet yıllarında hem de iktidara geldikten sonra DP'nin çok işine yarayacaktı. Gündelik hayatında sakin ve hatta çekingen bir insan gibi görünen Menderes, kürsüye çıktıktan sonra bambaşka birisi haline geliyordu. Aslında Bayar ile Menderes'in karşılaşması çok daha önceki yıllara, Bayar'ın İttihat ve Terakî'nin İzmir il sekreterliğini yaptığı günlere dayanıyordu:

"Bir gün, Kızılçullu Amerikan Koleji'nden üç gencin benimle görüşmek istediklerini haber verdiler. Kabul ettim. Hemen hemen aynı yaşlarda üç gençti. Temiz giyinmişlerdi. 15-16 yaşlarında görünüyordular. İçlerinden biri konuşmaya başladı.

Okudukları Amerikan Koleji'nde, eğitim kadrosu içinde misyoner rahipler varmış. Bunlar Müslüman öğrenciler üzerinde işliyorlar ve Hristiyan yapmaya çalışıyorlarmış. Bu gençlerin şikâyeti bu idi.

Çok heyecanlı idiler. Yürekten konuşuyorlardı. Gördüklerini, vatansever bir duygu ile dile getiriyorlardı."

T. B. M. M. Azayl kiramına majlis muhtasar tercümei hal varakası

[illegible][illegible]

27 The same factor could be interpreted as self-interest.

Lophoceros *Sundell's Barkhede* *and Agneta Barkhede*
Cephe, Rind, Baf, ... Cephe, Rind, Baf, ...
and Agneta Barkhede *and Agneta Barkhede*

[illegible]

Bayar, kendisini ziyarete gelenlerin genç yaşlarına rağmen vatanseverlikleri ve millî değerlere yönelik hassasiyetlerinden oldukça etkilenmişti. Tahmin edileceği gibi Bayar'la heyecanlı şekilde konuşan genç Adnan Menderes'ti. Kaderin ilginç bir cilvesi olarak iki isim şimdi aynı siyasi çizgide duruyordu. Söz konusu önerge, CHP Meclis Grubunda okunup oylandıktan sonra reddedildi. Ancak her şey burada bitmeyecek, tam tersine bu grup görüşmesi Türk demokrasisi için yeni bir dönemin başlangıcı olacaktı. Partinin muhalif kanadı olarak beliren bu milletvekilleri için bir disiplin süreci işletildi. Disiplin süreci devam ederken Menderes, Türkiye'nin Birleşmiş Milletlere üyeliği ile ilgili Meclis müzakereleri sürecinde kürsüye çıkarak acilen demokrasiye geçilmesi yönünde bir konuşma yaptı. Bu konuşma, CHP yönetimi açısından bardağı taşıran son damla oldu. Menderes ve Köprülü Partiden ihraç edildi. Hakkında ihraç kararı alınmayan Bayar ise Partiden kendisi istifa etti. Son olarak arkadaşlarına destek vermeye devam edeceğini açıklayan Koraltan için de ihraç kararı alındı.

Aynı isimler tarafından, CHP içinden bir grup siyasetçi ve dışarıdan bazı isimlerin daha katılımıyla, 7 Ocak 1946'da Demokrat Parti (DP) adıyla yeni bir parti kuruldu. Kuruluşundan sonra kısa bir süre içinde ülke genelinde örgütlenmesini tamamlayan DP, 1946 genel seçimlerine katılma hakkını elde etti. "Açık oy, gizli tasnif" esasına göre yapılan 1946 seçimlerinin hakkaniyetli olmadığı ve sonuçlara hile karıştırıldığı hemen herkes tarafından kabul edilen bir gerçektir. Sandıkların kapatılmasından sonra gelen ilk sonuçlarda DP önde giderken ilerleyen saatlerde ibre CHP lehine dönmüştü. Seçim sandıkları valiliklerde toplandıktan sonra hazırlanan birleştirme tutanaklarıyla ilk sonuçlar arasında ciddi farklar bulunuyordu. 1946 seçimlerinde CHP 395, DP 64, bağımsızlar ise 6 milletvekilliği kazandı. Hatta Menderes bile memleketi Aydın'dan milletvekili seçilememiş, o dönem uygulanan sistemde ikinci aday olduğu Kütahya ilinden Meclise girmişti.

Celal BAYAR

Mahmud Celaleddin Bayar, 1883 yılında Bursa'nın Gemlik ilçesine bağlı Umurbey köyünde doğdu. İlk ve ortaöğrenimini Bursa'da tamamladıktan sonra aynı şehirde çeşitli işlerde çalıştı. 1903 yılında Reşide Hanım'la evlendi ve bu evlilikten üç çocuğu oldu. 1907 yılında İttihat ve Terakki Cemiyetine girdi. 1908'de İTC'nin Bursa Şubesinin resmen açılmasının ardından başkanlığını üstlendi. İttihat ve Terakki'nin partileşmesinden sonra Bursa ve İzmir'de Parti sekreteri olarak siyasi çalışmalarını sürdürdü. Kurtuluş Savaşı başlamadan önce İzmir Redd-i İlhak Cemiyeti ve İzmir Müdâfaa-i Hukuk-u Osmaniye Cemiyeti'nin kurucuları arasında yer aldı. Galip Hoca takma adıyla köyleri dolaşarak halkı Kurtuluş Savaşı lehinde örgütledi. 1920'de toplanan Son Osmanlı Mebusan Meclisine Saruhan (Manisa) Mebusu olarak seçildi. Misak-ı Milli'nin kabulünden sonra bu Meclis İngilizler tarafından dağıtılınca Bursa'ya geçti. Daha sonra Bursa Mebusu olarak Ankara'da toplanan Büyük Millet Meclisine katıldı. Meclis Hükümetinde İktisat Vekili olarak görev yaptı. Cumhuriyet'in ilanından sonra bir süre Mübadele, İmar ve İskân Bakanlığı yaptıysa da 1924 yılında Atatürk tarafından Türkiye İş Bankasını kurmakla görevlendirildiği için bakanlıktan istifa etti. İş Bankasının Kurucu Genel Müdürlüğü görevini 1932 yılına kadar sürdürdü. Aynı yıl İktisat Vekilliği görevine getirildi. 1 Kasım 1937'de Atatürk tarafından İsmet İnönü'nün yerine Başbakanlığa atandı. Böylece Atatürk'ün son Başbakanı oldu. Atatürk'ün vefatından sonra kısa bir süre bu görevi sürdürdüysen de 1939'un başında Başbakanlıktan istifa etti. CHP Milletvekilliği devam ederken Menderes, Koraltan ve Köprülü ile parti yönetimine takdir veren isimlerden biri oldu. Metne beraber imza koydukları diğer isimlerin ihracının ardından Bayar da CHP'den istifa etti. 1946 yılında DP'nin kurucusu ve Genel Başkanı oldu. 1950 seçimlerinde DP'nin iktidara gelmesinden sonra Cumhurbaşkanlığına seçildi ve Genel Başkanlığı Menderes'e bıraktı. Cumhurbaşkanlığı, 27 Mayıs 1960 darbesine kadar kesintisiz on yıl sürdü. Yassıda yargılamalarında idam cezasına çarptırıldı. Ancak yaşı nedeniyle cezası müebbet hapse çevrildi. 8 Kasım 1964'e kadar Kayseri Cezaevinde kaldı. 22 Ağustos 1986'da 103 yaşındayken İstanbul'da vefat etti. Cenazesi vasiyeti üzerine memleketi Umurbey'de toprağa verildi.

*Celal
Bayar*

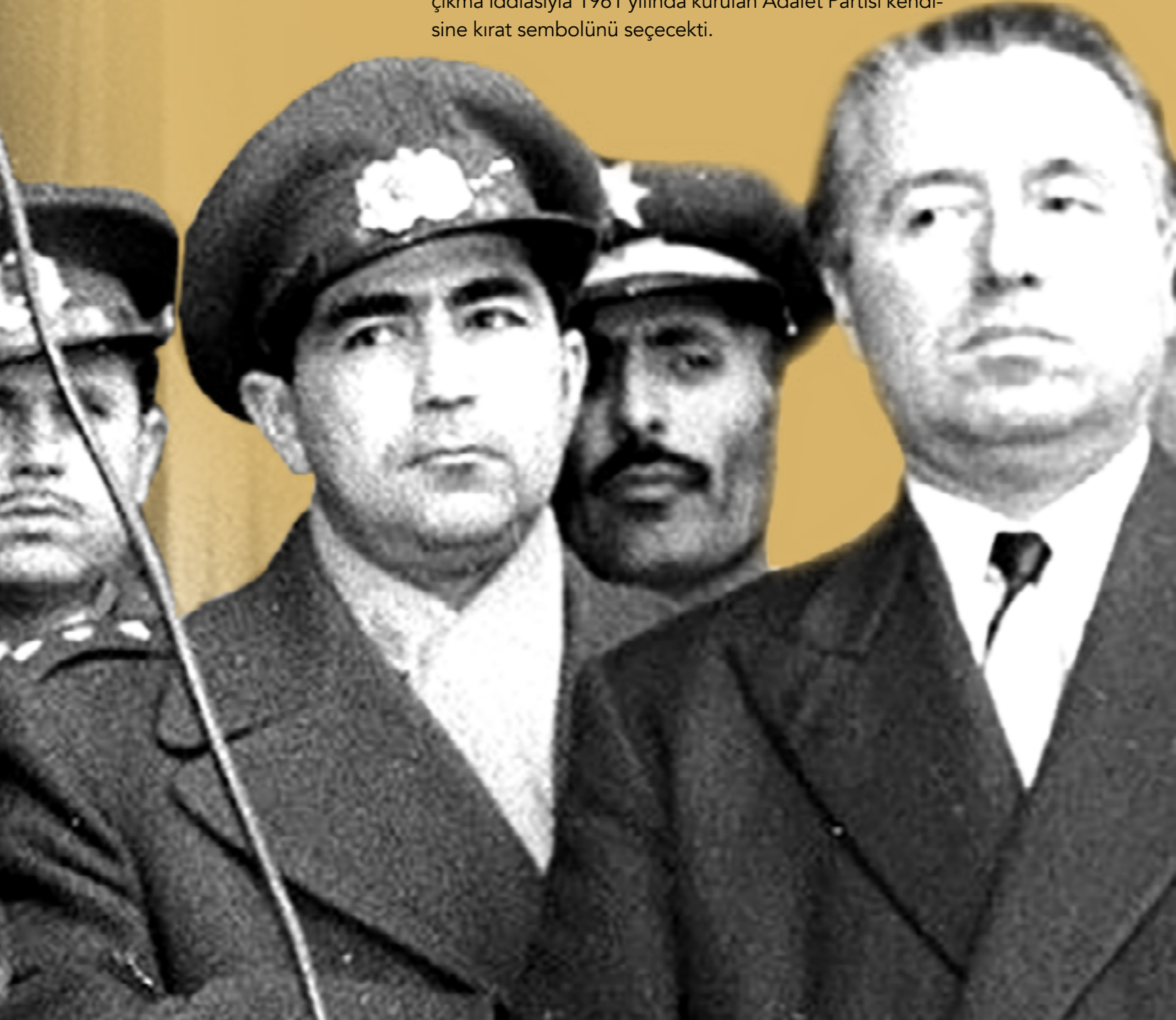

Seçim sonuçları DP’lilerde büyük hayal kırıklığı yarattı. Onlar için en kötüsü, kaybetmek değil, kazandıklarını düşündükleri bir seçimin ellerinden alınmasıydı. Yalnız partililer değil Türkiye’nin her yerinden gelen insanlar seçim sonuçlarına tepkiliydi. Üstelik aynı günlerde Sıkıyönetim Komutanlığı bir bildiri yayımlayarak seçim sonuçlarıyla ilgili spekülasyon yapılmasını yasaklamıştı. Daha sonra Türk siyasal hayatında çokça kullanılacak “sine-i millete dönme” fikri ilk bu dönemde ortaya ıktı. Bazı DP yöneticileri, hileli sonuçları protesto amacıyla seçilen milletvekillerinin istifa etmesini ve parti olarak Meclise girmemelerini istedi. DP içindeki tartışmalarda Bayar, ağırlığını koydu ve demokratik zemin içinde mücadele yürüteceklerini ve haklarını meclis kürsüsünde arayacaklarını söyledi. Böylece sine-i millet tartışmaları sona erdi. Ancak daha ilk günden DP milletvekilleri, İnönü’y ve CHP’yi Mecliste protesto etmeye başladılar. Meclisin aıldığı gün İnönü, Genel Kurul salonuna girdiğinde hiçbir DP milletvekili ayağa kalkmadı ve Cumhurbaşkanını alkışlamadı. Uzun yıllar süren tek parti tecrübesinden sonra bu protestonun şok edici bir etki yarattığı açıktır.

DP, demokratik ilkeler çerçevesinde muhalefetten vazgeçmeyecekti. 1947 yılında toplanan DP Kurultayı, "**Hürriyet Misakı**"nı oybirliğiyle kabul etti. Misak, Anayasa'ya aykırı kanunların yürürlükten kaldırılması, seçim sürecinin mahkemeler tarafından yürütülmesini sağlayacak bir seçim kanununun kabulü ve Cumhurbaşkanı'nın parti üyeliğinden ayrılması taleplerini içeriyordu. CHP'liler ise Hürriyet Misakı'na "Millî Husumet Andı" diyecekti.

Öte yandan uzun yıllar süren tek parti tecrübesinden sonra demokrasi, toplum için oldukça yeni ve telaffuzu bile bilinmeyen bir kavramdı. DP yöneticileri, demokrasiye geçerken en uygun sıfatın bu olacağını düşündükleri için partilerine "Demokrat" adını vermişlerdi. Ancak seçim kampanyası yapıldığında halkın bir kısmı tarafından demokrat ifadesinin "demir kırat" şeklinde telaffuz edildiğini fark ettiler. Bu isim ve kırat imgesi DP geleneğinin sembollerinden biri oldu. Nitekim DP geleneğine sahip çıkma iddiasıyla 1961 yılında kurulan Adalet Partisi kendisine kırat sembolünü seçecekti.

27 MAYIS 1960

44

— Millî İradeye ve Demokrasiye İlk Darbe —

1946 seçimleriyle birlikte CHP iktidarını sürdürdü. Ancak gerek iç gerekse dış kamuoyunun oynanan bu demokrasi oyunundan tatmin olmadığı açıktır. Nitekim muhalefette kalan DP, 1946 yılından sonra güçlenmeye devam etti. Üstelik demokrasiye geçiş, ülkede sivil toplum örgütlenmelerinin ve basın özgürlüğünün de önünü açmıştı. Millet, memnuniyetsizliğini ifade edecek yeni kanallar bulmakta zorlanmıyordu artık. Bunun yanında, CHP yönetimi de strateji değişikliğine gitme kararı aldı. 1946 seçimlerinden sonra İnönü, Başbakanlığa sertlik yanlısı Recep Peker'i getirmişti. Ancak Türkiye'nin siyasi iklimi artık çok farklıydı ve 1930'ların otoritarizminin sembol isimlerinden Peker'in yeni dönemde yerinin olmadığı kısa sürede anlaşılacaktı. Aynı dönemde İnönü, Parti yönetimini fiilen İkinci Başkan olarak görevlendirdiği Şükrü Saracoğlu'na bıraktı. CHP, 1950 seçimleri yaklaşırken bir başka hamle yaptı. Başbakanlığa müderris kökenli bir isim olan Şemsettin Günaltay getirildi. Günaltay bir Meclis konuşmasında Partisinin dine karşı olmadığını savunacak ve şu ifadeleri kullanacaktı:

"İlk mekteplerde din dersleri okutturmaya başlayan Hükümetin Başkanıyım. Bu memlekette Müslümanlara namazlarını öğretmek, ölülerini yıkamak için imam, hatip kursları açan bir Hükümetin Başkanıyım. Bu memlekette, Müslümanlığın yüksek esaslarını öğretmek için İlahiyat Fakültesi açan bir Hükümetin Başkanıyım."

Şemsettin GÜNALTAY

Diğer taraftan İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra ABD, kendi tarafında yer alan ülkelere karşı kapsamlı bir destek paketi uygulayacağını ilan etti. 1947 yılında dönemin ABD Başkanı Harry Truman, dünyanın kabaca iki bloktan oluştuğunu ve kendilerinin demokrasi kanadını temsil ettiklerini açıkladı. Savaş sonrasında yaptığı bir konuşmada dünyada iki hayat tarzının olduğunu söyleyen Truman'ın ima ettiği ayrım, kapitalizm ile komünizm arasında değildi. **Truman Doktrini** olarak tarihe geçen bu yaklaşım, demokrasi ile totalitarizm arasında bir mücadeleye gönderme yapıyordu. Demokrasinin karşı tarafında ise komünist ve faşist rejimlerden oluşan anti demokratik cephe vardı. Truman Doktrini, teorik olarak demokrasi bloğunun güçlenmesi için ABD'nin bundan sonraki süreçte aktif tavır sergilemesini içeriyordu. ABD Başkanı için komünizmin yanında faşist ve nasyonal sosyalist ideolojiler de totalitarizmi temsil ediyordu. ABD, Batı dünyası ile hareket etmek isteyen ülkelerin demokrasiye geçmesini gerekli bir koşul olarak görüyordu. Dolayısıyla aralarında Türkiye'nin de bulunduğu pek çok ülke için artık bundan sonraki güzergâhlarını seçmek için tercih zamanıydı. Türkiye, 1945 yılında istikametini belirlemişti ancak alınan mesafe oldukça sınırlıydı.

27 MAYIS 1960

47

— Milli İradeye ve Demokrasiye İlk Darbe —

1946 seçimleri dikkate alındığında Türkiye'nin demokrasi karnesi zayıftı. Tarihçi Kemal Karpaz, 1946'dan sonra rejimin giderek yumuşamasını ve nihayetinde 1950 seçimlerinin hakkaniyetli şekilde yürütülmesini dünyadaki gelişmelerle yakından ilişkili olarak görür. Aynı dönemde İnönü'nün isteğiyle Başbakan Peker ve muhalefet lideri Bayar arasında bir dizi görüşme yapıldı. 12 Temmuz 1947'de bir beyanname yayımlayan Cumhurbaşkanı İnönü, demokrasinin işlemesi için iktidar ile muhalefet arasında karşılıklı güvenin tesis edilmesi üzerinde duruyordu. İnönü, bu süreçte iki kesime de eşit mesafede durmayı vaat ediyordu. Demokrasinin uygulanması konusunda Cumhurbaşkanı ve Başbakan arasında bir çatlak olduğu da açığa çıkmıştı. Nitekim bir süre sonra Recep Peker görevden alındı ve yeni Başbakan ılımlı kimliğiyle bilinen Hasan Saka oldu. 1946'dan sonra 1950 seçimlerine dek üç kez Başbakan değişti, dört hükümet kuruldu. 1923-1946 arasındaki 23 yıllık dönemde beş Başbakanın toplam 14 hükümet kurduğu hatırlandığında yeni dönemdeki değişimin hızı daha iyi anlaşılabilir.

Çok partili hayata geçildikten sonra gerçekleşen ikinci seçim olan 1950 genel seçimleri adil bir şekilde yapıldı. Üstelik bu kez hem DP hem de diğer muhalefet partileri seçim öncesi daha güçlü şekilde propaganda yapma ve kendilerini millete anlatma fırsatı bulmuşlardı. Kampanya sürecinde DP bir önceki seçimde kullandığı slogan ve tamamlayan kampanya afişleriyle devam etti: "Yeter! Söz Milletin." Ancak bu sefer propaganda için daha fazla süre vardı ve zaten Parti, dört yıldır bütün gücüyle seçimlere hazırlanıyordu.

Ordunun siyasete etkisinin bir örneğiyle 1950 seçimlerinden önce karşılaşıldığı belirtilmelidir. İkinci Dünya Savaşı'nın ülkede yarattığı yokluk ortamı, doğal olarak orduyu da etkilemiş ve özellikle alt rütbeli subaylar arasında CHP iktidarına karşı bir muhalefet başlamıştı. Bu bağlamda, seçimlere 1946 seçimlerinde yaşanana benzer bir şekilde hile karıştırılması durumunda ordunun sürece müdahale edeceği iddia edilmişti. Hatta bu yöndeki mesajlar, hem iktidar partisine hem de muhalefetteki DP yöneticilerine iletilmişti. 1950 seçimlerinin hakkaniyetli bir şekilde yapılmasında dış etkiler kadar bu etmenin de rolünün bulunduğu söylenebilir.

Sonuçta seçimlerde %55 oy oranı elde eden DP, parlamentodaki 487 sandalyenin 416'sını kazanarak iktidara gelmişti. Böylece 27 yıl süren tek parti yönetimi sona erdi ve Türkiye için gerçek anlamda bir demokrasi tecrübesi başladı.

Celâl Bayarın nutku

Seçim emniyetine ait taleplerimizde ısrar edeceğiz

Mitingde şu dört karar alındı: 1 — Gizli oy, alenî tasnif, 2 — Adli teminat, 3 — Memurlar muhakemat kanununun kaldırılması, 4 — Acele kaldırılmadığı takdirde seçimlerde idareciler hakkında tatbik edilmemesi

Eskişehir 10 — Dün, Çifteler civarında Sakarya nehrinin kaynağı bağında tertibedilen Demokrat Parti mitingine Ankara, Polatlı, Sivrihisar, Bilecik, Kütahya, Eskişehir, Bulvadin, Akşehir ve Emirdağ'dan muhtelif nakil vasıtalarıyla gelen kalabalık heyetler de katılmışlardır. Heyetlerden bir kısmı, meydana çadır kurmuşlar ve üstlerine de levhalarını asmışlardır.

Demokrat Parti Genel Başkanı Celâl Bayar ve arkadaşları, meydana dolduran kalabalığın alkışları arasında geldiler. Evvelâ Çifteler İlçe başkanı Celâl Yöntem mikrofona geçerek toplantının mahiyetini belirten bir nutuk söyledi ve sözlerini: «Yeni bir Sakarya yaratacağız ve bunu yeni bir 30 ağustosla bitireceğiz» cümlesi ile sona erdirdi.

Bundan sonra Celâl Bayar, sırasıyla Refik Koralına, Hasan Polatkan, Kemal Zeytinioğlu ve Kütahya Demokratları adına Durmuş, Eskişehir Demokratları adına Azis Ocakçioğlu,

Celâl Bayar

Çifteler İdare kurulundan Sabri Gömürlü konuştular.

(Arkası sahife 2; sütun 1)

ANİT ÖNDER
Tüm sol ayak topuk
da nahir P m. yaralı

Adnan Menderes

Ali Adnan [Ertekin] Menderes, 1899 yılında Aydın'da varlıklı bir ailenin çocuğu olarak doğdu. Annesini iki yaşındayken kaybetti. Birkaç sene sonra babası İbrahim Edhem Bey, kardeşi Melike ve halası da ardı ardına vefat edince yalnız kalan Menderes baba-annesi tarafından büyütüldü. Çocukluğu ve gençliği Aydın'da ailesinden miras kalan Çakırbeyli Çiftliğinde geçti. Eğitime İzmir İttihat ve Terakki Okulunda başladıktan sonra Karaçullu Amerikan Kolejini bitirdi. Önce Birinci Dünya Savaşı'na, ardından Millî Mücadele'ye yedek subay olarak katıldı ve İstiklal Madalyası almaya hak kazandı. 1929 yılında Berin Hanım ile evlendi. Yüksel, Mutlu ve Aydın adlarında üç oğlu oldu. Siyasi hayatına 1930 yılında Serbest Cumhuriyet Fırkasında başladı. Kısa süreli bu siyasi macera sırasında Atatürk'ün dikkatini çekti ve 1931 yılında CHP'den milletvekili seçildi. Ankara'ya milletvekili olarak geldiğinde Hukuk Fakültesine kayıt yaptırdı ve 1935 yılında buradan mezun oldu. 1945 yılında DörtlÜ Taktir tartışmaları sonrası CHP'den ayrılarak Demokrat Partinin kuruluş çalışmalarına katıldı. DP'yi kurduktan sonra 1946'da Kütahya, 1950'de Aydın milletvekili seçildi. 1950'de DP'nin seçim başarısının ardından Cumhurbaşkanı Celal Bayar tarafından hükümeti kurmakla görevlendirildi. Bu şekilde, 27 Mayıs 1960'a kadar kesintisiz şekilde sürecek Başbakanlık dönemi başladı. 1959 yılında Kıbrıs görüşmeleri için gittiği Londra yakınlarında düşen Türk Hava Yolları uçağından yaralı olarak kurtuldu. Aynı kazada aralarında bakan, milletvekili ve bürokratların da olduğu 14 kişi hayatını kaybetmişti. Kendisini yurda getiren uçak İstanbul'a indikten sonra yüz binlerce kişi tarafından karşılandı. Aynı coşkulu karşılama Ankara'ya gelişinde de devam etti. 27 Mayıs 1960 darbesinin ardından tutuklandı ve Yassıada yargılamaları sonucunda idam cezasına çarptırıldı. Cezası 17 Eylül 1961 günü infaz edildi. Naaşı, 1990 yılında, idamından sonra defnedildiği İmralı adasındaki kabrinden alınarak İstanbul'da yaptırılan anıt mezara taşındı.

Adnan
Menderes

Kurtuluş Savaşında Aldığı İstiklal Madalyası
Adnan Menderes Demokrasi Müzesi

Ehliyet Cüzdanı
Adnan Menderes Demokrasi Müzesi

Nüfus Hüviyet Cüzdanı
Adnan Menderes Demokrasi Müzesi

“Başdekilim siz olacaksınız.”

DEMİRKIRAT İKTİDARDA

Seçimlerden sonra Cumhurbaşkanı İnönü görevinden istifa etti. DP cephesinde Partinin lideri Celal Bayar'ın Cumhurbaşkanlığına seçilmesi üzerinde mutabakat oluştu. Yalnızca bir grup milletvekili Partinin kamuoyunda en fazla bilinen ismi olduğu için Bayar'ın hükümetin başına geçmesi gerektiğini düşünüyordu. Ancak bu görüş azınlıkta kaldı ve DP'nin adayının Bayar olması kararlaştırıldı. Böylece Bayar, Atatürk ve İnönü'den sonra Türkiye Cumhuriyeti'nin üçüncü ve ilk sivil Cumhurbaşkanı olacaktı. Asıl sorun ise Başbakanlığa kimin getirileceğiydi. Genç ve mütevazı Aydın Milletvekili Adnan Menderes'in adayı kendisine göre bir hayli tecrübeli olan ve parti içi iktidar mücadelesinde hep birlikte hareket ettikleri Ord. Prof. Dr. Fuat Köprülü'ydü. Bilmediği ise Bayar'ın zihnindeki Başbakan adayının ise doğrudan kendisi olduğuydu.

AKŞAM

Hergün
8 Sahife

AKŞAM

Sene 32 — No. 11460 — Fiyatı: her yerde 10 kuruştur.

PAZARTESİ 4 Eylül 1950

Sahibi: Necmeddin

Başbakan Menderes: "Halk Partisi muhalefet olarak da tasfiyeye uğradı,, diyor

Belediye seçimlerini Demokrat Parti kazandı. Bu netice de Demokrat Parti hükûmetinin icraatının tasvibi suretinde tefsir olunuyor

Ankara 4 — Belediye seçimlerinin neticeleri hakkında gelen haberlere göre, seçimleri Demokrat Parti kazanmıştır. Bu netice, üç dört aylık faaliyet devresinden sonra Demokrat Parti hükûmetinin icraatının tasvip edildiği suretinde tefsir olunuyor.

Gecen yarısından sonra kendisine konuşan bir gazeteci Başbakan Adnan Menderes şunları söylemiştir:

«— Türk milleti, Halk Partisini 14 mayısta iktidarda iken tasfiye etti. Bugün 3 eylülde de muhalefet olarak tasfiyeye tâbi tuttu.»

Ankara'da

Ankara 4 (Akşam) — Bugün yurtta olduğu gibi dün şehir içinde de Belediye seçimleri vasat bir alaka içinde yapıldı. Sabahı aklıyla başlayan seçimlerin bir kaç saat sonra Demokrat Parti lehinde neticelenmesi açıkça anlaşıldı. Bilhassa şehrin nüfusunun yüzde 60-65 ini teşkil eden eski Ankara Dağ mahalleleri ve civar semtlerdeki sandıklarda neticenin Demokrat lehine tezahür edeceği

Ankarada Cumhurbaşkanı Celâl Bayar ve C.H.P. Genel Başkanı İnönü reylerini alıyorlar

in fazlasıyla Demokrat Partinin seçimi kazandığı anlaşıldı.

Cumhurbaşkanı Celâl Bayar dün saat 10.30 da Meclisliyet caddesindeki evinin avlusundaki sandıkta, Başbakan Adnan Menderes ile birlikte oyunu kullandı.

nin kazandığı belirtilmiştir:

Konya: (Merkez), Karaman; Tekirdağ: (Merkez), Çorlu; Kayseri: (Merkez), Erkllet; Zonguldak: (Merkez), Ereğli; Maraş: (Merkez); Isparta: (Merkez); Aydın: (Merkez); Bozdoğan, Çiğir, Incirliova, Uşaklı, Sultanhisar, Ortaklar,

İki mütalâa

Ankara 4 — Cumhuriyet Halk Partisi genel idare kurulu üyelerinden doktor Kemali Bayisil ile Millet Partisi genel sekreteri Ahmet Tahtakılıç, seçim neticeleri alınmaya başlandıktan sonra beyanatta bulunmuş-

Menderes, grup toplantısından sonra Bayar'a gitti. Önce Cumhurbaşkanlığı adaylığı için Bayar'ı tebrik etti ardından her zamanki sakın ve nazik tavrıyla konuya girdi: "Size Başvekâlet için Fuat Hocamızı teklif etmeye geldim." Menderes, Başbakanlığa Fuat Köprülü'nün atanmasını teklif ediyordu. Bayar, karşısındaki mahcup duruşlu adamın yüzüne baktı ve gülümseyerek, "Hayır, Adnan Bey" dedi, "Başvekilim siz olacaksınız."

Tecrübeli siyasetçi, Menderes'in halkın nezdinde diğer Başbakan adaylarından çok daha güçlü bir etkiye sahip olacağını fark etmişti. Üstelik **Dörtlü Takrir** görüşmelerinde görüldüğü üzere Menderes, en hararetli tartışmalarda bile üslûbunu bozmuyor ve sakinliğini koruyordu. Ayrıca Köprülü'ye göre çok daha gençti ve halkın içinden geliyordu. Bayar, yıllar sonra kendisiyle yapılan bir röportajda neden Menderes'i seçtiğini şu cümlelerle anlatacaktı:

"Zeki bir adamdı. Kafası ve yüreği muvazeneli idi. Denilebilir ki, fikirlerini, vicdanının adaletine uğratmadan tatbikata götürmezdi. Doğru düşünmesini bilirdi. Onun için bir fikrin güzelliği değil, doğruluğu önemli idi. Bir fikrin doğruluğu da hayata uygulanabildiği, insanı ve toplumu daha ileriye götürebildiği ölçüde aşikâr olurdu. Doğru düşünmesini bildiği için, kuvvetli bir mantığı vardı. Fikirlerini sonuna kadar savunmasını severdi. Kendisinde halkın içinde yaşamının, halkın içinden gelmenin gücü vardı. Memleketi iyi tanıyordu. Kusursuz bir vatanseverdi. Bu yüzden, düşüncelerinde büyük çoğunlukla haklı çıkıyordu. 'Oy'a saygısı vardı. Genel İdare Kurulunda fikirleri azınlıkta kaldığı zaman, iddia ve düşüncelerinden hemen vazgeçer, bunları unuturdu. Yalnız vazgeçmek ve unutmakla da kalmaz, neden yanlış düşündüğünün sebeplerini de arardı."

Görüldüğü gibi Bayar, Menderes'e her bakımdan çok güveniyordu. Bayar, Başbakanlık göreviyle birlikte Partinin Genel Başkanlığını da Menderes'e bırakıyordu.

27 MAYIS 1960

64

— Millî İradeye ve Demokrasiye İlk Darbe —

22 Mayıs 1950 günü Meclis Genel Kurulunda yapılan seçimlerle Cumhurbaşkanlığına DP'nin Genel Başkanı Celal Bayar seçildi. Böylece askerlik mesleğinden gelen Atatürk ve İnönü'den sonra ilk kez bir sivil, Cumhurbaşkanı oldu. 1947 yılında ilan edilen Hürriyet Misakı'nda dile getirildiği üzere Bayar, Cumhurbaşkanı seçilince partisinden istifa etti. Bir başka sivil olan, Parti Kurucusu ve Aydın Milletvekili Adnan Menderes ise Başbakanlığa atanarak hükümeti kurmakla görevlendirilmişti. Partinin kurucularından Refik Koraltan, 27 Mayıs Darbesi'ne kadar aralıksız on yıl sürdüreceği TBMM Başkanlığına seçildi. Adı son ana kadar Başbakanlık için geçen Fuat Köprülü ise yine Bayar'ın tavsiyesiyle ilk Menderes Hükümetinde Dışişleri Bakanlığı görevine getirildi.

• Milliyet 19 Ağustos 1950

Refik Koraltan

1889'da Sivas'ın Divriği ilçesinde doğdu. Daha sonraları İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi adını alacak olan Darülfünun Hukuk Şubesinden 1910 yılında mezun oldu. Değişik yerlerde savcılık ve emniyet müdürlüğü görevleri yaptı. Trabzon Emniyet Müdürlüğü yaparken Millî Mücadele'nin başlamasıyla kurulan Trabzon Muhafaza-i Hukuk-ı Millîye Cemiyeti'ne katılınca İstanbul Hükümeti tarafından görevine son verildi. Kısa bir süre İstanbul'da avukatlık yaptıktan sonra Ankara'ya geçerek Millî Mücadele'ye katıldı. Birinci Büyük Millet Meclisine Konya Mebusu olarak girdi. Yozgat ve İstanbul İstiklal Mahkemelerinde başkan ve üye olarak bulundu. Cumhuriyetin ilanından sonra 1935'e kadar milletvekili olarak parlamentoda kaldı. Daha sonra 1939'a kadar Artvin, Trabzon ve Bursa valilikleri yaptı. 1939'da İçel Milletvekili olarak yeniden Meclise girdi. Dörtlü Takrir'e imza atan milletvekillerinden biri olması nedeniyle CHP'den ihraç edildi. Demokrat Partinin kurucuları arasında yer aldı. 1950 seçimleriyle DP'nin iktidara gelmesinin ardından TBMM Başkanlığına seçildi ve bu görevi 27 Mayıs darbesine kadar sürdürdü. Yassıada yargılamalarında idam cezasına çarptırıldı ancak cezası MBK tarafından müebbet hapse çevrildi. Kayseri Cezaevi'nde hapis cezasını çekerken 1966 yılında çıkarılan afı serbest bırakıldı. 17 Haziran 1974 tarihinde İstanbul'da hayatını kaybetti. Naaşı Ankara'ya getirilerek Hacı Bayram Veli Camisi'nde kılınan cenaze namazını müteakip Cebeci Asri Mezarlığı'na defnedildi.

Refik
Korattar

1950 Seçimler Sonrası 1. Menderes (19. Cumhuriyet) Hükümeti

Bakanlık	İsim	Seçim Çevresi
Başbakan	Adnan Menderes	Aydın
Devlet Bakanı ve Başbakan Yardımcısı	Samet Ağaoğlu	Manisa
Devlet Bakanı	Fevzi Lütfi Karaosmanoğlu	Manisa
Adalet Bakanı	Halil İbrahim Özyörük	İzmir
Millî Savunma Bakanı	Refik Şevket İnce	Manisa
İçişleri Bakanı	Rüknettin Nasuhioğlu	Edirne
Dışişleri Bakanı	Mehmed Fuat Köprülü	İstanbul
Maliye Bakanı	Hasan Ayan	Bursa
Millî Eğitim Bakanı	Hüseyin Avni Başman	İzmir
Ekonomi ve Ticaret Bakanı	Zühtü Hilmi Velibeşe	İzmir
Bayındırlık Bakanı	Fahri Belen	Bolu
Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanı	Nihat Reşat Belger	İstanbul
Gümrük ve Tekel Bakanı	Nuri Özsan	Muğla
Ulaştırma Bakanı	Ahmet Tevfik İleri	Samsun
Tarım Bakanı	Nedim Ökmen	Kahramanmaraş
Çalışma Bakanı	Hasan Polatkan	Eskişehir
İşletmeler Bakanı	Muhlis Ete	Ankara

DEMOKRAT PARTİ ÜÇÜNCÜ BÜYÜK KONGRESİ BUGÜN SONA ERİYOR

ADNAN MENDERES İTTİFAKLA GENEL BAŞKAN SECİLDİ

Üçüncü Büyük Kongrenin dünkü müzakereleri, Demokrat Partinin, söz, fikir ve münakaşa hürriyeti anlayışından şaheser örnekler verdi

DEMOKRAT PARTİNİN YENİ GENEL İDARE KURULU

Fevzi Lâtfi Karaosmanoğlu - Fuat Köprülü - Refik Koraltan - Celâl Ramazanoğlu - Samed Ağaoğlu - Sıtkı Yırcalı - Refik İnce - Fethi Çelikbaş - Atıf Benderlioğlu - Emin Kalafat - Kâmil Gündeş - Tevlik İleri - Rifki Salim Burçak - Mustafa Zeren

Adnan Menderes'in üçüncü büyük kongredeki konuşması

Genel İdare Kurulu üyeleri: Fuat Köprülü, Refik Koraltan, Celâl Ramazanoğlu, Samed Ağaoğlu, Sıtkı Yırcalı, Refik İnce, Fethi Çelikbaş, Atıf Benderlioğlu, Emin Kalafat, Kâmil Gündeş, Tevlik İleri, Rifki Salim Burçak, Mustafa Zeren

Adnan Menderes ile Fuat Köprülü

Adnan Menderes, Fethi Çelikbaş ve Rifki Salim Burçak

Polisler, askerler ve sivil vatandaşlar, Atatürk'ün doğum günü kutlamaları için İstanbul'da yürüyüş yapıyorlar

Mısır'da olaylı bir nümayişler had safhası

Mısır'da olaylı bir nümayişler had safhası

SOFOR DE

TALYA

Kabine açıklandığı zaman DP yöneticileri büyük bir şaşkınlık yaşadılar. Zira bakanların büyük kısmı bürokrat kökenliydi. Partinin kurulmasında emek veren, dört yıl boyunca mücadele eden ve nihayetinde seçim zaferinde payları olan çok kimse hükümette yoktu. Bakanlık görevleri için çoğunlukla seçim öncesi görevlerinden istifa ederek DP'den aday olan CHP dönemi bürokratları tercih edilmişti. Bu durum Parti içinden tepki almıştı. Zaman içinde Menderes, bu hükümetle planladığı reformları gerçekleştiremeyeceğini anladı. Bu nedenle kabinede ilk revizyonunu çok kısa bir süre sonra, Ağustos ayında yaptı. Eylül, Ekim, Aralık aylarında da başka değişikliklere gidildi. En kapsamlı değişiklik ise 9 Mart 1951 tarihinde gerçekleşti. Menderes, Parti grubunda eleştirilen ya da uyumlu şekilde çalışmadığı bakanları tek tek görevden almak yerine görevinden istifa etmiş, yeni kabineyi kurma görevi Cumhurbaşkanı Bayar tarafından yine kendisine verilmişti. Böylece 20. Cumhuriyet Hükümeti kurularak henüz iktidarın ilk yılı dolmadan bakanların önemli bir kısmı ya da bakanlıkları değişti. DP yöneticilerinin daha fazla görev alacakları kabinenin ortaya çıkması için 1954 seçimlerini beklemek gerekecekti.

29 Mayıs 1950 günü ilk hükümet programını Meclise takdim eden Menderes, öncelikle Tek Parti Yönetimini sert şekilde eleştirdi:

“Hakikat şudur ki; uzun süren Tek Parti hâkimiyeti devrinin hükümetimize intikal eden neticeleri bu ölçüye göre, asla müsait sayılamaz. Nitekim memleketimizin geniş imkânlarıyla milletimizin yüksek vasıfları göz önünde tutulacak olursa uzun yılların beyhude israf edilmiş olduğuna ve hatta memleketin tabii inkişaf seyrinin hatalı ve sakat politikalarla engellenmiş olduğuna hükmetmek icap ediyor.

Millî ve siyasi murakabeden mahrum bir idarenin çok uzun yıllar sürüp gitmesi, birçok hataların irtikabına, israflara ve ifratlara yol açmıştır. Eski iktidarın tek parti hâkimiyetinde ifadesini bulan siyasi görüş ve kehanetleri onun iktisâdi ve mali politikasına da aksetmiştir. Vatan-daş yalnız devletin siyasi ve idari hükmü altında bulundurulmakla iktifa olunmak istenmemiş onu iktisâdi sahada da nüfuz altında tutmak temayülüne göre hareket edilmiştir.

Böylece, zamanla müdahaleci kapitalist, bürokratik ve inhisarcı bir devlet tipi ortaya çıkmıştır. Bu tip devletin; masrafları mütemadiyen artırarak memleketi borçlanma yoluna sokmuş olmasını ve iş ve istihsal hayatını kısırlaştıracak iktisâdi kaynaklarımızın gelişmesine engel olmuş bulunmasını tabii görmek lazımdır.”

Menderes, Tek Parti Dönemi'yle kapsamlı bir hesaplaşmaya girmek niyetindeydi. Buna karşılık, Bayar'ın CHP dönemine ilişkin tamamen olumsuz bir bakış açısına sahip olmadığı görülüyordu. Nitekim Bayar, Tek Parti Dönemi'nde önemli görevler üstlenmişti ve Atatürk'ün de son Başbakanıydı. Cumhurbaşkanı ve Başbakan arasındaki yaklaşım farklılığının en önemli yüzü buydu. Yukarıda zikredilen konuşmada Menderes, "Millete mal olmuş inkılâplarımızı mahfuz tutacağız." ifadesini kullanmıştı. Başbakanın bu açıklamaları Türkiye'de siyasal ve ekonomik özgürlükler bakımından ciddi bir rota değişikliğinin gerçekleşeceğini de işaretliydi.

Dönemdeki önemli siyasi hamlelerden biri de bazı suçlar için af çıkarılmasıydı. Hükümet Programında Menderes, "Adalet duygularına ve ceza hukuku esaslarına uygun bir af kanunu tasarısı meydana getirebilmek için gereken tetkiklere girişilmiş olup yakında bu tasarımı Büyük Meclise sunacağız." demişti. 1950 yılının Temmuz ayında çıkarılan afla; Tek Parti Dönemi'nde siyasi nedenlerle cezaevine giren Nazım Hikmet, Kemal Tahir, Hikmet Kıvılcımlı gibi isimler de özgürlüklerine kavuştular.

Aynı dönemde ordu içindeki bir başka grubun DP'nin iktidara gelmesinden rahatsızlık duyduğu ve darbe yapmak için girişimde bulunduğu iddiaları dolaşmaya başladı. Hatta bir grup subayın daha seçim sonuçları açıklanır açıklanmaz İsmet İnönü'ye gidip darbe yapmak için izin istedikleri ancak İnönü'nün bunu engellediği iddia edildi. Ancak burada ordunun yekpare şekilde hareket etmediğini kaydetmek gerekir. İnönü'den müdahale için izin isteyenler CHP'ye yakın bir grup subaydı. Ordu, Demokrat Partinin iktidarı alma sürecinde genel olarak tarafsız pozisyondaydı. 1940'lardan sonra ordu içinde Cumhuriyet Halk Partisine duyulan güvenin zayıflaması, İkinci Dünya Savaşı'nın da etkisiyle ülkenin görece yoksullaşması nedeniyle CHP iktidarını devirmek için bazı kliklerin oluşması, hiç şüphesiz, Türkiye'de demokrasi geçişi kolaylaştırmıştı. Böylece 1945-1950 arasındaki süreçte ordu içindeki bazı gruplar Demokrat Partiye nispeten sıcak bakıyordu. Ancak paradoksal olarak Demokrat Partinin iktidara gelişiyle beraber ordu ile siyasiler arasındaki ipler gerilmeye başladı.

27 MAYIS 1960

78

— Millî İradeye ve Demokrasiye İlk Darbe —

Bu yöndeki ilk çatışmanın yaşanması DP'nin iktidara gelişinden bir ay sonrasını bile bulmadı. Haziran ayı başında CHP yanlısı bazı üst düzey subayların kendilerini devirmek üzere bir darbe hazırlığında olduğunu öğrenen Başbakan Adnan Menderes, aralarında Genelkurmay Başkanı Nafiz Gürman'ın da bulunduğu pek çok üst düzey komutanın emekliye sevk edilmesini sağladı. Bu geniş çaplı tasfiye hareketi, ordu içinde genel olarak destek buldu. Ancak tasfiyeler orduda farklı hiziplerin bulunduğu ve bunların amaçları ile beklentilerinin değiştiğini de göstermişti. Ayrıca çok sayıda general ve albay da aşamalı olarak emekliye sevk edildi. Böylece yeni Başbakan Adnan Menderes ordunun üst kademe kontrolünü büyük ölçüde eline almayı başarmıştı. Menderes, Meclis konuşmasında bu süreci;

"Size esefle bildirmek isterim ki, iktidara geldiğimiz henüz bir ayı bulmadığı halde, bazı zaruri değişiklikleri mesele ittihaz ederek Cumhuriyet Halk Partisi, orduyu aleyhimize tahrik etmek yoluna sapmıştır. Bizim bütün çalışmalarımız, memleketimizde demokrasiyi perçinlemeye matuftur. Cumhuriyet Halk Partisi eğer başarılı bir çalışmaya girmek istiyorsa başlarındaki iktidar hastalarını atmalıdır. Bu iktidar hastaları havayı teşviş etmek istemektedirler. Memlekette siyasi istikrarı, muhtel gösterecek bir polemiğe, bir hücum ve taarruza geçmişlerdir. (...) Merak etmesinler, iktidarda dört seneden bir gün bile eksik kalmaya niyetimiz yok. Seçimleri de tam vaktinde yapacağız."

sözleriyle özetledi.

DP'nin iktidarda bulunduğu sürenin uzamasıyla söz konusu ilişkiler de daha iyi bir seyir izleyecekti. Buna karşılık bu durumun özellikle üst komuta kademesi için geçerli olduğu, alta inildikçe ise subaylar arasında iktidardan hoşnutsuzluk düzeyinin arttığı, daha sonra gerçekleşen 27 Mayıs Askerî Darbesi ile anlaşılacaktı.

İktidarın ilk günlerinde bir uluslararası kriz de DP'yi bekliyordu. Türkiye'nin Soğuk Savaş Dönemi'nin ilk yıllarında Batı dünyasının savunma ittifakı olan NATO'ya üyelik başvuruları sürekli reddediliyordu. Batılı ülkeler, İkinci Dünya Savaşı'na katılmayan Türkiye'ye bu şekilde tavırlarını gösteriyorlardı. Resmi gerekçe ise NATO'nun adından da anlaşılacağı gibi Kuzey Atlantik bölgesinde yer alan ülkelere yönelik bir koruma mekanizması olmasıydı. Kore'ye asker gönderilmesi, NATO üyeliği için gerekçe oluşturdu. DP iktidarında asker-sivil ilişkileri bakımından en önemli dönüm noktalarından biri Türkiye'nin NATO'ya üye olmasıdır. Türkiye'nin NATO'ya katılmasını sağlayan gelişme ise 1950'de yaşanan Kore Savaşı'na bir askerî birlikle katılmasıydı.

Komünist rejimle yönetilen Kuzey Kore, 25 Haziran 1950 günü İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra tıpkı Türkiye gibi Batı dünyası ile hareket etme kararı alan Güney Kore'ye saldırmıştı. Bunun üzerine Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi, üye devletlere saldırının engellenmesi için Kore Savaşı'na müdahil olmaları çağrısında bulundu. Türkiye, 1949 yılında kurulan NATO'ya kabul edilme beklentisiyle Güney Kore'ye bir tugay gönderdi. Yeni kurulan ve "Şimal Yıldızı" adı verilen tugay 4.500 kişiden oluşuyordu. Bu birlikle Türkiye aktif olarak Kore Savaşı'na katıldı. Bu gelişmenin akabinde NATO Bakanlar Konseyi, Türkiye ile birlikte Yunanistan'ın NATO'ya kabul edilmesini kararlaştırdı. Böylece Türkiye özellikle Sovyetler Birliği tehdidine karşı NATO savunma şemsiyesi altına girdi.

Diğer taraftan Soğuk Savaş yıllarında Batı dünyasının kendisini Sovyetler Birliği tehdidine karşı korumak için oluşturduğu NATO'ya üyelik, Türk ordusunun içyapısında da birtakım değişikliklere gidilmesini zorunlu kıldı. Zira NATO pek çok konuda geliştirdiği standartların, üyesi olan devletlerin orduları tarafından uygulanmasını şart koşuyordu. Bu nedenle NATO üyeliğinden sonra Türkiye'de de ordunun organizasyonel yapısında bazı değişikliklere gidildi. Ordunun eğitiminden modern silahlarla desteklenmesine kadar uzanan geniş bir yelpazede NATO'nun etkileri belirgin bir şekilde hissedilmeye başlandı. Ayrıca NATO üyeliğinden sonra ülke topraklarında ittifak üyeleri tarafından askeri üsler kurulmasına izin verildi. Türk askerleri de farklı ülkelerde bulunan NATO görev gücüne katıldı. NATO üyeliği, ordu mensuplarının uluslararası açıdan daha fazla ilişki geliştirmelerini beraberinde getirdi.

Kore harbi tehlikeli bir safhaya giriyor

Milliyet 6 Temmuz 1950

Kızıl Çin'in harbe girmesi ihtimali var. Mac Arthur Birleşmiş Milletler komutanı oluyor

Hongkong, 5 (A.P.) — Buradaki diplomatik müzakereler, Kuzey Çin'de bir hareket başlamasıyla birlikte sona ermiştir. Müzakerelerin kamaşan şu mertebededir:

Kızıl Çin'in tahmini olarak Çin komünist birliklerini Mançurya'dan Kuzey Kore'ye yollama niyetindedir. Böyle bir hareketin 15 gün kadar yer alması söylenmiştir. Diplomatik sebepler dolayısıyla Kızıl Çin'in Mançurya'da yığınak yapmamasına mücadele etmeyen bir kışın, Çin komünistlerin Mançurya'da yığınak yapmamasına ve menzilelerini bu yolda kullandıkları raporlar alınmış belirtilmiştir.

Tedbir diplomatik ilişkilerin de imtiyazıyla Çin hükümeti ile görüşmeler. Bununla beraber, diplomatların kamusal olarak, Kuzey Çin'de halde Çin - Doğu'da ne dereceye kadar Kızılların gidebileceğine dair kendi kendine karar vermektedir.

Washington, 5 (A.P.) — General Mac Arthur'un, Birleşmiş Milletler tarafından verilen karar gereğince tahliye edilmesi konusunda ve tahliye edilmesi için emriyle ilgili olarak, Kızıl Çin'in tahliye edilmesi kuvveti muhtemeldir, ve bu takdirde general Birleşmiş Milletlerin bayrakını kullanacaktır.

Birleşmiş Milletlerin tahliye kadar bir polis kuvveti mevcut değildir. Müzakerelerden sonra bir karar verildiği ve bu kararın tahliye edilmesi için emriyle anlaşılmaktadır.

[Devamı Sayı 5 ve 4 de]

Birleşmiş Milletler Genel Komutanı olarak atanan General Mac Arthur

Kızıl Çin'in tahliyesi için Kızıl Çin'in tahliyesi

KORE'NİN TAHLİYESİ ZARURİ ADDEDİLİYOR

Askeri müşahitlere göre, kızılarm 250 misli askeri kudrete sahip

Tokyo, 7 (A.P.) — Askeri müşahitlerin kanaatine göre Birleşmiş Milletlerin Kore'yi tahliye edemeyecekleri konusunda Çin ordularının bundan sonraki ilerleyiş stratejisi belirlenmiştir. Fakat bazı müşahitlerin Kore'nin tahliyesini zaruri addetmektedirler. Zira yapılan keşiflere göre, ihtiyat kuvvetleri hariç, Mançurya hudutlarındaki Çin askerleri Birleşmiş Milletler askerlerinden 250 defa daha fazladır. Yani bir müttefik askerinin karpında 6000 komünist askeri bulunmaktadır.

Tokyo, 7 (A.P.) — Çekilmeğe olan Birleşmiş Milletler birlikleri müstevî komünist Çin ve Koreli birlikleri Vongbu saldırılarından tahliye edilmiştir. (Devamı Sayı 5 ve 4 de)

Kızıl Çin'in tahliyesi için Kızıl Çin'in tahliyesi

Kızıl Çin'in tahliyesi için Kızıl Çin'in tahliyesi

KORE'DE MÜTTEFİKLERİN İLERLEYİŞİ DEVAM EDİYOR

Birleşmiş Milletler, tahliye için bir tepayı tekrar ele geçirdi. Kızılarm hepsi tahliye için ele alınmadığı bildiriliyor

Tokyo, 8 (A.P.) — Dün gece Kızıl Çin'in tahliyesi için Kızıl Çin'in tahliyesi

Müttefiklerin tahliye için Kızıl Çin'in tahliyesi için Kızıl Çin'in tahliyesi

Milliyet 5 Şubat 1951

Milliyet 8 Ocak 1951

D. P. III cü BÜYÜK KONGRESİ Türk Fotograf Ajansı
Ankara - Ekim 1951

D. P. III cü BÜYÜK KONGRESİ Türk Fotograf Ajansı
Ankara - Ekim 1951

Demokrat Parti Hükümetinin ilk icraatlarından biri ezanın yeniden kendi dilinde okunmasını sağlamak oldu. Özellikle Menderes, parti içinden de bazı çatlak sesler gelmesine rağmen bu konuda ısrarcı oldu. Birinci Menderes Hükümetinin programının Parti Grubunda görüşülmesi sırasında ezanın Arapça okunmasının önündeki engelin kaldırılması bazı DP milletvekilleri tarafından gündeme getirilmişti. 16 Haziran 1950 günü TBMM Genel Kurulu tarafından ezanın Arapça okunmasını yasaklayan Türk Ceza Kanunu'nun 526. maddesinde değişiklik yapılması, mevcudun oybirliğiyle kabul edildi. Böylece Arapça ezan ve kamet okunması yasağı kaldırıldı. Başbakan Menderes, ilk Meclis konuşmasında yaptığı "mille mal olan ve olmayan inkılap" ayrımını bu örnekle somutlaştırıyordu.

İç siyaset alanında bir diğer hamle Halkevlerinin kapatılmasıydı. Aynı Kanun'la CHP'nin malvarlığı da hazineye devredildi. Bu düzenlemeler CHP ile DP arasındaki tansiyonu iyice yükseltti. CHP, henüz iktidarı kaybetmenin şokunu atlatamadan bunun üzerine Tek Parti Dönemi'nde elde ettiği ayrıcalıklardan da oluyordu. Bayar, bu Kanun'un yanlış olduğunu düşünüyordu. Ancak aynı yıl yapılacak yerel seçimler öncesinde bir ihtilaf görüntüsü verip partiyi zaafa uğratmamak için Kanun'u imzaladı. Yıllar sonra Başvekilim Adnan Menderes kitabında Bayar, iktidarlari boyunca Başbakanıyla yalnızca iki önemli meselede anlaşamadıklarını söyleyecekti. Bu konuların ilki CHP mallarının hazineye aktarılması diğeri ise devri sabık yaratılmaması meselesiydi.

1951 yılının Ağustos ayında “Resmî Daire ve Müesseselerin Siyasi Partilere Bedelsiz Mal Devredemeyeceklerine ve Bu Daire ve Müesseselerle Münfesi Derneklere Ait Olup Siyasi Partilere Terkedilmiş Olan Gayrimenkul Mallarla Bu Partiler Tarafından Genel Menfaatler İçin Yaptırılmış Olan Binaların Sahiplerine ve Hazineye İadesine Dair Kanun” Resmî Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe girdi. Kanun’la kamuya ya da sivil toplum kuruluşlarına ait olan malvarlıklarının siyasi partilere devredilemeyecekleri düzenleniyordu. Üstelik geçmişte bu yönde edinilmiş malların da siyasi partiler tarafından hazineye veya sahibine iade edilmesi öngörülmüyordu. Kanun’un hiçbir yerinde adı geçmese de buradaki açık hedef CHP’ydi. Zira Tek Parti Dönemi’nde pek çok bina CHP’nin mülkiyetine geçirilmişti. Şimdi DP iktidarı, bu mülkleri önceki sahibi olan kamuya ya da sivil toplum kuruluşlarına devrediyordu. Aynı kanunla Halkevleri de kapatıldı. Türk Ocaklarının kapatılmasından sonra, 1932 yılında kurulan Halkevleri, Tek Parti Dönemi’nde CHP’nin toplumsal alanda örgütlenmesinin aracıydı. Halkevleri, rejimin ideolojisini topluma yaymak amacıyla kurulmuştu. DP iktidara geldikten sonra giderleri büyük ölçüde devlet tarafından karşılanan Halkevlerinin bu ayrıcalıklı durumuna son vermek istedi. Başbakan Menderes bu konuda;

“Halkevleri denilen müessese bugün toplumsal yapımızda bir diken gibi, bir yabancı cisim gibi önemsiz bir şeydir. Toplumsal, siyasal bir işlevi kalmamış, kapılarına zincir vurulmuştur. Buyurdular ki halkı demokrasi terbiyesi ile yoğuracak kurumlar haline getirmek lazımdır. Kendilerini ikaz ederim, hiç farkında olmadan totaliter bir zihniyetin ifadesinde bulunuyorlar. (...) Halkevleri, halkodaları kurmak, gençlik teşkilatını ele almak, faşistvari telakki ve düşüncelerin mahsulü olsa gerektir.”

diyecekti. CHP’nin mallarını hazineye devreden Kanun, Halkevlerinin kapatılmasını da kapsıyordu. Doğal olarak CHP bu teklife çok tepki gösterdi. Ancak iktidar partisi, CHP ve Halkevlerine sonradan aktarılmış malları hazineye ve sahiplerine iade etmekte kararlıydı. Ne var ki çıkarılan bu Kanun, Yassıda mahkemeleri sırasında DP yöneticileri aleyhine kullanılan en önemli delillerden biri olacak ve onlara idam yolunu açacaktı.

İç politikamıza dair A. Menderes'in nutku

Başbakan, Halk Partisi muhalefetine aciz içinde prensip mücadelesinden kaçarak teferruatla uğraştığını belirtti

MECLİS, DÜN UZUN MÜNAKAŞALARDAN SONRA İÇİŞLERİ
VE MALİYE BAKANLIKLARI BÜTÇELERİNİ KABUL ETTİ

Başbakanın Meclisteki beyanatı

İzmir, 26 (Medyet) — Başbakan Atila Koşar, Bayık Millet Meclisinde, İçleri Bakanlar Heyeti başkanlığında, CİP, milletvekili İsmail Örsün başkanlığında, meclis üyesi olarak görev yaptı.

«Çok müstemsin arkadaşlar, başbakan Atila Koşar, Bayık Millet Meclisinde, İçleri Bakanlar Heyeti başkanlığında, CİP, milletvekili İsmail Örsün başkanlığında, meclis üyesi olarak görev yaptı.»

İsmi: M. İsmail Karaman	İmza: M. İsmail Karaman
-------------------------	-------------------------

Ashara; M (Ölüm) — 20 yıl önce Mısır'da bu şehirde 20 il de Fikri Apaydın bu kuruluştaki toplanmış ve İyileşir Etkisiyle birleşen bir kuruluştaki devreye giriyor.

Diğer bütün kemirgenler gibi
Hindistan'da da bu sınıfa da
örneğin marmosetlerin, titlerin
portakal kemirgen vahasındaki
kafesler vahasındaki arazide
tarla kenarında yaşadıkları, bu-
na karşın kemirgenlerin
birinden çıkarıldıkları, Kall
Fertili Hindistan'da Sığirciler
gibi yerlerde kemirgenler
çok yabak tarla sınırlarında
da; Halk Portakal kemirgen ve
taraklar, buca kenar, bu-
rak ve tarla kenarlarında ve
dağ kenarlarında, marmoset

© 2000 Blackwell Science Ltd *Journal of Internal Medicine* 247: 353–360

Istanbul **Ekspres**

GÜNLÜK SİYASİ ARSAM GAZETESİ
İstanbul No. 440 - Telefon: 5120 29 KASIM 1962 CUMARTESİ Satış Fiyatı 10 P. Kuruca 10

HERGÜN
6
SAYFA
10 KURUS

BAYAR : Yononistash'in kutbini
Fotokopi.

SPOR : Galatasaraylı Millî Eken
dün yurda döndü.

KRALIÇE : Cihan Güneşi Türkiye
2011 y. y.

"ZULÜM DEVRİ, İSMET PAŞA

İLE SONA ERMİŞTİR"

Muhalefet Liderinin isnatlarını Adnan Menderes şöyle cevaplandırdı:

- [illegible]

Chad Bown, *Global Perspectives on the Internet*, 1998, 1999, 2000, 2001, 2002, 2003, 2004, 2005, 2006, 2007, 2008, 2009, 2010, 2011, 2012, 2013, 2014, 2015, 2016, 2017, 2018, 2019, 2020, 2021, 2022, 2023, 2024, 2025, 2026, 2027, 2028, 2029, 2030, 2031, 2032, 2033, 2034, 2035, 2036, 2037, 2038, 2039, 2040, 2041, 2042, 2043, 2044, 2045, 2046, 2047, 2048, 2049, 2050, 2051, 2052, 2053, 2054, 2055, 2056, 2057, 2058, 2059, 2060, 2061, 2062, 2063, 2064, 2065, 2066, 2067, 2068, 2069, 2070, 2071, 2072, 2073, 2074, 2075, 2076, 2077, 2078, 2079, 2080, 2081, 2082, 2083, 2084, 2085, 2086, 2087, 2088, 2089, 2090, 2091, 2092, 2093, 2094, 2095, 2096, 2097, 2098, 2099, 2100, 2101, 2102, 2103, 2104, 2105, 2106, 2107, 2108, 2109, 2110, 2111, 2112, 2113, 2114, 2115, 2116, 2117, 2118, 2119, 2120, 2121, 2122, 2123, 2124, 2125, 2126, 2127, 2128, 2129, 2130, 2131, 2132, 2133, 2134, 2135, 2136, 2137, 2138, 2139, 2140, 2141, 2142, 2143, 2144, 2145, 2146, 2147, 2148, 2149, 2150, 2151, 2152, 2153, 2154, 2155, 2156, 2157, 2158, 2159, 2160, 2161, 2162, 2163, 2164, 2165, 2166, 2167, 2168, 2169, 2170, 2171, 2172, 2173, 2174, 2175, 2176, 2177, 2178, 2179, 2180, 2181, 2182, 2183, 2184, 2185, 2186, 2187, 2188, 2189, 2190, 2191, 2192, 2193, 2194, 2195, 2196, 2197, 2198, 2199, 2200, 2201, 2202, 2203, 2204, 2205, 2206, 2207, 2208, 2209, 2210, 2211, 2212, 2213, 2214, 2215, 2216, 2217, 2218, 2219, 2220, 2221, 2222, 2223, 2224, 2225, 2226, 2227, 2228, 2229, 2230, 2231, 2232, 2233, 2234, 2235, 2236, 2237, 2238, 2239, 2240, 2241, 2242, 2243, 2244, 2245, 2246, 2247, 2248, 2249, 2250, 2251, 2252, 2253, 2254, 2255, 2256, 2257, 2258, 2259, 2260, 2261, 2262, 2263, 2264, 2265, 2266, 2267, 2268, 2269, 2270, 2271, 2272, 2273, 2274, 2275, 2276, 2277, 2278, 2279, 2280, 2281, 2282, 2283, 2284, 2285, 2286, 2287, 2288, 2289, 2290, 2291, 2292, 2293, 2294, 2295, 2296, 2297, 2298, 2299, 2300, 2301, 2302, 2303, 2304, 2305, 2306, 2307, 2308, 2309, 2310, 2311, 2312, 2313, 2314, 2315, 2316, 2317, 2318, 2319, 2320, 2321, 2322, 2323, 2324, 2325, 2326, 2327, 2328, 2329, 2330, 2331, 2332, 2333, 2334, 2335, 2336, 2337, 2338, 2339, 2340, 2341, 2342, 2343, 2344, 2345, 2346, 2347, 2348, 2349, 2350, 2351, 2352, 2353, 2354, 2355, 2356, 2357, 2358, 2359, 2360, 2361, 2362, 2363, 2364, 2365, 2366, 2367, 2368, 2369, 2370, 2371, 2372, 2373, 2374, 2375, 2376, 2377, 2378, 2379, 2380, 2381, 2382, 2383, 2384, 2385, 2386, 2387, 2388, 2389, 2390, 2391, 2392, 2393, 2394, 2395, 2396, 2397, 2398, 2399, 2400, 2401, 2402, 2403, 2404, 2405, 2406, 2407, 2408, 2409, 2410, 2411, 2412, 2413, 2414, 2415, 2416, 2417, 2418, 2419, 2420, 2421, 2422, 2423, 2424, 2425, 2426, 2427, 2428, 2429, 2430, 2431, 2432, 2433, 2434, 2435, 2436, 2437, 2438, 2439, 2440, 2441, 2442, 2443, 2444, 2445, 2446, 2447, 2448, 2449, 2450, 2451, 2452, 2453, 2454, 2455, 2456, 2457, 2458, 2459, 2460, 2461, 2462, 2463, 2464, 2465, 2466, 2467, 2468, 2469, 2470, 2471, 2472, 2473, 2474, 2475, 2476, 2477, 2478, 2479, 2480, 2481, 2482, 2483, 2484, 2485, 2486, 2487, 2488, 2489, 2490, 2491, 2492, 2493, 2494, 2495, 2496, 2497, 2498, 2499, 2500, 2501, 2502, 2503, 2504, 2505, 2506, 2507, 2508, 2509, 2510, 2511, 2512, 2513, 2514, 2515, 2516, 2517, 2518, 2519, 2520, 2521, 2522, 2523, 2524, 2525, 2526, 2527, 2528, 2529, 2530, 2531, 2532, 2533, 2534, 2535, 2536, 2537, 2538, 2539, 2540, 2541, 2542, 2543, 2544, 2545, 2546, 2547, 2548, 2549, 2550, 2551, 2552, 2553, 2554, 2555, 2556, 2557, 2558, 2559, 2560, 2561, 2562, 2563, 2564, 2565, 2566, 2567, 2568, 2569, 2570, 2571, 2572, 2573, 2574, 2575, 2576, 2577, 2578, 2579, 2580, 2581, 2582, 2583, 2584, 2585, 2586, 2587, 2588, 2589, 2590, 2591, 2592, 2593, 2594, 2595, 2596, 2597, 2598, 2599, 2600, 2601, 2602, 2603, 2604, 2605, 2606, 2607, 2608, 2609, 2610, 2611, 2612, 2613, 2614, 2615, 2616, 2617, 2618, 2619, 2620, 2621, 2622, 2623, 2624, 2625, 2626, 2627, 2628, 2629, 2630, 2631, 2632, 2633, 2634, 2635, 2636, 2637, 2638, 2639, 2640, 2641, 2642, 2643, 2644, 2645, 2646, 2647, 2648, 2649, 2650, 2651, 2652, 2653, 2654, 2655, 2656, 2657, 2658, 2659, 2660, 2661, 2662, 2663, 2664, 2665, 2666, 2667, 2668, 2669, 2670, 2671, 2672, 2673, 2674, 2675, 2676, 267

BAYAR YUNANISTAN'IN KALBİNİ FETHETTİ

CEMURDAGHANIMIZA VE BEFAKATINDERKI İYİ YATA NADİDE MEDİYE
LEH KEREĞİNE YULAN BİRÜN DOSTANE KESİYYATTA BULUNUYO

ESM

DP'nin iktidara gelmesinden sonra farklı yerlerdeki Atatürk heykel ve büstlerine saldırılar başlamıştı. Bu provokatif eylemler DP'nin laikliğe karşı olduğu iddiasını desteklemek için kullanılıyordu. Parti, bu propagandayı etkisiz kılmak için 25 Temmuz 1951 günü 5816 sayılı "Atatürk Aleyhine İşlenen Suçlar Hakkında Kanun"u çıkardı. Böylece Atatürk'ün manevî hatırasına yönelik suçlar Ceza Kanunu dışında özel bir düzenlemeyle müeyyidelere bağlandı. İnönü'nün Cumhurbaşkanı seçilmesiyle paranın üzerinden Atatürk'ün resmi kaldırılmış ve İnönü'nün portresi konulmuştu. DP, paranın üzerine yeniden Atatürk'ün resmini koydu. Ayrıca ağır ilerleyen Anıtkabir inşaatı hızlandırıldı. Böylece laiklik ya da Atatürk karşıtı olunmadığı mesajı verilmek isteniyordu. Ancak bu durum da CHP kanadındaki tepkileri ortadan kaldırmadı.

Öte yandan DP iktidarı, ilk günlerinden itibaren ekonomi alanında önemli başarılar elde etti. On yıllık DP iktidarında Türkiye'nin ortalama ekonomik büyüme oranı %7,8 oldu. Özellikle iktidarın ilk beş yılında bu oran yıllık %10'u aşmıştı. 1 liman, 5 havalimanı, 8 sulama barajı, 5 termik santral, 18 hidroelektrik santralli baraj, 8 bin kilometre enerji nakil hattı, 3 petrol rafinerisi, 13 şeker fabrikası, 19 çimento fabrikası, 82 hububat silosu, 88 büyük ölçekli fabrika, 4 bin 576 kilometre asfalt yol, 30 bin kilometre köy yolu yapıldı. Böylece ülkenin sanayileşmesi açısından önemli bir mesafe katedildi.

DP, devlet mülkiyetinde olan ve ekilmeyen toprakları köylüye dağıttı. Böylece boş topraklar ekonomiye kazandırıldı ve tarım alanları genişletildi. Bunun yanında tarımda yeni teknikler kullanılmaya başlandı. Öyle ki 1948 yılında sadece bin 756 olan traktör sayısı, 1955'te 40 bini, 1960'ta 42 bini geçmişti. Ayrıca diğer tarımsal makinelerin sayısı da arttı. Uluslararası pazarlarla bütünleşme ve ihracat imkânlarının başlaması tarım sektöründe gözle görülür bir büyüme sağladı. Bu durum, köylüler arasında DP desteğinin oldukça önemli ölçüde büyümesini sağladı.

Ekonomik kalkınma yalnızca tarım yönlü değildi. Aynı dönemde sanayi sektöründe de ciddi bir gelişme yaşandı. DP iktidarının değişik yıllarında Et ve Balık Kurumu (1952), Türkiye Petrolleri Anonim Ortaklığı (TPAO) (1954), Devlet Su İşleri (DSİ) (1954), Türkiye Selüloz ve Kâğıt Fabrikaları (SEKA) (1955), Türkiye Kömür İşletmeleri (TKİ) (1957), Devlet Malzeme Ofisi (DMO) (1954), Denizcilik Bankası (1951), Türkiye Demir-Çelik İşletmeleri Genel Müdürlüğü (1955), Toprak İskân İşleri Genel Müdürlüğü (1950), Ereğli Demir Çelik Fabrikası (1960) kuruldu. Yatırımları artırmak için 1953 yılında Turizm Endüstrisini Teşvik Kanunu ve 1954'te Yabancı Sermayeyi Teşvik Kanunu kabul edildi.

Sanayileşme süreci beraberinde yoğun bir kentleşme dalgasını da getirdi. Türkiye’de ilk nüfus sayımının yapıldığı 1927 yılında kent nüfusunun oranı %24,22 idi. Çok partili hayata geçildiği 1950 yılında ise bu oran yalnızca %25,02 olarak gerçekleşti. Yani Tek Parti Dönemi’nde kentleşme oranı neredeyse hiç artmadı. Buna karşılık, DP iktidarının sonunda bu oran %31’i geçmişti. Söz konusu kentleşme süreciyle birlikte altyapı yatırımlarına da ağırlık verildi. İstanbul başta olmak üzere pek çok kentte kapsamlı imar çalışmaları yürütüldü.

“Senin Partin Demokrat Partidir.”

1954 SEÇİMLERİ ve DP’NİN İKTİDARINI GÜÇLENDİRMESİ

1954 seçimlerinden sonra DP cenahında özgüven giderek yükseldi. Öncelikle DP, tarihi bir seçim zaferi kazanmış, seçmenlerin %58’inin oylarını almıştı. Dört yıl boyunca seçmenin hata yaptığını ve eninde sonunda kendilerine geri döneceğini düşünen CHP’liler şaşkınlık yaşıyordu. Üstelik DP oylarını artırarak kazanmıştı.

1954 Seçimleri Sonrası 3. Menderes (21. Cumhuriyet) Hükümeti

Bakanlık	İsim	Seçim Çevresi
Başbakan	Adnan Menderes	Aydın
Devlet Bakanı ve Başbakan Yardımcısı	Fatin Rüştü Zorlu	Çanakkale
Devlet Bakanı	Mükerrem Sarol	İstanbul
Adalet Bakanı	Osman Şevki Çiçekdağ	Ankara
Millî Savunma Bakanı	İ. Ethem Menderes	Aydın
İçişleri Bakanı	Namık Gedik	Aydın
Dışişleri Bakanı	Mehmed Fuat Köprülü	İstanbul
Maliye Bakanı	Hasan Polatkan	Eskişehir
Millî Eğitim Bakanı	H. Celal Yardımcı	Ağrı
Bayındırlık Bakanı	Kemal Zeytinoğlu	Eskişehir
Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanı	Behçet Uz	İzmir
Gümrük ve Tekel Bakanı	Emin Kalafat	Çanakkale
Ulaştırma Bakanı	Muammer Çavuşoğlu	İzmir
Tarım Bakanı	Nedim Ökmen	Kahramanmaraş
Çalışma Bakanı	Hayrettin Erkmen	Giresun
İşletmeler Bakanı	Fethi Çelikbaş	Burdur

15
Mayıs
1964
Cumartesi

Adana Tercümanları Bülteni
İstanbul No: 16.000.000
Pazarı: 10.000.000
STL: 10.000.000
Pazarı: 10.000.000
Pazarı: 10.000.000

Milliyet
MÜHÜRÜLÜ İSTANBUL

Hava Durumu
İstanbul, 15 Mayıs 1964
Sıcaklık: 18-22
Rüzgar: Güneybatı 10-15
Bulut: Az bulutlu

Meclis dün ilk toplantısını yaptı

Bayar 486 reyle reisicumhur seçildi. Demokratlar devletreisini oturarak, muhalefet ayakta selâmladı

Meclis Reisliğine yine Refik Koraltan getirildi. Mebusların yemin merasimi 3,5 saat devam etti

Dün tarihi bir celse akteden Meclis pazartesi günü tekrar toplanacak

Balkan ittifakı ve İtalya

İstanbul, 15 Mayıs 1964. Balkan ittifakı ve İtalya arasında imzalanan anlaşma, Türkiye için önemli bir adım olarak değerlendiriliyor. Anlaşma, Türkiye'nin Balkan bölgesindeki stratejik konumunu güçlendirecektir. İtalya ile olan ilişkilerin de güçlenmesine katkı sağlayacaktır.

Celal Bayarın tebrikleri kabulü

İstanbul, 15 Mayıs 1964. Celal Bayar'ın Cumhurbaşkanlığına seçilmesi, Türkiye için büyük bir başarıdır. Halkın ve meclisin tebrikleri kabul edilmiştir. Bayar, görevine başlarken yaptığı konuşmada, Türkiye'nin barış ve refah içinde ilerleyeceğini belirtti.

Yeni Menderes hükümeti bugünlerde belli olacak

İstanbul, 15 Mayıs 1964. Celal Bayar'ın istifası eden Adnan Menderes'ten tekrar hükümeti kurmaya meimur etti. Yeni Menderes hükümeti bugünlerde belli olacak. Menderes, görevine başlarken yaptığı konuşmada, Türkiye'nin barış ve refah içinde ilerleyeceğini belirtti.

18
Mayıs
1954
Salı

Adres: Cumhuriyet, Yalova
Bilet No: 18 5418000
Tel: 18-5418000
Fiyat: 1000
Kuru: 1000
Kuru: 1000
Kuru: 1000

Milliyet
MUSTAFA KEMAL
YAKAR

Hava Durumu
Hava durumu iyi
Sıcaklık: 18-20
Rüzgar: 10-15
Nem: 60-70

Adnan Menderes yeni Kabinesini dün kurdu

Kabinede 7 vekil mevkiini muhafaza ediyor 6 vekâlette değişiklik yapıldı. Dört vekil de yer değiştirdi

Fatin Rüştü Zorlu, Mükerrrem Sarol, Osman Kapani, Behçet Uz, Namık Gedik ve Muammer Çavuşoğlu yeni Kabinede yer aldılar

Kabine iyi karşılandı

İstanbul, 17 (UHA) — Adnan Menderes'in yeni kabinesi, 17 Mayıs'ta Ankara'da kurularak, 18 Mayıs'ta İstanbul'da ilk toplantısını yaptı. Menderes, kabineyi Ankara'da kurduktan sonra, İstanbul'da basın toplantısı düzenledi. Menderes, kabineyi iyi karşıladığını belirtti. Menderes, kabineyi iyi karşıladığını belirtti. Menderes, kabineyi iyi karşıladığını belirtti.

Yedek Subay kıyım müddeti uzatılmadı

İstanbul, 17 (UHA) — Yedek Subay kıyım müddeti, 18 Mayıs'ta uzatılmadı. Yedek Subay kıyım müddeti, 18 Mayıs'ta uzatılmadı. Yedek Subay kıyım müddeti, 18 Mayıs'ta uzatılmadı.

İngilterede büyük bir kalpazanlık hâdisesi

İngiliz postası, piyasağa kıymetli miktarda sahte dolarların çıkarılmasıyla ilgili olarak, büyük bir kalpazanlık hâdisesi yaşandı. İngiliz postası, piyasağa kıymetli miktarda sahte dolarların çıkarılmasıyla ilgili olarak, büyük bir kalpazanlık hâdisesi yaşandı.

Bu kabinede de 1955 yılının Temmuz ayından sonra çok sayıda değişiklik yapıldı. Ancak Partinin ana yönetim kademesi şekillenmişti. Menderes'in yanında Fatin Rüştü Zorlu, Hasan Polatkan, Ethem Menderes, Samet Ağaoğlu, Namık Gedik, Celal Yardımcı ve Mükerrerem Sarol gibi isimler DP hükümetlerinin politikalarına yön veren başlıca siyasetçilerdi.

1954 seçimlerinden sonra en ilginç gelişmelerden biri, Osman Bölükbaşı'nın Millet Partisine oy veren Kırşehir'in il statüsünden çıkarılarak Nevşehir'e bağlı bir ilçe hâline getirilmesiydi. Aslında Kırşehir'in MP tercihi siyasi olmaktan çok hemşerilik bağlarıyla ilgili bir durumdu. Kırşehirliler etkileyici hitabetiyle tanınan hemşerileri Bölükbaşı'nı Meclise göndermek için böyle bir tercihte bulunmuştu. Ancak bu durum hem kendileri hem de demokrasi için trajikomik bir sonuç doğurmuştu. 1957 seçimlerinden önce Kırşehir yeniden il yapılarak bu durum düzeltilseye de söz konusu değişiklik Yassıada'da DP aleyhine kullanılan en önemli argümanlardan biri oldu.

DP'nin ilk yıllarında ordu ile çatışmaya girmekten kaçındığı ve orduyu görece özerk bıraktığı görülür. Ancak 1954 yılında kazanılan seçim zaferi ile Partinin iktidarını perçinlemesi DP ile ordu arasındaki ilişkilerin yeni bir temayül kazanmasına neden oldu. Siyasi iktidar artık orduyu tam anlamıyla denetimi altına almak istemekteydi. Bunun yanında orduya; siyasi otoriteye bağlı bir mekanizma olduklarının ve hükümetten bağımsız hareket edemeyeceklerinin mesajı verildi. Bu dönemde DP içinde orduya karşı bir güvensizlik sezildiğini söylemek mümkündür. Gerçekten de 1923'ten itibaren ordunun eğitiminden üst komuta kademesinin şekillenmesine dek tüm süreçlerin kontrolü CHP'de olmuştu. Aynı dönemde Atatürk'ten sonra en etkili isim ise şimdi muhalefet liderliği yapan İnönü'ydü. Özellikle İttihat ve Terakki geleneğinden gelen Bayar'ın bu durumun anlamını oldukça iyi kavradığı anlaşıyordu. Vefatından hemen önce asıl partisinin İttihat ve Terakki olduğunu söyleyen komitacı Cumhurbaşkanı, karşı karşıya oldukları tehlikenin farkındaydı.

SÜMERBANK ÇALIŞMALARI

*Sümerbank'ın bankacılık sahasında katettiği ileri merhaleler,
Bankacılığımızın atisi için ümit verici bir işarettir.*

Başbakan'ın tahrikçilere cevabı

Menderes dün Gaziantep'te. Halkın din ve milliyet duygularını istismar etmeye kalkışan bedbahtların tahriklerinin asla muvaffak olmayacağını söyledi

"Hürriyetlerimizi, taassubun ve geriliğin her nev'ine karşı müdafaa etmek iktidarımızın ve muhalefetteki vatansever bütün partilerin birinci vazifesidir."

Ingiliz - İran
anlaşması

Dünya 18 Ocak 1955

59 liralık bir kâr temin etti

Partilerarası münasebat normal safhada
D. P. ve C. H. P. Milletvekilleri
Müşterek Teklifler Yapıyor

C.M.P. de mutedil bir politika tâkip edilmesine taraftar

[illegible]

Ask Mahedineir

Servizi al Vostro

Travate le migliori offerte immobiliari
con tutti le più importanti

Haber 7 Şubat 1955

Partilerarası münasebetlerin bozulması

C.H.P. kabahatı D.P.ye yüklüyor

Kurultay gününün tesbiti meselesi C. H. P. meclisinde tartışmalara yol açacak Gülekin basın toplantısı

ANKARA, 9 (Muğall muhabirlerinden telefoto) — C. H. F. Meclisi yarın saat 10.00'da Genel Başkan İsmail Hakkı Karagöz'ün başkanlığında, Genel Merkez binasında toplanacaktır. Harman-E görüşmelere katılmaya elverişli toplantının gündesi

göyle taktik edilebilir:

- ★ Devona Sa. 7, 86, 7 de ★

★ Devana Sa. T. 84. T dr ★

Tercüman 10 Haziran 1955

Muhalefetin hücumlarına karşı hükûmet bir tebliğ yayınladı

* Bütün vatanı hiçbir hakiki sebebe dayanmayan bir takım suni buhranlar yaratmaya çalışmak milî mevcudiyetimiz için en büyük tehlikeyi oluşturmaktadır. Bunlar asla müsamaha ile karşılanamaz.

Hükümet katı rakamlara ve rakımlara dayanarak suretile geniş izahlar hazırladı, radyo ve ajans vasıtasile neşredilecek

Tercüman 4 Temmuz 1955

Ordu içinde ise iktidara yönelik olumsuz yaklaşımlar gün geçtikçe güç kazandı. Yukarıda belirtildiği gibi DP'nin iktidara gelmesi ordu içinde farklı tepkilere yol açmıştı. Çoğunluk bunda bir sorun görmese bile durumdan rahatsız olan subayların da bulunduğu ve bunların kendi aralarında gruplaşmalara gittiği bilinir. Ancak DP iktidarının siyasi alan üzerindeki ordu etkisini en aza indirmeye yönelik girişimleri, memnuniyetsiz subayların sayısını artırdı ve ordu giderek iktidar aleyhine bir tutum takınmaya başladı. DP iktidarının laiklik hususunda daha esnek ve hoşgörülü bir yaklaşıma sahip bulunması (mesela iktidar olur olmaz gerçekleştirilen ilk icraatlardan birinin ezanın tekrar Arapça okunmasına izin verilmesi olması, din derslerinin zorunlu ders statüsüne getirilmesi) orduda irticaya taviz verildiği, bu şekilde bir "karşı devrim" in yolunu açtığı şeklinde düşünce uyandırmıştı. Kendilerini siyasi iktidara değil, rejime bağlı hisseden bu nedenle de rejimin temel niteliklerini koruma noktasında herkesten daha fazla orduya görev düştüğü fikrinde olan Silahlı Kuvvetler, "rejim düşmanlarını cesaretlendiren" siyasi iktidara tavır almaya başladı.

1955 seçimlerinden sonra DP'den büyük bir kopuş yaşandı. 6-7 Eylül Olayları'ndan sonra bazı milletvekilleri olayların sorumluluğunu doğrudan hükümete havale etti. Muhalefetin yükselmesiyle birlikte DP yönetimi 19 milletvekilini ihraç talebiyle Disiplin Kuruluna verdi. 9 milletvekilinin DP'den ihracına karar verilmesi üzerine, diğer 10 milletvekili de partiden kendileri istifa ederek ayrıldı. Milletvekilleri CHP'ye mi katılacakları yoksa yeni bir parti mi kuracakları üzerinde müzakereler yürüttüler. Sonuçta 7 Kasım 1955 tarihinde 19 milletvekilinin öncülüğünde Hürriyet Partisi (HP) adıyla yeni bir siyasal parti kuruldu. Parti, liberal bir çizgide siyaset yapma amacındaydı. 1957 seçimlerinde istediği etkiyi sağlayamayan HP aynı yıl CHP'ye katıldı.

tuğgeneral
mirallğe terfi ettiler
49 Albay da Tuğ
general oldu

Kendisini iki bu metrekare
uçuruma atarak intihar etti

DÜNYA

İstanbul, 29 Ağustos 1954 - 35 N. 104 - 104
Her gün 10.000 adet

APRATIN GİZLİLENDİRİLMİŞİ
KİMLİKLERİ BİLİNİYOR

Ordu terfi listesi dün neşredildi

Korgeneral N. Ataç, Necati Tacan,
Rüştü Erdelhun Orgeneral oldular
4 tümgeneral korgeneral, 32 tuğgeneral tümge-
neral, 2 tümamiral de koramirallğe terfi ettiler

Korgeneral N. Ataç

Korgeneral Necati Tacan

Korgeneral Rüştü Erdelhun

49 Albay da Tuğ
general oldu

Ordu terfi listesi dün neşredildi. 49 Albay da Tuğ general oldu. 4 tümgeneral korgeneral, 32 tuğgeneral tümgeneral, 2 tümamiral de koramirallğe terfi ettiler.

TAFELİN NİKAZI

Ordunun en büyük
güdüğü bildiriliyor

Ordunun en büyük güdüğü bildiriliyor. Ordunun en büyük güdüğü bildiriliyor.

Kamulaştırma tasarısı Meclis'te görüşülüyor

Kamulaştırma tasarısı Meclis'te görüşülüyor. Kamulaştırma tasarısı Meclis'te görüşülüyor.

Banka değeri

Banka değeri. Banka değeri.

Bugünkü en büyük sorun. Bugünkü en büyük sorun.

İşleri. İşleri.

Büyük Doğu

1 Nisan 1956

Mitinglere Paydos!

Memleketi harice kötü tanıtmak isteyen Muhalefet Partilerinin yaygaralarını kesmek için bir kanun teklifi yapılacaktır

İstanbul 31. Ocak (Tasarruf) - Memleketi harice kötü tanıtmak isteyen Muhalefet Partilerinin yaygaralarını kesmek için bir kanun teklifi yapılacaktır. Bu kanun teklifi, 31. Ocak'ta TBMM'de sunulacaktır.

Bu kanun teklifi, 31. Ocak'ta TBMM'de sunulacaktır. Bu kanun teklifi, 31. Ocak'ta TBMM'de sunulacaktır.

Bu kanun teklifi, 31. Ocak'ta TBMM'de sunulacaktır. Bu kanun teklifi, 31. Ocak'ta TBMM'de sunulacaktır.

Bu kanun teklifi, 31. Ocak'ta TBMM'de sunulacaktır. Bu kanun teklifi, 31. Ocak'ta TBMM'de sunulacaktır.

Adende Karışıklık

Bu kanun teklifi, 31. Ocak'ta TBMM'de sunulacaktır. Bu kanun teklifi, 31. Ocak'ta TBMM'de sunulacaktır.

Bu kanun teklifi, 31. Ocak'ta TBMM'de sunulacaktır.

Azadlığın Komutanı

Bu kanun teklifi, 31. Ocak'ta TBMM'de sunulacaktır. Bu kanun teklifi, 31. Ocak'ta TBMM'de sunulacaktır.

İki eser kazandık

ÇATALAGZI SANTRALI VE LAVUARI MENDERES'İN UĞURLU ELİYLE AÇILDI

Bu kanun teklifi, 31. Ocak'ta TBMM'de sunulacaktır.

AKŞAM

11 Mayıs 1956

F. Köprülü istifa etmedi

Bu sabah Fuat Köprülü ile görüştük. Ben yalanlarla meşgul olacak değilim dedi. Rakat kuşucular arasında anlaşmazlık olduğu iddiası ısrarla ileri sürülüyor. Basın ve toplanış kanunlarına eklenecek ciddi hükümler hafifletildi.

Kahretmiş son idamlar üzerine

Yunan işçileri İngiliz elçisinin ihracını

Bu kanun teklifi, 31. Ocak'ta TBMM'de sunulacaktır. Bu kanun teklifi, 31. Ocak'ta TBMM'de sunulacaktır.

Bu kanun teklifi, 31. Ocak'ta TBMM'de sunulacaktır.

Cumhuriyet

5 Aralık 1956

Ankaradaki talebe boykotu D.P. grubunda

Grupun kararı: Tahsil müesseselerini bozguncu siyaset oyunlarının sahnesi yapmağa teşebbüs edenlerin tasfiyesi

Karardan evvel Bayraktar ve İki Bakan hazır profesörlerle öğretmenlerin gırtlık poliklinikaya katılarak İstanbul ve Ankara'da talebeyi tahrik ve hatta ayaklanmağa teşvik ettiklerini söylediler

Bu kanun teklifi, 31. Ocak'ta TBMM'de sunulacaktır. Bu kanun teklifi, 31. Ocak'ta TBMM'de sunulacaktır.

Bu kanun teklifi, 31. Ocak'ta TBMM'de sunulacaktır. Bu kanun teklifi, 31. Ocak'ta TBMM'de sunulacaktır.

Bu kanun teklifi, 31. Ocak'ta TBMM'de sunulacaktır.

Hâdisenin akis'eri

Bu kanun teklifi, 31. Ocak'ta TBMM'de sunulacaktır. Bu kanun teklifi, 31. Ocak'ta TBMM'de sunulacaktır.

Peştede Ruslar nümayiş yapan Macar kadın ve

Ordu terfi listesi dün neşredildi

Korgeneral N. Ataç, Necati Tacan, Rüştü Erdelhun Orgeneral oldular

4 tümgeneral korgeneral, 32 tuğgeneral tümgeneral, 2 tümamiral de koramirallığa terfi ettiler

Kira kanunu tadil teklifi Meclise geldi

Dükkân, evler, işyeri kiraları yıla 5-10, garajlar için kiralar yıla 10-15, 10 katmanlı binalar için kiralar yıla 15-20 olarak artırıldı

Nâsır, daveti kabul etti!

İsmail'in gırtlığına mısır

İsmail'in gırtlığına mısır

İsmail'in gırtlığına mısır

İsmail'in gırtlığına mısır

İsmail'in gırtlığına mısır

İsmail'in gırtlığına mısır

İsmail'in gırtlığına mısır

İsmail'in gırtlığına mısır

İsmail'in gırtlığına mısır

İsmail'in gırtlığına mısır

İsmail'in gırtlığına mısır

İsmail'in gırtlığına mısır

İsmail'in gırtlığına mısır

İsmail'in gırtlığına mısır

İsmail'in gırtlığına mısır

İsmail'in gırtlığına mısır

İsmail'in gırtlığına mısır

İsmail'in gırtlığına mısır

İsmail'in gırtlığına mısır

İsmail'in gırtlığına mısır

İsmail'in gırtlığına mısır

İsmail'in gırtlığına mısır

İsmail'in gırtlığına mısır

İsmail'in gırtlığına mısır

İsmail'in gırtlığına mısır

İsmail'in gırtlığına mısır

İsmail'in gırtlığına mısır

İsmail'in gırtlığına mısır

İsmail'in gırtlığına mısır

İsmail'in gırtlığına mısır

İsmail'in gırtlığına mısır

İsmail'in gırtlığına mısır

İsmail'in gırtlığına mısır

İsmail'in gırtlığına mısır

İsmail'in gırtlığına mısır

İsmail'in gırtlığına mısır

İsmail'in gırtlığına mısır

İsmail'in gırtlığına mısır

İsmail'in gırtlığına mısır

İsmail'in gırtlığına mısır

İsmail'in gırtlığına mısır

İsmail'in gırtlığına mısır

İsmail'in gırtlığına mısır

İsmail'in gırtlığına mısır

İsmail'in gırtlığına mısır

İsmail'in gırtlığına mısır

Korgeneral N. Ataç

Necati Tacan

Rüştü Erdelhun

Kamulaştırma tasarısı Meclis'te görüşülüyor

Dün 22inci maddeye kadar olan bölümler kabul alındı

Dün 22inci maddeye kadar olan bölümler kabul alındı

Dün 22inci maddeye kadar olan bölümler kabul alındı

Dün 22inci maddeye kadar olan bölümler kabul alındı

Dün 22inci maddeye kadar olan bölümler kabul alındı

Dün 22inci maddeye kadar olan bölümler kabul alındı

Dün 22inci maddeye kadar olan bölümler kabul alındı

Dün 22inci maddeye kadar olan bölümler kabul alındı

Dün 22inci maddeye kadar olan bölümler kabul alındı

Dün 22inci maddeye kadar olan bölümler kabul alındı

Dün 22inci maddeye kadar olan bölümler kabul alındı

Dün 22inci maddeye kadar olan bölümler kabul alındı

Dün 22inci maddeye kadar olan bölümler kabul alındı

Dün 22inci maddeye kadar olan bölümler kabul alındı

Dün 22inci maddeye kadar olan bölümler kabul alındı

Dün 22inci maddeye kadar olan bölümler kabul alındı

Dün 22inci maddeye kadar olan bölümler kabul alındı

Dün 22inci maddeye kadar olan bölümler kabul alındı

Dün 22inci maddeye kadar olan bölümler kabul alındı

Dün 22inci maddeye kadar olan bölümler kabul alındı

Dün 22inci maddeye kadar olan bölümler kabul alındı

Dün 22inci maddeye kadar olan bölümler kabul alındı

Dün 22inci maddeye kadar olan bölümler kabul alındı

Dün 22inci maddeye kadar olan bölümler kabul alındı

Dün 22inci maddeye kadar olan bölümler kabul alındı

Dün 22inci maddeye kadar olan bölümler kabul alındı

Dün 22inci maddeye kadar olan bölümler kabul alındı

Dün 22inci maddeye kadar olan bölümler kabul alındı

Dün 22inci maddeye kadar olan bölümler kabul alındı

Dün 22inci maddeye kadar olan bölümler kabul alındı

Dün 22inci maddeye kadar olan bölümler kabul alındı

Dün 22inci maddeye kadar olan bölümler kabul alındı

Dün 22inci maddeye kadar olan bölümler kabul alındı

Dün 22inci maddeye kadar olan bölümler kabul alındı

Dün 22inci maddeye kadar olan bölümler kabul alındı

Dün 22inci maddeye kadar olan bölümler kabul alındı

Dün 22inci maddeye kadar olan bölümler kabul alındı

Dün 22inci maddeye kadar olan bölümler kabul alındı

Dün 22inci maddeye kadar olan bölümler kabul alındı

Dün 22inci maddeye kadar olan bölümler kabul alındı

Dün 22inci maddeye kadar olan bölümler kabul alındı

Büyük Doğu

Tunçbilek termik santralının dün yapılan açılış merasiminde

Menderes konuştu

Vatan âfâkını yalanlarla çınlattılar!

Memleket muazzam bir kalkınma içinde ve arifesindedir. Buna rağmen tahrikler son dereceyi bulmuştur, âdeta bir ihtilâl havası estirilmektedir, masum bir iktidar haysiyetsizce sözler söylemekten çekinmemektedirler

BAŞVEKİLİN İRAN'A GİTMESİ MUHTEMEL

Tehran, 6 Aralık - İran'da...
Başvekilin İran'a gitmesi muhtemeldir.

Muharrir

Necip Fazlî Kırıkörnek

Bütün bu meseleler ve diğerleri...
Kırıkörnek'in yazdığı bir makale.

HİTER bilye adam, yay...
Necip Fazlî Kırıkörnek'in yazdığı bir makale.

Menderes'in...
Necip Fazlî Kırıkörnek'in yazdığı bir makale.

Ana...
Necip Fazlî Kırıkörnek'in yazdığı bir makale.

Ana...
Necip Fazlî Kırıkörnek'in yazdığı bir makale.

Ana...
Necip Fazlî Kırıkörnek'in yazdığı bir makale.

Ana...
Necip Fazlî Kırıkörnek'in yazdığı bir makale.

"Kalkınmaya Devam!"

1957 SEÇİMLERİ VE DP'YE KARŞI MUHALEFETİN YÜKSELMESİ

1957 seçimleri normal tarihinden bir sene öncesine alınarak yapılmıştı. Seçimlerde DP, ciddi bir oy kaybı yaşadı ancak birinci parti olmayı sürdürdü. DP'nin oy oranı %47,9, milletvekili sayısı ise 424'tü. CHP, %41,1 oyla 178 milletvekili çıkarmıştı. Kısacası DP'nin kaybettiği oylar CHP'ye gelmemişti. Bu oylar, Osman Bölükbaşı'nın Cumhuriyetçi Millet Partisi (CMP) ile DP'den ayrılanların kurduğu Hürriyet Partisi (HP) arasında paylaşılmıştı. CMP, %7,1, HP ise %3,8 oyla dörder milletvekili çıkarmışlardı. Bir önceki seçime göre, oy kaybına rağmen DP tek başına hükümet kuracak çoğunluğu elde etmişti.

1957 Seçimleri Sonrası 5. Menderes (23. Cumhuriyet) Hükümeti

Bakanlık	İsim	Seçim Çevresi
Başbakan	Adnan Menderes	Aydın
Devlet Bakanı ve Başbakan Yardımcısı	Ahmet Tevfik İleri	Samsun
Devlet Bakanı	Muzaffer Kurbanoğlu	Manisa
Devlet Bakanı	Emin Kalafat	Çanakkale
Gümrük ve Tekel Bakanı	Hadi Hüsmen	İstanbul
Adalet Bakanı	Esat Budakoğlu	Balıkesir
Millî Savunma Bakanı	Şemi Ergin	Aydın
İçişleri Bakanı	Namık Gedik	Aydın
Dışişleri Bakanı	Fatin Rüştü Zorlu	Çanakkale
Maliye Bakanı	Hasan Polatkan	Eskişehir
Millî Eğitim Bakanı	H. Celal Yardımcı	Ağrı
Bayındırlık Bakanı	İ. Ethem Menderes	Eskişehir
Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanı	Lütfi Kırdar	İzmir
Gümrük ve Tekel Bakanı	Emin Kalafat	Çanakkale
Ulaştırma Bakanı	Fevzi Uçaner	İzmir
Tarım Bakanı	Nedim Ökmen	Kahramanmaraş
Çalışma Bakanı	Hayrettin Erkmen	Giresun
Sanayi Bakanı	Samet Ağaoğlu	Manisa
Basın-Yayın ve Turizm	İ. Sıtkı Yırcalı	Balıkesir
İmar ve İskân Bakanı	Medeni Berk	Niğde

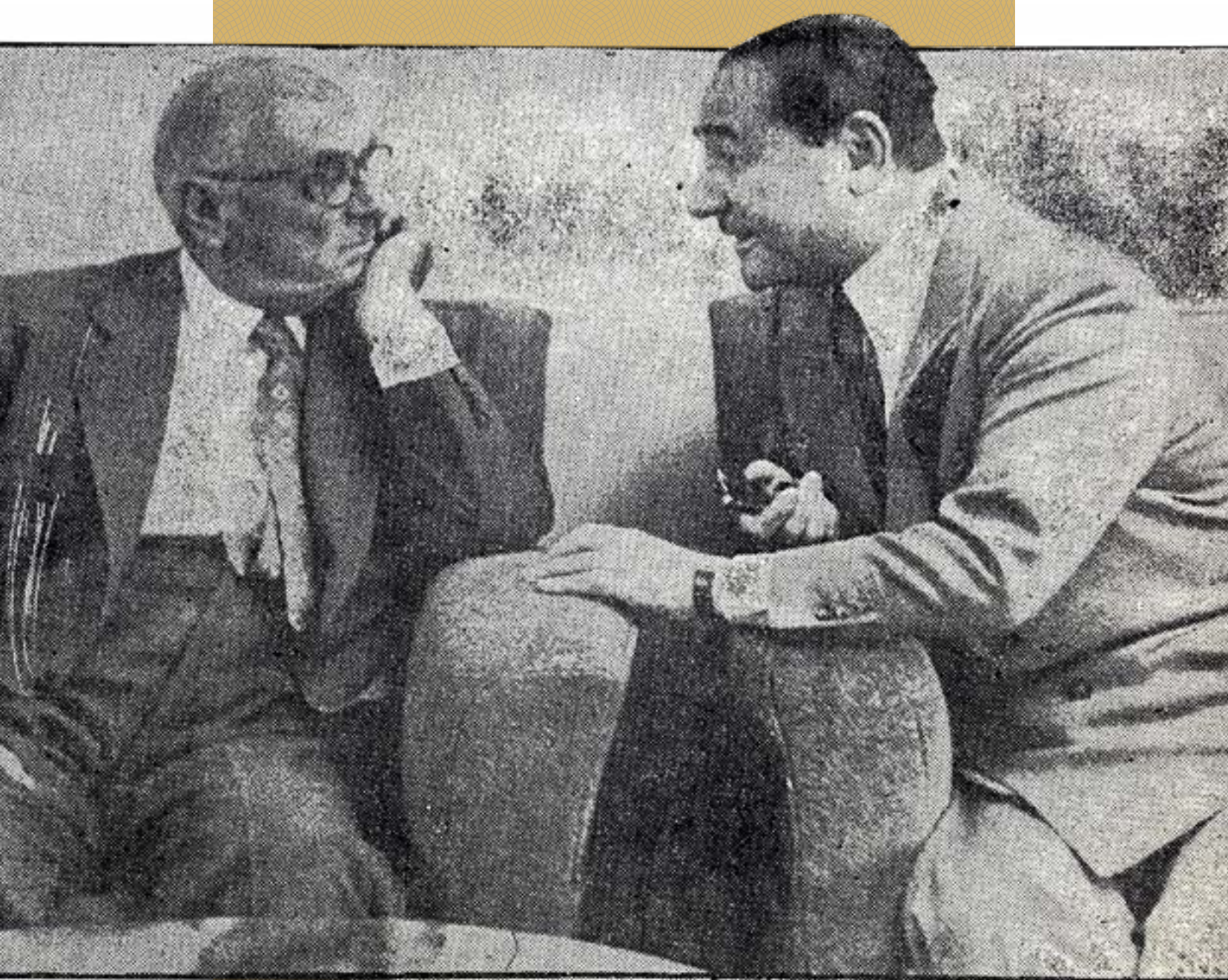
1957 seçimlerinden sonra muhalefet daha da sertleşti. DP yönetimi de ortamı yumuşatmak yerine bu sert tavra aynı şekilde cevap vermeyi tercih etti. 24 Kasım 1958 tarihinde yapılan kurultay ile Hürriyet Partisi CHP'ye katıldı. Daha önce DP'den ayrılanların kurduğu Türkiye Köylü Partisi ile CMP birleşti ve Partinin adı Cumhuriyetçi Köylü Millet Partisi (CKMP) oldu. Böylece DP karşısında muhalefet adeta bir blok oluşturunuyordu. Muhalefetin bu dayanışması, **Güç Birliği Hareketi** veya **Millî Muhalefet Cephesi** adını aldı.

DP'nin bu duruma cevabı **Vatan Cephesi** adlı bir birliktelik modeli oluşturmak oldu. Menderes, Vatan Cephesi kurulması fikrini ilk olarak 12 Eylül 1958 günü Manisa'da yaptığı bir konuşmada dile getirdi:

"Dünkü muarızlarımız, menfi propagandalarla hakikatleri yere sermek davası peşindedirler. Bu güzel ve masum eserleri, ihtirastan azade vatandaşların vatan ve terakki cephesinde birleşmek suretiyle, kin ve yaratıcı, bozguncu, ihtidai, geri ve tahripkâr propagandalara karşı aslanlar gibi müdafaâ etmeleri lazım geliyor. (...) Vatan Cephesinde birleşerek eserlerimizi hep birlikte muhafaza edeceğiz. Dünyada siyasi, iktisadi ve içtimai istikrara örnek telâkki olunabilecek bir mükemmeliyette olarak Türk milletinin bütün gayretlerini bu istikamet üzerinde tevcih edilmiş görmek bize nasip olacaktır."

“Milleti kardeş kavgasına Celâl Bayar ” Hükümet yolun üzerinde yü

Adnan Menderes ve Refik Koraltan açılan tesis hakkında 1

**... düşürenler yok olacak
...timiz çok isabetli
...rümektedir,,dedi**

...zahat alıyorlar.

• C.H.P Genel Başkanı, Heybeliada'daki evinde gazetecilere beyanatta bulunurken

O sırada CHP'nin yayın organı *Ulus* gazetesi Atatürk'ün Bursa'da yaptığı söylenen bir konuşmayı gündeme taşıdı. **Bursa Nutku** olarak nitelenen bu konuşmada Atatürk'ün kullandığı iddia edilen,

"Türk genci, devrimlerin ve rejimin sahibi ve bekçisidir. Bunların lüzumuna, doğruluğuna herkesten çok inanmıştır. Rejimi ve devrimleri benimsemiştir. Bunları zayıf düşürecek en küçük veya en büyük bir kıpırtı ve bir hareket duydu mu, 'Bu memleketin polisi vardır, jandarması vardır, ordusu vardır, adliyesi vardır' demeyecektir. Hemen müdahale edecektir. Elle, taşla, sopa ve silahla, nesi varsa onunla kendi eserini koruyacaktır."

sözleri öne çıkarılıyordu. O güne kadar böyle bir konuşmanın varlığı bilinmiyordu. Üstelik Falih Rıfkı Atay gibi Atatürk'ün yakın çevresinde bulunan isimler bu ifadelerin asla kullanılmadığını söylüyordu. Ancak bu ifadeler aracılığıyla gençliği sokağa dökmenin önü açılmıştı.

Paratuberculosis 8 April 1958

— *Adams, E. M., A. E.*

Aynı günlerde askerler arasında Menderes'in "orduyu yedek subaylarla da idare ederim" şeklinde bir ifade kullandığı söylentisi dolaşıyordu. Gerçi kimse bu sözün nerede ve ne zaman söylendiğini bilmiyordu ama iddialar ordu içinde bazı gruptaki DP düşmanlığını besliyordu. Zaman içinde Menderes'in asla böyle bir söz söylemediği anlaşıldı. Ancak o dönem içinde ordu içindeki darbe yanlıları bu söylentiye kendi lehlerinde kullanmayı başarmışlardı.

ADRES : Cagaloglu, Milliîtenari
sokak No. 1 - İSTANBUL
TELGRAT : MİLLİYET, İstanbul
POSTA KUTUSU : 482, İstanbul
TELEFON : 37 41 10 (Santral)

BUGÜN
6
SAYFA
25
KURUS

Milliyet
Halk Gazetesi
KURUCUSU: ALİ HACI KARACAN

İNGİLİZCE TABİRLER
(ENGLISH IDIOMS)
(Clansy of Phrase Expressions)
(Foreign Words)
Luz İngilizce Öğretmeni İbrahim N. Çapraz
hazırladı. Her hafta 10 kuruş 12 kuruş
İSTANBUL KİTAPBEVİ
Beyrut - İstanbul Tel: 33 84 41
302. Kuvayirahı Bulvarı, Ödemiş gıcakları.

Pazarıesi
2
KASIM
1959

MECLİS, BAYAR'IN NUTKU İLE AÇILDI

80 dakika süren konuşmasında Bayar "İstikrar tedbirleri aksamadan yürütülüyor," dedi ve Kıbrıs ihtilafının hallinin hür dünya emniyetine hizmet olduğunu söyledi

Reisicumhur nutkunda Boğaziçi köprüsünün ihale safhasına gelmiş olduğunu da bildirdi

Meclis
16 Kasım'a
Kadar
Tatile girdi

Konaltan, rey'e katılan
355 mebusun ittifaka
de reisliğe seçildi
ANKARA, İLHAMİ SÖYDAL
MİLLİYET

Meclis'in 16 Kasım'da
başlanmasını müteakik
355 mebusun ittifaka
de reisliğe seçildi
ANKARA, İLHAMİ SÖYDAL
MİLLİYET

REİSİCUMHUR CELAL BAYAR, DÜN MİLLİYET AĞS NUTKUNU KURUCUSU.

Bayar, ordumuzun
yeni silâhlarla
techiz edilmekte
olduğunu açıkladı

ANKARA, HUSUSİ
BÜYÜK Millet Meclis-
sinin yeni çalışma
devresi, dün, Cum-
hurbaşkanı Celâl Bayar'ın
80 dakika süren konuş-
masıyla açılmıştır.

Bayar, nutkunda bil-
hassa şu üç nokta üzerinde
önemle durmuştur:

- 1) İhtilâfî İstikrar politikası.
- 2) Milli Servis ve hizmetleri.
- 3) Dış politika.

Özellikle ilk nokta üzerinde
çok uzun konuşmuş ve en
özellikle vurguladığı husus da İstik-
rarın Bayar'ın en önemli
duruşması olduğunu söylemiştir.
İHTİSASİ DİREK
"İhtilâfî İstikrar" kavramını bu
ve diğer konularla ilgili olarak
çok geniş ve detaylı olarak
konuşmuş ve en önemlisi, İstik-
rarın bir politika değil, bir
duruşma olduğunu vurgulamıştır.
* Devamı 2. s. 26. 2. d.

BAŞBAŞI MECLİS MİLLİYET AĞS NUTKUNU KURUCUSU. BAYAR'IN NUTKUNUN EN ÖNEMLİ NOKTASI İHTİSASİ DİREK. BAYAR'IN NUTKUNUN EN ÖNEMLİ NOKTASI İHTİSASİ DİREK. BAYAR'IN NUTKUNUN EN ÖNEMLİ NOKTASI İHTİSASİ DİREK.

Sur'at yüzünden iki genç öldü

İSTANBUL, 15 KASIM (MİLLİYET). - İstanbul'da, 15 Kasım gecesi, Sur'at yüzünden iki genç öldü. Olay, Beşiktaş'ta meydana geldi. İki genç, Sur'at ile bir arada yolda yürürken, bir otomobilin çarpması sonucu hayatını kaybetti.

İSTANBUL'DA, 15 KASIM GECESİ, SUR'AT YÜZÜNDEN İKİ GENÇ ÖLDÜ. OLAY, BEŞİKTAŞ'TA MEYDAN GELDİ. İKİ GENÇ, SUR'AT İLE BİRLİKTE YOLDA YÜRÜRKEN, BİR OTOMOBİLİN ÇARPMASI SONUCUNDA HAYATINI KAYBETTİ.

Büyükbaş bir kızılda yayalandı

İSTANBUL, 15 KASIM (MİLLİYET). - İstanbul'da, 15 Kasım günü, büyükbaş bir kızılda yayalandı. Olay, Beşiktaş'ta meydana geldi. Bir kızılda, bir otomobilin çarpması sonucu hayatını kaybetti.

İSTANBUL'DA, 15 KASIM GÜNÜ, BÜYÜKBÂŞ BİR KIZILDA YAYALANDI. OLAY, BEŞİKTAŞ'TA MEYDAN GELDİ. BİR KIZILDA, BİR OTOMOBİLİN ÇARPMASI SONUCUNDA HAYATINI KAYBETTİ.

İSTANBUL, 15 KASIM (MİLLİYET). - İstanbul'da, 15 Kasım günü, büyükbaş bir kızılda yayalandı. Olay, Beşiktaş'ta meydana geldi. Bir kızılda, bir otomobilin çarpması sonucu hayatını kaybetti.

İSTANBUL'DA, 15 KASIM GÜNÜ, BÜYÜKBÂŞ BİR KIZILDA YAYALANDI. OLAY, BEŞİKTAŞ'TA MEYDAN GELDİ. BİR KIZILDA, BİR OTOMOBİLİN ÇARPMASI SONUCUNDA HAYATINI KAYBETTİ.

1957 yılının sonlarına gelindiğinde aslında DP iktidarı ordu içindeki darbeci yapılanmaları tasfiye etmek için önemli bir fırsat elde etti. 21 Aralık 1957 günü Samet Kuşçu adında bir Kurmay Yüzbaşı, DP Milletvekili ve İstanbul Ekspres gazetesi sahibi Mithat Perin'e ardından da Devlet Demir Yolları Yönetim Kurulu Başkanı Emekli General Kazım Demirkan'a ulaştı. Kuşçu, orduda Binbaşı Faruk Güventürk'ün öncülüğünde darbe planı yapan bir grup olduğunu, kendisinin de ne yaptıklarını anlamak için bir süre onlarla beraber hareket ettiğini ancak işlerin giderek daha tehlikeli bir boyut kazandığı söyledi. Hem Perin hem Demirkan durumun ciddiyetini anlayıp Başbakan Menderes'e ulaşmaya çalıştılar. Perin, Başbakanla görüşemeyince İçişleri Bakanı Namık Gedik'e ulaşıp durumu anlattı.

Mithat PERİN

23 Aralık günü Başbakan Menderes ile Cumhurbaşkanı Bayar iddiayı görüşmek için İstanbul'da buluştular ve Millî Savunma Bakanı Şemi Ergin'i de çağırdılar. İçişleri Bakanı Namık Gedik aynı anlarda Samet Kuşçu'yu sorguya almıştı. Ergin kendisine sorulduğunda Kuşçu'nun güvenilir bir subay olduğunu söylüyor; aynı anlarda sorgudaki Kuşçu da Güventürk başkanlığındaki cuntayı ihbar ediyordu. Kuşçu'nun isimlerini verdiği biri emekli, sekizi muvazzaf dokuz subay gözaltına alındı. Sekiz muvazzaf subayla birlikte Kuşçu da yargılandı. Yargılamalar askerî mahkeme tarafından yürütülüyordu. İşin ilginç yönü Mahkeme Başkanı, darbecilerin daha önce kendileriyle beraber hareket etmesini teklif etmeleri dolayısıyla tüm süreçten haberi olan Tümgeneral Cemal Tural'dı. Yargılanan dokuz subaydan yalnızca ihbarı yapan Kuşçu, iki yıl hapis cezasına çarptırıldı ve ordudan ihraç edildi. Diğer sekiz subay ise beraat edip orduya geri döndüler. **Dokuz Subay Olayı** adı verilen bu gelişmeler, ordu içinde cuntacıların temizlenmesi bir yana onlara cesaret vermişti. Cuntacılar, başlarda daha temkinli şekilde davransalar da kendilerini koruyan bir elin olduğunu görmüşlerdi.

but yerde 15 kuruşta

SİYASİ VE İKTİSADİ HAFTALIK GAZETE

Yan İleri Modör: TEVFEK TARKAN

Sayın Celâl Bayar Reisicumhur seçildi

Müteakiben bir nutuk irat etti

Tarihî nutkun tam metni aşağıdadır

Seymen Çelbi BAYAR

Savio Adam MENDILES

Metilis Religiosa agilis curia. Refik KORALTAN

1957 de Bankalarımız

Yazın: Fethi AKTAN

Nispetiyyetden sonradır ki bunda mülki bir u-
ranna başlıyor ve bu tarzlardan sonra yalancı
teşhîs ve bankalarının akını duraklıyor ve ge-
riliyor. Buna mukabil İstanbul'da, 11 ve 12 sayılı me-
clislerde mülki bankaların süratle kurulduğu-
nı görürüz.

(Konya İktisadi - Milli) (Karadeniz milli),
İstanbul'da Emvialı greyi emirlerde ve İktisadi
Miliye Aydın (Adapınan İktisadi) (Akşehir)
İstanbul'da İlhami-milli) İstanbul'da İktisadi-milli
E) (Magnum Bagajlar) (Adapınan emniyet) (Kon
ra Türk İktisadi) (Bor Zümr ve Tüccar) bankası,
forçlunatlar, ipotekli emmaneler gibi bun
ları.

Anak bu hareket bir başlangıçtı. Bu bankalardan yalnız 1917'de İstanbul'da devletin yarısı ile kurulan olan (İtbari-millî bankası) büyük bir banka güneydi. Diğerleri ufak ve tübahi bankalardı.

Millî birlikçiliğimizin çiçeklenmesi, büyük beşatli dünya çapında -baskaların kurulması manzariyet diğeriyle olmuştur.

Mitaz paşanın torunları atması odtage Ziraat bankası camburuytt döwneinde, birinç döwne bu topandan garmalanan, sarılam olarak büyük bir kapılaş ve muameleleri bir mahdud bir halde gırtıyave. Camburuytt döwneinde bu bankanın döwneinde eñiş ve rastları bir gelipine bu memleket bir eg gırtı kaplamış kaptalı (750) milyon bu bulmuş muamelelerini büyük mali müdaremler sayıma gırtıyave.

Mitot paganın ikinci eseri olan (Kırsiyet Sındığı) da bu dönemde büyük gelişmeler ve ilerlemeler sağlıyarak bugün önsell, büyük bir bilim, iktisat ve devlet bankası haline gelmiştir.

Dünya sarımsık tüketen Adiposoz Türk
Türk bankası da kuvvetlendirilmiş ve bu un-
hali tükenecek büyük miktarda istatistikte olan
büyük bir banka haline gelmiştir.

Bundan başka cumhuriyet döneminde yeniden kurulan ve faklen gelişmekte olan milli bankaların kuruluş yılları itibarıyla aşağıda ki tabloya alınmıştır:

Big bir memleketle nemiç olmanın bir şekilde bir
aradın bu kadar bir bir memleketin bu kadar
mush ve büyük baskılar kurtulurken diğer a-
radda memleketin emvazına ve memleketler
arın mullere göre galepin bir kaç yalınlar bun-

*Çok müderris millî-
mihlîdî.

[illegible]

Manitoba'nın iktisadî ve medenî ilerinde, manevîyat ve mülkiyetin maddî ve manevî teşkilatlarının temelinde, Büyük Millet Meclisi, en enliğin ve en ilim kaynağı olduğu için, yüksek öğrenim bir kuruluştur.

İşyeri arkadaşları,
Dünyada suçu ve san-
yıtlı Aİİİ ile üşür, iş-
kulu ve tahakkuk adan-
mış, bütün dünyaya pı-
mı cıktı iktidarlara ka-
rşısız bir haklı olmasa, bu-
nasıyla bilginlerin ay-
naları ve suhul ile man-
nara arzımları yükle-
mişlerdir ve de suhul-
rını arkadaşlarımla, me-
laketli amansızlığına tak-
lık eden müddet meşu-
luşlarında her an bi-
rlik ile bir hayatın

halla durmanen; isahetti-
cecek mahiyettedir. Bu
meseledeki millî aygıt .

bu ve başarıyla elde
tutulan etki tesadüf ve
başarıyla ilgili olarak bu

1. *reklam* *stomatoloģiskā* *pār*
 2. *to* *stomatoloģiskā*
 3. *to* *stomatoloģiskā*

Çok güçlü hayale girdiği -
ma zamandan beri yama ortu ve
çoklu müdahaleleri süreyen adı
günaydın. Ancak kitleni olan
son umumiye teğmedir ve bu
girden müdahaleleri müdahale,
ne alması olan girdi, artık anı
her yapıyor ve müdahale müdahale
ma her türlü günye ve her
düşün her alması olan müdahale
ma her türlü günye ve her
düşün her alması olan müdahale
ma her türlü günye ve her
düşün her alması olan müdahale

[illegible]

Çok sayı milletvekilleri,
Türkiye Cumhuriyeti -
na Spinal defekt, ki özellikle
Bakırköy.

Bu varlığı ita ederken, çok kıymetli tereddüt ve kimsesizlik manevri bir bakışla bütünlük büyük Türk milletine de minnettarlık duygularını, ancak çok rahatsızlık hissiyle okuyuyoruz.

Büyük Millet Meclisinin ortak bir düşüncesiyle teğall eden her milletimiz bütün karar ve tasarruflarıyla birlikle, aynı vatanı, aynı bayrak altında buluşmuşlardır.

Adnan Menderes'in biyografisi

— 3 —

Yazın: Mustafa ATALAY

Menderes slyasete alylmasya karsy veedilgi zaman, Edifent'ne Karsy kadyr uzynan Anadoluy topraklaryn girende kapkarsynlyk bilyndi bir sefalet bilykly, slyetiyende. Gyned Anadolulardan hilye ve busekalarinda, korykmy bir bilyli sefalet varly.

Bir tarafly bilyk yalyr ve kashakalardy karyad, sefalet ve malyet paraly bily boryvaldyk yalylyk, digery tarafly bilyerde kilyylymly alylyk ve busekalyg girendilgi sefalet lilynde, hayatlylaryn karyedilgilerly.

İşte Adnan Menderes bu korkunç faciaya biz son vermek fırsatını bulabilmek için, siyasi hayata atılmıştı. Bu iskeleli kazara verdiği gün şöyle düşüncesini almıştı:

[illegible]

Bu son derece parlak ve bu tapraklar üzerinde taahhüt kabiliyeti bulunan olan bu düşünceyle, O'nun siyasi hayatının mihenk taşı olmuştur.

[illegible]

Osmanlı İmparatorluğu artıklarıyla ve fil bir vakıf bu mülkleri elimeyşanlara, elisi ileli maaşları da Osman yüksek idareyi ve zakkı a tında atıyıp gidecekti.

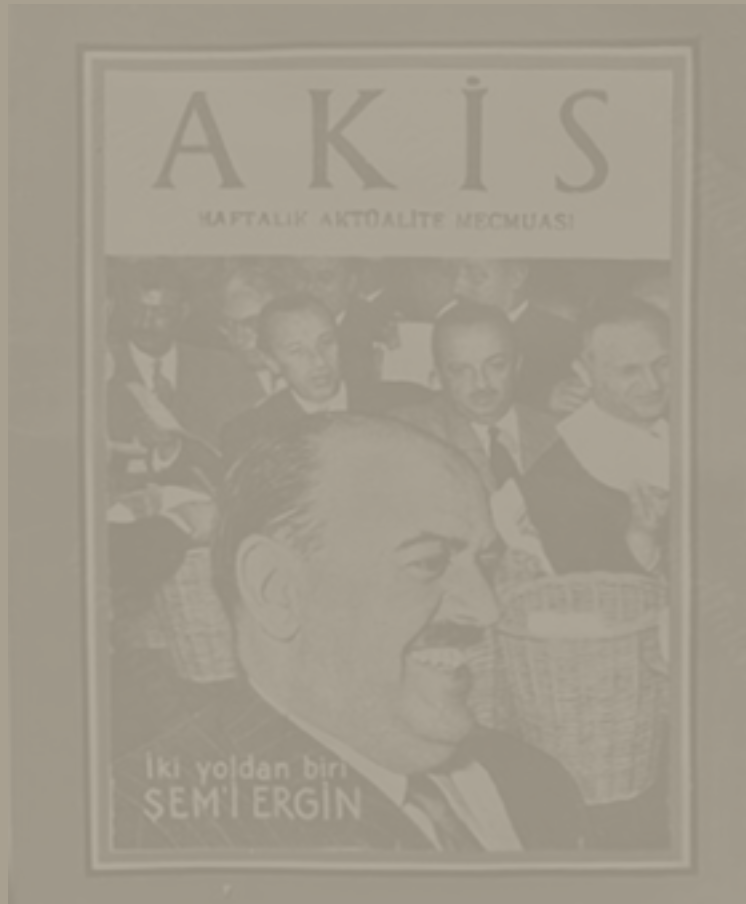
(Thomson & Norton, 1990)

Hükümet, ordu içinde geniş çaplı bir rahatsızlığa neden olmamak için ilk tutuklamaların yapıldığı günlerde bir basın açıklamasıyla durumu duyurdu:

“Millî Müdafaa Vekâleti Temsil Başkanlığından bildirilmiştir.

Türk Silahlı Kuvvetleri mensupları arasında büyük sayıda tevkiflerin yapılmış olduğu ve binaenaleyh geniş ölçüde birtakım tertiplere girilmiş bulunduğu yolunda ortada mübalağalı şayialar dolaşmakta ve bu şayialar ecnebi memleket ajansları tarafından da neşredilmeye başlanmış bulunmaktadır. Hakikat şudur ki tevkif edilenler, hepsi İstanbul’da olmak üzere dokuz kişidir. Bunlar da biri emekli olarak; üç albay, bir yarbay, dört binbaşı ve bir yüzbaşidan ibarettir. Bu hadise bir subayın ihbarı ile meydana çıkmış bulunmakta ve alakalıların ifadeleri ile teyyüt etmektedir. Bu şayialarla hadise Türk Silahlı Kuvvetlerine oldukça şuurlu bir şekilde mal edilmek istenmektedir. Hâlbuki tahakkuku takdirinde, aziz milletimizin maddî, manevî ve her sahada mesut gelişmesini sekteदार edecek ve hatta vatanımızın emniyetini tehlikeye düşürecek mahiyetteki bu gibi hareketlerin şanlı ordumuzun küçük bir birliğinde dahi asla makes bulamayacağı her türlü şüpheden uzaktır. Aksine olarak bu gibi bedbaht, cüret ve tasavvurların Silahlı Kuvvetlerimizin bütün mensuplarınca infial ve nefretle karşılanacağı muhakkaktır.”

Olaydaki bir diğer gariplik, aynı cuntanın 1957 seçimleri öncesinde bir darbe girişimi örgütlemeye çalışmasıydı. Darbeciler, Millî Savunma Bakanı Şemi Ergin'e başlarına geçmesini teklif etmişlerdi. Ergin ise "beni karıştırmayın da ne yaparsanız yapın!" diye cevap vermişti. Bu teşebbüsten haberdar olan Ergin, kendisine yapılan teklifi Cumhurbaşkanı ve Başbakana bildirmemişti. Dolayısıyla Kuşçu'nun anlattığı yapılanmadan Millî Savunma Bakanı Ergin'in de aslında haberi vardı. Durumun tam olarak aydınlanması Ergin'in hem cuntadan hem de darbe girişiminden bilgisinin olduğunu açığa çıkaracaktı. Bu nedenle olayın öğrenildiği ilk günden itibaren Ergin, etkili bir soruşturma yapılmasına direndi. Olaylardan sonra Şemi Ergin, Millî Savunma Bakanlığından istifa etti, yerine Ethem Menderes getirildi. Ancak yakın dostunu bu göreve getiren Adnan Menderes'in bilmediği gerçek Ethem Menderes'in de cuntacılarla ilişki bakımından Ergin'den çok farklı bir tavır izlemeyeceğiydi. Nitekim komitacı bir gelenekten gelen ve durumun ciddiyetini gayet iyi kavrayan Bayar, Başbakanına sürecin üzerine ciddiyetle gidilmesi gerektiğini söylese de Menderes'ten "kumandanları üzecek bir tedbir almaya lüzum görmüyorum" cevabını alacaktı.

10

“Darbe Yükleniyor...”

DARBENİN AYAK SESLERİ

İktidarının son dönemlerinde DP açısından en kritik gelişme TBMM bünyesinde bir **Tahkikat Komisyonu** oluşturulmasıydı. Tahkikat Komisyonu; darbenin en önemli gerekçesi, Yassıda’da da iddia makamının en önemli argümanı olacaktı. 7 Nisan 1960 günü DP grup toplantısında CHP’nin demokrasi dı   bazı girişimlerde bulunduğu, yapılacak seçimlerde baskı oluşturmak için hazırlık yaptığı, toplumsal huzuru bozarak devletin kurumlarını tahrip etmeye çalışıldığı iddiasıyla bir soruşturma komisyonu kurulması gündeme geldi. Grubun bu   nerisi, 18 Nisan 1960 günü, Bursa Milletvekili Mazlum Kayalar ve Denizli Milletvekili Baha Akşit’in “Cumhuriyet Halk Partisinin yıkıcı, gayrimeşru ve kanun dışı faaliyetlerinin memleket sathında cereyan tarzı ve bunların mahiyetinin nelerden ibaret olduğunu tahkik, tesbit ve memleketin her tarafında yaygın bir halde görülen kanun dı   siyasi faaliyetlerin muhtelif sebeplerine intikal etmek, matbuat meselesi ile adli ve idari mevzuatın ne suretle tatbik edilmekte olduğunu tetkik eylemek üzere Meclis tahkikatı a  ılmasına dair” önergesiyle Genel Kurula taşındı.

• Baha AKŞİT

Genel Kurulda yapılan görüşmeler sonucu tamamı DP milletvekillerinden oluşan 15 kişilik bir komisyon kurulması kararlaştırıldı. Meclisin kararının 19 Nisan 1960 günü Resmî Gazete’de yayımlanmasından sonra 27 Nisan 1960’ta 7468 sayılı TBMM Tahkikat Encümenlerinin Vazife ve Selahiyetleri Hakkında Kanun, TBMM Genel Kurulunda kabul edildi. Kanun, ertesi gün Resmî Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe girdi. Kanun’la Tahkikat Komisyonlarının önemli yetkilere sahip olması sağlanıyordu. Öncelikle komisyonlara, sulh ve sorgu hâkimiyetle askeri ve adli amirlere tanınan tüm hak ve yetkiler verilmişti. Komisyonların bazı basın yayın kuruluşlarının yayınlarını durdurma yetkisi de bulunuyordu. Ayrıca “Tahkikat Encümenlerince ittihaz olunan karar veya tedbirler kat’i olup aleyhine itiraz olunamaz” şeklindeki kanun maddesi Komisyonların kararlarına itirazı da imkânsız hâle getiriyordu. Muhalefetin itirazı bu Kanun’un Anayasa’ya aykırı olduğu yönündeydi. Buna karşılık, DP yönetimi, Komisyonun İçtüzük’ün verdiği yetkiyle kurulduğunu savunuyordu.

Komisyon üyeliklerine Halil Özyörük, İzzet Akçal, İlhan Sipahioğlu, Ekrem Anıt, Nusret Kirişçioğlu, Bahadır Dülger, Burhan Belge, Hadi Tan, Halim Alyot, Osman Bibioğlu, Zeki Erataman, Mehmet Daim Sualp, Hamdi Sancar, Behzat Bilgin, Hulusi Köymen seçildi. Başkanlığa ise Denizli Milletvekili Ahmet Hamdi Sancar getirildi.

Pazaiteni 23 Mayis 1960

Ankara Örfi İdare Kumandanlığının 25 numaralı tebliği

Ankara'da mektup ve telgrafa sansür kondu

Şehirde gezinti maksadıyla 5 kişinin dahi bir araya gelerek dolaşmaları yasak edildi

Sokağa çıkma yasası 20 den 05 e kadar uzatıldı. Bütün toplantılar kat'i şekilde yasak edildi. Her şahıs gece ve gündüz hürriyetini ibrazı mecbur. Bütün gece sokağa çıkma kartları yenileniyor. Sivillerin askeri yerlere girmeleri de men edildi

— *Archie* No. 1, Vol. 3, 19

OTO KURSU
GÜLİST ALIÖNER
KADIN
Ses Terapisi ve Ses
Ses Terapisi - Çeşitli
TEKİRİNE DOKTORU
FELTİNGER

Cumhuriyet

Hacılar, İstanbul, Türkiye
Haaretz Muhammed
 Hacılar, İstanbul, Türkiye
Aradela Enayale
 Hacılar, İstanbul, Türkiye

27 vol 14 Sage 22.830

Supplies as ordered arrived. Distribution finished at 10:00 AM.

Received 18 March 1999

Başbakan İzmirde bir konuşma yaptı

lenderes çünkü konuşmasında seçim mevzuatına temasla: «Yeni yapılacak seçimlerin içinde, hazırlıklarıyla meşgul oluyoruz» dedi.

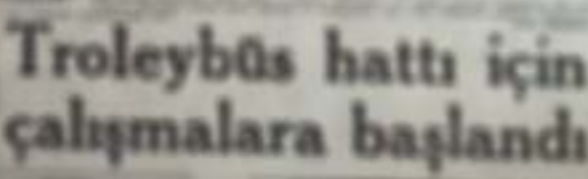
Abstracts of the 1998 Annual Meeting of the American Psychological Association

**Zirve Konferansı
bugün başlıyor**

Our products are an excellent example
of innovative and effective design.

Shardul Singh walks into the
room, greeted by a

1994, 1995, 1996, 1997, 1998, 1999, 2000, 2001, 2002, 2003, 2004, 2005, 2006, 2007, 2008, 2009, 2010, 2011, 2012, 2013, 2014, 2015, 2016, 2017, 2018, 2019, 2020, 2021, 2022, 2023, 2024, 2025, 2026, 2027, 2028, 2029, 2030, 2031, 2032, 2033, 2034, 2035, 2036, 2037, 2038, 2039, 2040, 2041, 2042, 2043, 2044, 2045, 2046, 2047, 2048, 2049, 2050, 2051, 2052, 2053, 2054, 2055, 2056, 2057, 2058, 2059, 2060, 2061, 2062, 2063, 2064, 2065, 2066, 2067, 2068, 2069, 2070, 2071, 2072, 2073, 2074, 2075, 2076, 2077, 2078, 2079, 2080, 2081, 2082, 2083, 2084, 2085, 2086, 2087, 2088, 2089, 2090, 2091, 2092, 2093, 2094, 2095, 2096, 2097, 2098, 2099, 2100, 2101, 2102, 2103, 2104, 2105, 2106, 2107, 2108, 2109, 2110, 2111, 2112, 2113, 2114, 2115, 2116, 2117, 2118, 2119, 2120, 2121, 2122, 2123, 2124, 2125, 2126, 2127, 2128, 2129, 2130, 2131, 2132, 2133, 2134, 2135, 2136, 2137, 2138, 2139, 2140, 2141, 2142, 2143, 2144, 2145, 2146, 2147, 2148, 2149, 2150, 2151, 2152, 2153, 2154, 2155, 2156, 2157, 2158, 2159, 2160, 2161, 2162, 2163, 2164, 2165, 2166, 2167, 2168, 2169, 2170, 2171, 2172, 2173, 2174, 2175, 2176, 2177, 2178, 2179, 2180, 2181, 2182, 2183, 2184, 2185, 2186, 2187, 2188, 2189, 2190, 2191, 2192, 2193, 2194, 2195, 2196, 2197, 2198, 2199, 2200, 2201, 2202, 2203, 2204, 2205, 2206, 2207, 2208, 2209, 2210, 2211, 2212, 2213, 2214, 2215, 2216, 2217, 2218, 2219, 2220, 2221, 2222, 2223, 2224, 2225, 2226, 2227, 2228, 2229, 2230, 2231, 2232, 2233, 2234, 2235, 2236, 2237, 2238, 2239, 2240, 2241, 2242, 2243, 2244, 2245, 2246, 2247, 2248, 2249, 2250, 2251, 2252, 2253, 2254, 2255, 2256, 2257, 2258, 2259, 2260, 2261, 2262, 2263, 2264, 2265, 2266, 2267, 2268, 2269, 2270, 2271, 2272, 2273, 2274, 2275, 2276, 2277, 2278, 2279, 2280, 2281, 2282, 2283, 2284, 2285, 2286, 2287, 2288, 2289, 2290, 2291, 2292, 2293, 2294, 2295, 2296, 2297, 2298, 2299, 2300, 2301, 2302, 2303, 2304, 2305, 2306, 2307, 2308, 2309, 2310, 2311, 2312, 2313, 2314, 2315, 2316, 2317, 2318, 2319, 2320, 2321, 2322, 2323, 2324, 2325, 2326, 2327, 2328, 2329, 2330, 2331, 2332, 2333, 2334, 2335, 2336, 2337, 2338, 2339, 2340, 2341, 2342, 2343, 2344, 2345, 2346, 2347, 2348, 2349, 2350, 2351, 2352, 2353, 2354, 2355, 2356, 2357, 2358, 2359, 2360, 2361, 2362, 2363, 2364, 2365, 2366, 2367, 2368, 2369, 2370, 2371, 2372, 2373, 2374, 2375, 2376, 2377, 2378, 2379, 2380, 2381, 2382, 2383, 2384, 2385, 2386, 2387, 2388, 2389, 2390, 2391, 2392, 2393, 2394, 2395, 2396, 2397, 2398, 2399, 2400, 2401, 2402, 2403, 2404, 2405, 2406, 2407, 2408, 2409, 2410, 2411, 2412, 2413, 2414, 2415, 2416, 2417, 2418, 2419, 2420, 2421, 2422, 2423, 2424, 2425, 2426, 2427, 2428, 2429, 2430, 2431, 2432, 2433, 2434, 2435, 2436, 2437, 2438, 2439, 2440, 2441, 2442, 2443, 2444, 2445, 2446, 2447, 2448, 2449, 2450, 2451, 2452, 2453, 2454, 2455, 2456, 2457, 2458, 2459, 2460, 2461, 2462, 2463, 2464, 2465, 2466, 2467, 2468, 2469, 2470, 2471, 2472, 2473, 2474, 2475, 2476, 2477, 2478, 2479, 2480, 2481, 2482, 2483, 2484, 2485, 2486, 2487, 2488, 2489, 2490, 2491, 2492, 2493, 2494, 2495, 2496, 2497, 2498, 2499, 2500, 2501, 2502, 2503, 2504, 2505, 2506, 2507, 2508, 2509, 2510, 2511, 2512, 2513, 2514, 2515, 2516, 2517, 2518, 2519, 2520, 2521, 2522, 2523, 2524, 2525, 2526, 2527, 2528, 2529, 2530, 2531, 2532, 2533, 2534, 2535, 2536, 2537, 2538, 2539, 2540, 2541, 2542, 2543, 2544, 2545, 2546, 2547, 2548, 2549, 2550, 2551, 2552, 2553, 2554, 2555, 2556, 2557, 2558, 2559, 2560, 2561, 2562, 2563, 2564, 2565, 2566, 2567, 2568, 2569, 2570, 2571, 2572, 2573, 2574, 2575, 2576, 2577, 2578, 2579, 2580, 2581, 2582, 2583, 2584, 2585, 2586, 2587, 2588, 2589, 2590, 2591, 2592, 2593, 2594, 2595, 2596, 2597, 2598, 2599, 2600, 2601, 2602, 2603, 2604, 2605, 2606, 2607, 2608, 2609, 2610, 2611, 2612, 2613, 2614, 2615, 2616, 2617, 2618, 2619, 2620, 2621, 2622, 2623, 2624, 2625, 2626, 2627, 2628, 2629, 2630, 2631, 2632, 2633, 2634, 2635, 2636, 2637, 2638, 2639, 2640, 2641, 2642, 2643, 2644, 2645, 2646, 2647, 2648, 2649, 2650, 2651, 2652, 2653, 2654, 2655, 2656, 2657, 2658, 2659, 2660, 2661, 2662, 2663, 2664, 2665, 2666, 2667, 2668, 2669, 2670, 2671, 2672, 2673, 2674, 2675, 26

MĚSÍČNÍK VŘEŠTĚNÍ : Specialní číslo Měsíčníku VŘEŠTĚNÍ k narozeninám Jany, který vyšel ve druhé polovině uplynulého prosince roku ubíhajícího. (1980) M.F.

[illegible]

Dağıtılan beyannameler için 2 yeni tebliğ neyredildi

Menderes bugün Eskişehirde bekleniyor, oradan Afyon, Kütahya ve Konya'ya gitmesi muhtemel görülüyor

Bugün 11 de yapılacak toplantıyı bir
takrir ile 90 milletvekili istediler

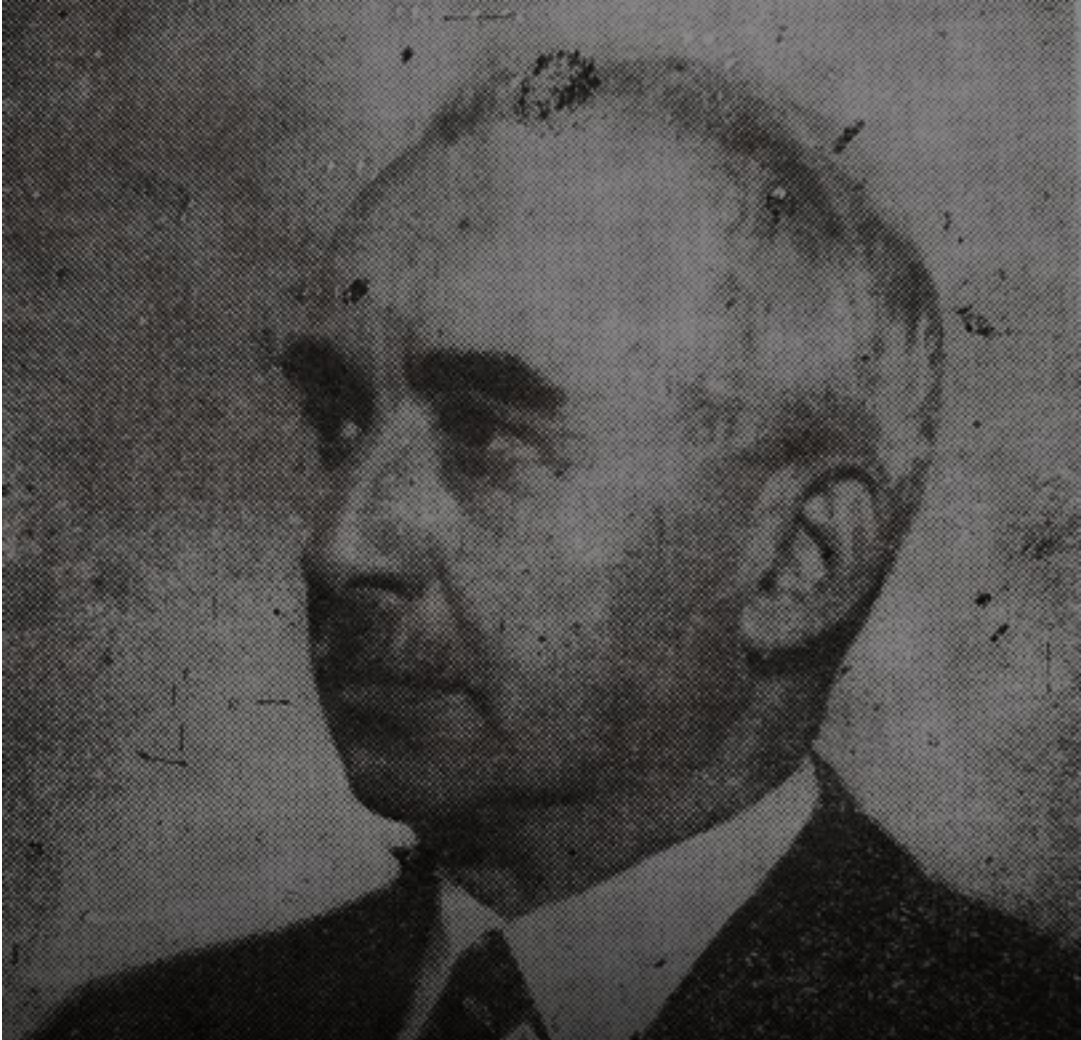
[illegible][illegible][illegible][illegible]

Çiftlik sahiplerinden vergi alınması istendi

Stellen für die Bereiche:
Technische Zeichnerin
Technische Zeichner
Kaufmann für Büromanagement
Kaufmann für Vertriebsmanagement
Kaufmann für Betriebswirtschaft
Kaufmann für Marketingmanagement
Kaufmann für Personalmanagement
Kaufmann für Qualitätsmanagement
Kaufmann für Logistikmanagement
Kaufmann für Informationsmanagement
Kaufmann für Energie- und Umweltmanagement
Kaufmann für Facility Management
Kaufmann für Sicherheitsmanagement
Kaufmann für Gesundheitsmanagement
Kaufmann für Sportmanagement
Kaufmann für Tourismusmanagement
Kaufmann für Eventmanagement
Kaufmann für Kulturmanagement
Kaufmann für Medienmanagement
Kaufmann für Kommunikationsmanagement
Kaufmann für Öffentlichkeitsmanagement
Kaufmann für Unternehmensmanagement
Kaufmann für Projektmanagement
Kaufmann für Qualitätsmanagement
Kaufmann für Logistikmanagement
Kaufmann für Informationsmanagement
Kaufmann für Energie- und Umweltmanagement
Kaufmann für Facility Management
Kaufmann für Sicherheitsmanagement
Kaufmann für Gesundheitsmanagement
Kaufmann für Sportmanagement
Kaufmann für Tourismusmanagement
Kaufmann für Eventmanagement
Kaufmann für Kulturmanagement
Kaufmann für Medienmanagement
Kaufmann für Kommunikationsmanagement
Kaufmann für Öffentlichkeitsmanagement
Kaufmann für Unternehmensmanagement
Kaufmann für Projektmanagement

THE

Blackboard **Blackboard**

Tahkikat Komisyonunun yetkileri tartışılırken CHP Genel Başkanı İnönü kürsüye geldi ve şu sözleri kullandı:

" 'Biz aldığımız tedbiri aldık, yürüteceğiz.' diyorsunuz. Gayri meşru baskı rejimine girmiş olan idarelerin hepsi böyle söylemişlerdir. Siz de öyle diyorsunuz; fakat muvaffak olamayacaksınız. Kore Başkanı Syngman Rhee kurtuldu mu? Üstelik onun ordusu, polisi ve memuru elindeydi. Hâlbuki sizin elinizde ne ordu var, ne memur, ne üniversite ve hatta ne de polis var... Olur mu böyle baskı rejimi? Muvaffak olur mu bu? Bir baskı rejimi kurulduğu zaman onu kuranlar artık mukavemeti kalmayacak zannederler. Bizdeki baskı rejimini kuranlar da öyle zannediyorlar. Baskı tertipçileri bilsinler ki Türk milleti Kore milletinden daha az haysiyetli değildir."

Şimdi ihtilal, iktidarı bir defa eline geçirmiş olanlar tarafından yapılıyor... Seçimle iktidara geliyor, devletin vasıtalarına el koyuyor, seçimle gitmek ihtimali ufukta görüldü mü, ben buradan gitmem telaşına düşüyor. Ne oldu, telaşınız ne?... Eğer bir idare insan haklarını tanımaz, baskı rejimi kurarsa, o memlekette ayaklanma olur... Şimdi mevzubahis olan mesele bu... Beni dinleyin, biz böyle ihtilal içinde bulunamayız. Böyle bir ihtilal dışımızda, bizimle münasebeti olmayanlar tarafından yapılacaktır... Bu yolda devam ederseniz sizi ben de kurtaramam."

Bu ifadeler, anayasal düzenin sonuna gelindiği ve yeni mücadele yöntemleri geliştirileceği konusunda oldukça yoruma açıktı. Tahkikat Komisyonunun çalışmalarına başlamasından sonra da tartışmalar bitmedi.

28 Nisan günü bir bildiri yayımlayan CHP,

“Parti Meclisi her zamankinden daha zinde ve azimli olan CHP teşkilatı adına heyet olarak ve Parti Meclisi üyeleri müşterek ideallerin tam bir tesanüt-le birleştirdiği vatandaşlar olarak yıkılmağa mahkûm olan baskı rejiminin ge-tireceği şartlar ne olursa olsun Anayasa nizamının yeniden kurulması uğrunda büyük Türk milletine layık mücadeleye kararını vermiştir. (...) ”

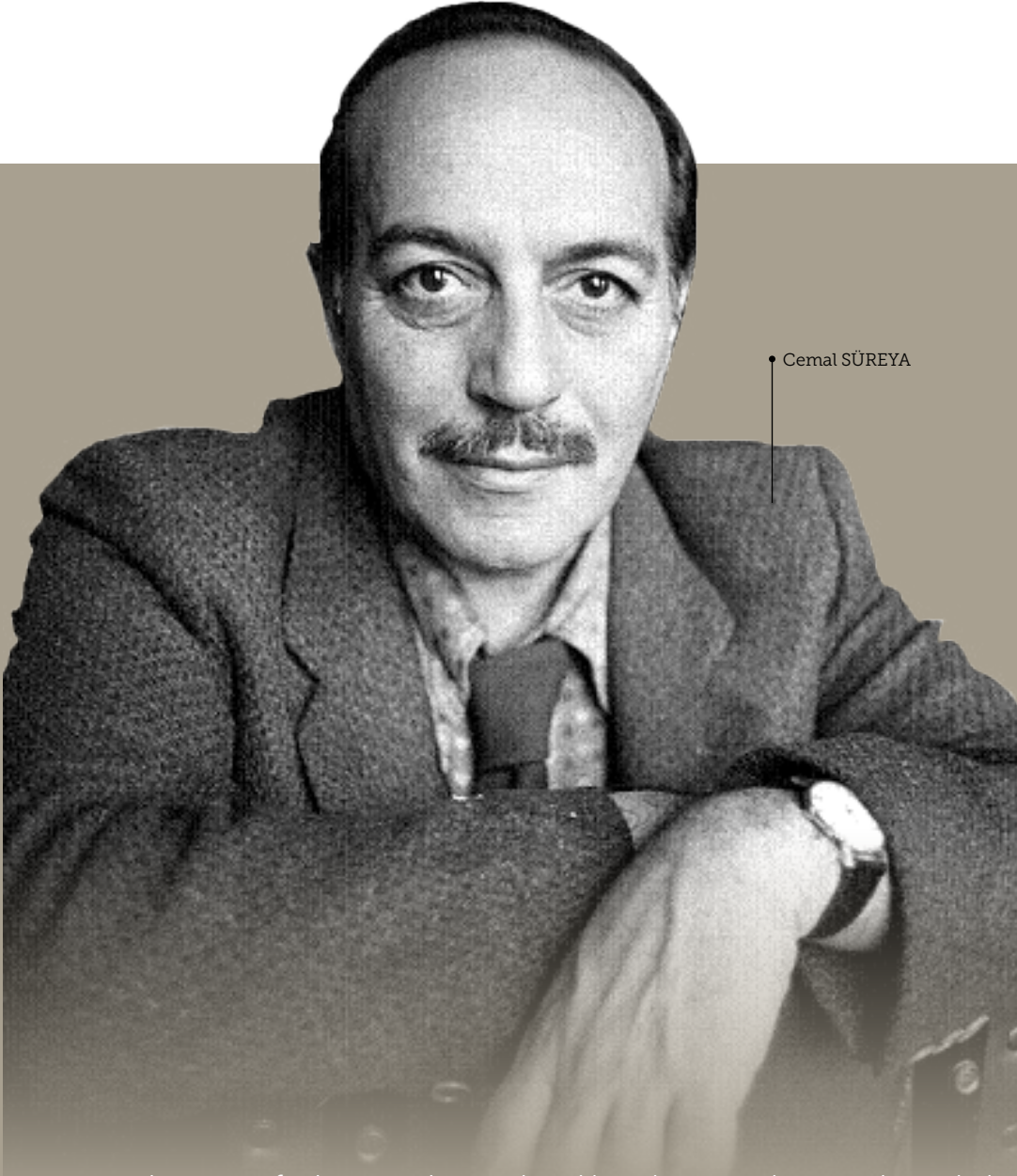
açıklamasını yaptı. Aynı gün İstanbul Üniversitesinde öğrenci eylemleri başladı. Daha doğrusu bir süredir devam eden eylemler, öğrencilerle polislerin karşı karşıya gelmesine yol açtı. Polisle öğrenciler sert şekilde çatıştılar. Olaylarda İstanbul Üniversitesi Rektörü Ord. Prof. Dr. Sıddık Sami Onar ve Ceza Hukukçu-su Ord. Prof. Dr. Sulhi Dönmezer de polis müdahalesi sonucunda yaralandılar. Ertesi gün, eylemler Ankara Üniversitesinin Cebeci Kampüsüne sıçradı. O sıra-da olaya müdahale eden Sıkıyönetim Komutanlığına bağlı askerler kalabalığı dağıtmak ve kendilerini korumak için havaya ateş açtılar. Ancak bu olay, asker-lerin öğrencilerin üzerine ateş açtığı şeklinde yansıtıldı. Doğal olarak tepkiler bu olay üzerine daha da büyüdü. Her yerde şehir efsaneleri yayılıyor, onlarca öğrencinin öldüğü söyleniyordu. Talat Aydemir hatıralarında bu gösterileri or-ganize edenlerin askerlerle ve CHP’lilerle işbirliği içinde olduklarını kaydeder. İşleyen fısıltı gazetesi eylemlerin etkileriyle sonuçlarının olduğundan çok daha büyük gibi algılanmasına yol açıyordu. Başka bir ifadeyle, DP karşısında farklı bileşenlerden bir muhalefet bloğu oluşmuştu ve bunlar hükümeti devirmek için giderek daha sert yöntemler kullanmaktan çekinmiyordu. DP yönetimi ise taviz verilmesinden yana değildi. Onlar da eylemlerin artan dozuna paralel şekilde önlemleri sertleştiriyordu.

GENÇLİK
OLDURULEBİLİR
ZİNCİRLİ ENEMEZ

HÜRRİYET

• Cemal SÜREYA

Bu sırada DP taraftarları Menderes'i desteklemek için Kızılay Meydanı'nda bir miting yapmayı kararlaştırdı. Muhafızlar 555 K sloganıyla bu gösteriyi engellemeye çalıştılar. 555 K, 5. ayın 5'inde saat 5'te Kızılay'da anlamına geliyordu. **555 K Eylemleri** sırasında Kızılay'da toplananlarla konuşmak için arabasından indiğinde kalabalığın arasında kalan Menderes'in yakasına bir genç yapıştı ve "Hürriyet istiyoruz!" diye bağırdı. Menderes'in cevabı "Bir Başbakan'ın yakasına yapışıp hürriyet isteyebiliyorsun. Bundan daha fazla hürriyet olabilir mi?" oldu. O sırada yedek subay olarak askerlik hizmetini yapan ve eyleme tanık olan şair Cemal Süreya gördüklerini şöyle anlattı:

"Birden nasıl oldu, bir ses mi geldi, başlarımızı geriye çevirdik. Caddenin karşı kıyısında, Ankara Sineması'nın hizasında koyu renk giysileriyle, geçit resmi düzeminde ilerleyen bir grup insan; Menderes ve bakanları... Caddenin o kısmı onlar için açılmıştı. Kızılay Binası'nın önünde Menderes'i tartakladılar. Çok yakınındaydım. İnanılmaz bir şeydi. İki genç Başbakanın yakasına yapışmış."

Yukarıda da değinildiği gibi Tahkikat Komisyonları hem darbenin hem de yargılamaların en önemli dayanağı oldu. Ancak işin ilginç tarafı darbeye yönelik girişimler çok daha önce başlamıştı. Ayrıca ilk cuntalar DP'nin iktidara gelmesinin hemen ardından ortaya çıkmıştı. O dönem ne Tahkikat Komisyonları vardı ne de iktidara izafe edilen otoriterleşme eğilimleri... Dolayısıyla DP iktidarının son dönemlerinde yaşanan bu gelişmeler, darbecilerin kendilerini haklı göstermek için kullandıkları argümanlar olmak dışında bir anlama sahip değildi.

Nisan ayının sonlarında Başbakan Menderes, İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Öğretim Üyesi Prof. Dr. Ali Fuad Başgil'i aradı ve görüşmek için Ankara'ya çağırdı. Başgil, DP'lilerin en fazla güvendikleri ve ara ara fikirlerini aldıkları isimlerden biriydi. O gün görüşemediler ancak Başgil, eski öğrencisi olan Millî Eğitim Bakanı Atıf Benderlioğlu'na uzun uzun endişelerini anlattı. Ertesi öğle yemeği için çağrıldığı yere gittiğinde Menderes'in neden kendisini beklettiğini anladı Başgil... Zira Başbakan yalnız değildi. Cumhurbaşkanı Bayar, Meclis Başkanı Koraltan ve pek çok bakan da yemekteydi. Bayar, Başgil'e son gelişmeler hakkında fikrini sordu. Başgil, üniversitelerin ve gençliğin çok gergin durumda bulunduğunu söyledi. Ayrıca son çıkarılan Tahkikat Komisyonu ile ilgili Kanun'un bazı maddelerinin Anayasa'ya aykırı olduğunu ifade ederek düzenlemeyi eleştirdi. Ancak kalabalık ortam nedeniyle eleştirilerini sınırlı tuttu. Devletin tepesindeki üç isim olan Bayar, Koraltan ve Menderes'le Başgil yemekten sonra toplantıya devam ettiler. Aralarına sonradan Dışişleri Bakanı Zorlu da katıldı. Artık daha samimi bir ortam vardı ve Bayar gerçekte ne yapmaları gerektiğini merak ediyordu.

27 MAYIS 1960

138

Millî İradeye ve Demokrasiye İlk Darbe

Ali Fuad BAŞGİL

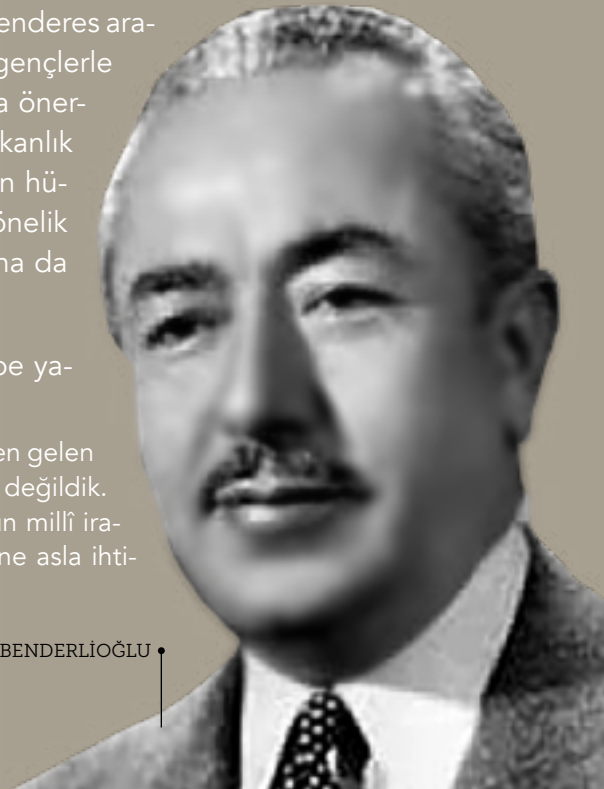

Başgil, demokratik ülkelerde böyle bir sorunun tek çözümünün kabine değişikliği olduğunu savundu. Bayar, hükümetin istifasının ülkeyi başsız bırakmak anlamına geleceğini söyleyerek buna karşı çıktı. Menderes de halkın desteğinin arkasında olduğunu söylüyor ve istifa için bir neden görmüyordu. Hatta Menderes ertesi gün Kızılay Meydanı'na çıkıp halkın kendisine olan sevgisinin hâlâ nasıl sürdüğünü ispatlayabileceğini dile getirdi. Başgil ise Başbakan'a tahmin etmediği kadar olumsuz bir tepkiyle karşılaşabileceğini, bu nedenle buna hiç tevessül etmemesini söyledi. Gerçekten de Başgil haklı çıkacak, birkaç hafta sonra Menderes arabasını durdurup kalabalığın arasına girdiğinde üniversiteli gençlerle karşı karşıya gelecekti. Ünlü anayasa hukukçusunun iktidara önerdiği yollardan biri de gerginliği azaltmak için muhalefete bakanlık verilerek seçimlere kadar olan geçiş sürecinde bir koalisyon hükümeti kurulmasıydı. Aynı günlerde hükümetin istifasına yönelik bir başka talep Ali Fuat Cebesoy'dan da gelecek, Bayar ona da böyle bir teklifi kabul edemeyeceği, cevabını verecekti.

Bayar, yıllar sonra *Başvekilim Menderes* kitabında darbe yapılacağına hiç inanmadıklarını şu sözlerle anlatmıştı:

"Ben ve Başvekil, Atatürk ordusunu da, Atatürk ekolünden gelen muhalefet liderini de bir ordu darbesi içinde düşünmeye razı değildik. Özellikle Adnan Menderes, 9 Subay olayına rağmen ordunun millî iradeyi temsil eden bir hükümete karşı harekete geçebileceğine asla ihtimal vermiyordu."

Atıf BENDERLİOĞLU

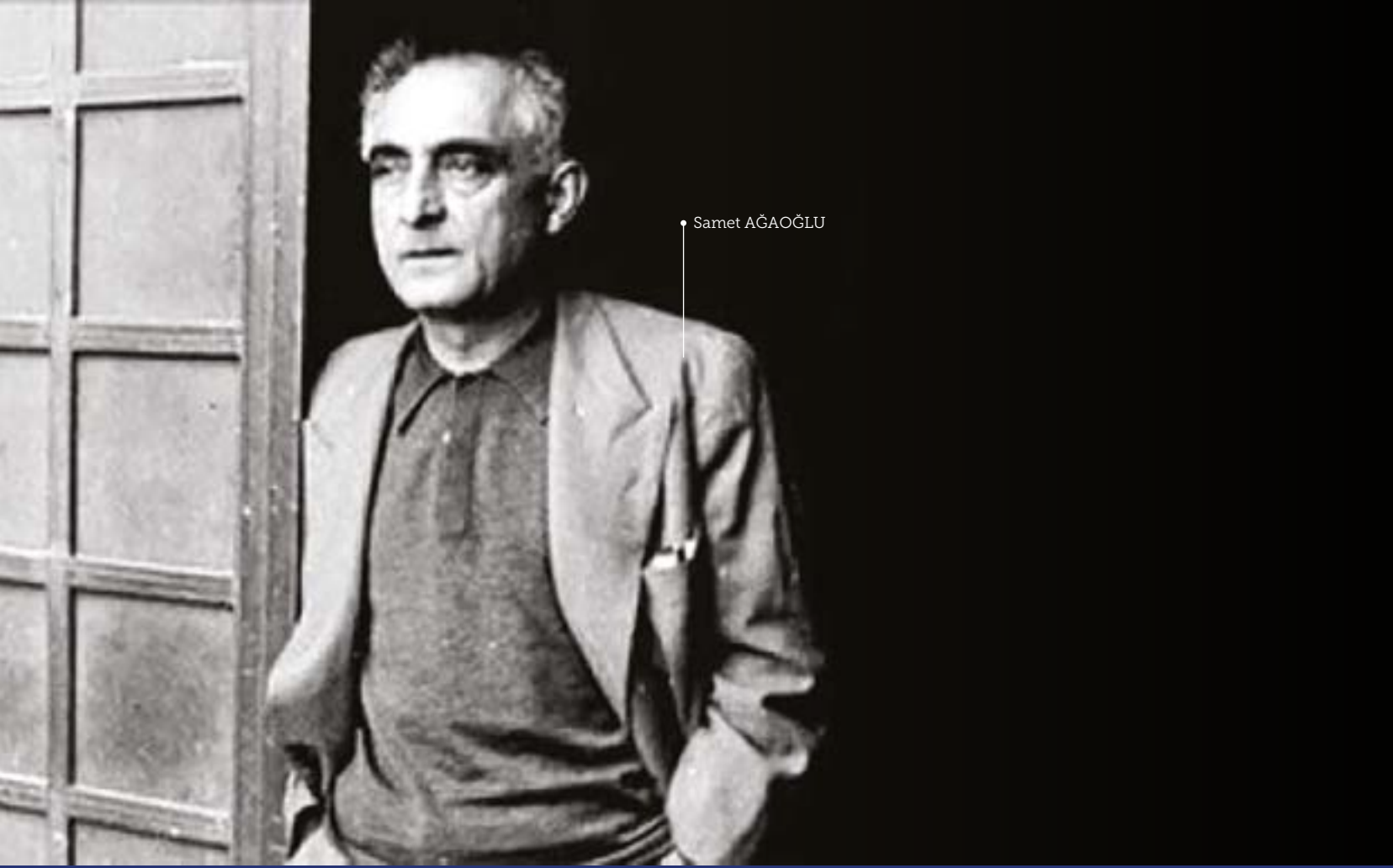
23 Mayıs günü DP Genel İdare Kurulu, Bayar'ın da katıldığı bir toplantı yaptı. Kamil Gündeş ve Rıfki Salim Burçak, askerî cenahta bir hareketlilik olduğunu, acilen tedbir alınması gerektiğini söylediler. Samet Ağaoğlu ve Tevfik İleri ise halkın desteğinin hâlâ Menderes'in arkasında olduğunu, muhalefetin propagandası nedeniyle yaşanan olayların gerçekte olduğundan büyük göründüğünü savundular. Menderes de onlarla aynı görüşteydi:

"Müsterih olunuz. Ordudan herhangi bir hareket gelmez ve gelmeyecektir. Kendileri ile konuştum. Mesele; bir polisin, bir subayın yakasına sarılmasından ileri gelen bir tepkidir. Ordu'ya karşı tam emniyettediriz. Anlatılan vaziyetin hiçbir önemi yoktur. Ordu bizim ile beraberdir."

diyen Başbakan gittikçe artan darbe ihtimaline yönelik endişelerini dile getiren Parti yöneticileri gibi düşünmüyordu. Ortam gerilmiş, Başbakan da toplantıda daha fazla kalmak istememişti.

Tevfik İLERİ

• Samet AĞAOĞLU

• Mükerrem SAROL

Menderes'in yakın çevresindeki bakanlardan Mükerrem Sarol'un hatıralarına göre 24 Mayıs gecesi yani DP Genel İdare Kurulundaki hararetili tartışmaların ertesi günü ve darbeden yalnız iki gün öncesinde Sarol ve İçişleri Bakanı Namık Gedik ile otururken;

"İhtilal olacakmış bir teranedir tutturmışlar! İhtilal, ihtilal, şu karşımızda masum masum bizi korumak için sabaha kadar nöbet bekleyen Mehmetçik mi bize ateş edecek? Bunlar mı karşı çıkacaklar. Biz ne yaptık bu Mehmetiklere, ne günah işledik! Canımızı dişimize takmış onlara hizmet ediyoruz. Köyüne yol götürdük, su götürdük, okul yaptırđık, doktor gönderdik. Kylmz elektrige kavuşturalım diye ırpınıyoruz. Jandarmanın dipiğinden, tahsildarın zulmünden kurtardık, onu gerçek vatandaş, haysiyetli vatandaş yaparak, bağırmıza bastık. Anasına, babasına Fatma'sına, bacısına, köyüne her şeyine devletin kuşağını atık. Vatandaşlarımıza her çeşit endişeden uzak bir gelecek hazırlamaya çalışıyoruz."

sözlerini sarf etti. Darbe kapıya dayanmıştı ama anlaşıldığı kadarıyla Başbakan hâlâ buna inanmak istemiyordu. En yakınındaki isim olan Millî Savunma Bakanı Ethem Menderes de darbe ihtimaline ilişkin bir işaret vermiyordu.

Cumhurbaşkanı ve Başbakan inanmasalar da darbeciler için artık tek mesele darbenin gününün belirlenmesiydi. Darbeciler artık en uygun anı kolluyordu. Menderes, tehlikenin boyutunu muhtemelen en son gün gördü. Eskişehir gezisi sırasında önlerinden geçerken askerler kendisine arkalarını dönmüştü. Kürsüye çıkan Menderes, Tahkikat Komisyonunun çalışmalarını tamamladığını ve erken seçime gidileceğini açıkladı. Ama artık çok geçti. Darbeciler çoktan harekete geçmişti. Cuntanın Ankara ayağı, İstanbul kendilerine katılmasa bile 26 Mayıs'ı 27 Mayıs'a bağlayan gece hükümeti devirmeye karar vermişti.

Ali Fuad Başgil, *27 Mayıs İhtilali ve Sebepleri* isimli kitabında DP iktidarının özellikle 1954 yılından sonra bazı hatalı politikalar izlediğini kabul eder. Ancak bunların bir darbe yapılmasının haklı nedenleri olamayacağını da ekler. Başgil'e göre "27 Mayıs Felaketinin" dört sorumlusu vardır: "1. Demokrat iktidarın düştüğü hata ve aşırılıklar 2. Muhalefetin sinsi manevraları 3. Bazı aydın çevrelerin ihaneti 4. Açık artırma çıkarılmış basın." Ancak burada bir noktanın altını çizmek gerekir. Ordu içinde antidemokratik eğilimlere sahip bazı gruplar, en baştan itibaren iktidarı ele geçirmenin yollarını arıyordu. DP'nin politika değişiklikleri ya da erken seçime gitmesinin bunları durduracağını söylemek mümkün değildir. Anlaşıldığı kadarıyla ordu içindeki bir grup, demokratik yolların DP iktidarına son vermeyeceğinin farkındaydı. Dahası yenilenen seçimlerde DP'nin yeniden iktidara gelmesi işlerini iyiden iyiye zorlaştıracaktı. Bu nedenle erken seçim açıklaması gelmeden darbeye girişilmesi cuntacılar için kendi adlarına en doğru tercihti.

Siirt Ekspres

GÜNLÜK SİYASİ GAZETE

Devlet Baskısı

SAHİBİ
Sait İbrahim
MESUL MÜDÜR
HAYAT İLHAN
28 Mayıs 1960
CUMARTESİ

Telefon 176

((Kalemle elimizde Milletimizin refahını koruyan birer kılıçtır))

Yıl: 4 Sayı: 900

MİLLİ GAYE VE DÜŞÜNCE YURTTA SULH CİHANDA SULH Türk Orduları idareyi ele aldı

—00—

Dün gece yarısından itibaren Kara, Deniz, Hava orduları elele vererek
TÜRKİYE İDARESİNİ eline almıştır

Hareket, silahlı kuvvetlerin müşterek hareketiyle kansız başarılmıştır

Milli Emniyet teşkilatı Kuruldu

Kurulan teşkilat TÜRK radyolarıyla zaman zaman yaptığı neşriyatta:
(-Son günlerde vuku bulan müessif hadiseler dolayısıyla kardeş kanının
dökülmesini istemiyen TÜRK SİLAHLI KUVVETLERİ idareyi
eline almıştır

Kuracağı geçici idare ile derhal namuslu ve dürüst bir seçime gidilecektir.)

Milli Emniyet teşkilatının yine radyolar vasıtasıyla neşr ettiği tebliğlere göre vatanı doğu can ve mal emniyetine atılacak miktarda korunacağı, kim olursa olsun hangi partiye bağlı bulunursa bulunsun her vatandaşın mer'i kanunlar mevzuatında eşit muamele görecektir.

İdareyi muvakkaten eline alan Türk Orduları İdaresi, Dahili emniyeti garantilediği gibi harici siyaseti de aynen tanıması ve muhafaza etmektedir.

Nato ve Cento'ya külvette inanarak boğuşmalarını sık sık radyolarla dünya milletlerine duyurmaktadırlar.

(Dev 2 de)

Paşamur Sayın NURİ TEOMAN

Sayın NURİ TEOMAN

Vilâyetimizdeki Askeri ve Mülki İdare Komutanları

Askeri ve Mülki idarelerin ardıya geçmesi üzerine vilâyetimizdeki Askeri ve Mülki İdare Komutanları Teğmenral sayın Nuri Teoman'dır.

(Dev 2 de)

CEMAL GÜRSEL

MİLLİ BİRLİK KOMANDANI

Dün gece yarısından beri Türk idaresi, eşi eline alarak Türk orduları komandanı, bundan

20 gün önce Kara Kuvvetleri Komandanı'ndan istifa eden Orgeneral Cemal Gürsel'dir.

Mahalli İdare Ordunun e l i n d e

Türk idaresi eline alarak Kara, Deniz ve Hava orduları, Türkiye

dahilindeki mahalli Askeri ve Mülki idarelerini ele almıştır.

Vilâyetimizde büyük bir sükün havası esmektedir

Vilâyetimizdeki Askeri ve Mülki idareyi eline alan Türk orduları 12 inci Tümen Komandanı Teğmenral sayın Nuri Teoman, Kasalara ve şehir bölgelerine vararak tahlil

ler üzerine vilâyetimizde büyük bir sükun havası esmektedir. Verilen emirler ve halk ıslahıyla huzursuzluk göstererek riayet etmektedir.

Hükümet Erkânı muha faza altında

Milli huzuru temin ve kardeş kanının dökülmesi bakımından şair edilecek (Yurtta Sulh Cihanda Sulh) parolasıyla dün gece yarısından sonra Türkiye idaresini eline alan Türk orduları idareci Hükümet erkânını yakalayarak nezaret altına almıştır.

(Dev 2 de)

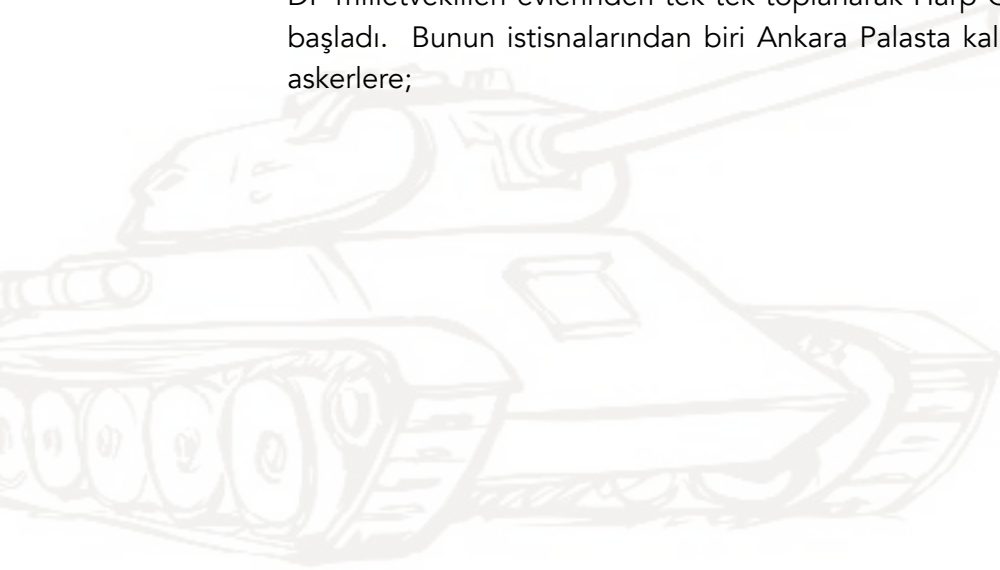
**DEMOKRASİNİN
KARANLIK
GÜNLERİ**

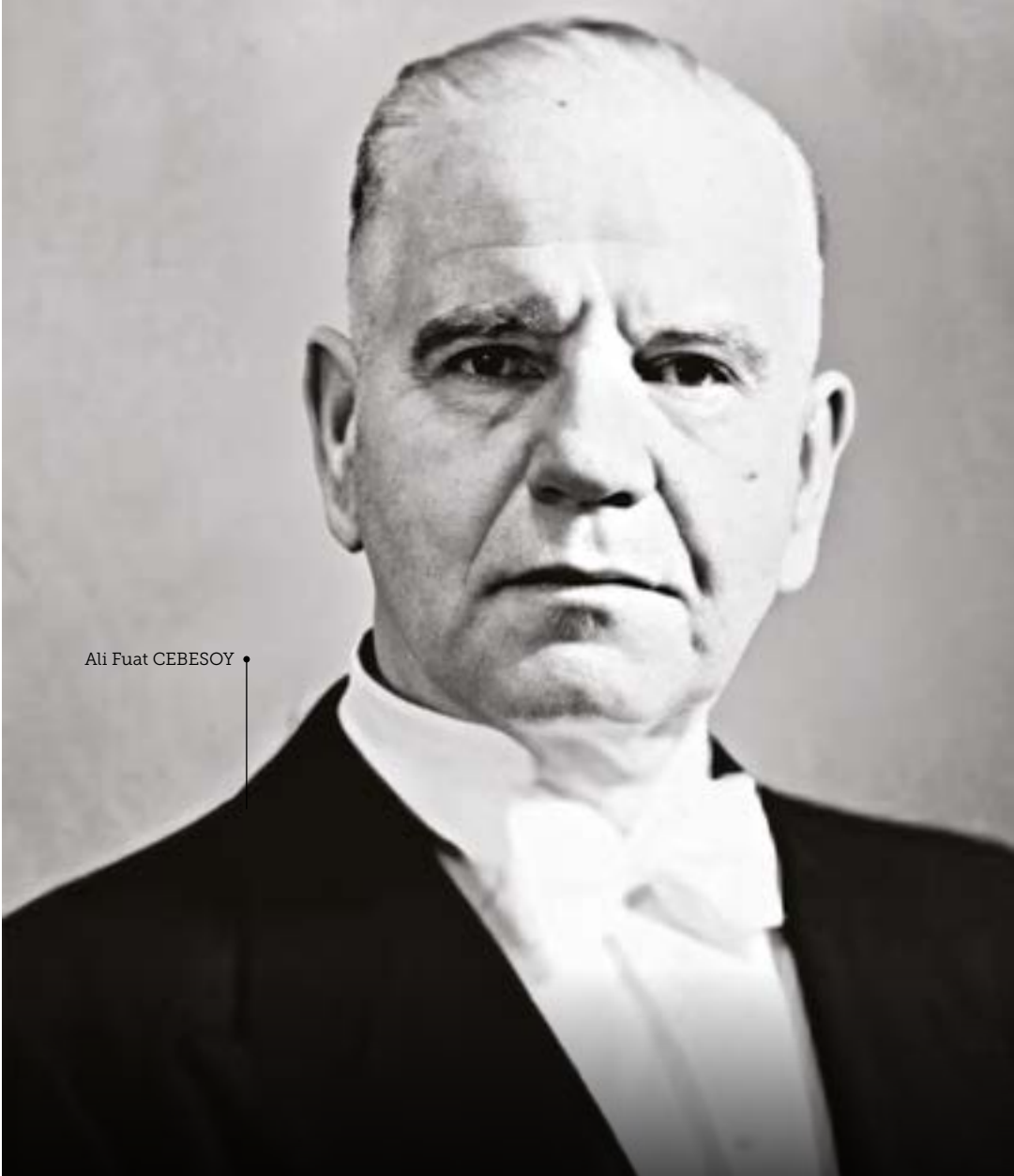

“Ordu Yönetime El Koydu.”

DEMOKRASİYE İLK DARBE

27 Mayıs 1960 sabaha karşı Albay Alparslan Türkeş’in tok sesiyle darbeci askerler adına radyodan okuduğu bir bildiri, “kardeş kavgasına meydan vermemek” ve “demokrasiyi içine düştüğü buhrandan kurtarmak” amacıyla Silahlı Kuvvetlerin ülke yönetimine fiilen el koyduğunu duyurdu. Böylece Türkiye’de demokrasi geçici bir süre için de olsa askıya alındı. Halkın oylarıyla gelmiş siyasi iktidar işbaşından uzaklaştırıldı. Darbenin hukuki temeli Türk Silahlı Kuvvetleri İç Hizmet Kanunu’nun 35. maddesine dayandırılmıştı. Bu madde; “Silahlı Kuvvetlerin vazifesi, Türk yurdunu ve Anayasa ile tayin edilmiş olan Türkiye Cumhuriyeti’ni kollamak ve korumaktır.” hükmünü içeriyordu. Darbecilere göre Silahlı Kuvvetler, “rejim tehlikede olduğu için” Kanun’un kendisine verdiği görevi yerine getirmişti. Aynı sırada tanklar Ankara içinde dolaşmaya başladı ve askerler şehrin kontrolünü fiilen ele geçirdiler. Aynı gece DP milletvekilleri evlerinden tek tek toplanarak Harp Okulunda gözaltına alınmaya başladı. Bunun istisnalarından biri Ankara Palasta kalan ve kendini almaya gelen askerlere;

Ali Fuat CEBESÖY

“Çekilin karşımdan, memleketi mahvettiniz. Keşke bugünleri görme-
se idim. Mustafa Kemal kalksın da sizleri görsün. Bu enkazı yıllar boyu
kaldıramayacaksınız. Yazıklar olsun. Buradan ancak benim cesedimi çıkar-
abilirsiniz. Sizleri bu yollara sürükleyenlere haber veriniz, Ali Fuat Paşa
gelmiyor deyiniz.”

diye bağırarak Millî Mücadele’nin kahraman komutanlarından DP Milletvekili
Ali Fuat Cebesoy’du. Cebesoy’un tepkisi üzerine kendisini almaya gelen
subay, bir telefon konuşması yaptı, ardından bir yanlışlık olduğunu söyleyip
özür diledikten sonra gitti. Ancak diğer milletvekilleri Cebesoy ile aynı du-
rumda değildi. Bazıları zorla bazıları ise kötü muamelelere uğrayarak gözal-
tına alındı. Öyle ki herhangi bir karar olmadan yetkili yetkisiz tüm askerler
etraflarındaki Demokrat Partilileri yakalıyor ve Harp Okuluna götürüyordu.
Hukuk tam anlamıyla askıya alınmıştı.

ORDU, YURTTA İDAREYİ ELE ALDI

Sabaha karşı üçte başlayan hareket hiçbir yerde hiçbir can kaybı olmadan neticelendi
Mesûl mevkilerde bulunan şahıslar, Silâhlı Kuvvetlerin muhafazası altına alındı
Türk Silâhlı Kuvvetlerinin vatandaşlara tebliğleri

Türk Silahlı Kuvvetleri, ülke karu saas 2 den itibaren biria yurta ilavayr silme almas, deruna bkkim oluyur.
Saas 4-30 den itibaren Türkiye radyoları, kaa faadlarin ilikili Marra cakurak ve ilikili yayinlarna besleniyor.
"Buyuk Turk Milleti: Silahlı Kuvvetlerimiz, 60 bin Marra saat 31 Mayis saat 3 den itibaren ilavayr silme baskinlariyle, bttim vatandas-
larina ve emayir kuvvetlerine silahlı kuvvetlerle yakas ilikili bir bu harekati, bkkim bir kayis almadan baskinlariyle, Istanbula, Akinci
bir ilikili kadar silahlı kuvvetler mensuplari karis, cakaka cema yasayr baskinlari.
Vatandaşlarımız silahlı kuvvetlerin vasifelerine kolaylastirmaya ve miltige ilikili edilen demokratik rejimin tesvili etmesine yardem
olmasina rica ederiz.
Buyuk Turk Milleti:
Türk Silahlı Kuvvetleri bttim vatandaslari radyolarina baska davet eder.
Sevgili vatandaslar!
Bagin demokrasimizin iline dnyikli bttim ve son miltir bkkimlerle dolaylari karde karvama meydan vermek maksadıyla Türk Sil-
hı Kuvvetleri, mekuletiler idaretiler ci almayor. Bu harekati silahlı kuvvetlerimiz, partiler iline dnyikli uluslana durumdun bttirerek ve
partilerdeki tartislar ilarinen mearet ve bakem ilikili alindan ci kaa zamanada kadi ve serbat ayimler yapturarak ilavayr hangi tarafa mensup
eterna olmas, ulkeli kummlara devir ve tedbir etmek ilere girmeye baskinlariyle."

SOVYET NOTASINA DÜN CEVAP VERDİK

U-2 Uçağı ile ilgili bulunan notanın metni açıklanmadı

St. Louis, 22. April. Der amerikanische Senat hat heute die Resolution angenommen, die die Verhaftung von Mitgliedern der "Black Legion" (eine Art schwarze Legion) in den Vereinigten Staaten und in anderen Ländern als Verbrechen gegen die Nation betrachtet. Die Resolution ist eine Antwort auf die Forderung der Regierung, die Verhaftung von Mitgliedern der "Black Legion" zu beschleunigen.

Teknik Fotoğrafın kattığı düşün öldü

Q. *Is the book by the author of the book "The Book of the Dead"?*

A. *Yes, it is the author of the book "The Book of the Dead".*

Q. *Is the book by the author of the book "The Book of the Dead"?*

A. *Yes, it is the author of the book "The Book of the Dead".*

Parasetamol konsolidu: Yeni Etiler'de bulunan buhurdaki Parasetamol satışı, 2005'ten itibaren 1000 gramdan fazla miktarlarda satılmamıştır. Bu konuda kamu kurumları tarafından yapılan çalışmalar, Parasetamol satışı, 2005'ten itibaren 1000 gramdan fazla miktarlarda satılmamıştır. (Yeni Etiler'de bulunan buhurdaki Parasetamol satışı, 2005'ten itibaren 1000 gramdan fazla miktarlarda satılmamıştır.)

LONDRA ASFALTINDA, FECİ BİR TRAFİK KAZASI OLDU

35 Kadın işçiden onbiri ağır, onu hafif şekilde yaralandı

[illegible]

Free algorithm: Intel offers a free algorithm, free

Ankara'da, bir F-100 uçağı ses duvarını aştı

[illegible]

Dünya milletler başkaldırı için yapılan başlıklar

**MUHAFAZA ALTINA
ALINAN DEVLET VE
HÜKÜMET ERKANI**

Ankara ve İstanbul mahkemeleri altmış altı adet bulunan Devlet ve Hükümet erkânı şunlardır.

ANKARA'DA
Sayın Reisicumhur, B.M.M. Reis
Dahiliye Vekili, Milli Mücadele Vekili
Ticaret Vekili, Nafia Vekili, Adalet Ve
kili, Gümrük ve Tekel Vekili, Erkan-
Harbiye Reisi, Hava Kurultay Kom-
utanı, Ordu Mare Kumandanı, İst-
daraat Üyesi Kumandanı.

İSTANBUL'DA
Vali, Belediye Reisi, Emniyet Müdürü
Markaz Kumandanı, Askeri Hâkim.

[illegible]

**4 Çocuklu bir kadın
iki günden beri kayıp**

Defterdar'da stur
Bir kadın da orbe
gündür eroda yo

Hoover sostiene che questa è la prima volta che un presidente ha fatto un discorso così diretto e personale.

[illegible]

Albay Alparslan Türkeş Tarafından Darbe Gecesi Radyodan Okunan Bildiri

“Aziz Vatandaşlar,

Bugün demokrasimizin içine düştüğü buhran ve son müessif hadiseler dolayısıyla ve kardeş kavgasına meydan vermemek maksadıyla Türk Silahlı Kuvvetleri memleketin idaresini eline almıştır. Bu harekete Silahlı Kuvvetlerimiz, partileri içine düştükleri uzlaşmaz durumdan kurtarmak ve partiler üstü tarafsız bir idarenin nezaret ve hâkimliği altında en kısa zamanda adil ve serbest seçimler yaptırarak, idareyi hangi tarafa mensup olursa olsun seçimi kazananlara devir ve teslim etmek üzere girişmiş bulunmaktadır. Girişilmiş olan bu teşebbüs hiçbir şahsa ve zümreye karşı değildir. İdaremiiz hiç kimse hakkında şahsiyete müteallik tecavüzkar bir fiile teşebbüs etmeyeceği gibi edilmesine de asla müsamaha etmeyecektir. Kim olursa olsun ve hangi partiye mensup olursa olsun her vatandaş, kanunlar ve hukuk prensipleri esaslarına göre muamele görecektir. Bütün vatandaşların partilerin üstünde, aynı milletin, aynı soydan gelmiş evlatları olduklarını hatırlayarak ve kin gütmeden birbirlerine karşı hürmetle, anlayışla muamele etmeleri, ıstıraplarımızın dinmesi ve millî varlığımızın selameti için zaruri görülmektedir. Kabineye mensup şahsiyetlerin Türk Silahlı Kuvvetlerine sığınmalarını rica ediyoruz. Şahsi emniyetleri kanun teminatı altındadır.

Müttefiklerimize, komşularımıza ve bütün dünyaya hitap ediyoruz. Gayemiz Birleşmiş Milletler Anayasası'na ve insan hakları prensiplerine tamamiyle riayettir. Büyük Atatürk'ün 'Yurtta sulh, cihanda sulh' prensibi bayrağımızdır. Bütün ittifaklarımıza ve taahhütlerimize sadığız. NATO'ya inanıyoruz ve bağlıyız. CENTO'ya inanıyoruz ve bağlıyız.

Tekrar ediyoruz; düşüncelerimiz, yurtta sulh, cihanda sulhtur. Türkiye dâhilinde bütün garnizonlardaki garnizon komutanları o yerin mülki ve askeri idaresine el koyacaklar ve vatandaşların her hususta emniyetini sağlayacaklardır.”

Darbenin gerçekleştirildiği 26 Mayıs'ı 27 Mayıs'a bağlayan gece Başbakan Menderes Eskişehir'deydi. Başbakanlıkta görevli memurlar askerlerin geldiğini söylemek için Özel Kalem Müdürü Ercüment Yavuzalp'i aradı. Yavuzalp, olan biteni tahmin etti ve aynı yerde bulunan Maliye Bakanı Hasan Polatkan'ı uyararak durumu anlattı. Birlikte Menderes'in odasına gittiler ve uyandırdıkları Başbakana durumu haber verdiler. Menderes, haberi soğukkanlılıkla karşıladı ve İçişleri Bakanı ile Genelkurmay Başkanı başta olmak üzere bir dizi görevliye acilen telefon açılmasını istedi. Ancak aynı anda Ankara'da gözaltılar başlamıştı ve Yavuzalp kimseye ulaşamadı. Menderes ve yanındakiler araçla Eskişehir'den ayrılıp Kütahya'ya geçti. Bilmedikleri ise aynı anda askerlerin hem havadan hem de karadan takibinde olduklarıydı. O sırada uçakla Kütahya'ya gelen Albay Muhsin Batur, kafilenin bulunduğu yere gitti ve Menderes'i Ankara'ya götürme emri aldığını söyledi. Menderes; bu isteğe direnmedi, Batur'la birlikte Ankara'ya döndü.

O sırada Ankara'da bulunan Cumhurbaşkanı Celal Bayar ise Çankaya Köşkü'nde olan biteni anlamaya çalışıyordu. Gece 03.30 sularında eşi, Bayar'ı uykudan kaldırmış ve Başyaver Albay Mustafa Tayyar'ın telefonla arayarak kentte olağanüstü bir hareketlilik olduğunu söylediğini aktarmıştı. İttihat ve Terakki geleneğinden gelen Bayar'ın kolay teslim olmaya niyeti yoktu. Odasında kasadan silahını aldı ve beline soktu. O sırada köşke gelen Başyaver Tayyar, şehirde gördüklerini Cumhurbaşkanına anlattı. Bayar, Muhafız Alayı Komutanı Osman Köksal'a gerekli tedbirlerin ne ölçüde alındığını sordu ve hiçbir şartta teslim olunmaması talimatı verdi. Ancak henüz kendisini korumakla görevli Köksal'ın da darbecilerin arasında olduğunun farkında değildi. O sırada Başbakan Menderes'in eşi Berin Hanım çocuklarıyla Çankaya Köşkü'ne geldi. Menderes'in en küçük oğlu Aydın Menderes'in ifadesine göre Bayar, "Geçerken ve başıyla bizleri, orada oturanları selamlarken son derece soğukkanlıydı." Berin Menderes, "Beyefendi, Adnan'la görüşebildiniz mi? Bir temasınız oldu mu?" diye sordu. Bayar biraz duraklayıp "Artık çok geç Hanımefendi." dedi.

Aynı anlarda Harp Okulunda bir hareketlilik başlamıştı. DP yöneticileri ve milletvekilleri arka arkaya gözaltına alınarak Harp Okuluna getiriliyordu. Harp Okulunda toplanan kalabalık her dakika daha da artıyordu. En son sabaha karşı Cumhurbaşkanı Bayar teslim olmuştu. Hatta Bayar silahını önce darbecilere yöneltmiş sonra kendi başına dayamıştı. Bayar'ın teslim olmaya niyeti yoktu. Ancak kendisine müdahale eden askerler Bayar'ın elinden silahı aldılar ve Cumhurbaşkanı teslim olmak zorunda kaldı.

Türkiye'de çok partili hayata geçişten sonra demokrasinin kesintiye uğramasına neden olan ve bir bakıma darbe geleneğini başlatan olay, DP'nin son döneminde ordu içinde gizlice örgütlenen cuntalardan biri tarafından gerçekleşmişti. Daha doğrusu farklı gruplar darbe için uğraşmış ve adeta bir koalisyon oluşturmuştu. Darbe, bu yönüyle 1952 yılında Albay Cemal Abdülnasır liderliğindeki, kendilerine **Hür Subaylar** adını veren bir grup askerinin yaptığı darbeye benziyordu. Daha doğrusu Hür Subaylar ve Nasır, Türk ordusu içindeki bazı askerler için de ilham kaynağı olmuştu. Çoğu albay ve daha alt rütbede olup kendilerine Millî Birlik Komitesi (MBK) adını veren bu subay grubu, darbenin emir-komuta ilişkisi dışında yapılması için kendilerine gelebilecek itirazları bertaraf etmek amacıyla darbeye destek verecek üst düzey bir komutan arayışına girdiler. Gittikleri adres, darbeden kısa bir süre önce emeklilik dilekçesi veren ve hayatını devam ettirme kararı verdiği İzmir'de bulunan Kara Kuvvetleri Komutanı Cemal Gürsel'di. Mısır'da da subaylar, benzer şekilde başlarına General Necib'i getirmişlerdi. Mısır darbesinin bir benzeri yine Hür Subaylar adını kullanan bir grup asker tarafından 1958 yılında Irak'ta gerçekleştirilmişti. Bu örneklerin ordu içindeki cuntaları cesaretlendirdiği açıkça anlaşıyordu.

DÜŞÜ VAZİFE BAŞINDA Kuvvetlerimiz bütün dareyi fiilen ele aldı **Hürriyet**

Istanbul Askerî Valisi

Istanbul Radyosu, üçüncü tebliği şu şekilde vermiştir:

Istanbul Askerî Vali ve Belediye Reisliğini Tuggeneral Refik Tulga deruhite etmiştir.

Silâhlı Kuvvetler Kumandanı

GÜNLÜK MUSTAKİL SİYASİ GAZETE

Müesses : SEDAT SIMAVİ

İstanbul, Tercüme, Kalem, Matbaası 12
2. katlı 40. 50. katlı 22. katlı
Tercüme, Kalem, Matbaası 12
2. katlı 40. 50. katlı 22. katlı

Silâhlı Kuvvetlerinin Millete Tebliğleri

Bütün yurtta

İstiklâl Marşı

27 Mayıs

vatandaşları

birlikte bu

ikinci bir

tebliğle

ve

ardından

silâhlı

Kuvvetleri,

başına

dünya

devlet

hükümet

dolayısıyla ve kardeş kavrayışına meydan vermemek maksadıyla Türk Silâhlı Kuvvetleri, memleketin idaresini ele almıştır. Bu harekâta silâhlı kuvvetlerimiz, partileri içine düştükleri ulaşılmaz durumdan kurtarmak ve partilerüstü tarafına bir idarenin nezâret ve hakrânlığı altında en kısa zamanda âdil ve serbest seçimler yaptırarak idareyi hangi tarafa mensup olursa olsun, seçimi kazananlara devir ve teslim etmek üzere girişmiş bulunmaktadır.

Girişilmiş olan bu teşebbüs, hiçbir şahsa veya zümreye karpı değildir. İdaremi, hiç kimse hakkında şahısta mütedlül teravükhâr bir fâile müsaade etmeyeceği gibi edilmesine de sadık müsamaha etmeyecektir. Kim olursa olsun ve hangi partiye mensup bulunursa bulunsun, her vatandaşın kanunlar ve hukuk prensipleri esaslarına göre muamele görecektir. Bütün vatandaşların, partilerin üstünde aynı milletin, aynı soydan gelenis evlatları olduklarını hatırlayarak ve kin gütenmeden birbirlerine karşı hürmetle ve anlayışla muamele etmeleri utraklarımızın diuemesi ve millî varlığımızın selâmeti için acurî görülmektedir. Kabineye mensup şahıvretlerin, Türk Silâhlı Kuvvetlerine sığınmalarını rica ederiz. Sahî emniyetleri kanunun teminatı altındadır.

Müttefiklerimiz, komşularımıza ve bütün dünyaya hitap ediyoruz. Ge-

çeriz. Birleşmiş Milletler Anayasasına ve insan hakları prensiplerine tamamiyle riayet ederiz. Büyük Atatürk'ün Yurtta Sulh Cihanda Sulh prensipini hayranızdır. Bütün ittifaklarımıza ve teahhütlerimize sadıkız. NATO ve CENTO'ya inanıyoruz ve bağlıyız. Düşüncesimiz, Yurtta Sulh, Cihanda Sulhtur.

İKİNCİ TEBLİĞ:

Daha sonra Türk Milletine hitaben, radyolarda millî marşlar çalınarak şu tebliğler yayınlanmağa başlanmıştır. Halk radyo baından ayırtılmağa di-vet edilmiştir.

Büyük Türk Milletine:

Türkiye dahilindeki bütün garnizonların kumandanları, o yerlerin askeri ve millî idaresine el koyacaklar ve vatandaşları kanun teminatı altına alacaklardır.

Büyük Türk Milletine:

Bugünden itibaren Türk Silâhlı Kuvvetleri, en kısa zamanda milleti seçime götürecektir. Bir Kurucu Meclis kurmak maksadıyla idareye ekseriyet bulun-maktadır. Ecnabi dost ve misafirlerin emniyeti, silâhlı kuvvetlerin tekövüllü altında bulunmaktadır. Askerî şahıvlar barış, hiçbir kimse için sokağa çıkma-ması, bir karpışıklığa meydan verilmemesi bakımından önemle rica olunur.

Türk Silâhlı Kuvvetleri,

Darbenin gerçekleşmesinden sonra havalanan bir uçakla İzmir'e giden Yüzbaşı Muzaffer Özdağ, Gürsel'e durumu anlatarak cuntanın kendi başlarına geçmesi yönündeki teklifini iletti. Teklifi kabul eden Gürsel'i aynı uçak sabah 11.30 sularında Ankara'ya getirdi. Gürsel'in tercihi biraz da zorunluluktan doğmuştu. Zira darbeciler içindeki en yüksek rütbeli subay Kor-general Cemal Madanoğlu'ydu. Aslında Madanoğlu da en yüksek rütbelisi albay olan darbecilerin arasına artık harekete geçme kararı verildikten sonra katılmıştı. Darbeyi öğrenen 3. Ordu Komutanı Orgeneral Ragıp Gümüşpala, kendinden daha düşük rütbeli bir subayın emri altına girmeyeceğini söyledi. Gümüşpala, darbecileri eğer liderleri Madanoğlu ise emrindeki 3. Ordu ile isyanı bastırma harekâtı başlatmakla tehdit etti. Bunun üzerine rütbe ve kıdem olarak Genelkurmay Başkanı'nın hemen altında olan Gürsel formülü üzerinde uzlaşma sağlandı. Gümüşpala da Gürsel'in liderliğine ve emri altına girmeye razı oldu.

Gürsel, darbeden gerçekleştikten sonra haberi olmasına rağmen sürecin kendi liderliğinde gerçekleştiğinin açıklanmasını kabul etmişti. İzmir'den döndükten sonra Genelkurmay karargâhına geçen Gürsel burada çoğunu tanımadığı darbeci askerlerle ilk toplantısını yaptı. Aynı gün içinde radyoda ilk demecini verdi ve resmen liderliği üstlendi. Gürsel, radyodaki demecinde sanki en baştan itibaren darbeyi kendi yönetiyormuş gibi bir dil kullanmıştı. Her şey yoluna girmiş gibi görünürken Gürsel, 27 Mayıs öğleden sonra cuntanın tahmin edemediği bir girişimde bulundu. Darbeci subaylarla yaptığı toplantıda kendilerini tebrik etti ama süreç başarıya ulaştığına göre artık herkesin birliğine dönmesini istedi. Bir bakıma kendisinden çok daha alt rütbelerdeki meslektaşlarıyla aynı masada olmak istemiyor ve onları tasfiye etmeye çalışıyordu. Bu ifade, önemli görevlere atanmayı bekleyen genç subaylarda büyük bir şaşkınlık yarattı. Üst rütbeliler bir bakıma, ülke yönetimini kendi ellerinden almaya çalışıyordu. Ancak cuntanın o kadar kolay pes etmeye niyeti yoktu. Toplantıda bulunan askerler, ülke yönetimini bırakmaya niyetleri olmadığını Gürsel'e açık şekilde hissettirdiler. Bu kez Gürsel geri adım atmak zorunda kaldı. Zira o karışıklık ortamında kimin ne kadar güçlü olduğunu anlamak mümkün değildi. Hükümeti deviren bu grup için zaten kerhen başlarına getirdikleri Gürsel'den vazgeçmek ve yerine bir başkasını bulmak oldukça kolaydı. Bunu fark eden Gürsel, ülke yönetimini beraberce üstleneceklerini söyleyerek krizin daha da büyümesini önledi.

Darbe radyodan duyurulmuştu ancak resmî olarak bir karşılığı bulunmuyordu. Bu eksiklik fark edilince valiliklere yazı yazılarak darbe yönetimine itaat etmeleri istendi. Darbecilerin ilk planı, Cumhurbaşkanı Bayar'ı istifa ettirip yeni bir başlangıç yapmaktı. Cumhurbaşkanının ve hükümetin istifa etmesi, işlerini oldukça kolaylaştıracak ve darbenin meşruluğunu sağlayacaktı. Darbecilerden Cemal Madanoğlu, alıkonulduğu yerde Bayar'ın yanına gitti ve istifa etmesini istedi. Madanoğlu, bundan sonrasını şöyle anlatır: Celal Bayar şöyle oturduğu koltuktan bir kaykıldı. Elini, parmağını uzatarak alnına getirdi. "Ben" dedi, "İrade-i millîye ile bu devletin Cumhurbaşkanı oldum. Alnıma tabanca sıksanız dahi istifa etmem." Darbeciler, Bayar'ın istifasını daha sonra DP milletvekili Nuri Özsan'ı araya sokarak yeniden denediler. Özsan, 1946 sonrasında CHP ile DP arasındaki gerilimin azalması için çaba harcayan isimlerden biriydi. Bayar, önce küçümseyici bir tavırla sordu: "Siz kimin adına konuşuyorsunuz?" Özsan kendisini ikna etmeye çalışsa da Bayar'ın cevabı değişmedi: "Cevabımı sizden önce gelen heyete verdim. Benim için yapılacak başka bir şey yoktur." Cumhurbaşkanı, darbecilere taviz vermeye niyetli değildi.

MBK'nın başkan dışındaki üyelerinin kimler olduğu konusundaki belirsizlik bir süre daha devam etti. Genelkurmay karar-gâhında ve diğer başka askerî birlikte pek çok subay, darbenin aslî kadrosunda bulunduklarını iddia ederek etrafta dolaşıyordu. Artık Silahlı Kuvvetler içindeki emir-komuta ilişkisini katı şekilde belirleyen rütbeler neredeyse hiç anlam ifade etmez hâle gelmişti. Merkezde en az yüz kişi bu durumdaydı. Darbeye karışan çok sayıda genç subay arasında yaşanan bir güç mücadelesi sonucunda 38 kişilik bir liste belirlenerek ilan edildi. Diğer askerlerin aslî görevlerine dönmesi istendi. Ordunun hiyerarşisi de alt üst olmuştu. Öyle ki MBK'nın çoğu otuzlu yaşlardaki üyeleri, kendi komutanları durumunda olan rütbe ve yaş açısından kendilerinden çok üstte olan subaylara emir verir hâle gelmişti. Daha doğrusu kimin kime emir verdiği belli değildi. Darbecilerden Orhan Erkanlı, yıllar sonra anılarında şunları yazıyordu:

"Hükümet devrilmişti ancak kimse ne olacağını bilmiyordu. Memleket radyo tebliğleri, telsiz ve telefon emirleriyle yönetiliyordu. İktidarı ele geçirenlerin kimler olduğu, Millî Birlik Komitesi içerisinde kimler olduğu bilinmiyordu. Kimse kimseye güvenmiyordu... Silah zoruyla Başbakanlığa girebildim. Bakanlar Kurulu salonuna girince şaşkınlığım bir kat daha arttı. Yoğun bir kalabalık mevcuttu. Çoğunu tanıımıyordum... Her şey çok düzensiz görünüyordu. Oradan geç saatte ayrıldım. Yolda yürürken düşünme fırsatım oldu; tez zamanda bu komiteyi düzenleyemezsek, devleti de kendimizi de batıracağımızı idrak ettim."

MİLLİ BİRLİK KOMİTESİ ÜYELERİ

Devlet, Hükümet ve Millî Birlik Komitesi Başkanı
Orgeneral Cemal Gürsel

ANDIN METNİ

«Bir karışık beklemeden, ahlâk, adalet, hukuk ve insan hakları prensiplerinden ve vatanî kâinatlardan başka bir sınırla bağlı olmaksızın kendini Türk milletine adanmış Vatanın ve milletin mutluluğuna ve milletin egemenliğine uygun bir şekli götüreceğim. Demokratik Cumhuriyet'i yeni Anayasaya göre düzenlemek ve ilerideki yeni Meclâs devretmek ülküme bağlılıktan ayrılmıyacağım. Bunun için perâfil, namusum ve bütün mukaddesatımı üzerine and içtim.»

KEMAL KARAYELİOĞLU

OSMAN KİŞAL

NUHUR KİŞİOĞLU

BİSTİ İLAY

AHMET YILMAZ

MUSTAFA YURDAFIRLAR

FERİT KUYUCU

SAMI KUŞAK

CEMAL MADANOĞLU

İZZET OKAN

MUSTAFA ÖZDAMAR

FAHRİ ÖZDEMİR

MEHMET ÖZDEMİR

SELAHATTİN ÖZDEMİR

MEHMET SURAN ÖZYAZ

İZZET SOLMAZ

İZZET YÖNEY

ŞİNÂZ TAZİR

KAYMAK TURHAN

ALPARSLAN TÜRKEŞ

Darbeciler ilk amaçlarına ulaşmıştı ancak bundan sonrasında yapılacaklara ilişkin bir yol haritaları yoktu. Hem darbenin meşruluk zemininin oluşturulması hem de atılacak adımların belirlenmesi için çoğu İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesinde görev yapan bir grup öğretim üyesi Ankara'ya çağrıldı. Rektör Prof. Dr. Sıddık Sami Onar, Prof. Dr. Hıfzı Veldet Velidedeoğlu, Prof. Dr. Naci Şensoy, Prof. Dr. Ragıp Sarıca, Doç. Dr. Tark Zafer Tunaya, Prof. Dr. Hüseyin Nail Kubalı ve Doç. Dr. İsmet Giritli gibi isimler askerî uçakla Ankara'ya getirildi. Ertesi gün Ankara Üniversitesinden Doç. Dr. Muammer Aksoy, Prof. Dr. İlhan Arsel ve Doç. Dr. Bahri Savcı bunlara katıldı. Darbenin başındaki isim olan Cemal Gürsel, akademisyenlere darbenin hukuki mahiyetini, yetkilerinin neler olduğunu yani ne yapıp ne yapamayacaklarını sordu. Hocalar öncelikle darbenin meşru bir girişim olduğunu savundu. Aynı isimler, darbe yönetiminin "Kurucu Meclis" sıfatıyla yeni bir anayasa yapabileceğini söylediler. Bunun üzerine Gürsel, Onar başkanlığındaki hocalardan acilen yeni bir anayasa hazırlamalarını istedi. Gürsel ve Madanoğlu'nun demokrasiye hızlı şekilde geçilmesi yönündeki kararlılıkları, İstanbul'dan gelen profesörlerde bir hayal kırıklığına neden oldu. Zira bu durum, devlet yönetimindeki etkilerinin sınırlı olacağına işaret ediyordu. Diğer taraftan profesörler, darbecilere DP yöneticilerinin ve milletvekillerinin tamamının tutuklanmasını tavsiye ettiler. Bunu darbenin meşruluğunu sağlamak için gerekli görüyorlardı. Ancak muhtemelen bundan daha önemli neden, DP çizgisinin muhtemelen bir daha kolay kolay ayağa kalkamamasını sağlamaktı. Profesörlerin bu yaklaşımı darbecileri daha sert bir yere itti. Öyle ki Cemal Gürsel, darbeden sonra hukukçu profesörlerden duyduğu hayal kırıklığından şöyle bahsedecekti:

"Bir halt ettik, bu profesörlerin sözüne uyduk, başımıza dert açtık. Ne yapmak lazım geldiğini ben de kestiremedim. Bu iş uzarsa kötü olur. Anladığıma göre kısa kesmek de zor. Keskin teklifler gerek, bu işten bıktım, bir an önce bitirelim."

PAZARTESİ
30
MAYIS 1960
YIL 1, 3. SAYI 663
Kurtuluşun 35. Yılı
Kurtuluşun 35. Yılı

BUGÜN

GÜNLÜK MÜSTAKİL SİYASİ GAZETE

Türklerin Vatan sevgisiyle dolu olan gılgınları mülkleri, idareleri, karp duma deminden bir davar gibi yitmişlerdir.
M. KEMAL ATATÜRK

YENİ KABİNE TEŞKİL OLUNDU

Hareket ve Yeni Kabine bütün dünyada tasviple karşılandı

27 Nolu Tebliğ

Millî Birlik Komitesi'nin, devletin edilecek değişiklikleri görüşmek üzere, hükümetin teşkilatı ile ilgili olarak, 27 Nolu Tebliğ ile...

memleket ve dünya çapında gılgın yapıyor. Fakat herhangisi bir partiye mensup olmayan kişilerin, yakın arkadaşlarına yeni ve alfilerinde, başarılar diler, Türk Milletine hayırla olsunmu temenni ederim.

Devlet, ve, Millî Müdafaa Vekili: Or. Genl. Cemal Gürsel
Devlet Vekili: Amil Arın
Devlet Vekili: Prof. Şefik İnan
Adliye Vekili: Abdullâh Güllüoğlu
Dahiliye Vekili: Tunc. Genl. Muharrem İhsan Kırdağlı
Hariciye Vekili: Selim Sarıoğlu
Maliye Vekili: Ekrem Alican
Nahia Vekili: Daniş Koper
Ticaret Vekili: Cihat İvan
Sağlık Vekili: Prof. Nurettin Karay
Gim. İşleri Vekili: Prof. Fethi Akın
Ziraat Vekili: Feridun Çelbi
Münacat Vekili: Tuğ. Genl. Şefik Uray
Çalışma Vekili: Prof. Cahit Talas
Sanayi Vekili: Muhterem Uluç
Bazm. - Yayın - Turizm Vekili: Zihnel Turhan
İmar ve İşleri Vekili: Orhan Köhler
Millî Birlik Komitesi Başkanı
Devlet ve Hükümet Reisi
Orgeneral Cemal Gürsel

Anayasa Profesörler Kurulunun Raporu Siyasî kudret maddî kuvvet haline gelmişti

Meclis meşruiyetini kaybederek, parti grubu haline gelmişti
Profesörler Kurulu Millî Birlik Komitesi ile tam ittifak halinde

Millî Birlik Komitesi Başkanı, Türk Silâhli Kuvvetleri Başkumandanı Sayın Orgeneral Cemal Gürsel'in emirleri üzerine İstanbul Üniversitesi Rektörü Or. Prof. Sâdık Sami Ömer'in Başkanlığında, Prof. Naci Şensoy, Or. Prof. Hâfız Veldet Velidedoğlu, Or. Prof. Hüseyin Nâil Kubaşlı, Prof. Ragıp Sarıoğlu, Prof. Turgut Zafer Tunay ve Doçent İsmet Girtil'den mü-

teşkil Anayasa Profesörler Kurulu bu projeyi 28 Mayıs Günü Millî Komite Başkanlığına sunmuştur. Bu rapordan özetler veriyoruz:
♦ Bu adli bir derbe-i hükümet saymak değeri düşüldü.
♦ Siyasî kudret, maddî kuvvet haline gelmişti. Bu devlet kudreti, Atatürk inkılabına düşman duruma düşmüştü.
♦ 30-40 senelik me-

lek hayatı olan bocalarına, mahalefete, meşurlarına, talebelerine ve vatandaşlarına karşı herakete geçmişti.
♦ Talebelerinin ahlâkına, sekat kalmaması, meşur olmaları, Bektaşî devrimini, yerlerde sürüklenmiş ve yatalanmış bir hale gelmişti.
♦ Bunları yapan meşur meşur artık sosyal bir meşur meşur sayılmamıştı.
♦ Devlet, kudreti, şahid mülk ve onun ahlâk haline getirilmeyişti.
♦ İktidarların meşruiyeti, iktidara gelip de değil hükük ni-nami içinde yapmanın ile mümkündür.
♦ Bu iktidar dışı Alınan karşı da meşruiyetini kaybetmişti.
♦ Kuvvetler meşruiyeti, kuvvetler politik ve sosyal meşruiyeti, kuvvetler meşruiyetini kaybetmişti.
♦ Meclis meşruiyetini kaybederek, parti grubuna dönüşmüş, parti grubu haline gelmişti.
♦ Devlet meşruiyetini, iktidarı, devlet meşruiyeti, parti grubu haline gelmişti.
♦ Devlet meşruiyetini, iktidarı, devlet meşruiyeti, parti grubu haline gelmişti.

meşruiyet.

Raporun son kısmından anlaşıldığına göre Yüksek Hukuk Heyeti, hiç bir siyasi partinin tahakkümüne uğlamayacak bir Anayasa ve meşruiyet kavramı üzerine hazırlanması için Ankara ve İstanbul Üniversiteleri Profesörlerinden müteşkil altı kişilik bir komisyon kurulmuş, bundan sonra Devlet Şurası, Temsil Mahkemesi, Divan-ı Muhtesab, Askari Kaza Heyeti, Baro Temsilcileri ve Millî Birlik Komitesinden müteşkil heyet tasarıya son şekli verilmiştir.

Kars Garnizon Kumandanlığının Tebliğleri

6 Nolu Tebliğ

1- Bilumum kahvehane, kulüp, pastahane ve mümeneli meşruiyet mahane yerler 2. bir emre kadar kapalı kalmaktadır.
2- Saat 20 den saat 4 e kadar sokak çıkma yasak edilmiştir.
3- Doktor, ebe ve hastaları taşıyacak ve araçların yasak meşruiyet dahilinde dışarı çıkma meşruiyetini almak üzere Garnizon Kumandanlığına müracaat edeceklerdir.
4- 5 kişi dahil daha fazla şahısları bir

arada girmeleri ve bulunmaları yasak edilmiştir.
5- Şehre içi nakliyatı her türlü vasıtaları serbesttir.
6- Fırınlar için derinden on getirencek vasıtaları Merkez Kumandanlığından alacakları vesika ile gidip gelmelerine müna-ve edilmiştir.
7- 2 bir emir verilinceye kadar bütün hükûmet memurları derinden on getirencek vasıtaları kapalı kalmak üzere, 1960 yılında bulunan ve han-

katı tayin edilen bekçiler herka kime bulundurmazlar.

7 Nolu Tebliğ
Millî Komite Başkanlığının 12 numaralı tebliği gereğince
1- Bütün devlet memurları 28/5/1960 günü sabah saat 9 dan itibaren normal meşruiyetle başlayacaklardır.
2- Yurdun her tarafında halk normal olarak meşruiyetine devam edeceklerdir.

8 Nolu Tebliğ
1- Sayın Karahalkın memurları an-

layış ve yaklaşımlarına, herka kime bulundurmazlar.
2- 28/5/1960 günü bu meşruiyet ilharan meşruiyetli tedbirleri alın verilmeyişti.
3- Yasaq meşruiyetinde kahve, pastahane, kulüp ve sinema gibi yerler açılmıyıştı.
4- Lokanta ve mümeneli yerlerde içki ve sağı devam ediyordu.
5- Gıda yasakları saat 21 den 4 e kadar kısıtlanıyıştı.
Kara Garnizon Kumandanlığı
Sıvran Albay
Turgut Tazı

1- Bilumum kahvehane, kulüp, pastahane ve mümeneli meşruiyet mahane yerler 2. bir emre kadar kapalı kalmaktadır.
2- Saat 20 den saat 4 e kadar sokak çıkma yasak edilmiştir.
3- Doktor, ebe ve hastaları taşıyacak ve araçların yasak meşruiyet dahilinde dışarı çıkma meşruiyetini almak üzere Garnizon Kumandanlığına müracaat edeceklerdir.
4- 5 kişi dahil daha fazla şahısları bir

Dost İran Şehinşahi Türkiye'ye geldi
Dost İran Şehinşahi dün saat 10,30 da İstanbul'a geldi. Yedigöller hava alanında askeri merasimle karşılanmıştır.
Türk Ordusu Başkumandanı başlıklarını bildirdi
Dün Kara, Deniz, Hava ve 1, 2 ve 3. Ordu ile Jandarma Genel Kuvvetleri Başkumandanı başlıklarını bildirdi.

Aynı gün içinde yeni bir hükümet kurma çalışmalarına da başlandı. Yeni kurulacak hükümetin askerlerle sivillerden oluşmasına karar verildi. Darbecilerden Cemal Madanoğlu'nun hükümette askerlerin bulunmaması konusunda net bir tavır sergilediği söylenebilir. Yapılan toplantıda MBK üyeleri ya kendilerini ya da başka askerleri çeşitli bakanlıklar için öneriyorlardı. Madanoğlu, yumruğunu masaya vurdu ve darbeden önce yeni rejimde sivil görevler almama konusundaki sözlerini hatırlattı. Bu nedenle kurulan hükümette asker sayısı sınırlı kaldı. Güvenlikle doğrudan bağlantılı görülen İçişleri, Millî Savunma ve Ulaştırma Bakanlıklarının askerlere emanet edilmesi kararlaştırıldı. Diğer bakanlıklara ise sivillerin atanmasında uzlaşma sağlandı. Böylece ilk kabine listesi ortaya çıktı. Ancak burada da küçük bir kriz yaşandı. Darbecilerin birlikte hareket ettikleri Dışişleri Bakanlığı Müsteşarı Selim Sarper daha önce bakanlık teklif edildiğinde müsteşar olarak devam etmesinin daha doğru olacağını söylemişti. Bunun üzerine radyoda kabine listesi okunurken Dışişleri Bakanlığına emekli amiral Fahri Korutürk'ün getirildiği açıklanmıştı. Sarper, Gürsel'e gelerek kararını değiştirdiğini, bakanlığı istediğini söyledi. Radyoya yeni bir talimat gönderildi ve bundan sonraki anons Dışişleri Bakanlığına Selim Sarper'in getirildiği şeklinde yapıldı. O dönemin şartlarında birileri bu değişikliğin farkına varsa da durumun haberleştirilmesine izin verilmedi. Kaderin ilginç bir cilvesi olarak o gün Dışişleri Bakanlığını son anda kaybeden Korutürk, 1973 yılında TBMM tarafından Cumhurbaşkanı olarak seçilecekti.

Կառույց թվի: 7 հունի 2036 - 1920

5015 : 15515

Copyright © 2004 John Wiley & Sons, Inc.

İlk MBK Hükümeti (30 Mayıs 1960)

Bakanlık	İsim	Önceki Görevi
Devlet Başkanı, Başbakan ve Millî Savunma Bakanı	Cemal Gürsel	Kara Kuvvetleri Komutanı
Devlet Bakanı ve Başbakan Yardımcısı	Emin Fahrettin Özdilek	Birinci Ordu Komutanı
Devlet Bakanı	Mustafa Amil Artus	Yargıtay Üyesi
Devlet Bakanı	Osman Şefik İnan	Öğretim Üyesi
Adalet Bakanı	Abdullah Pulat Gözübüyük	Adalet Bakanlığı Müşaviri
Millî Savunma Bakanı	Emin Fahrettin Özdilek (9 Haziran 1960'dan itibaren)	Birinci Ordu Komutanı
İçişleri Bakanı	Mustafa İhsan Kızıloğlu	Tümen Komutanı
Dışişleri Bakanı	Selim Rauf Sarper	Bakanlık Genel Sekreteri
Maliye Bakanı	Ekrem Alican	Eski Milletvekili
Millî Eğitim Bakanı	Fehmi Yavuz	Öğretim Üyesi
Bayındırlık Bakanı	Daniş Koper	Bürokrat
Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanı	Nusret Karasu	Öğretim Üyesi
Gümrük ve Tekel Bakanı	Fethi Aşkın	Gümrükler Genel Müdürü
Ulaştırma Bakanı	Sıtkı Ulay	Harp Okulu Komutanı
Tarım Bakanı	Feridun Üstün	Bakanlık Müşaviri
Çalışma Bakanı	Cahit Talas	Öğretim Üyesi
Ticaret Bakanı	Cahit İren	Bakanlık Müsteşarı
Sanayi Bakanı	Muhtar Uluer	Bürokrat
Basın Yayın ve Turizm Bakanı	Zühtü Tarhan	Eski Adalet müfettişi
İmar ve İskân Bakanı	Orhan Kubat	Banka Genel Müdürü

ADRES: Çarşamba, Mustafa Kemal
YOLU, NO: 1, İSTANBUL
TELEFON: 124 125, 124 126
TELEGRAM: MİLLİYET, İSTANBUL
POSTA KURUMU: 491. İSTANBUL
TELEFON: 124 125, 124 126

BUGÜN
8
SAYFA
25
KURUS

Milliyet

Halk Gazetesi

MAVİ MELEK
Yeni Mavi Melek
GÜVEN
YATIRIM
SARFEDEN ROMANLAR

Pazaritesi
30
MAYIS
1960

Fahri Rıza Zorlu'nun epinin kapıya açıldığı kurtuluşun içinden 4,5 milyon liralık mücevherat çıktı. Ankara Vali Tolga, dün Devrimsel'de nezarete bulunanların arasına Gazi'ne kumandeli ile konuştu. 500'ü Devlet ve Hükümet erkânının İstanbul'a getirilmesi kararı edildiği haberi resmen tebliğ edildi. Yaşlılıktan geçen İran Şahı, Türk Ordusunun girişimi olduğu hareketi çok tesvir etmişliği söyledi.

VESİKALAR AÇIKLANACAK

Orgl. Gürsel "Asıl milletimiz yaşadığı karanlık günleri bütün çıplaklığı ile öğrenecektir,, dedi

Milli Birlik Komitesi Başkanı dış basına hareketin yurdu hürriyete kavuşturmak için yapıldığını belirtti

YENİ KABİNE TOPLANIYOR

YENİ KABİNE TOPLANIYOR

Yeni hükümet, Milli Birlik Komitesinin yetkilerini devir alacak

ANKARA, 29 MAYIS
R. Gürsel'in yeni hükümeti devir alacak. Milli Birlik Komitesi Başkanı Gürsel, dün Ankara'da yeni hükümetin kurulmasını ve Milli Birlik Komitesinin yetkilerini devir almasını belirtti. Gürsel, "Yeni hükümetin kurulması, Milli Birlik Komitesinin yetkilerini devir alması, bu devletin hürriyetini kavuşturmak için yapıldığı bir harekettir" dedi.

Yeni hükümet, Milli Birlik Komitesinin yetkilerini devir alacak.

ANAYASA HEYETİ ŞEHİRİMİZE GELDİ

ANKARA, 29 MAYIS
Anayasa Heyeti, dün Ankara'ya geldi. Heyet, Ankara'da bir süre duracak ve Anayasa'nın uygulanmasını inceleyecek. Heyet, Ankara'da bir süre duracak ve Anayasa'nın uygulanmasını inceleyecek.

Ort İdare Sözcüsü "Aleyhte bir teğebbüs intiharı olur,, dedi

ANKARA, 29 MAYIS
Ort İdare Sözcüsü, dün Ankara'da bir konuşma yaptı. Sözcü, "Aleyhte bir teğebbüs intiharı olur" dedi. Sözcü, "Aleyhte bir teğebbüs intiharı olur" dedi.

Pekiyet yeni Türk hükümeti'ne

ANKARA, 29 MAYIS
Pekiyet, yeni Türk hükümeti'ne. Pekiyet, yeni Türk hükümeti'ne.

İNÖNÜ GÜRSEL'İ DÜN ZİYARET ETTİ

Bölükbaşı tarafından da ziyaret edilen Başvekil Gürsel ile İnönü arasındaki görüşme yarım saat devam etti

ANKARA, 29 MAYIS
Başvekil Gürsel, dün Ankara'da İnönü ile görüşme yaptı. Görüşme yarım saat devam etti. Gürsel, İnönü ile görüşme yaptı.

Yeni hükümet, Milli Birlik Komitesinin yetkilerini devir alacak.

507 NCİ YILDONUMU

HÜRRİYET ŞEHİTLERİ İÇİN KAMPANYANIN 2. GÜNÜ YEKÜN: 70.430 LİRA

Çanakkale Abidesinin yükselmesini sağlayan vatandaşlarımızın Hürriyet Şehitleri için hiç bir fedakârlıktan kaçınmayacağı muhakkaktır

EN BÜYÜK 5 BAĞIŞ

Adı	Ne kadar
Adı	Ne kadar
Adı	Ne kadar
Adı	Ne kadar
Adı	Ne kadar

TEBERRU LİSTESİ

Adı	Ne kadar
Adı	Ne kadar
Adı	Ne kadar
Adı	Ne kadar
Adı	Ne kadar

Türk milletinin hürriyet için verdiği mücadele, bu mücadelede şehit olan gençlerin anılarına, bu mücadelede şehit olan gençlerin anılarına.

Şehit olan gençlerin Üniversite bahçesine gömülmesi isteniyor

ANKARA, 29 MAYIS
Şehit olan gençlerin Üniversite bahçesine gömülmesi isteniyor. Şehit olan gençlerin Üniversite bahçesine gömülmesi isteniyor.

Aynı günlerde yeni anayasa çalışmaları da başladı. Ancak kısa süre içinde anayasayı hazırlamakla görevli kurulda da bir tasfiye yaşandı. Kurulun iki genç üyesi Tarık Zafer Tunaya ve İsmet Giritli kuruldan çıkarıldı. Gürsel, bu iki genç akademisyenin çok titiz çalıştıklarını, böylece komisyonun çalışmalarını geciktirdiklerini söyledi. Tunaya ve Giritli'nin anayasa komisyonundan çıkarılması iki ayrı ihtimale dayandırılır. İlk ihtimal çalışmalar sırasında iki genç üyenin özellikle de Tunaya'nın bu süreçte basında öne çıkması, kendilerinden daha tecrübeli olan diğer komisyon üyelerinin bu durumdan rahatsızlık duymalarıdır. İkinci ihtimal ise Tunaya ve Giritli'nin siyasi partilere hareket alanı sağlayacak daha demokratik bir anayasadan yana olmaları, komisyonun çoğunluğunun ise sivil siyasetin önünü kapayacak vesayetçi bir anlayış benimsemeleri, bu kapsamda detaylı bir anayasa hazırlanması gerektiğini savunmalarıdır. Gerekçe ne olursa olsun anayasa komisyonu bundan sonraki çalışmalarına iki üye daha az olarak devam etti.

**Anayasa Komisyonu Başkanı İstanbul Üniversitesi Rektörü
Ord. Prof. Sıddık Sami Onar ve Üyeler**

“Milletin Meclisi feshedildi.”

TUTUKLAMALAR VE ORDUDA TASFİYELER

Darbeden sonra başta Celal Bayar ile Adnan Menderes olmak üzere hükümet üyeleri ve DP yöneticileri tutuklandı. Bu tutuklamaların gerekliliği Ankara’ya gelen öğretim üyeleri tarafından özellikle vurgulanmıştı. Bayar ile Menderes arasındaki ilk ve muhtemelen tek baş başa buluşma da tutuklamaların ilk günü gerçekleşti. Lavaboda karşılaştıklarında Bayar, Menderes’e “Adnan bey, olan oldu. Bunun üzerinde durmayalım. Bundan sonraki takip edeceğimiz hareket tarzı metin olmalıdır. Maddi ve manevi baskılara boyun eğmemektir. Hakikatleri açıkça ifade etmektir.” Menderes, Cumhurbaşkanını “Tabî böyle olacak. Başka türlü yapamayız.” şeklinde cevapladı. Konuşmanın uzamasına askerler izin vermedi. Daha sonra duruşmalarda iki isim sürekli yan yana oturdularsa da neredeyse hiç konuşmadılar.

İlk gözaltılar sırasında üzerindeki sır perdesi hâlâ aydınlatılamayan bir ölüm de yaşandı. İçişleri Bakanı Namık Gedik'in gözaltında olduğu sırada Harp Okulunun penceresinden atlayarak intihar ettiği açıklandı. Gedik, 1957 yılında yaşanan Dokuz Subay Olayı'nın aydınlanması için en fazla çalışan isimdi. Yine darbe öncesindeki olayların bastırılmasında da inisiyatif büyük ölçüde Gedik'in elindeydi. Gedik, bu süreçte sert tedbirler almaktan çekinmiyordu. Bu özellikleri nedeniyle Men-deres'ten sonra darbecilerin en fazla hedefinde olan isimdi. Bundan dolayı Gedik'in cuntacılar tarafından öldürüldüğü mü yoksa gerçekten intihar mı ettiği hiçbir zaman aydınlanamadı. Üstelik resmî açıklamalara göre Gedik'in yanında o sırada olayın tek şahidi durumunda bulunan Ethem Menderes bulunuyordu. İlerleyen günlerde Ethem Menderes'in darbecilerle işbirliği içine girmesi Gedik'in ölümüne ilişkin şüpheleri iyiden iyiye artırdı. Öyle ki Yassıada'da yargılanan DP milletvekillerinin çoğu Gedik'in intihar ettiğine hiç inanmadı.

27 Mayıs günü DP'li olduğu düşünölen herkes mahkeme kararı ya da savcılık talimatı olmadan Harp Okuluna getirilmişti. Madanoğlu, Sıtkı Yırcalı ve Şemi Ergin gibi DP yöneticilerinden yardım alarak kimlerin burada tutuklu kalacağına karar verdi. Sonuçta ilk aşamada gözaltına alınan ve milletvekili ya da DP yöneticisi olmayanlar serbest bırakıldı veya başka yerlere gönderildi.

Darbecilerin gözaltılar ve sorgular sırasında iktidar partisi mensupları tarafından nasıl bir tavır sergileneceği konusunda oldukça tedirgin oldukları söylenebilir. Menderes başta olmak üzere siyasetçilerin darbeyi gayrı meşru olarak görüp ifade vermeyi reddettikleri takdirde cuntanın işinin oldukça zor olacağı ağıktı. Akşam saatlerinde gelen bir telefon Başbakanlıkta süreci takip eden darbeci subayların yüreğine soğuk bir su serpti: Demokrat Partililer ifade vermeye başlamıştı. Böylece darbeciler bir bakıma meşruluklarının sorgulanmasından kurtulmuş oluyorlardı.

İstanbul'da tutuklananlar Beşiktaş'taki Balmumcu Kışlası'nda toplanmıştı. Daha sonra tutuklu sayısının çok artması nedeniyle Yassıada'da bulunan ve "Anayasayı ihlal" davasıyla ilgili görölmeyenler de Balmumcu'ya nakledildi.

Diğer taraftan darbecilerin halkın tepkisini öngöremedikleri anlaşılıyor. Gözaltına alınan siyasetçilerin kaçırılmasını veya isyan çıkmasını engellemek için sıkı güvenlik tedbirleri alınıyordu. Tutukluların güvenlik gerekçesiyle Marmara Denizi'nin içinde yalıtılmış bir bölge olan Yassıada'ya gönderilmeleri kararlaştırıldı. Adanın komutanlığına Cemal Gürsel'in yakından tanıdığı Yarbay Tarık Guryay getirildi. Guryay, 1960 yılı Ağustos ayında aldığı terfiyle görevine albay olarak devam edecekti.

HAKİMİYET MİLLETİNDİR

MUSTAFA KEMAL

Milî Birlik
Kuvvâ-i
Milletinden
İstiklâliyet

Aynı günlerde Genelkurmay Başkanı Rüştü Erdelhun ve kuvvet komutanlarının yanı sıra üst rütbeli pek çok subay da bu süreçte tutuklandı veya görevden alındı. Ordunun terfi ve emeklilik dönemi olan Ağustos ayında, muvazzaf 260 generalden 235'inin yanı sıra 5000'e yakın subay emekliye sevk edildi. Böylece alttan gelen genç subayların yükselmelerinin önü açıldı. Daha sonra emekliye sevk edilen subaylar, kısa adı **Eminsu** olan "Emekli İnkılap Subayları" adında bir dernek kurdular. Dernek, 12 Eylül 1980 darbesinden sonra kapatılana kadar çalışmalarını sürdürdü. Ancak dernek içindeki en rütbeli isim olan Ragıp Gümüşpala'nın Adalet Partisi Genel Başkanı seçilmesinden sonra zaten oluşumun etkisi önemli ölçüde azalmıştı.

Darbe sonrasında, iktidardan düşürülen DP yöneticilerinin yargılanıp yargılanmamasıyla ilgili tartışmalar ortaya çıktı. Görünen o ki darbeciler darbe sonrasına ilişkin hazırlık yapmamışlardı; siyasi tecrübeleri de olmadığı için bundan sonrasına dair telkine açık bir görüntü çizmişlerdi. Yargılama konusunda danıştıkları hukukçu öğretim üyeleri başta Bayar ve Menderes olmak üzere DP ileri gelenlerinin mutlaka yargı önüne çıkarılması tavsiyesinde bulundular. Hatta bunların idam dâhil olmak üzere en ağır şekilde cezalandırılmasını istediler. Zira bu şekilde darbeye meşruiyet gerekçesi sağlanmış olacak ayrıca bu isimlerin halkın gözündeki saygınlığı ortadan kaldırılacaktı. Üstelik bu isimlerin demokrasiye döndükten sonra yapılacak seçimlerde yeniden iktidara gelmelerinin önü kesilecekti. Yaşanan tartışmalardan sonra bu öneriye uyulması kararlaştırıldı.

Yeni bir Tahkik Heyeti kuruldu

3
BAZIRAN

Istanbul **EkspreS**

GÜNDELİK SİYASİ AKŞAM GAZETESİ

Suiistimalleri Tahkik Hey'eti

1. Ord. Prof. Tahir Taner Başkan
2. Abdülhak Gönülşayık Adalet Bakanı
3. Asil Artan Devlet Bakanı
4. Zübür Tarhan R. Y. Bakanı
5. Salim Bağcı 1. Cemaat Bşk.
6. Ord. Prof. Süleyman Dönmez
7. Prof. Nureddin Köster
8. Prof. Naci Şensoy
9. Prof. Naci Erman
10. Rıza Tunc Aşkeri Adli Hâkim
11. Ekmel Hoca Aşkeri Adli Hâkim
12. Refik Tunc Aşkeri Adli Hâkim

Dahiliye Vekili, dün basına izahat verdi

**Vekil gazetecilere "biz silâhları kullandık
şimdi siz fikirleri kullanacaksınız,, dedi**

Nümayişlerde varılan,
ve varan tesbit edildi

ANKARA 3 (E.A.) — Dahiliye Vekili Tahir Taner, dün akşam 10 de basın toplantısı düzenledi. Taner, basın toplantısında, "biz silâhları kullandık, şimdi siz fikirleri kullanacaksınız" dedi.

Taner, basın toplantısında, "biz silâhları kullandık, şimdi siz fikirleri kullanacaksınız" dedi. Taner, basın toplantısında, "biz silâhları kullandık, şimdi siz fikirleri kullanacaksınız" dedi.

**BUTÜN YURTTA
MUHTEŞEM
MITİNGLER**

BİRİNCİ (E.A.) — 22 Mayıs günü bütün Türkiye'de muhteşem mitingler düzenlendi. Mitingler, "biz silâhları kullandık, şimdi siz fikirleri kullanacaksınız" temasıyla yapıldı.

Veli Küçükbecme'de (E.A.) — İstanbul Valisi ve Belediye Başkanı Tahir Taner, dün akşam 10 de basın toplantısı düzenledi. Taner, basın toplantısında, "biz silâhları kullandık, şimdi siz fikirleri kullanacaksınız" dedi.

MUHAFAZA ALTINA ALINANLARIN MALLARINA EL KONULUYOR

**Emniyet müdürü "Kasamda, sayısız
otomobil anahtarı bulunuyor,, dedi**

Emniyet Müdürü (E.A.) — İstanbul Emniyet Müdürü, dün akşam 10 de basın toplantısı düzenledi. Müdür, basın toplantısında, "Kasamda, sayısız otomobil anahtarı bulunuyor" dedi.

YASSIDA'YA DÜN 19 MEBUD DAHA GİTTİ

Yeni yasada, dün 19 mebud daha gitti. Yasada, dün 19 mebud daha gitti. Yasada, dün 19 mebud daha gitti.

D.F. binalarında arama yapıldı

D.F. binalarında arama yapıldı. Arama, dün yapıldı. Arama, dün yapıldı.

Adliye'de, yeni teyisler yapıldı

Adliye'de, yeni teyisler yapıldı. Teyisler, dün yapıldı. Teyisler, dün yapıldı.

Öneri'si alıyordı ettiler (E.A.) — Dahiliye Vekili Tahir Taner, dün akşam 10 de basın toplantısı düzenledi. Taner, basın toplantısında, "Öneri'si alıyordı ettiler" dedi.

Şehit gençleri tesbit için anket yapılacak

**Rektör, üniversitede ikilik
olduğu şaialarını reddetti**

Rektör, üniversitede ikilik olduğu şaialarını reddetti. Rektör, üniversitede ikilik olduğu şaialarını reddetti.

İ.E.T.T. İptillerinin bayramı Derinleşti

İ.E.T.T. İptillerinin bayramı Derinleşti. Bayram, dün yapıldı. Bayram, dün yapıldı.

Ödlek gazetecilerde (E.A.) — İstanbul Emniyet Müdürü, dün akşam 10 de basın toplantısı düzenledi. Müdür, basın toplantısında, "Ödlek gazetecilerde" dedi.

GOKAY, GEREKİRSE BUTÜN BİLDİKLERİNİ AÇIKLAYACAK

**Bir sabah gazetesinde bugün, bu mevzu
ile ilgili olarak bir röportaj yayınlandı**

**Bu sabahki
gazeteler
neler yazdı?**

Bu sabahki gazeteler neler yazdı? Gazeteler, dün yazdı. Gazeteler, dün yazdı.

Harp Okuluna şehit teğmen için bir büst konulacak

Harp Okuluna şehit teğmen için bir büst konulacak. Büst, dün konuldu. Büst, dün konuldu.

Devredildi, fakat bütün şaialarını reddetti

Devredildi, fakat bütün şaialarını reddetti. Şaialar, dün reddedildi. Şaialar, dün reddedildi.

SON SOZ

SON SOZ. SON SOZ. SON SOZ.

Harp Okuluna şehit teğmen için bir büst konulacak

Harp Okuluna şehit teğmen için bir büst konulacak. Büst, dün konuldu. Büst, dün konuldu.

Devredildi, fakat bütün şaialarını reddetti

Devredildi, fakat bütün şaialarını reddetti. Şaialar, dün reddedildi. Şaialar, dün reddedildi.

Perşembe

9

HAZİRAN 1960

Sette : 13 - No. 4350

Plaka 15 Karayolları

Hürriyet

GÜNLÜK MİLLİYET

Müessisi : ŞERİF

TÜRKİYE TÜRKLERİNDİR

iyet

SİYASİ GAZETE

EDAT SİMAVİ

Ahane: Türkiye İlin seneliği 73
İ. kışkı 40. İc kışkı 22 İrkalı.
Yahudi memleketleri PTT İrkalı
İrkalı İrkalı. AYKİ İrkalı İrkalı

Dünkü muhteşem mitinge
ait diğer fotoğraflarımız
son sahifemizedir

İstanbul Minting

29 Eylül 1960 günü Demokrat Parti, Ankara Dördüncü Asliye Hukuk Hâkimliğinin 1960/570 Esas, 1960/784 Karar sayılı kararıyla kapatıldı. Böylece Türk demokrasi tarihinde bir devir sona erdi. Partinin kapatılma gerekçesi ise aslında teknik bir konudan kaynaklanıyordu. Parti üyesi bir vatandaş, DP'nin olağan kongresinin zamanında yapılmamasını gerekçe göstererek kapatılma talebiyle mahkemeye başvurmuştu. Tüm yöneticileri tutuklu olan bir partinin kurultay düzenleme imkânı doğal olarak yoktu. Ama başvuruyu ciddiye alan tek hâkimli mahkeme, Cemiyetler Kanunu'nun kongrelerin yapılmasıyla ilgili maddesini gerekçe göstererek Partinin kapatılmasına karar verdi. Kararla Partinin tüm malvarlığı da hazineye devredildi. Genel Başkan sıfatıyla Adnan Menderes'in on beş gün içinde kapatmaya itiraz hakkı bulunuyordu. Ama bu hak kullanılamadı. Partinin kapatılma kararı verildikten kısa bir süre sonra DP yöneticilerinin yargılanmasına başlanacaktı.

Adnan Menderes Demokrasi Müzesi

[illegible]

CONFIDENTIAL - SECURITY INFORMATION

24 mil yd Sags 12.000

Find out more about **Chakravyas Institute** - **Paola Kallian**, Director
 Tel: +91 98404 22 82 82 or 11 62 84 11 62 82 or 22 82 82 or 22 82 82

Cuma 20 Eylül 1960

Supplementen: Lucius in grotte

1. **Accounting** - The process of recording, summarizing, and explaining the transactions and events that are financially significant to the organization.

Anadolu Eylâları

© 1994 by The McGraw-Hill Companies, Inc.

For more information, contact the publisher at 1-800-394-6645 or visit our website at www.mhhe.com.

10.1016/j.jmb.2005.08.001

Partinin siyasi hayatı 15 yıl, 4 ay, 15 gün, 1 saat, 35 dakika sürdü

Seiner, gerade eben
überreicht.

[illegible]

Yüksek Soruşturma Kurulu bugün Genel Kurul halinde çalışmalarına devam edecek

1997

1. **Содержание:** 1. Введение. 2. Описание объекта. 3. Методика исследования. 4. Результаты. 5. Заключение. 6. Литература. 7. Приложение.

Answer: 20 (multiplied by 2)

— *Autumn 2006, p. 20, 2 20 20*

[illegible]

1997, 1998, 1999, 2000, 2001, 2002, 2003, 2004, 2005, 2006, 2007, 2008, 2009, 2010, 2011, 2012, 2013, 2014, 2015, 2016, 2017, 2018, 2019, 2020, 2021, 2022, 2023, 2024, 2025, 2026, 2027, 2028, 2029, 2030, 2031, 2032, 2033, 2034, 2035, 2036, 2037, 2038, 2039, 2040, 2041, 2042, 2043, 2044, 2045, 2046, 2047, 2048, 2049, 2050, 2051, 2052, 2053, 2054, 2055, 2056, 2057, 2058, 2059, 2060, 2061, 2062, 2063, 2064, 2065, 2066, 2067, 2068, 2069, 2070, 2071, 2072, 2073, 2074, 2075, 2076, 2077, 2078, 2079, 2080, 2081, 2082, 2083, 2084, 2085, 2086, 2087, 2088, 2089, 2090, 2091, 2092, 2093, 2094, 2095, 2096, 2097, 2098, 2099, 2100, 2101, 2102, 2103, 2104, 2105, 2106, 2107, 2108, 2109, 2110, 2111, 2112, 2113, 2114, 2115, 2116, 2117, 2118, 2119, 2120, 2121, 2122, 2123, 2124, 2125, 2126, 2127, 2128, 2129, 2130, 2131, 2132, 2133, 2134, 2135, 2136, 2137, 2138, 2139, 2140, 2141, 2142, 2143, 2144, 2145, 2146, 2147, 2148, 2149, 2150, 2151, 2152, 2153, 2154, 2155, 2156, 2157, 2158, 2159, 2160, 2161, 2162, 2163, 2164, 2165, 2166, 2167, 2168, 2169, 2170, 2171, 2172, 2173, 2174, 2175, 2176, 2177, 2178, 2179, 2180, 2181, 2182, 2183, 2184, 2185, 2186, 2187, 2188, 2189, 2190, 2191, 2192, 2193, 2194, 2195, 2196, 2197, 2198, 2199, 2200, 2201, 2202, 2203, 2204, 2205, 2206, 2207, 2208, 2209, 2210, 2211, 2212, 2213, 2214, 2215, 2216, 2217, 2218, 2219, 2220, 2221, 2222, 2223, 2224, 2225, 2226, 2227, 2228, 2229, 2230, 2231, 2232, 2233, 2234, 2235, 2236, 2237, 2238, 2239, 2240, 2241, 2242, 2243, 2244, 2245, 2246, 2247, 2248, 2249, 2250, 2251, 2252, 2253, 2254, 2255, 2256, 2257, 2258, 2259, 2260, 2261, 2262, 2263, 2264, 2265, 2266, 2267, 2268, 2269, 2270, 2271, 2272, 2273, 2274, 2275, 2276, 2277, 2278, 2279, 2280, 2281, 2282, 2283, 2284, 2285, 2286, 2287, 2288, 2289, 2290, 2291, 2292, 2293, 2294, 2295, 2296, 2297, 2298, 2299, 2300, 2301, 2302, 2303, 2304, 2305, 2306, 2307, 2308, 2309, 2310, 2311, 2312, 2313, 2314, 2315, 2316, 2317, 2318, 2319, 2320, 2321, 2322, 2323, 2324, 2325, 2326, 2327, 2328, 2329, 2330, 2331, 2332, 2333, 2334, 2335, 2336, 2337, 2338, 2339, 2340, 2341, 2342, 2343, 2344, 2345, 2346, 2347, 2348, 2349, 2350, 2351, 2352, 2353, 2354, 2355, 2356, 2357, 2358, 2359, 2360, 2361, 2362, 2363, 2364, 2365, 2366, 2367, 2368, 2369, 2370, 2371, 2372, 2373, 2374, 2375, 2376, 2377, 2378, 2379, 2380, 2381, 2382, 2383, 2384, 2385, 2386, 2387, 2388, 2389, 2390, 2391, 2392, 2393, 2394, 2395, 2396, 2397, 2398, 2399, 2400, 2401, 2402, 2403, 2404, 2405, 2406, 2407, 2408, 2409, 2410, 2411, 2412, 2413, 2414, 2415, 2416, 2417, 2418, 2419, 2420, 2421, 2422, 2423, 2424, 2425, 2426, 2427, 2428, 2429, 2430, 2431, 2432, 2433, 2434, 2435, 2436, 2437, 2438, 2439, 2440, 2441, 2442, 2443, 2444, 2445, 2446, 2447, 2448, 2449, 2450, 2451, 2452, 2453, 2454, 2455, 2456, 2457, 2458, 2459, 2460, 2461, 2462, 2463, 2464, 2465, 2466, 2467, 2468, 2469, 2470, 2471, 2472, 2473, 2474, 2475, 2476, 2477, 2478, 2479, 2480, 2481, 2482, 2483, 2484, 2485, 2486, 2487, 2488, 2489, 2490, 2491, 2492, 2493, 2494, 2495, 2496, 2497, 2498, 2499, 2500, 2501, 2502, 2503, 2504, 2505, 2506, 2507, 2508, 2509, 2510, 2511, 2512, 2513, 2514, 2515, 2516, 2517, 2518, 2519, 2520, 2521, 2522, 2523, 2524, 2525, 2526, 2527, 2528, 2529, 2530, 2531, 2532, 2533, 2534, 2535, 2536, 2537, 2538, 2539, 2540, 2541, 2542, 2543, 2544, 2545, 2546, 2547, 2548, 2549, 2550, 2551, 2552, 2553, 2554, 2555, 2556, 2557, 2558, 2559, 2560, 2561, 2562, 2563, 2564, 2565, 2566, 2567, 2568, 2569, 2570, 2571, 2572, 2573, 2574, 2575, 2576, 2577, 2578, 2579, 2580, 2581, 2582, 2583, 2584, 2585, 2586, 2587, 2588, 2589, 2590, 2591, 2592, 2593, 2594, 2595, 2596, 2597, 2598, 2599, 2600, 2601, 2602, 2603, 2604, 2605, 2606, 2607, 2608, 2609, 2610, 2611, 2612, 2613, 2614, 2615, 2616, 2617, 2618, 2619, 2620, 2621, 2622, 2623, 2624, 2625, 2626, 2627, 2628, 2629, 2630, 2631, 2632, 2633, 2634, 2635, 2636, 2637, 2638, 2639, 2640, 2641, 2642, 2643, 2644, 2645, 2646, 2647, 2648, 2649, 2650, 2651, 2652, 2653, 2654, 2655, 2656, 2657, 2658, 2659, 2660, 2661, 2662, 2663, 2664, 2665, 2666, 2667, 2668, 2669, 2670, 2671, 2672, 2673, 2674, 2675, 2676, 2677, 2678, 26

[illegible]

Ayrıca köy öğretmenlerine de 150 liralık "köy ödeneği" verilecek

...the

Address: 18110 Livingston, Florida

David Lusk, president of the American Automobile Association, said that the industry is "not in a position to make any statement" on the matter.

© 2000 Blackwell Science Ltd, *Journal of Internal Medicine* 247: 105–112

Dün bir basın toplantısı yapan Milli Eğitim Bakanı eğitim mevzuunda geniş izahat verdi

[illegible]

100-443888-1000

[illegible]

WATER IN AUSTRIA.—Discussed by the
late Professor Kerschbaum, published
with illustrations by Hansmann.
Vergleichende Wasser-Geographie.
in *Austria*, No. 6, 1890, p. 100.

Günül Samancılar İdareciliklerini yeniden toplu
tutuklandıktan sonra da Halkın mücadelesine baya
çok emeklerini koydular.

Keyline Systems: Working the Land

© 2004 Blackwell Publishing Ltd *Journal of Internal Medicine* 255: 101–108

34.340 kópíem 724 Grm. váhújánál egyaránt

ALL INFORMATION CONTAINED HEREIN IS UNCLASSIFIED

[illegible]

Öte yandan MBK, yalnız siyasete ve orduya değil, üniversitelere de müdahale etti. 27 Ekim 1960 günü MBK kabul edilen bir Kanun'la, "Ekli (1) sayılı cetvelde ad ve soyadları ile kariyer unvanları gösterilen Ankara, İstanbul, İzmir ve Atatürk Üniversiteleriyle İstanbul Teknik Üniversitesi mensuplarının öğretim üyeliği veya öğretim yardımcılığı vazifelerinden affedilmiş" olduğunu açıkladı. Kanun'un üniversite dışında hazırlandığı, olmayan İzmir (doğrusu Ege olacaktı) Üniversitesi'nin adının geçmesinden anlaşılıyordu. Tamamı siyasi gerekçelerle 147 öğretim elemanının üniversiteyle ilişkisi kesildi. Listede Recai Galip Okandan, Ali Fuad Başgil, Anıtkabir'in mimarı Emin Onat, Hıfzı Timur, Tarık Zafer Tunaya, Fuat Sezgin, Yavuz Abadan, Bülent Nuri Esen, Aziz Köklü, İsmet Giritli, Abdulkadir Karahan, Takiyittin Mengüşoğlu, Mina Irgat [Urgan], Sabahattin Eyüboğlu gibi ünlü isimler vardı. İşin ilginç yönü bu isimlerin siyasi görüşlerinin, çalışma alanlarının oldukça farklı olmasıydı. Darbe sonrası anayasa komisyonunda çalışan Tunaya ve Giritli gibi isimler de üniversiteden ilişkisi kesilenler arasında bulunuyordu. Aynı Kanun'la Prof. Dr. Hilmi Ziya Ülken'in Edebiyat Fakültesinde bulunan kadrosu da İlahiyat Fakültesine nakledilmişti. Darbeciler hem sağ hem de sol görüşlü çok sayıda öğretim üyesinin görevine herhangi bir gerekçe göstermeden son vermişti. Darbecilerden Amiral Kemal Atacan üniversitede bir toplantı yaparak öğretim üyelerinden meslektaşlarını ihbar etmelerini istemişti. İsimler doğrudan akademisyenler tarafından gönderilmiş, liste MBK'ca hazırlanmıştı. İşin ilginç yanı DP döneminde özgürlüklerinin kısıtlandığını söyleyen öğrenciler de basın da bu tasfiyelere tepki göstermedi.

Yavuz ABADAN

Mina URGAN

Namık GEDİK

Abdulkadir KARAHAN

Fuat SEZGİN

Takiyittin MENGÜŞOĞLU

Emin ONAT

Aziz KÖKLÜ

Recai Galip OKANDAN

Kasım ayı içinde MBK'da kapsamlı bir tasfiye gerçekleşti. Bu dönemde MBK içindeki ayrışmalar kendini iyiden iyiye hissettiriyordu. Darbeden sonra Başbakanlık Müsteşarlığına getirilen Türkeş hem devlet hem de ordu içinde giderek güçleniyordu. MBK'nın Başkanı Cemal Gürsel ile Cemal Madanoğlu 14 kişinin MBK'dan çıkarılması konusunda anlaştılar. İsimleri, Türkeş ile aralarında en baştan beri devam eden savaşı o an için kazanmış görünen Madanoğlu belirledi, Gürsel onayladı ve MBK'nın feshedildiğini açıkladı. Karardan habersiz üyeler için bu açıklama şok etkisi yarattı. Alparslan Türkeş, Orhan Kabibay, Orhan Erkanlı, Muzaffer Özdağ, Rıfat Baykal, Fazıl Akkoyunlu, Ahmet Er, Dündar Taşer, Numan Esin, Mustafa Kaplan, İrfan Solmazer, Şefik Soyuyüce, Muzaffer Karan ve Münir Köseoğlu isimlerine yer verilmeden MBK yeniden kuruldu. Bu 14 kişi yurtdışında farklı görevlere gönderilerek ülkeden uzaklaştırıldılar. 1961 yılında Gürsel'in kendisini görevden alacağını öğrenen Madanoğlu da korgeneral rütbesinde Ankara Sıkıyönetim Komutanlığı görevindeyken emekliye ayrıldı. Madanoğlu'nun 1962, 1963 ve 1971 darbe girişimlerinin tamamında adı geçecekti.

13. Kasım 1960

13. Kasım 1960

1. Ankara: 13.11.60 - 1- Millî Birlik Komitesi'nin faaliyetleri memleketin yüksek menfaatlerini tehlikeye sokacak bir duruma düşürmüştür, Türk silâhli kuvvetleri ve millî birlik komitesi üyelerinin talepleri üzerine bugün (13 Kasım 1960) dan itibaren millî birlik komitesini feshettim.

2- Türk milleti adına yasama yetkisini kullanacak olan yani millî birlik komitesi üyeleri şunlardır :

Başkan : Gürsel Cemal
Üye : Adnan Akın
" Aksoy, Ali Refik
" Atakli Hüseyin
" Çetinkaya Mustafa
" Ersoy Vehbi
" Gürsoytrak Süleyman
" Karahan Süleyman
" Kaplan Kadri
" Karavallıoğlu Kadri
" Kocaalioğlu Osman
" Kuytak Fikret
" Köşer Ali
" Matangül Cemal
" O'kan Sait
" Özlük Fahri
" Özgür Mehmet
" Özgür Sait
" Özgür Gürhan
" Tanrıhan Haydar
" Ulu Sait
" Yılmaz Mehmet

3- yani millî birlik komitesi en kısa bir zamanda kurulacak olan Kurucu Meclis ile birlikte memleketin nizamını temin etmek üzere çalışacaktır.

4- gırevlerinden affedilen üyeler emekliye sevk edilmiştir.

5- bu konuda Devlet başkanından başka bir makam ve şahıs beyanat vermemiştir.

Cemal Gürsel
Orgeneral
Devlet başkanı ve silâhli kuvvetler
başkumandanı

Millî Birlik Üyelerinden 14 üyenin Tasfiyesi ile İlgili
Cemal Gürsel İmzalı Tebliğ ve Basın Açıklaması

1- Millî Birlik Komitesi'nin faaliyetleri memleketin yüksek menfaatlerini tehlikeye sokacak bir duruma düşürmüştür, Türk silâhli kuvvetleri ve millî birlik komitesi üyelerinin talepleri üzerine bugün (13 Kasım 1960) dan itibaren millî birlik komitesini feshettim.

2- Türk milleti adına yasama yetkisini kullanacak olan yani millî birlik komitesi üyeleri şunlardır :

Başkan : Gürsel Cemal
Üye : Adnan Akın
" Aksoy, Ali Refik
" Atakli Hüseyin
" Çetinkaya Mustafa
" Ersoy Vehbi
" Gürsoytrak Süleyman
" Karahan Süleyman
" Kaplan Kadri
" Karavallıoğlu Kadri
" Kocaalioğlu Osman
" Kuytak Fikret
" Köşer Ali
" Matangül Cemal
" O'kan Sait
" Özlük Fahri
" Özgür Mehmet
" Özgür Sait
" Özgür Gürhan
" Tanrıhan Haydar
" Ulu Sait
" Yılmaz Mehmet

Üniversiteler Öğretim Üyelerinden Bazılarının Vazifelerinden Affına ve Bazılarının Diğer Fakülte ve Yüksek Okullara Nakline Dair Kanun

(MBK tarafından Kabul Tarihi: 27.10.1960)

(Yayımlandığı Resmî Gazete tarih ve sayısı: 28.10.1960/10641)

MADDE 1- Ekli (1) sayılı cetvelde ad ve soyadları ile kariyer unvanları gösterilen Ankara, İstanbul, İzmir ve Atatürk üniversiteleriyle İstanbul Teknik Üniversitesi mensupları öğretim üyeliği veya öğretim yardımcılığı vazifelerinden affedilmiştir.

MADDE 2- Ekli (2) sayılı cetvelde ad ve soyadları gösterilen öğretim üyeleri ile öğretim yardımcıları, hizalarında gösterilen üniversite, fakülte ve yüksek okullara naklen tâyin olunmuşlardır. Bu cetvelde gösterilenlerden yeni görevlerine bir ay içerisinde başlamayanlar hakkında 1 inci madde hükmü tatbik olunur.

MADDE 3- Bu kanuna ekli (1) sayılı cetvelde ad ve soyadları gösterilenlerle 2 nci madde gereğince haklarında 1 inci madde hükmü uygulanacaklar için 3335 sayılı kanunla muaddel Memurin Kanununun 85 inci maddesi hükmü tatbik olunur.

MADDE 4- Bu kanun hükmüne tâbi üniversite mensuplarından arzu edenler hemen, arzu izhar etmeyenler de kanunun mer'iyetinden itibaren geçecek 6 ay içinde bir başka göreve tâyin edilmezlerse haklarında, 5434 sayılı kanun hükümleri gereğince emeklilik işlemi uygulanır.

MADDE 5- İşbu kanunla görevlerinden affedilenler bir daha üniversite öğretim üyeliği veya yardımcılığı vazifesi ile görevlendirilemezler.

MADDE 6- Bu kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

MADDE 7- Bu kanunu Millî Eğitim Bakanı yürütür.

1961 yılının Nisan ayında aralarında çok sayıda generalin olduğu bazı subaylar **Silahlı Kuvvetler Birliği** adıyla yeni bir oluşum meydana getirdi. Genelkurmay Başkanı Cevdet Sunay da bir süre sonra bu birliğin üyesi oldu. Birlik, aslında yüksek rütbeliler başta olmak üzere subayların MBK üyelerinden rahatsızlıklarından doğmuştu. 14'lerin tasfiyesinden sonra zaten etkisi azalan MBK'daki alt rütbeli subayların ülke yönetimini ele almaları, yeni bir oluşum aracılığıyla onların etkilerini azaltma çabasını doğurmuştu. Bir bakıma, hiyerarşi dışına çıkan ordunun yeniden emir-komuta ilişkisine dönmesi hedef olarak belirlenmişti.

Darbecilerin çoğu genç sayılabilecek yaşlardı. Ancak bunların mevcut rütbeleleriyle yeniden orduya dönmelerinin uygun olmayacağı açıktı. Bu nedenle, 1961 Anayasası'na eklenen bir madde ile MBK üyelerinin ömür boyu senatör olacakları hükme bağlandı. Herhangi bir nedenle daha önce ayrılmayan MBK üyeleri 1980 darbesinin ardından Cumhuriyet Senatosu kapatılana dek bu görevde bulundular.

Millî Birlik Komitesi Üyeleri

No	Darbe Günü Rütbesi	Adı	Sonraki Görevi
1	Orgeneral	Cemal Gürsel	Cumhurbaşkanı
2	Kurmay Albay	Ekrem Acuner	Cumhuriyet Senatosu Tabii Üyesi
3	Piyade Binbaşı	Fazıl Akkoyunlu*	Kabil Hükümet Elçisi
4	Kurmay Yarbay	Refet Aksoyoğlu	Cumhuriyet Senatosu Tabii Üyesi
5	Tuğgeneral	Mucip Ataklı	Cumhuriyet Senatosu Tabii Üyesi
6	Tuğgeneral	İrfan Baştuğ**	Ankara Valisi
7	Deniz Kıdemli Yüzbaşı	Rıfat Baykal*	Tel Aviv Hükümet Elçisi
8	Hava Kurmay Binbaşı	Emanullah Çelebi	Cumhuriyet Senatosu Tabii Üyesi
9	Jandarma Yüzbaşı	Ahmet Er*	Trablus Hükümet Elçisi
10	Kurmay Binbaşı	Orhan Erkanlı*	Moskova Hükümet Elçisi
11	Kurmay Binbaşı	Vehbi Ersü	Cumhuriyet Senatosu Tabii Üyesi
12	Kurmay Yüzbaşı	Numan Esin*	Madrid Hükümet Elçisi
13	Kurmay Binbaşı	Suphi Gürsoytrak	Cumhuriyet Senatosu Tabii Üyesi
14	Kurmay Yarbay	Orhan Kabibay*	Brüksel Hükümet Elçisi
15	Kurmay Yarbay	Kadri Kaplan	Cumhuriyet Senatosu Tabii Üyesi
16	Kurmay Yarbay	Mustafa Kaplan*	Lizbon Hükümet Elçisi
17	Kurmay Yarbay	Suphi Karaman*	Cumhuriyet Senatosu Tabii Üyesi
18	Tank Binbaşı	Muzaffer Karan*	Oslo Hükümet Elçisi
19	Kurmay Yüzbaşı	Kamil Karavelioğlu	Cumhuriyet Senatosu Tabii Üyesi
20	Kurmay Albay	Osman Köksal	Cumhuriyet Senatosu Tabii Üyesi

21	Deniz Kurmay Binbaşı	Münir Köseoğlu*	Stockholm Hükümet Elçisi
22	Kurmay Albay	Fikret Kuytak	Cumhuriyet Senatosu Tabii Üyesi
23	Kurmay Albay	Sami Küçük	Cumhuriyet Senatosu Tabii Üyesi
24	Korgeneral	Cemal Madanoğlu***	Emekli
25	Kurmay Yarbay	Sezai Okan	Cumhuriyet Senatosu Tabii Üyesi
26	Kurmay Yüzbaşı	Muzaffer Özdağ	Tokyo Hükümet Elçisi
27	Orgeneral	Fahri Özdilek	Cumhuriyet Senatosu Tabii Üyesi
28	Tuğgeneral	Mehmet Özgüneş	Cumhuriyet Senatosu Tabii Üyesi
29	Deniz Kurmay Binbaşı	Salahattin Özgür	Cumhuriyet Senatosu Tabii Üyesi
30	Kurmay Binbaşı	Şükran Özkaya	Cumhuriyet Senatosu Tabii Üyesi
31	Kurmay Yüzbaşı	İrfan Solmazer*	Lahey Hükümet Elçisi
32	Kurmay Binbaşı	Şefik Soyuyüce*	Kopenhag Hükümet Elçisi
33	Kurmay Binbaşı	Dündar Taşer*	Rabat Hükümet Elçisi
34	Hava Kurmay Albay	Haydar Tunçkanat	Cumhuriyet Senatosu Tabii Üyesi
35	Kurmay Albay	Alparslan Türkeş*	Yeni Delhi Hükümet Elçisi
36	Tuğgeneral	Sıtkı Ulay	Cumhuriyet Senatosu Tabii Üyesi
37	Kurmay Yarbay	Ahmet Yıldız	Cumhuriyet Senatosu Tabii Üyesi
38	Kurmay Albay	Muzaffer Yurdakuler	Cumhuriyet Senatosu Tabii Üyesi

* 14'lerden olduğu için yurtdışı göreve gönderildi.

** 12 Eylül 1960 günü trafik kazasında hayatını kaybetti.

*** 6 Haziran 1961 günü MBK'dan istifa ederek askerlikten emekli oldu.

“Kara Propagandanın İşletilmesi”

DARBENİN KARA PROPAGANDASI

Yargı sürecinden önce ise sırada DP yöneticilere yönelik kara propaganda makinesinin işletilmesi vardı. Kamuoyunun DP yöneticilerinin gerçekten suçlu olduklarına ve yargılanmaları gerektiğine inandırılması gerekiyordu. Darbenin destekçilerinden İstanbul Üniversitesi Rektörü Ord. Prof. Dr. Sıddık Sami Onar'ın, darbeden birkaç gün sonra, 2 Haziran 1960 günü yaptığı basın açıklamasındaki iddiasına göre; DP iktidarının son günlerinde, kamyonlarla taşınan çok sayıda ceset çeşitli mezarlıklara gömülmüştü. DP yönetiminde öğrencilerin toplandıklarını, Et ve Balık Kurumuna ait buzhanelere kapatıldıklarını ve ardından kıyma makinelerinden geçirildiklerini iddia ediyordu. MBK'ya göre Nisan ayında yoğunlaşan öğrenci hareketlerinde 27 Mayıs'a gelene kadar çok sayıda genç öldürülmüş ve cesetleri gizlice gömülmüştü. **Hürriyet Şehitleri** olarak nitelenen bu gençler adına bir anıt yapılacağı duyuruldu ve vatan-daşlar anıta bağışta bulunmaya çağırıldı. Dönemin önde gelen gazeteleri, yüksek miktarda bağış yapıldığını, yakında mezarların yerlerinin açıklanacağını ve anıtın yapılacağını yazıyordu. Bu arada, “şehit cenazelerine” dair haberler de yapıyordu. Ancak “şehitlerin” kim olduğuna dair hiç kimsenin fikri yoktu ve zaten öyle bir anıt da hiç inşa edilmedi.

150 Profesör, Doçent ve Asistan dün meslekten çıkarıldı

Öncü

1960

28
EKİM

CLIMA

Bunların arasında değerli bazı ilim adamlarının da bulunduğu üzüntü uyandırdı.

[illegible]

DÜNKÜ DURUSMADA MENDERE

Duruşmalara
1 Kasım Salı
gününe kadar
ara verildi.

Source: *Los Angeles Times*, 1969-1970. *Los Angeles Times* article about Robert Kennedy's assassination, 1969. *Los Angeles Times* article about the assassination of Robert Kennedy, 1969.

RELAY CIRCUIT BOARD

Участники 27-го съезда — Ю. В. Андреев (слева) и В. А. Косыгин (справа) на заседании Президиума ЦК КПСЗ. В центре — Л. И. Брежнев.

Rehabilitation needs: 5.1% for persons with
HIV/AIDS, 10.1% for persons with
other chronic conditions, 10.1% for persons
with other chronic conditions, 10.1% for persons
with other chronic conditions.

and the

[illegible]

Copyright © 2004 Thomson. All rights reserved. No part of this publication may be reproduced, stored in a retrieval system, or transmitted, in any form or by any means, electronic, mechanical, photocopying, recording, or by any information storage and retrieval system, without permission in writing from Thomson.

Ordinaryüslük ünvanı kaldırılıyor, ödenekler artırılıyor, Hükümetle

nünasebetlerde Bakan'ın yetkisi kalkıyor, Doçentlerin yetkileri genişliyor.

And in 2003,

Des German growers fear that the new EU rules will force them to use more pesticides, which could harm the environment, says David Wilson, UK vice president of the European Association of Organic Growers. He believes the new rules will force growers to use more pesticides, which could harm the environment, says David Wilson, UK vice president of the European Association of Organic Growers. He believes the new rules will force growers to use more pesticides, which could harm the environment, says David Wilson, UK vice president of the European Association of Organic Growers.

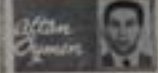
As the latest edition of *Business* indicates, companies seem to be enthusiastic with their participation in the United Nations. By playing their roles in various areas—corporate social, financial, and environmental—these business companies are helping to improve the lives of people in the far corners of the globe. Several companies are also helping to improve the lives of people in the United States. For example, the American Red Cross, the American Cancer Society, and the American Heart Association are all receiving financial support from various companies.

^aBased on 1990 census data.

[illegible]

PAULSEN/DAM NIELSEN

March 19, 1949

100

David A. Reardon, M.D.

How Many Eggs? The number of eggs laid by a female depends on her species, age, size, health, and environmental conditions. Some fish lay thousands of eggs at once, while others lay fewer, larger eggs over a longer period.

1. *Chlorophyll* gives a green color to the leaves.
 2. *Chlorophyll* is a green pigment which is found in the leaves of plants.
 3. *Chlorophyll* is a green pigment which is found in the leaves of plants.
 4. *Chlorophyll* is a green pigment which is found in the leaves of plants.
 5. *Chlorophyll* is a green pigment which is found in the leaves of plants.
 6. *Chlorophyll* is a green pigment which is found in the leaves of plants.
 7. *Chlorophyll* is a green pigment which is found in the leaves of plants.
 8. *Chlorophyll* is a green pigment which is found in the leaves of plants.
 9. *Chlorophyll* is a green pigment which is found in the leaves of plants.
 10. *Chlorophyll* is a green pigment which is found in the leaves of plants.

© 1987 American Psychological Association
0893-3200/87 \$02.00 DOI: 10.1037/0893-3200.1.1.6

Figure 1

hard that was

[illegible]

NOTES: ¹ 1,1-Dichloroethane was used as solvent.

Kat'ı olarak hallederizmi, söyled!

See us before you find yourself wondering, "I hope I haven't let my sense of individualism get me into any unpleasant financial problems." These problems, plus helpful advice, are included!

1998, 1999, 2000, 2001, 2002, 2003, 2004, 2005, 2006, 2007, 2008, 2009, 2010, 2011, 2012, 2013, 2014, 2015, 2016, 2017, 2018, 2019, 2020, 2021, 2022, 2023, 2024, 2025, 2026, 2027, 2028, 2029, 2030, 2031, 2032, 2033, 2034, 2035, 2036, 2037, 2038, 2039, 2040, 2041, 2042, 2043, 2044, 2045, 2046, 2047, 2048, 2049, 2050, 2051, 2052, 2053, 2054, 2055, 2056, 2057, 2058, 2059, 2060, 2061, 2062, 2063, 2064, 2065, 2066, 2067, 2068, 2069, 2070, 2071, 2072, 2073, 2074, 2075, 2076, 2077, 2078, 2079, 2080, 2081, 2082, 2083, 2084, 2085, 2086, 2087, 2088, 2089, 2090, 2091, 2092, 2093, 2094, 2095, 2096, 2097, 2098, 2099, 2100, 2101, 2102, 2103, 2104, 2105, 2106, 2107, 2108, 2109, 2110, 2111, 2112, 2113, 2114, 2115, 2116, 2117, 2118, 2119, 2120, 2121, 2122, 2123, 2124, 2125, 2126, 2127, 2128, 2129, 2130, 2131, 2132, 2133, 2134, 2135, 2136, 2137, 2138, 2139, 2140, 2141, 2142, 2143, 2144, 2145, 2146, 2147, 2148, 2149, 2150, 2151, 2152, 2153, 2154, 2155, 2156, 2157, 2158, 2159, 2160, 2161, 2162, 2163, 2164, 2165, 2166, 2167, 2168, 2169, 2170, 2171, 2172, 2173, 2174, 2175, 2176, 2177, 2178, 2179, 2180, 2181, 2182, 2183, 2184, 2185, 2186, 2187, 2188, 2189, 2190, 2191, 2192, 2193, 2194, 2195, 2196, 2197, 2198, 2199, 2200, 2201, 2202, 2203, 2204, 2205, 2206, 2207, 2208, 2209, 2210, 2211, 2212, 2213, 2214, 2215, 2216, 2217, 2218, 2219, 2220, 2221, 2222, 2223, 2224, 2225, 2226, 2227, 2228, 2229, 2230, 2231, 2232, 2233, 2234, 2235, 2236, 2237, 2238, 2239, 2240, 2241, 2242, 2243, 2244, 2245, 2246, 2247, 2248, 2249, 2250, 2251, 2252, 2253, 2254, 2255, 2256, 2257, 2258, 2259, 2260, 2261, 2262, 2263, 2264, 2265, 2266, 2267, 2268, 2269, 2270, 2271, 2272, 2273, 2274, 2275, 2276, 2277, 2278, 2279, 2280, 2281, 2282, 2283, 2284, 2285, 2286, 2287, 2288, 2289, 2290, 2291, 2292, 2293, 2294, 2295, 2296, 2297, 2298, 2299, 2300, 2301, 2302, 2303, 2304, 2305, 2306, 2307, 2308, 2309, 2310, 2311, 2312, 2313, 2314, 2315, 2316, 2317, 2318, 2319, 2320, 2321, 2322, 2323, 2324, 2325, 2326, 2327, 2328, 2329, 2330, 2331, 2332, 2333, 2334, 2335, 2336, 2337, 2338, 2339, 2340, 2341, 2342, 2343, 2344, 2345, 2346, 2347, 2348, 2349, 2350, 2351, 2352, 2353, 2354, 2355, 2356, 2357, 2358, 2359, 2360, 2361, 2362, 2363, 2364, 2365, 2366, 2367, 2368, 2369, 2370, 2371, 2372, 2373, 2374, 2375, 2376, 2377, 2378, 2379, 2380, 2381, 2382, 2383, 2384, 2385, 2386, 2387, 2388, 2389, 2390, 2391, 2392, 2393, 2394, 2395, 2396, 2397, 2398, 2399, 2400, 2401, 2402, 2403, 2404, 2405, 2406, 2407, 2408, 2409, 2410, 2411, 2412, 2413, 2414, 2415, 2416, 2417, 2418, 2419, 2420, 2421, 2422, 2423, 2424, 2425, 2426, 2427, 2428, 2429, 2430, 2431, 2432, 2433, 2434, 2435, 2436, 2437, 2438, 2439, 2440, 2441, 2442, 2443, 2444, 2445, 2446, 2447, 2448, 2449, 2450, 2451, 2452, 2453, 2454, 2455, 2456, 2457, 2458, 2459, 2460, 2461, 2462, 2463, 2464, 2465, 2466, 2467, 2468, 2469, 2470, 2471, 2472, 2473, 2474, 2475, 2476, 2477, 2478, 2479, 2480, 2481, 2482, 2483, 2484, 2485, 2486, 2487, 2488, 2489, 2490, 2491, 2492, 2493, 2494, 2495, 2496, 2497, 2498, 2499, 2500, 2501, 2502, 2503, 2504, 2505, 2506, 2507, 2508, 2509, 2510, 2511, 2512, 2513, 2514, 2515, 2516, 2517, 2518, 2519, 2520, 2521, 2522, 2523, 2524, 2525, 2526, 2527, 2528, 2529, 2530, 2531, 2532, 2533, 2534, 2535, 2536, 2537, 2538, 2539, 2540, 2541, 2542, 2543, 2544, 2545, 2546, 2547, 2548, 2549, 2550, 2551, 2552, 2553, 2554, 2555, 2556, 2557, 2558, 2559, 2560, 2561, 2562, 2563, 2564, 2565, 2566, 2567, 2568, 2569, 2570, 2571, 2572, 2573, 2574, 2575, 2576, 2577, 2578, 2579, 2580, 2581, 2582, 2583, 2584, 2585, 2586, 2587, 2588, 2589, 2590, 2591, 2592, 2593, 2594, 2595, 2596, 2597, 2598, 2599, 2600, 2601, 2602, 2603, 2604, 2605, 2606, 2607, 2608, 2609, 2610, 2611, 2612, 2613, 2614, 2615, 2616, 2617, 2618, 2619, 2620, 2621, 2622, 2623, 2624, 2625, 2626, 2627, 2628, 2629, 2630, 2631, 2632, 2633, 2634, 2635, 2636, 2637, 2638, 2639, 2640, 2641, 2642, 2643, 2644, 2645, 2646, 2647, 2648, 2649, 2650, 2651, 2652, 2653, 2654, 2655, 2656, 2657, 2658, 2659, 2660, 2661, 2662, 2663, 2664, 2665, 2666, 2667, 2668, 2669, 2670, 2671, 2672, 2673, 2674, 2675, 2676, 2677, 2678, 2679, 26

Author's address: Department of Psychology,
University of Illinois at Chicago, Chicago, IL
60607-7181, USA.
E-mail: jay@uic.edu

27 MAYIS 1960

204

Milli İradeye ve Demokrasiye İlk Darbe

MINNETTARDIR.

HÜRRİYET İÇİN

27 MAYIS 1960

208

Milli İradeye ve Demokrasiye İlk Darbe

Cunta yönetimi bununla da yetinmedi. Sinemalarda gösterilmek üzere Yassıada'da tutukluların günlük hayatlarına dair bir film hazırlandı. *Düşükler Yassıada'da* isimli filmde Bayar yemek yerken gösteriliyor ve "Sofrasında kilosunu bin liraya satılan siyah havyar bulunmamakla beraber Bayar, iştahından bir şey kaybetmiş gibi görünmemektedir." ifadesi kullanılıyordu.

Bayar, bu aşağılanmaya dayanamadı ve intihar girişiminde bulundu. Ailesine "Aileme..! Bayar isminden utanmayınız. Onunla iftihar edeceğiniz günler yakındır." şeklinde bir not bırakmıştı. Banyoda kendini kemeriyle asmaya çalışan Bayar, sesleri duyan gardiyanın müdahalesiyle son anda revire yetiştirildi. Kendine geldiğinde "Doktorlar, vazifelerini yaptılar, beni kurtardılar. Teşekkür ederim. Fakat kurtarılmak istemiyordum. Sizlere de zahmet oldu." diyecekti.

İŞKÂN TRAJİ : Menderes her akşam, diğer sanıklar gibi bir berber tarafından tıraş ediliyor. Talim a. Bayar ve bilhassa Fina gösterilen diğer sanıklar gibi odasından çıkamamak mahuriyetinde olduğundan, berber onun aydınlanma geliyor. Berber tıraş Menderes'in oradan dışarıya geçişini yapıyor, sonra da duvarı kolantısı ve kırım silmekte dir. (Yassıada Kurumundan T.M.A. eliyte ÖNCÜ İktisatçı elili)

27 MAYIS 1960

212

Millî İradeye ve Demokrasiye İlk Darbe

• Kurucu Meclis rozeti

Diğer tutukluların hepsine çeşitli pozlar verdiriliyor ve durumlarına uygun şekilde tahkir edici ifadeler kullanılıyordu. Mesela Menderes için “Adnan Menderes... Poz vermeden edemez.” deniliyordu. Diğer milletvekillerinin gündelik hayatlarından belirli bir senaryo dâhilinde kesitler gösteriliyor, arka fonda kendileriyle alay ediliyordu. Eski Emniyet Genel Müdürü Kemal Aygün, İstanbul Emniyet Müdürü Faruk Oktay ve Menderes’in koruma polisi Bumin Yamanoğlu’nun görüntülerinin arkasında ise “İşte İstanbul’un kumar, cinayet ve eroin kolektif şirketi” ifadesi kullanılıyordu.

Darbe sonrasında gazetelerde ardı ardına DP döneminde yaşanan sorunları öne çıkaran yazılar yayımlanıyordu. Gerçi bunlardan ne kadarının doğru olduğu oldukça şüpheliydi ama zaten amaç doğruyu söylemek değildi.

MBK, darbeyi meşrulaştıran kitapların yayımlanmasını da teşvik etti. Tüm bu kitapların ortak noktası, DP yöneticilerine yönelik sınırsız bir eleştiri, darbecilere yönelik ise sonsuz övgüydü. Darbecilerden Avni Ekvli, darbe sonrası yazdığı kitapta,

“Sabıklar memlekette millî duyguları, millî heyecanı, şeref, namus ve ahlak mefhumlarını kaldırmak için elinden geldiği kadar çalıştılar. Böylece muazzam bir para, eğlence, lüks ve sefahat hırsı yanında memlekette büyük bir zümrenin sefalet içinde yaşamasına sebebiyet verdiler.”

diyordu.

HÜRRİYET İÇİN

27 MAYIS 1960 DEVRİMİ

YAZAN :

Kurmay Binbaşı

Avni Efevli

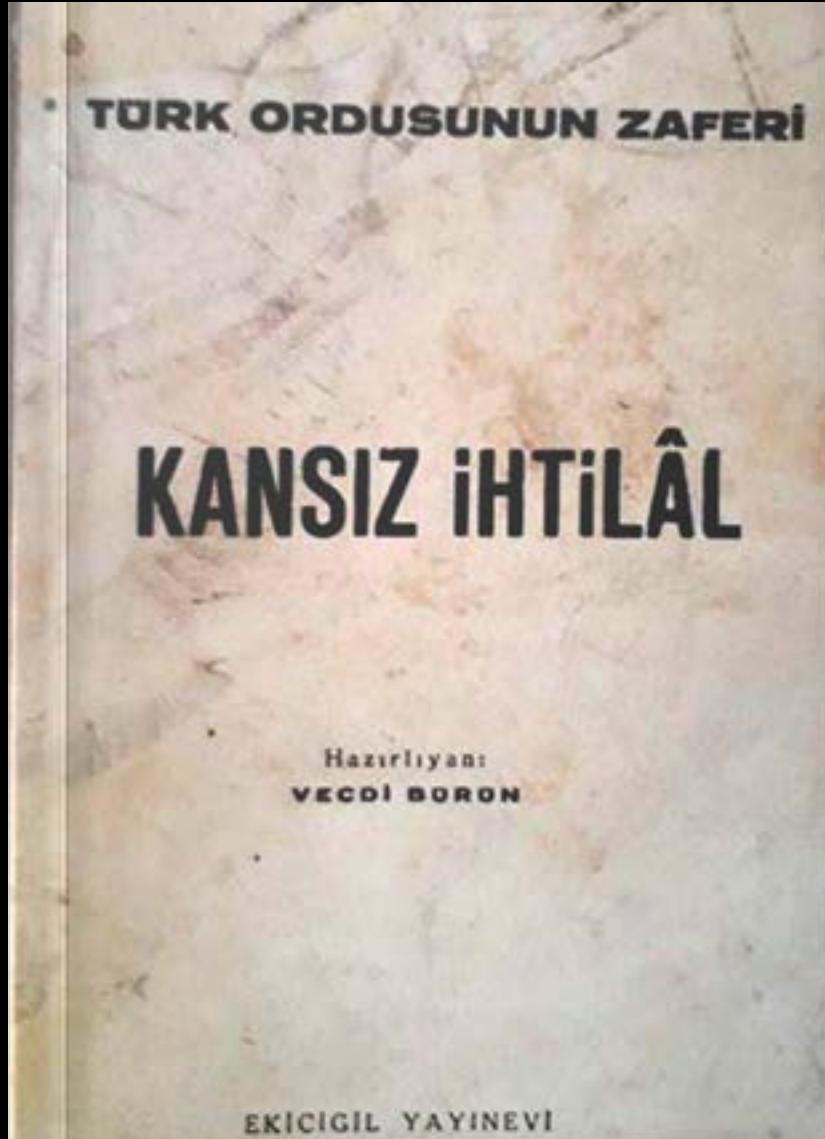
Harp Okulu Üçüncü Teber Kumandanı

YENİ İZLEN MATBAASI
ANKARA — 1960

Vecdi Bürün imzalı *Türk Ordusunun Zaferi: Kansıız İhtilâl* isimli kitapta ise DP yöneticilerinin yolsuzlukları anlatılıyor; Bayar'ın, market zincirleri Migros ve Gima'nın en büyük hissedarı olduğunun anlaşıldığı iddia ediliyordu.

Aynı kitapta DP yönetiminin tüm üniversiteleri yüksekokula dönüştüreceği de savunuluyordu. Ancak ironik olarak üniversitelerin yapısını kökten değiştirme amacıyla çok sayıda öğretim üyesinin işine son veren MBK olacaktı.

27 Mayıs İnkılabının Hikâyesi isimli kitapçıkta DP yöneticileri;

“Yüce İslam dinini kendi kötü gidişlerine uydurmak isteyen din sömürücüleri, kan veya evlilik hısımlıklarıyla bağlı olan İslâmların camilerini ayıracak kadar ileri vardılar.

Böylece vatandaşlarımızı birbirine küstüren Allahsız bir yola sapmışlardı.

Oysa 27 Mayıs'ta yıkılan idarenin başındakiler, dinimizin emirlerini tutmak şöyle dursun, tam tersine olarak şer saydığı, haram saydığı, günah saydığı şeyleri daima yapmışlardır. Her işin başında yalan söylemişlerdir. Yalansa, İslam dininde 'ümmül-habais' yani kötülüklerin anasıdır. Zira her kötülük yalandan çıkar.

Yıkılan iktidarın başındakiler yalanı zanaat edindiler.

Müslümanlıkta yasak olan işlerden biri de, zina suçudur. Devrilenlerin en ünlüleri dinin, ahlakın ve kanunun suç saydığı bu kötü işleri öteden beri yapmakla tanınmışlardır.”

ifadeleriyle suçlanıyordu. İlginç olan DP'lilere dini siyasetlerine alet etme suçlaması getirilirken kullanılan argümanların yine dinî esaslara dayanmasıydı. Burada amacın halkın gözünde DP yöneticilerini küçük düşürmek olduğunu anlamak kolaydı. Aynı kitaptaki bir başka iddia ise Bayar'ın; kendilerine karşı olan tüm subayların öldürülmesini, Harp Okulunun top ateşiyle imhasını, buradaki 1500 öğrencinin bu şekilde ortadan kaldırılmasını emrettiği idi.

Diyanet İşleri Başkanlığı tarafından da bir genelge yayımlanarak 27 Mayıs yönetimine destek olmanın “dini bir vecibe teşkil ettiği” savunuldu ve din görevlilerinden bu durumun vaazlarla hutbelerde ayet ve hadis gibi dinî referanslara dayanarak halka anlatılması istendi.

Başka bir propaganda kitapçığı ise Selahattin Tansel tarafından yazılmış ve Millî Eğitim Bakanlığı tarafından yayımlanmıştı. Yazar, DP yöneticilerini, “Hiçbir hukuk ve idare ilminin ve hukuka bağlı devlet rejiminin kabul etmeyeceği sahalarda silah kullandırarak masum üniversite gençlerinin ölümüne, ağır yaralanmasına ve bir kısmının sakat kalmasına” sebep olmakla suçluyordu. Burada da somut bir örnek gösterilmiyor ve isim geçmiyordu.

Millî Birlik Komitesinin İstanbul'da bulunan irtibat bürosu da üzerine düşen görevi yapmış ve Yassıada Broşürü isimli bir propaganda kitabı yayımlamıştı. Kitabın bölümlerinden biri "Yassıada Nedir?" başlığını taşıyordu ve bu soruya cevap veriliyordu:

"Yassıada, Atatürk'ten sonra nüksetmiş şarklılık zihniyetinin gene Atatürk ülkücüleri tarafından kabzedildiği yerdir.

Yassıada, 1950 den başlayıp, 19 Mayıs 1919 a kadar geri gitmek isteyenlerin azgın başlarına geçirilmiş bir kanun kemendidir.

Yassıada, yalancı bir evliya edası ile, Anayasayı çiğneyerek memleketi fethetmek için çıkan din istismarcılarının hüsrana ile neticelenen fütuhatıdır.

Yassıada, devleti, çiftlik kahyası ve bir mirasyedi gibi idare zihniyetine indirilmiş sembolik bir şamardır.

Yassıada, iktidar zevki, memleket sevgisinin, partizan düşüncelerini memleket menfaatlerinin üstünde tutan demagog politikacının ibret sahnesidir.

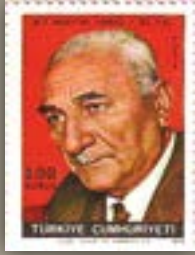
Yassıada, seçmenlere reylerinin sahipliğini, Millet Vekillerine, Mecliste kaldıracağı parmağının şuur ve idrakini sağlamıştır.

Netice olarak, Yassıada, 27 Mayıs İnkılabımızın, onu diğer bütün ihtilallerin üstüne çıkaran hukuki bir belgesi ve İkinci Cumhuriyet mutlu yıllarının kararmayacak fecri olacaktır."

YASSIADA BROŞÜRÜ

Ekim 1960

1960 Darbe'si Pulları

Darbe Öncesi Pullar

- 27 Mayıs 1960 yazılı yardım toplama ve propaganda amaçlı hazırlanmış gümüş yüzükler.

Öte yandan MBK, 4 Haziran 1960 günü "hayatını kaybeden gençlere" ilişkin bir basın açıklaması yaptı:

"1- Kahraman ve fedakâr üniversiteli gençlerimizin 28 Nisan 1960'tan 27 Mayıs 1960 tarihine kadar hürriyet uğrunda yaptıkları masum ve imanlı gösteriler sırasında bu asil gençliğimize eski hükümetçe coplarla, kılıçlarla hücum ettirildiği, hiç müdafaa vasıtası olmayan gençlerin teşkil ettiği kitleler üzerine insafsızca ateş açıldığı, kendilerinin ağır şekilde dövülüp yaralandığı ve birçok gencin öldürüldüğü artık muhterem halkımızın malumu olmuştur.

Hürriyet şehitlerimizin tespiti işine silahlı kuvvetlerimizin idareyi ele aldığı andan itibaren ehemmiyetle devam edilmektedir. Bu güne kadar yapılan inceleme ve araştırmalarda birçok ipuçları ele geçirilmiştir. Cinayetleri yapanların kendi suçlarını örtmek ve cesetleri yok etmek için akla hayale gelmeyecek canavarca tedbirlerle başvurdukları anlaşılmaktadır. Şehitlerin gizli yerlere gömüldükleri, ıssız yerlerdeki kayalıklara atıldıkları, bir kısmının buzdolaplarına konulduğu ve bir kısmının da hayvan yemi yapılan makinelerde kıyılarak toz haline getirildiği hakkında korkunç haberler alınmaktadır. Aramalara dikkat hassasiyetle devam edilmektedir. Korkunç bir vahşetle işlenen bu cinayetler er veya geç mutlaka meydana çıkarılacak ve sayın umumi efkâra arz edilecektir.

2- Tespit edilen hürriyet şehitlerimizin ebedi istirahatgâhlarına bir an evvel tevdi edilmeleri için Millî Birlik Komitesince bu hususlar kararlaştırılmıştır.

a) Son hadiseler sırasında hürriyet uğruna şehit düşen gençlerimizle 27 Mayıs'ta silahlı kuvvetlerimizin yaptığı inkılap hareketinde şehit olan Kara Harp Okulu öğrencisi Teğmen Ali İhsan Kalmaz 10 Haziran 1960 günü Ankara'da yapılacak büyük bir merasimle Anıtkabir'in yanında tesis edilecek hürriyet şehitliğine gömüleceklerdir. Askeri ve mülki erkan ile üniversitelilerin, askeri okulların, vilayet temsilcilerinin ve baroların ve diğer daire ve müessese temsilcilerinin katılacakları bu merasime ait program ayrıca ilan edilecektir."

27 MAYIS KOŞUSU

TÜRKİYE JOKE Y KLÜBÜ

ANKARA
HİPODROMU

27 MAYIS 1961- Cumartesi
YARIŞ GÜNÜ : 18

Bu propaganda çalışmalarının toplum açısından ne ölçüde ikna edici olduğu kuşkuluydu. Muhalifler zaten DP iktidarına karşı en baştan itibaren eleştirel bir yaklaşım içindeydi. Nüfusun yarısından fazlasını teşkil eden DP seçmenleri ise Menderes başta olmak üzere hükümet üyelerinin suçsuzluğuna inanıyordu. Söz konusu propaganda çalışmaları aslında darbe destekçilerinin adeta kendi duruşlarını kanıtlamak için yararlandıkları araçlar olacaktı. Bu durumun en belirgin örneği darbe sonrasında gazetelerde yayımlanan çok sayıda yazıdır. Dönemin ünlü yazarları, gazetecileri, aydınları ve akademisyenleri darbeyi övme, DP iktidarını ise acımasız şekilde eleştirme yarışına girmişlerdi.

“Darbecilerin Yargısı”

YASSIADA YARGILAMALARI

12 Haziran 1960 günü Resmî Gazete’de yayımlanan “1924 tarih ve 491 sayılı Teşkilâtı Esasiye Kanunu’nun bazı hükümlerinin kaldırılması ve bazı hükümlerinin değiştirilmesi hakkında Geçici Kanun” ile Türkiye’nin hukuki açıdan da yeni bir döneme girdiği tescilleniyordu. Zira bu Kanun, MBK tarafından kabul edilmişti ve önceki dönemlerle ilişkinin kesildiğini göstermek için 1 numarasını taşıyordu. Kanun,

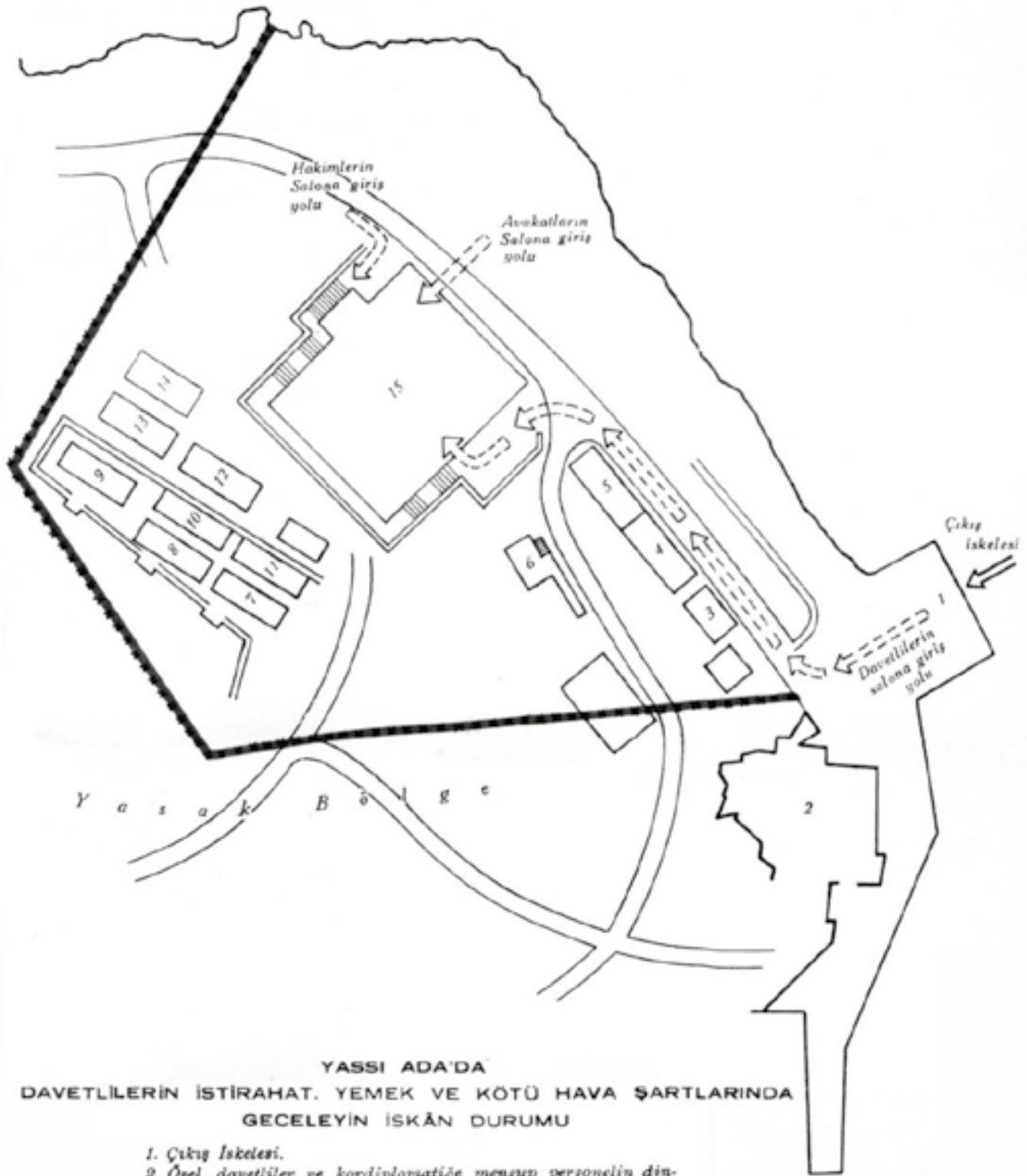
“İktidar Partisi idarecileri tarafından Anayasa’nın çiğnenmesi, Türk milletinin bütün fert ve insanlık hak ve hürriyetlerinin ve masuniyetlerinin ortadan kaldırılması, muhalefet murakabesi işlemez hale getirilerek tek parti diktatoryası kurulması suretiyle Türkiye Büyük Millet Meclisi fiilen bir parti grubu durumuna düşürülmüş ve meşruluğunu kaybetmişti.

Ordu Dahilî Hizmet Kanununun 34 üncü maddesi ile “Türk yurdunu ve Teşkilâtı Esasiye Kanunu ile tâyin edilmiş olan Türk Cumhuriyetini kollamak ve korumak” vazifesi kendisine verilmiş olan Türk Ordusu, vatandaşı birbirine düşürmek suretiyle Türk Vatanını ve millî varlığı tehlikeye koymuş olan eski iktidara karşı bu mukaddes kanuni vazifesini yerine getirmek ve Hukuk Devletini yeniden kurmak için, Türk milleti adına harekete geçerek, Milleti temsil vasfını kaybetmiş olan Meclisi dağıtıp iktidarı, geçici olarak, Millî Birlik Komitesine emanet etmiştir.”

girişi ile başlıyordu. Kanun’un ilk maddesi genel seçimler aracılığıyla Türkiye Büyük Millet Meclisi yeniden faaliyete geçene kadar millet adına egemenlik yetkisinin MBK tarafından kullanılacağını hükme bağlıyordu. 6. madde ise “Sakit Reiscumhur ile Başvekil ve Vekilleri ve eski iktidar mebuslarını ve bunların suçlarına iştirak edenleri yargılamak üzere” bir **Yüksek Adalet Divanı** kurulmasını öngörüyordu.

Söz konusu Kanun'un çıkmasından yalnızca birkaç gün sonra ise 18 Haziran 1960 günlü Resmî Gazete'de "Yüksek Adalet Divanının Muhakeme Usulüne Ait Geçici Kanun" yayımlandı. Kanun'la, öncelikle Ankara merkezli bir **Yüksek Soruşturma Kurulunun** oluşturulması hükme bağlanmıştı. Yürütülecek soruşturma sonucunda haklarında dava açılmasına karar verilenler ise yeni oluşturulan ve kesintisiz çalışacak olan Yüksek Adalet Divanında yargılanacaktı. 12 Ağustos 1960 günü 55 sayılı Kanun aracılığıyla yapılan düzenlemeyle Kanun'da yer alan geçici ifadesi kaldırıldı.

**YASSI ADA'DA
DAVETLİLERİN İSTİRAHAT. YEMEK VE KÖTÜ HAVA ŞARTLARINDA
GECELEYİN İSKÂN DURUMU**

1. Çıkış İskelesi.
2. Özel davetliler ve kordiplomatige mensup personelin dinlenme ve yemek salonu
3. Danışma ve İrtibat Büroları
4. P. T. T.
5. Basın Bürosu, ajanlar ve P. T. T. personeli çalışma ve dinleme yeri
6. Anadolu Ajansı ve İlk Yardım
7. Basın mensupları
8. Basın mensupları
9. HALKTAN davetliler
10. Büfe (UMUMİ)
11. Büfe (UMUMİ)
12. HALKTAN davetliler
13. Tuvalet
14. Avukatlar ve şahitler
15. Mahkeme salonu (Arzu eden misafirlerin dinlenme yeri)

Öte yandan 22 Ağustos 1960 günlü Resmî Gazete’de “İnkılap Mahkemeleri Hakkında Kanun” yayımlandı. Kanun’la, merkezleri ile kaza çevreleri Türkiye Cumhuriyeti Millî Birlik Komitesince tayin edilecek İnkılap Mahkemele-
rinin kurulması düzenleniyordu. Ayrıca Mahkemenin üye-
leri de MBK tarafından atanacaktı. Ancak bu Mahkemeler
hiçbir zaman hayata geçmedi. Muhtemelen yargı sürecinin
geniş toplumsal kesimleri kapsayacak şekilde genişleme-
sinin hem toplumda tepkiye neden olacağı hem de nor-
malleşme sürecini uzatacağı düşünülmüştü. Ancak Yüksek
Adalet Divanının bir an önce yargılamalara başlaması ka-
rarlaştırıldı.

Cumhuriyet

Devlet Nüshası

KURUCUSU: TUNUS NADİ

Sayı 12.917

Telegraf ve mektup adresi: Cumhuriyet İstanbul — Posta Kutusu: İstanbul
No: 248. Telefonları: 22 42 90 — 22 42 96 — 22 42 97 — 22 42 98 — 22 42 99

Çarşamba 20 Temmuz 1960

**TÜRKİYE
KREDİ BANKASI**

Beheri 45.000 T.L. değerinde
APARTIMAN DAİRELERİ
ZENGİN PARA İKRAMİYELERİ

sonelinde yapılacak

köylüye verilen kredi-
vâdelere bağlanıyor

memlekette geçici bir
me hizmeti görecek

inci sahifenin 6 ıncı sū tununda bulacaksınız)

Millî şâkîleri dînkî baın toplanışında

l, dün iki şma yaptı

kümet Başkanı dün Erzurum
a bazı temaslarda bulundu

Millî Birlik Komitesinin dün aldığı karar

Sabıkların duruşması Yassıadada yapılacak

**Yassıadada yapılacak olan duruşmalar
kısmen radyo ile de yayınlanacak**

Hür. P. nin yeniden kurulması istendi

Ankara Vilâyetine mür-
caat eden eski üyelere
5 küş partiyi eski kur-
cularına devredecekle-
rini bildirdiler

Ankara 19 (Cumhuriyet-Telek) —
Müfessih Hürriyet Partisi üyele-
rinden 5 küş bugün vilâyetine mür-
caat ederek, Hürriyet Partisi'ne
kurulmasına müsaade edilmesini
istemiştir. Müsavatlar parti
için basıladıkları yeni tûrûğu de
vilâyet vermişlerdir.

Müracaat edenler avukat Asum
Bayer, İsmail Sadık Çen, avukat Be
845 Hazer, avukat Muhammed Bay
kara, İsmail Mikmet Alıncıdır.

4 kurumu vermişlerdir. İstahatle,
programın sonradan basırlanacağı-
mı ve siyasi faaliyetle müsaade e-
dildikten sonra, partiyi eski kur-
cularına devredeceklerini, kendile-
rinin kuruculuk vasıflarının geç-
miş mîbâğuna sınırlanmış olduğunu

Ankara 19 (Telefonla) — Millî Birlik
Komitesi bugün öğleden sonra yaptığı to-
planışta sabık ve şâkîlerin en kısa bir za-
manda Yassıada'da yargılanmalarına karar
laştırmıştır.

Avukatların ve şâkîlerin yargıla-
maları kolaylıkla takip edebilmeleri, yerli ve
yabancı basın mensuplarının yargılama saf-
halarını kolaylıkla ajansa, gazete ve der-
gilerini bildirmeleri için gereken tertî-
batın alınması, bu arada yargılamaların
yeniden başlatılması, bir basın
merkezinin kurulması, telefon hatlarının
çekilmesi, Yassıada'ya görevlilerin, mu-

hamirlerin gidip gelmeleri için vasıta te-
mini ve bütün kolaylıkların sağlanması
için ilgililere tâlimat verilmiştir. Yargıla-
ma Yassıada'daki kapalı spor salonunda
yapılacaktır. Bu salonda bori tahlîlât ya-
pılacağı ve dinleyiciler için aralar, suçlu-
lar için bîrcere ve yargı heyeti için küre
hazırlanmıştır. Duruşmaların sahâhâ: kış-
men radyo ile de yayınlanacaktır.

Diğer taraftan Adalet Bakanlığı en
kısa bir zamanda yapacağı basın konfe-
ransı ile sabıkların Yassıada'da yargılan-
ması hakkında basına bilgi verecektir.

HATİRA HALKALARI — Hatıraye ayıldıklarını bağlayan vatan-
damlara verilerek olan «Hatıra halkaları» son dağıtımına dün ho-
lanmıştır. Hatıraye halkalar dağıtılırken görülüyor. (Bu husustaki
haberimiz 2 inci sahifemizedir)

İngiltereyi protesto edeceğiz

Yasak bölge üzerinden geçen
İngiliz uçağı hâdisesinden
dolayı bu hususta teyebbûs
geçiliyor

Ankara 19 (Cumhuriyet-Telek) —
Türkiye hükûdârı dahiline gir-
dikten sonra başlatılacak hava top-
tûğu kâinattaki vâkıfı almıyor ya
sak bölgeye üstünde uçuşu tes-
bit edilen İngiliz Harekâtına ait
— Ankara 19. 1. 58. 4 da —

**Sarner, Alican
ve İren Parise**

TÜRKİYE KREDİ BANKASI
Bakı 45.000 T.L. değeri
APARTMAN DAİRESİ
ZENGİN PARA İHTİMLERİ

Devlet Gazetesi

Hazreti Muhammed
Anadolu Evliyalari
Anadolu Evliyalari

37. nci yıl Sayı 12.942 Telsiz ve telefon adresi: Cumhuriyet İstanbul — Posta kutusu: İstanbul No 545. Telefonları: 30 42 50 — 30 43 54 — 30 43 51 — 30 43 52 — 30 43 53

Pazar 14 Ağustos 1960

Sabıkların duruşmaları eyül ortalarında başlıyor

Dün bir basın toplantısı yapan Adalet Bakanı, İnkılâp Mahkemeleri Kanununun bugünlerde açıklanacağını bildirdi

Kara Metot

İnkılâp Mahkemeleri Kanunu, bu da ona birer örnek teşkil edip, sabıkların duruşmaları, bu günlerde başlıyor. Bu günlerde sabıkların duruşmaları, bu günlerde başlıyor. Bu günlerde sabıkların duruşmaları, bu günlerde başlıyor.

Bu mahkemeler seyyar ve sabit olarak vazife görecek

Bakan kârdetel tekdil eden yasalar yapan bir gâretçiyse basım kanununun mer'iyette bo-honduguna batırıldı

Bakan kârdetel tekdil eden yasalar yapan bir gâretçiyse basım kanununun mer'iyette bo-honduguna batırıldı

Org. Gürsel'in bir ziyareti Adana'da akisler yaptı

Adana, 13 (Cumhuriyet) — Org. Gürsel'in Adana'da yaptığı ziyaret, Adana'da akisler yaptı.

27 Mayıs'ın tarihine eklenen karanlık sahife Kızılây olaylarına dair aydınlanan hakikatler

Sâkât Başbakanın hırpalandığı gün Celâl Bayar hoparlörle halkın onlardan olanlar ve olmıyanlar diye ikiye ayrılmasını ve olmıyanlar üzerine ateş açılmasını Namık Gedik'e emretmiş

Adana, 13 (Cumhuriyet) — 27 Mayıs tarihinde 14.000 kişi, Adana'da 27 Mayıs tarihinde 14.000 kişi, Adana'da 27 Mayıs tarihinde 14.000 kişi...

İnkırbı izah eden bir öğretilen grupe Denizinin bir köyünde taşlandı

Amerikan Büyükelçisi ani olarak gitti

Amerikan Büyükelçisi, ani olarak gitti.

Karamürselde inkılâp aleyhtarı beyannameler dağıtan 6 kişi yakalandı

Dört tanesinin adımları olan suçlular, diğer ve ağaçları da beyanname yapıyorlardı.

Merkeze alınan Elçilerden bazıları tekaüde sevkediliyor

Bu mevzu ile ilgili liste neşredilecek. Tekaüde sevkedilecekler arasında Gökay, Esenbel ve Ürgüplü de var

Onursal ve Faruk Tuncaya yollanan imzasız 2 mektup

Yapılan bir ihbarda da Merdener'in son İzmir seyahati sırasında 29 kişinin şahsı polis olarak silâhlılandığı bildiriliyor

CUMHURİYET KUPALARI — Türk Tarih ve Edebiyat Kurulunun kurduğu bu kupa, Türkiye Cumhuriyeti'nin en büyük ödülüdür.

D. P. radyoya 14 milyon lira borçlu bulunuyor

Bu borcun 12 milyonu ilân, 2 milyonu Beha'dıya harıs, 500 bin lirası da darıca resmî ücreti.

Atom silâhlarına karşı korunma tedbirleri

Askeri Şura toplantısı geri bırakıldı

Bugün Başladık Yeni Zabit Romanımız

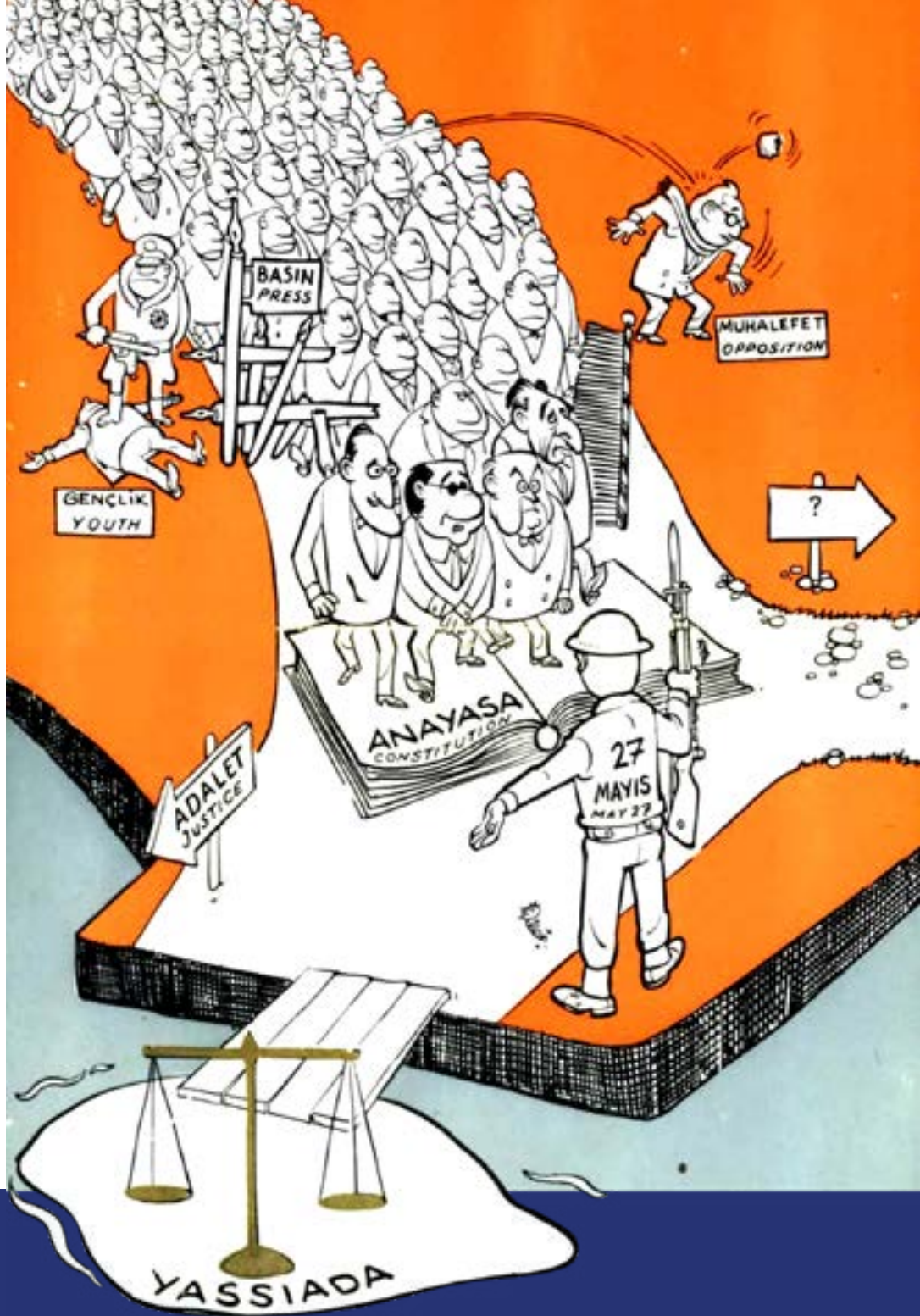
KİLİSEDE CİNAYET

Süleyhî yanına ne gireli aceli

Dördüncü sahifede

Yargılama için belirlenen mekân, tutukluların ilk günlerden itibaren tutuldukları, Marmara Denizi'nin ortasında yer alan Yassıada idi. Bizans Dönemi'nden itibaren kullanılan Ada, 1947 yılında Deniz Kuvvetleri Komutanlığı tarafından satın alınmıştı ve askerî amaçlarla kullanılıyordu. Darbeciler yargılama sırasında bir isyan çıkabileceği ve tutukluların kaçabileceği düşüncesiyle, bunu engellemek için mahkemelerin alışılmadık bir yerde, bir adada yapılmasını kararlaştırmıştı. Menderes'in cezaevinden kaçırılmasına yönelik kaygı aynı dönemde trajikomik bir olayın yaşanmasına da sebebiyet verdi. İstanbul'da yaşayan iki vatandaş, Yenikapı'dan deniz altından tünel kazarak Menderes'i Yassıada'dan kaçıracakları iddiasıyla yargıldılar ve bir seneden fazla cezaevinde kaldılar.

27 MAYIS 1960

239

Millî İradeye ve Demokrasiye İlk Darbe

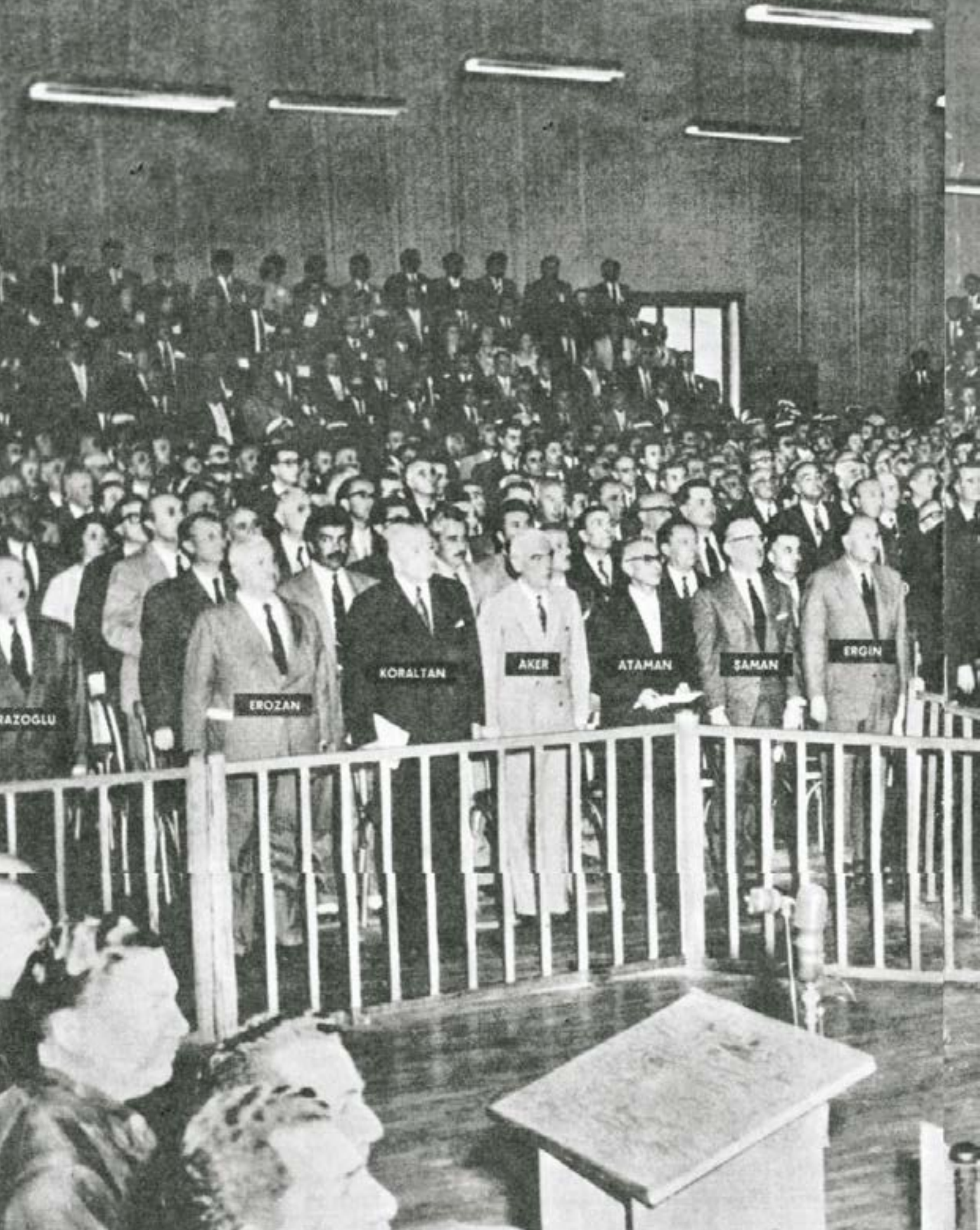
27 MAYIS 1960

241

— Milli İradeye ve Demokrasiye İlk Darbe —

• Adnan Menderes'in
Yassıda'ya Getiriliş

Darbe Sonrası Yargılanan
Hükümet Üyeleri, Tahkikat
Komisyonu Üyeleri ve
Demokrat Parti Millevekilleri

ALTAY ÖMER EGEŞEL (Başsavcı)

1960 Darbesi Sonrası Yargılamaları Yapan Mahkeme Heyeti

Tam Kadrosu İle Savcılar

AYVNI YURTSEVER

FARUK ŞİRET DEĞERMEN

NIYAZI KIRDAR

NECDET DARİCİOĞLU

AHMET BAYRAK

TURUT LÜLECİOĞLU

SERVET TÖZÜN

ORHAN ÖZDOĞAN

FAHRETTİN ÖZTÜRK

SÜLEYMAN TASAR

Tam Kadrosu İle Yargıçlar

SALİM BAŞOL (Başkan)

HIFZI TUZ

SELMAN YORUK

KEMAL GÖKÇEN (Yedek)

NAHİT SAÇLIOĞLU

CAHİT ÖZDEN

ADİL SANAL (Yedek)

VASFİ GÖKSU (Yedek)

RİZA TUNÇ

HASAN GÜRSEL

ABDULLAH ÜNER

FERRUH ADALI

MEHMET ÇOKGÜLER (Yedek)

ALİ DOĞAN TORAN (Yedek)

NAHİT HATİPOĞLU (Yedek)

Yassıada yargılamaları, 14 Ekim 1960 günü başladı. Davalarda 395'i milletvekili olmak üzere toplam 592 sanık bulunuyordu. Bayar, Menderes ve diğer DP'liler toplamda 19 ayrı davadan yargıldılar. Bunların en geniş kapsamlısı 401 sanıklı **Anayasa'yı İhlal davası**ydı. Sanıklar Türk Ceza Kanunu'nun "vatan aleyhinde işlenen cürümleri" içeren 141 ve "Anayasa'yı ihlal" kapsamındaki 146/3 maddelerinden yargılanıyordu. Daha doğrusu çeşitli dönemlerdeki konuşma, söz ve faaliyetleri, verdikleri kanun teklifleri, komisyon çalışmaları gibi siyasetin olağan akışındaki fiilleri bu maddeler doğrultusunda yorumlanıyordu. Bu ilk duruşmadan sonra Anayasa'yı İhlal davasına uzunca bir ara verilecek ve diğer davalara geçilecekti. Öyle ki Anayasa'yı İhlal davasının yeniden görülmesi, 11 Mayıs 1961 tarihini bulacaktı.

Dolmabahçe’de Millî Birlik Komitesi tarafından bir irtibat bürosu açılmıştı. Bu büro, doğrudan MBK’ya bağlıydı ve burada görev yapan subayların birlikleriyle ilişkileri kesilmişti. Böylece İstanbul’da ve Yassıada mahkemeleri sürecinde **Millî Birlik Komitesi İrtibat Bürosu** neredeyse tamamen bağımsız şekilde hareket etme ve inisiyatif kullanma imkânına kavuşmuştu. Yassıada’ya mahkeme heyetinin, avukatların ve diğer görevlilerin gidişi bu ofis tarafından sağlanıyordu. Hâkimler için Heybeliada’da bir otel kiralanmıştı. Bunlar hafta içi otelde kalıyor, hafta sonları ise İstanbul’a geçiyorlardı. Ayrıca mahkemeye gidecek izleyiciler de yine ofis tarafından Şehir Hatlarından alınan “bahçe tipi” iki vapurla taşınıyordu. Bu amaçla Bezmialem Valide Sultan (Dolmabahçe) Camisi’nin önüne geçici bir Yassıada Hareket İskelesi inşa edilmişti. Mahkemeyi izlemek isteyenlerin irtibat bürosundan 7,5 liraya satılan biletlerden alması gerekiyordu. Aynı zamanda İrtibat Bürosu, Yassıada’da Ordu Foto Film Merkezi tarafından çekilen fotoğrafları da açık artırma usulü satıyordu.

Savunmada ilk sözü Menderes'in avukatlarından Talat Asal, ardından ise Menderes'in bir diğer avukatı Burhan Apaydın aldı. Savunmalar başlayınca Mahkeme Başkanı Salim Başol rahatlamıştı. Zira Başol, darbecilerin mahkemesinin meşruluğunu kabul etmeyip savunma yapmamasından korkuyordu. Ancak korktuğu olmamış ve savunmalar başlamıştı. Apaydın, uzun konuşmasında mahkemenin savunma hakkının korunmasına dikkat etmesi gerektiğini ancak müvekkilleriyle yeterince görüşmelerine bile izin verilmediğini söyledi. Radyoda "Yassıada Saati" adıyla bir program yapıldığını, bunun sanıklar aleyhinde kamuoyu oluşturma arayışı olduğunu söyledi ve hemen bunun durdurulmasını istedi Apaydın...

Menderes'in avukatının savunmasının ilk cümlesi "tarihte ilk kez darbecilerin halkın seçilmiş temsilcilerini yargılayacağı bir mahkemede bulundukları" olmuştu. Apaydın, bir bakıma, örtülü şekilde davanın meşruiyetini sorguluyordu. Daha sonra Menderes için Namık Kemal'in ünlü "Yere düşmekle cevher sâkıt olmaz kadr ü kıymetten" beytini okudu. Ancak bu kadarı mahkemeye fazla gelmişti. Apaydın tutuklandı, yerine de kardeşi Orhan Apaydın geçti. Burhan Apaydın kısa bir süre sonra serbest bırakıldıysa da Cemal Gürsel'in darbeden kısa bir süre önce yazdığı, Menderes'e övgüler düzen mektubunun tam olarak okunmasında ısrar ettiği için yeniden tutuklandı. Bu mektup, dönemin Millî Savunma Bakanı Ethem Menderes'in isteği üzerine yazılmıştı. Kara Kuvvetleri Komutanı Gürsel, Menderes'e övgüler düzduktan sonra Başbakanın Bayar yerine Cumhurbaşkanı olması gerektiğini söylüyordu. Ethem Menderes, bu mektubu Başbakana vermemişti ancak mektup evraklarının arasından çıkmıştı. Darbeciler, Gürsel'in dolayısıyla aslında tüm MBK'nın itibarına önemli ölçüde zarar vereceğini görüp mektubun övgü kısmının savunmaya yansımalarını engellediler. Mektup, kamuoyuna; hükümetin icraatlarından Kara Kuvvetleri Komutanının rahatsızlığının ifadesi olarak yansıtıldı. Başka bir ifadeyle Gürsel, sanki ülkenin gidişatı nedeniyle Menderes'i uyarmak için bu mektubu kaleme almış gibi gösterildi.

Burhan APAYDIN •

“

Yere düşmekle cevher
sâküt olmaz kadr-ü
kıymetten.

(Nâmık Kemal)

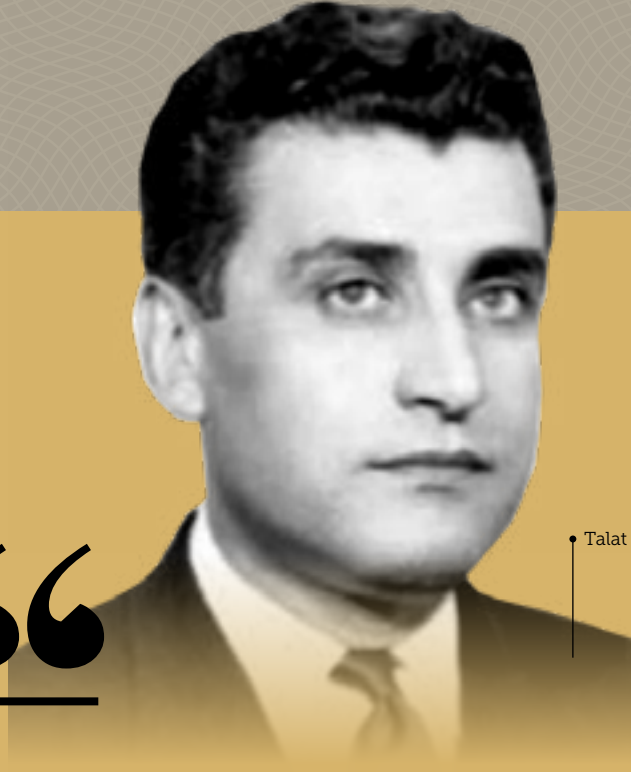
Menderes'in diğer avukatı Talat Asal da mahkemenin gazabından nasibini aldı. Asal, savunma sırasında bir gün "Güneş batarken gölgeler büyük olur Reis Beyefendi." dedi. Asıl kastı, kendi ifadesiyle "Siz benim müvekkilimi mahkûm edeceksiniz ama güneş batmayacak ve gölgeleri büyük olacak."tı. Ama bu ifadeler ertesi gün gazetelerde, "Avukatı, Menderes'i güneşe benzetti." şeklinde yer alınca Asal tutuklandı. Gerekçesi Asal'ın asker kaçağı olmasıydı. Asal askerliğini çoktan yaptığına ilişkin belgeleri ibraz ettikten sonra bırakıldı ancak aradan geçen sürede kötü muameleyle maruz kaldı.

Sanıklardan ilk olarak Başbakan Menderes söz aldı. Kürsüye çıkan Menderes dokunaklı bir ses tonuyla;

"(...) Bendeniz beş aydan beri tamamiyle tecrit vaziyetinde bulunuyorum. Bir tek odanın içinde ve günün 24 saatinde her saat değişen bir nöbetçi subay beyin nezareti altında hiçbir kelime konuşma olmamak imkânı ile yaşıyorum. Bu itibarla konuşma takatim ve akli melakatim hakikaten zaafa uğramış bulunuyor. (...) Beş aylık mecmu konuşmalarım 10-15 saati geçmez. Bir maznun huzurunuzla böyle gelecek olursa haklarını müdafaa etmekte moralitesinin büyük bir kısmını kaybetmiş olduğuna emin olmanızı istirham ederim."

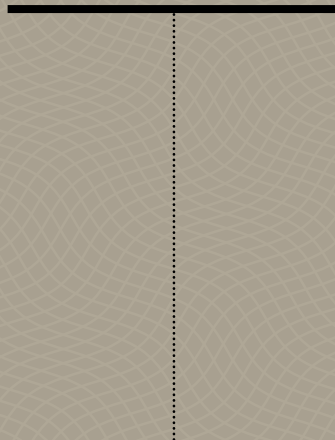
Gerçekten de Menderes'in kimseyle görüşmesine izin verilmiyordu. Diğer tutukluların Bayar ve Menderes'le temas kurmaları ve konuşmaları yasaktı. Menderes'in hücresinin önünde nöbet bekleyen askerlerle iletişime geçmesi de engelleniyordu. Eski Başbakan avukatlarıyla bile çok kısa bir süre görüşebilmişti. Dava öncesinde görüştüğü avukatlarından tek isteği "Diktatör olmadığını, dikta rejimine gitmek istemediğini" savunmalarıydı. Avukatlar, savunmalarını bu argüman üstüne kurdular.

“

• Talat ASAL

Siz benim müvekkilimi
mahkûm edeceksiniz ama
güneş batmayacak ve
gölgeleri büyük olacak.

Menderes'in bu oldukça nazik üslubuna karşı Bayar duruşmalarda daha sert duruyordu. Mesela Mahkeme Başkanı Başol, çeşitli konuşmalarından pasajlar okuduğunda "Bunların sebeplerini izah etmeye lüzum görmüyorum. Bu, lüzumsuz polemiğe girmek demektir." gibi kısa ve heyeti ciddiye almadığını gösteren cevaplar vermekle yetiniyordu. Davanın sanıklarından, dolayısıyla canlı şahitlerinden Samet Ağaoğlu'nun sözleriyle:

"Bayar'ın bu duruşu Başol'u hem kızdırıyor, hem düşündürüyordu. Bir türlü yıkılmıyordu bu adam! Öylesine dayanıyordu ki Divan Başkanı bir gün kendisini tutamadı. 'Kusurları kabul ederek kahraman olmak istiyorsunuz.' diye bağırdı.

Eski Cumhurbaşkanı, aleyhindeki tanıkların hepsini çürütebildi, inandığı fikirlerini tekrar tekrar söylemekten çekinmedi:

Sokak patırtıları ile hükûmet değiştirmenin doğru olmadığına inanıyorum. Askerlerin politikaya karışmalarının memleket için felaket olduğuna dün de kanî idim, bugün de!"

Ama yargılanan DP'lilerden hepsi mahkeme heyeti karşısında aynı dik duruşu sergileyemedi. Mesela darbecilerin elindeki en önemli "kanıtlardan" biri Menderes'in çocukluğundan itibaren en yakın arkadaşı olan Ethem Menderes'in günlükleriydi. Menderes'in en yakınındaki isim olan Millî Savunma Bakanı Ethem Menderes, darbeden sonra ortaya çıkan günlüklerinde adeta DP'nin otoriter bir yönetime nasıl kaydığını günbegün anlatmıştı. Daha dikkatli ve itidalli olunması için Menderes'i sürekli uyardığından bahsediyor ve bir bakıma kendini temize çıkarıyordu. Üstelik Bayar'la Ethem Menderes'in yıldızları hiç barışmamıştı. Dolayısıyla günlüklerde Bayar da sert şekilde suçlanıyordu. Günlükler, bir anda iddia makamının en önemli delili hâline gelmişti. Darbecilerle hareket eden bir başka isim eski Millî Savunma Bakanı Şemi Ergin'di. Tıpkı Menderes gibi Ergin'in de başkanlığı döneminde tuttuğu iddia edilen günlüklerde DP'nin diktatörlüğe kaydığı geçiyordu. Ergin tüm savunmasında Bayar ve Menderes'i suçlamış, onların dikta yönetimine kaydıkları tezini desteklemişti. Günlükleri kanıt olarak kullanılan bir diğer isim de TBMM Başkanı Refik Koraltan'dı. Ancak Koraltan'ın günlükleriyle ilgili, Ethem Menderes ve Şemi Ergin'in günlüklerinin aksine sonradan yazıldıklarına dair bir kanaat yoktu. Yine bazı bakanlar ve milletvekilleri de mahkeme divanının kendilerinden beklediği şekilde tüm sorumluluğu Bayar ve Menderes'e havale eden savunmalar yaptılar. Mesela Tarım Bakanı Nedim Ökmen, Menderes'le aralarının hiç iyi olmadığını hatta Başbakanın kendini gizlice takip ettirdiğini savundu.

Not all.

Yargılanan DP milletvekillerinin büyük kısmı, Menderes ve Ergin'in günlüklerinin darbeden sonra yazdırıldığını düşünüyordu. Her iki isim de günlüklerini adeta Bayar ve Menderes'i suçlamak, kendilerinin ise onlara karşı mücadele verdiklerini anlatmak için kaleme almışlardı. Menderes ve Ergin cezaevinden çıktıktan sonra eski arkadaşlarının çoğu kendileriyle görüşmedi, iki ismin siyasi kariyerleri de bitti. Ethem Menderes, 1992'deki ölümüne kadar hayatını büyük ölçüde Çakırbeyli'deki çiftliğinde geçirdi. Ergin de cezaevi yılları sonrası İş Bankasının sözleşmeli avukatlığını yaptı.

Buna karşılık bazı DP milletvekilleri sonuna kadar demokrasiyi ve partilerini savundular. Ancak bunun bedeli kendileri için ağır oldu. Ciddi savunma yapan neredeyse tüm milletvekilleri idam veya müebbet hapis cezasına çarptırıldılar. Mesela Fatin Rüştü Zorlu'nun idamla cezalandırılmasının, daha doğrusu idamına oybirliğiyle karar verilmesinin en önemli nedeninin mahkeme heyeti karşısında asla geri adım atmaması olduğu sıklıkla dile getirilir. Buna karşılık Parti yöneticilerini suçlayan milletvekilleri daha az cezalar aldılar. Kaderin ilginç cilvesi, müebbet hapse mahkûm olanlar da dâhil olmak üzere sanıkların çoğunun 1966'da çıkan afla aynı gün serbest bırakılmasıydı.

Sanıklara son kez söz verildiğinde Bayar şunları söyledi:

"78 yaşındayım, benim için hayatta beklenecek bir şey kalmadı. Şimdiden karar verebilirsiniz. Bunu sükûnetle söylüyorum. Nitekim meşrutiyet mücadelesine girdiğim zaman ya kurşunla öleceğimi ya da mahkûm olacağımı bile bile atılmıştım. Bu mücadelede arkadaşlarımızın bir kısmı düşman kurşunu ile şehit oldu. Bir kısmı da mahkûm oldu. Siyasi mahkûmiyet benim için mühim değil. Şayet sizleri ihtilal mahkemeleri olarak kabul etseydim burada ağzımı açıp bir tek kelime dahi söylemezdim. Ben Atatürk inkılaplarına ve memlekete hizmet ettim. Kararlarınızı bir taraflı iddiaları ele alarak vermeyiniz. Her şeyi düşününüz. Kararınızı burada bekliyorum."

İlk celsenin tamamlanmasından sonra mahkeme heyeti diğer davalara geçme kararı aldı. Anayasa'yı ihlal davasının, ilgili tüm dosyaların birleşeceği ana dava olması düşünülmüyordu. Diğer davalardan ilgili görülenlerin dosyasının da ana dava ile birleştirilmesi için böyle bir karar alınmıştı. Ayrıca davanın ertelenmesi, delillerin toplanması ve iddianamenin hazırlanması için Başsavcılığa vakit de kazandıracaktı.

*“Ben Susmam Millet Susmaz
Vicdan Susmaz, Hakikat Susmaz.”*

YASSIADA’DA GÖRÜLEN DAVALAR

Yassıada’da toplam 19 dava görüldü. İlk sıralarda yer alan davaların kapsamı ve sanıklara yöneltilen suçlar darbenin destekçilerinde hayal kırıklığı yarattı. Buna karşılık DP taraftarlarının Parti yöneticilerine yöneltilen suçlamaların bu kadar zayıf kalmasından memnuniyet duydukları söylenebilir. Sanıklara yöneltilen suçlamalar ne olursa olsun -biri hariç- tüm davalarda mahkûmiyet kararı çıkması oldukça dikkat çekiciydi.

1 Köpek Davası

Yassıada yargılamalarının ilk davası Cumhurbaşkanı Celal Bayar'a karşı açıldı. O dönem yürürlükte olan 1924 Anayasası'na göre Cumhurbaşkanı'na vatana ihanet dışında bir suçtan dava açılması mümkün değildi ama mahkeme iddiayı bu suç kapsamında değerlendirdi. Davanın konusu Bayar'a Afganistan Kralı tarafından hediye edilen bir köpeğin Atatürk Orman Çiftliği'ne değerinin üzerinde bir bedelle satılmasıydı. Bayar, buradan gelen 20 bin lirayla İzmir'in Ödemiş ilçesinde bir köye çeşme yaptırmıştı. Görüldüğü gibi aslında sembolik bir rakam söz konusuydu. Savunmasını yapmak için kürsüye gelen Bayar, "Evveleminde bu kadar küçük bir meseleden dolayı yüksek bir mahkemenin huzuruna çıktığım için en büyük cezayı maneviyat sahasında çekmiş bulunuyorum." dedi. Bayar, diğer tüm davalarda sergileyeceği dik ve vakur tavrın örneğini bu ilk davasında da veriyordu.

Eski Cumhurbaşkanı hâkime sordu, "Bu para çeşme yaptırmak için alındığına göre benim ne menfaatin var?" Başol'un cevabı şaşırtıcı değildi: "Demokrat Parti hizmetlerine sarf edilecekse dolayısıyla menfaatiniz var demektir. Hiçbir menfaatiniz yoksa, uzak yakın bir menfaatiniz yoksa, köpeği hayvanat bahçesine vermeliydiniz." Yalnız savunma için seçtiği cümlelerle değil, vücut dili ve mimikleriyle de mahkemeyi küçümser bir hava içerisindeydi Bayar... Eski Cumhurbaşkanı, on gün içinde sonuçlanan bu davadan dört yıl iki ay hapse mahkûm oldu. Daha sonra Bayar, "Bir hayır yapmak istedik, başımıza gelene bak." diyecekti.

6-7 Eylül Olaylar

2. Davası

Cumhuriyet tarihindeki en spekülatif olaylardan biri, 6-7 Eylül 1955 günlerinde İstanbul'da yaşanan hadiselerdir. 1955 yılında Atatürk'ün Selanik'teki evine bombalı bir saldırı yapıldığının duyulmasıyla İstanbul'da Rumlar başta olmak üzere gayrimüslim azınlıklara karşı saldırılar olmuştu. Yassıada'da Bayar, Menderes, Zorlu ve dönemin Başbakan Yardımcısı Köprülü, Selanik'teki saldırıyı organize etmek ve halkı Rumlara karşı kışkırtmaktan yargılandılar. Savcı Egesel iddianamesinde; olayların başlangıcından itibaren planlı, düzenli ve tertiplenmiş bir hareket olduğunun anlaşıldığını, bu büyüklükte bir olayı Komünistler ve Kıbrıs Türktür Cemiyetinin düzenlemediğinin daha evvelki mahkemelerce sabit olduğunu, ayrıca CHP'nin de bu tertiple ilgisinin bulunmadığının anlaşıldığını, söylüyordu. Dolayısıyla savcıya göre geriye tek bir seçenek kalıyordu: Hükümet.

İlk yolsuzluk davasına dün Yassıada'da başlandı

Polatkan, deliller karşısında şaşırdı

Ragıp Sipahi Y. Soruşturma Kurulunda verdiği ifadeleri dün kabul etmedi

D.P. liler vesikaları yoketmiş

**D.P. teşkilâtındaki defterlerin
6-7 Eylül'e ait sayfaları yırtılmış**

Ingushetia'da 2000 Yıllık Teroristlerin Kızları Katledildi
2000 yılında Ingushetia'da 2000 Yıllık Teroristlerin Kızları Katledildi

SIVAJITA 26 HIGH
STREET BRANLEY

1997-1998
 1999-2000

Figure 4 (Cont.) — *Stropharia* Species: By Alfred, University of New South Wales. (2) *Stropharia* sp. by Alfred, University of New South Wales. (3) *Stropharia* sp. by Alfred, University of New South Wales. (4) *Stropharia* sp. by Alfred, University of New South Wales.

[illegible]

Muhtar ve İhtiyar Heyetleri Feshedildi

**Belediye ile İl Genel Meclislerinin
de fesihlerine dün karar verildi**

Will ich, Herrnhuter, die Tugend
nicht lieben, muss ich mich hüten,
nicht Bessers Nachahmer zu seyn,
sondern schlechterer, dessen Tugend
nicht gut, nicht lobend, nicht dankend
zu seyn. Bessers Nachahmer zu seyn,
ist die Tugend, die ich lieben will.

Denken, Herrnhuter, ist die Tugend,
die ich lieben will, die ich lieben
muss, die ich lieben soll, die ich
lieben darf, die ich lieben kann,
die ich lieben mag, die ich lieben
möchte, die ich lieben will.

Denken, Herrnhuter, ist die Tugend,
die ich lieben will, die ich lieben
muss, die ich lieben soll, die ich
lieben darf, die ich lieben kann,
die ich lieben mag, die ich lieben
möchte, die ich lieben will.

Adalet cihazında tasfiye yok

©1999 by the Board of Trustees of the American Psychological Association or one of its allied publishers. This article is intended solely for the personal use of the individual user and is not to be disseminated broadly.

**Atatürk
Haftası
10 Kasım'da
Başlıyor**

Dr. Kauer's long-term educational reforms are progressing so smoothly, that Austria's Government, under Federal Chancellor Franz Josef Schuster, has named Kauer Austria's first minister of education. Kauer's reforms have been so successful that Austria's 10 major universities have started admitting students in mathematics, science, medicine, law, and other fields. The Austrian government has also started to build new schools and to improve the existing ones. Kauer's reforms have been so successful that Austria's 10 major universities have started admitting students in mathematics, science, medicine, law, and other fields. The Austrian government has also started to build new schools and to improve the existing ones.

**YASADADAN
BİLDİRİYOR**

*Regist
Altın*

[illegible]

«M.B. Komitesi Atatürk İlkelerine Sadıktır»

Türkeş, Atatürk hakkında konferans verdi

[illegible]

U.S. E. Coast Nat. Hist. Marine Ferry route between Seattle

Onar, Seçildi ve Kabul dedi

Fikret Narter de yeniden İstanbul Teknik Üniversitesine rektör oldu.

S. Kemal Yetkin
dün yeniden
Bektin'le

Figure 4 (Cont.) — Detailed View
of the Right-Hand Side of Figure 3.
North-East View (Fig. 10).

[illegible]

YASSIADAN BİLDİRİYOR

Dünden
Notiar..

— Egeri lili polinálak megemlékezni, hűvösben állagmegőrzés, benne ha kíváncsi szerettem volna látni, hogy milyen a természet, a helyi fafajok, a helyi állatok.

[illegible]

Prishtinë në afërsisht 100 kilometra nga Prizreni, në provincën jugorë të Kosovës. Në këtë provincë, të cilën e përbëjnë 10 bashki, jetojnë 150 mijë njerëz. Në të gjithë Kosovën, sipas të dhënave të fundit të publikuara nga instituti i statistikut të Kosovës, jetojnë 2 milionë njerëz.

Students will receive a packet containing additional resources.

— *Barbus* species which resemble
trout, both in the structure
of the body and in the
coloration. They are found in
the same places as the
trout. — *Barbus*.

Eisenhower seçimde

Menderes ve Zorlu savunmalarında Başsavcı tarafından sunulan iddiaların Yunanlarca dile getirilen tezler olduğunu ve gerçeklerle ilgisinin bulunmadığını kaydettiler. Üstelik bu tezin mahkeme tarafından benimsenmesi Türkiye'nin Kıbrıs sorunu başta olmak üzere pek çok meselede elini de zayıflatacaktı. Bunu savunma malzemesi olarak kullanmasalar da Menderes ve Zorlu, 1958 yılında Kıbrıs'ta Türk Mukavemet Teşkilatının (TMT) kurulmasına da ön ayak olmuşlardı. Bu açıdan Kıbrıs'ı Türkiye'nin en önemli millî meselelerinden biri olarak görüyorlardı. Ancak mahkeme heyeti, sanıkların savunmasına itibar etmedi. Bu davanın Menderes ve Zorlu açısından "Anayasayı İhlal" çatı davasıyla birleştirilmesi kararlaştırıldı. Bayar hakkında dava düşürülürken diğer sanıklar için beraat kararı verildi. İşin ilginç tarafı, davada **Kıbrıs Türktür Cemiyeti** başta olmak üzere olayın organizasyonunu yapan kişi ve kuruluşların tamamının yargılama kapsamı dışında bırakılmasıydı. Bir diğer gariplik ise kararın gerekçesinde bombalı saldırıyla ilgili iki Türk'ü mahkûm eden Yunan mahkeme kararının delil olarak kullanılmasıydı. Olaylar sırasında Başbakan Yardımcısı olan Fuat Köprülü o dönem, olaylarda hükümetin hiçbir sorumluluğunun olmadığını savunmuştu. Mahkemede ise ağız değiştirdi ve olayların planlanmasında Menderes ve Zorlu'nun sorumlu olduğunu iddia etti. 1950'de Başbakan yapılmayan, 1957 yılında ise partisinden istifa eden Köprülü'nün bu fikir değişikliği oldukça ilginçti. Bu iddiasıyla birlikte Köprülü, eski hükümet arkadaşlarının mahkûmiyeti pahasına beraat etti.

6-7 EYLÜL DURUŞMASI BAŞLADI

Bayar için Divan'ın vazifesizlik talebi reddedildi

Sanıklar "Olay Komünist tertibidir," dediler. Duruşma yarına kaldı

MÜFİT DURU

[illegible][illegible]

KARLNAME OKUNUYOR

BAYAR'ın ifadesi:

BİLGİN PEREMECİ

Bayar, suçu dün inkâr etti

başlık başkan "6/7 Eylülün mürettep
aldığına dair bilgim yoktur," dedi

[illegible]

GÜZİDE ZORLU'NUN İFADESİ ALINDI

Yenişehir'de düzenlenen konser, Zorlu'nun "Gülide" adlı eserini seslendirmesiyle başladı. Zorlu, "Gülide" adlı eserini seslendirmesiyle başladı. Zorlu, "Gülide" adlı eserini seslendirmesiyle başladı.

GÜZİDE ZORLU'NUN
İFADESİ ALINDI

[illegible]

4-7. *eski* *utcharan* *dün* *başlayın* *durumunda* *saat* *indir* 4. *vi*

Karlene Fisher - Wilson, MS

Ennio Flaiano, *Il signor De Santis*, Milano, Mondadori, 1964, pp. 112, L. 1.000.

MENDERES'in ifadesi:

NEWYEM

Menderes "Suçumuzu örtmek istemedik,, dedi

Düşük Başbakan bir mektup için 'Başbakanlıkta bulunan her şey bana mı aittir?', dedi

[illegible]

Материалы Третьей сессии Комиссии Талейников
выложены в открытом доступе на сайте Комиссии
Талейников

ÜRDÜN KL
GELDi VE C

These two species are the most common in the area, and are found in the same habitats as the other species. They are found in the same habitats as the other species.

Henderson, Zorlu, Kizilirmak, M. Ali Haktanir ve Mehmet Ali

Kararnamaya ulanmakdan öňkay 16 Zolha dolygdyr. Adnan Memdurdyň hatyryna 2004-
Çalt Bazar üç towaňlaryň kanyňlary

[illegible]

kano a

ESAS DAVALARA DOGRU

Sahar G. CHASMAN

[illegible]

F. Köprülü ve Gökay da "Komünistler yaptı.. dedi

Gökay "muntahir Gedik, bu milli bir galeyandır, diyecek asker ve polisim hâdisede mülayim davrandığını.. söyledi

SELAM SAVAŞ[illegible]

Metrekareye
yaşınar

ADRES: İstanbul, Akşam, No. 10
TAKSİM
1960 - 1961 - 1962 - 1963
KURULAN: 1960 - 1961 - 1962 - 1963
KURULAN: 1960 - 1961 - 1962 - 1963
KURULAN: 1960 - 1961 - 1962 - 1963

AKŞAM

İSTANBUL KOLEJİ
SON KAYITLAR DEVAM EDİYOR

22
1960
PERŞEMBE

Sarper konuşma yaptı

Dr. İsmet Bakanca
E. Milletlerarası Kalem
Kongresine katıldı

KURULAN NOTLAR:

1. Kurulmuş olan...
2. Kurulmuş olan...
3. Kurulmuş olan...

Alihan gitti: ...

M. Birlik Üyeleri yurda yayıldılar

Halkla temas eden üyeler, 27 Mayıs ihtilalinin sebep ve hedeflerini vatandaşlara anlatıyorlar

«Times» in yurda teşhisi

6-7 EYLUL SANIGI 12 KİŞİ Y. ADALET DİVANI'NDA

Köprülü, Gökay, Tekinalp, Hadımlı, Aygün divana sevk edilenler içinde

Köprülü, suçsuzam diyor, Gökay bekliyor

Y...

...

Doktorluk 10 yıl içinde devletleştirilebilecek

Tadilat önce 3 ilde başlıyor, bu ilerde 100 ağılık olacak 27 merkez 1000 yataklı bir hastane kuruluyor

...

...

da'da 6-7 Eylül ve bebek davasına bakıldı
**Bebek davası dün
de eğlenceli geçti**

Fuad Koprulu'nun
Hâdeleri Dünyada
Birbirini Tutmadı

6-7 EYLÜL GÜNÜ
KADABRA PAPAZ
ZANNEDİLMİŞ...

A. Menderes Sabah
Heyecanlı, Sonra
Sakin Göründü

BEBEK DAVASINDA
DÜN SEKİZ KADIN
SAHİT DİNLENDİ

Her İki Dava da
3 Kasım Perşembe
Gününe Bırakıldı

Üniversitedeki tasfiye...

C. O.
düz
Başkan

Handelt es
sich um einen
Fall, bei dem
eine Person
den Verdacht
hat, dass sie
von einem
anderen
Personen
verleitet
wurde, so
kann es
sich um
eine
Verleumdung
handeln.

**Karan'a
Üniversite
kimler atı**

Salmonidae live
entirely out-
side the water, &

Fig. 4. (continued)

[illegible]

Shirley Kays
 1940-1941, 1942-1943, 1944-1945, 1946-1947, 1948-1949, 1950-1951, 1952-1953, 1954-1955, 1956-1957, 1958-1959, 1960-1961, 1962-1963, 1964-1965, 1966-1967, 1968-1969, 1970-1971, 1972-1973, 1974-1975, 1976-1977, 1978-1979, 1980-1981, 1982-1983, 1984-1985, 1986-1987, 1988-1989, 1990-1991, 1992-1993, 1994-1995, 1996-1997, 1998-1999, 2000-2001, 2002-2003, 2004-2005, 2006-2007, 2008-2009, 2010-2011, 2012-2013, 2014-2015, 2016-2017, 2018-2019, 2020-2021, 2022-2023, 2024-2025, 2026-2027, 2028-2029, 2030-2031, 2032-2033, 2034-2035, 2036-2037, 2038-2039, 2040-2041, 2042-2043, 2044-2045, 2046-2047, 2048-2049, 2050-2051, 2052-2053, 2054-2055, 2056-2057, 2058-2059, 2060-2061, 2062-2063, 2064-2065, 2066-2067, 2068-2069, 2070-2071, 2072-2073, 2074-2075, 2076-2077, 2078-2079, 2080-2081, 2082-2083, 2084-2085, 2086-2087, 2088-2089, 2090-2091, 2092-2093, 2094-2095, 2096-2097, 2098-2099, 2100-2101, 2102-2103, 2104-2105, 2106-2107, 2108-2109, 2110-2111, 2112-2113, 2114-2115, 2116-2117, 2118-2119, 2120-2121, 2122-2123, 2124-2125, 2126-2127, 2128-2129, 2130-2131, 2132-2133, 2134-2135, 2136-2137, 2138-2139, 2140-2141, 2142-2143, 2144-2145, 2146-2147, 2148-2149, 2150-2151, 2152-2153, 2154-2155, 2156-2157, 2158-2159, 2160-2161, 2162-2163, 2164-2165, 2166-2167, 2168-2169, 2170-2171, 2172-2173, 2174-2175, 2176-2177, 2178-2179, 2180-2181, 2182-2183, 2184-2185, 2186-2187, 2188-2189, 2190-2191, 2192-2193, 2194-2195, 2196-2197, 2198-2199, 2200-2201, 2202-2203, 2204-2205, 2206-2207, 2208-2209, 2210-2211, 2212-2213, 2214-2215, 2216-2217, 2218-2219, 2220-2221, 2222-2223, 2224-2225, 2226-2227, 2228-2229, 2230-2231, 2232-2233, 2234-2235, 2236-2237, 2238-2239, 2240-2241, 2242-2243, 2244-2245, 2246-2247, 2248-2249, 2250-2251, 2252-2253, 2254-2255, 2256-2257, 2258-2259, 2260-2261, 2262-2263, 2264-2265, 2266-2267, 2268-2269, 2270-2271, 2272-2273, 2274-2275, 2276-2277, 2278-2279, 2280-2281, 2282-2283, 2284-2285, 2286-2287, 2288-2289, 2290-2291, 2292-2293, 2294-2295, 2296-2297, 2298-2299, 2300-2301, 2302-2303, 2304-2305, 2306-2307, 2308-2309, 2310-2311, 2312-2313, 2314-2315, 2316-2317, 2318-2319, 2320-2321, 2322-2323, 2324-2325, 2326-2327, 2328-2329, 2330-2331, 2332-2333, 2334-2335, 2336-2337, 2338-2339, 2340-2341, 2342-2343, 2344-2345, 2346-2347, 2348-2349, 2350-2351, 2352-2353, 2354-2355, 2356-2357, 2358-2359, 2360-2361, 2362-2363, 2364-2365, 2366-2367, 2368-2369, 2370-2371, 2372-2373, 2374-2375, 2376-2377, 2378-2379, 2380-2381, 2382-2383, 2384-2385, 2386-2387, 2388-2389, 2390-2391, 2392-2393, 2394-2395, 2396-2397, 2398-2399, 2400-2401, 2402-2403, 2404-2405, 2406-2407, 2408-2409, 2410-2411, 2412-2413, 2414-2415, 2416-2417, 2418-2419, 2420-2421, 2422-2423, 2424-2425, 2426-2427, 2428-2429, 2430-2431, 2432-2433, 2434-2435, 2436-2437, 2438-2439, 2440-2441, 2442-2443, 2444-2445, 2446-2447, 2448-2449, 2450-2451, 2452-2453, 2454-2455, 2456-2457, 2458-2459, 2460-2461, 2462-2463, 2464-2465, 2466-2467, 2468-2469, 2470-2471, 2472-2473, 2474-2475, 2476-2477, 2478-2479, 2480-2481, 2482-2483, 2484-2485, 2486-2487, 2488-2489, 2490-2491, 2492-2493, 2494-2495, 2496-2497, 2498-2499, 2500-2501, 2502-2503, 2504-2505, 2506-2507, 2508-2509, 2510-2511, 2512-2513, 2514-2515, 2516-2517, 2518-2519, 2520-2521, 2522-2523, 2524-2525, 2526-2527, 2528-2529, 2530-2531, 2532-2533, 2534-2535, 2536-2537, 2538-2539, 2540-2541, 2542-2543, 2544-2545, 2546-2547, 2548-2549, 2550-2551, 2552-2553, 2554-2555, 2556-2557, 2558-2559, 2560-2561, 2562-2563, 2564-2565, 2566-2567, 2568-2569, 2570-2571, 2572-2573, 2574-2575, 2576-2577, 2578-2579, 2580-2581, 2582-2583, 2584-2585, 2586-2587, 2588-2589, 2590-2591, 2592-2593, 2594-2595, 2596-2597, 2598-2599, 2600-2601, 2602-2603, 2604-2605, 2606-2607, 2608-2609, 2610-2611, 2612-2613, 2614-2615, 2616-2617, 2618-2619, 2620-2621, 2622-2623, 2624-2625, 2626-2627, 2628-2629, 2630-2631, 2632-2633, 2634-2635, 2636-2637, 2638-2639, 2640-2641, 2642-2643, 2644-2645, 2646-2647, 2648-2649, 2650-2651, 2652-2653, 2654-2655, 2656-2657, 2658-2659, 2660-2661, 2662-2663, 2664-2665, 2666-2667, 2668-2669, 2670-2671, 2672-2673, 2674-2675, 2676-2677, 2678-2679, 2680-2681

...the ...
...the ...
...the ...

1998

R, DÜN CELAL İTHAM ETTİ
Atatürk'ün evine bomba
kurumunu görürüz- demiş

6

YASHMIN SPATH.

3 Bebek Davası

Davanın konusu doğrudan Başbakan Menderes'in özel hayatıyla ilgiliydi. İddia makamına göre Menderes'le ilişkisi bulunan opera sanatçısı Ayhan Aydan sekiz aylık hamileyken bir operasyonla çocuğun ölü doğmasına neden olunmuştu. Menderes ile birlikte Zeynep Kamil Hastanesi Başhekimisi Dr. Fahri Atabey davanın sanıklarıydı. Menderes ve Aydan ilişkilerini ve bebek beklediklerini inkâr etmediler. Davaya tanık olarak dinlenen Ayhan Aydan'ın "Ben bu adamı sevdim, Hâkim Bey. Siz sevginin ne olduğunu bilir misiniz?" sözleri damga vurdu. Aydan, hayatta en fazla istediği şeyin Menderes'ten bir çocuk sahibi olmak olduğunu da söylemişti: "Adnan Menderes'i 51 senesinde tanıdım ve kendisini çok sevdim. Çocuğu da çok seviyordum. Bütün emelim ondan bir çocuk yapmaktı ve maalesef bunda muvaffak olamadım, bütün tedavilerime, kendime iyi bakmama rağmen."

Aydan'ın "Dünyam" adını verdiği erkek çocuk hasta doğmuş ve doğal nedenlerle ölmüştü. Ne Menderes'in böyle bir isteği vardı ne de doktorların bir çabası. Erken doğan bebek doğal nedenlerle hayatını kaybetmişti. Bebek davasından sanıklar Menderes ve Atabey beraat ettiler. Menderes'in Yassıada'da beraat ettiği tek dava bu oldu. Bir bakıma, Menderes'e yönelik itibar suikastı girişimi başarısızlıkla sonuçlanmış, bir aşk hikâyesi tüm duygusallığıyla kamuoyunu kendisine çekmişti.

Bu davayla ilgili başka bir ilginç durum, Gürsel'in Ada'ya telgraf çekerek duruşmanın gizli celsede görülmesini istemesi ancak hâkimlerin bunu kabul etmemesiydi. Gürsel, bazı MBK üyelerinin uyarısıyla bu davanın kamuoyunda Menderes lehine olumlu bir etki yaratacağını öngörmüştü. Ancak mahkeme, Gürsel'in isteğinin gerçek amacını anlamayınca duruşma açık olarak yapıldı.

ADRES: Cagaloglu, Marmaris
İstanbul No. 4, İSTANBUL
TELEFON: 12 11 11 (Santral)
POSTA KURUSU: 101, İstanbul

BUGÜN
6
SAYFA
25
KURUS

Milliyet
Halk Gazetesi
KURUCU: ALİ NACİ KARACAN

**TÜRKİYE
KREDİ BANKASI**
HER ÇEKİLİŞTE
• APARTMAN DAİRELERİ (her 11.00 TL. kadar)
• ZENGİN PARA (KRAMİYELERİ)

PAZAR
27
KASIM
1960

YASSIADA'DA DÜN İKİ dâvâ karara bağlandı

"Vinylex," ve "Arsa," dâvâları Anayasa dâvâsı ile birleştirildi. Barbara dâvâsında müdafaa yapıldı

Geyikli ve Kayseri Olayları İçin karar Bugün

Sanayi ithalat

6-7 Eylül dâvâsı da iddianâmenin serdi için tehir edildi
YASSIADA GÖRÜŞÜK BİLDİRİYOR:

YASSIADA'da dün, bir dâvânin duruşması yapıldı. Anayasa dâvâsı ile birleştirildi. Barbara dâvâsında müdafaa yapıldı. 6-7 Eylül dâvâsı da iddianâmenin serdi için tehir edildi.

İşbat Hakkı Tasarısı Gündeme Giriyor

M.B.K. İsmi silinmiş anayasa tasarıları hakkında da yakında karar alınacağı bildirildi.

M.B.K. İsmi silinmiş anayasa tasarıları hakkında da yakında karar alınacağı bildirildi. M.B.K. İsmi silinmiş anayasa tasarıları hakkında da yakında karar alınacağı bildirildi.

KURUCU MECLİS
Tasarısı M.B.K'de

200 bin yeni satır

Vinylex Şirketi

4. Davası

Davanın baş sanığı Maliye Bakanı Hasan Polatkan'dı. Bakan, plastik üretimi yapan Vinylex isimli bir şirkete çeşitli bankalardan usulsüz kredi verilmesi için aracılık yapmak, bunun karşılığında komisyon almakla suçlanıyordu. Davadaki başlıca delil, şirketin müşaviri Ragıp Sipahi'nin Polatkan'a yazdığı ve yardım isteyen mektuplarıydı. Polatkan savunmasında, yaptığı görevi itibariyle pek çok işadamlının kendisinden bu tür yardımlar istediğini söyledi. Üstelik mektuplar gizli de değildi, bakanın odasında ele geçmişti. Dava sonucunda Polatkan 7 yıl, yargılanan şirket yetkililerinin her biri ise üçer yıl altışar ay hapis cezası aldılar. Yassıada yargılamalarında kendisine isnat edilen yolsuzluk ithamı nedeniyle Polatkan'ı en fazla yaralayan dava buydu. Polatkan'ın bu işten menfaat elde ettiğine dönük hiçbir delil yoktu. İşin ilginç yönü ilerleyen dönemlerde de aynı bankalar Vinylex ile çalışmaya ve şirkete kredi vermeye devam ettiler.

Hayrettin ERKMEN Kayseri Cezaevi

5 Zimmet Davası

DP'nin halef-selef durumundaki iki Ticaret Bakanı Hayrettin Erkmen ve Zeyyat Mandalinci davanın sanıklarıydı. İddiaya göre Mandalinci bakanlığı döneminde resmî görüşmeler için ABD'ye giderken bir miktar döviz avans almış, dönüşte iade etmemişti. Erkmen bakan olduktan sonra söz konusu meblağ Toprak Mahsulleri Ofisi tarafından kapatılmıştı. Mandalinci savunmasında, Bakanlığın muhasebe birimi tarafından harcırah hesaplamasının yanlış yapıldığını ve kendisine eksik para ödendiğini söyledi. Aslında sorun, harcamaların Bakanlık içinde muhasebeleştirilmesi için yapılan birtakım teknik işlemlerden kaynaklanıyordu. Verilen avans, ödenmesi gereken harcırahtan daha düşüktü ancak muhasebe birimi denkleştirme işlemini doğru yapamamıştı. Erkmen ise konunun siyasi olduğunu ve hukuki boyutunun bulunmadığını söyledi. Yargılama sonucunda Mandalinci beraat ederken Erkmen altı ay hapis cezasına çarptırıldı.

Nedim ÖKMEN

6. Arsa Davası

Davanın tek sanığı olan Tarım Bakanı Nedim Ökmen'e yöneltilen suçlama; eşine ait bir arsayı, fahiş fiyatla Türkiye İş Bankasına sattığıydı. İddiaya göre Gebze Çayırova bölgesinde kurulacak Şişecam Fabrikası için Türkiye Ziraat Donatım Kurumuna (TZDK) ait arsaların satış süreci devam ederken bakan, eşinin aynı bölgede bulunan arsalarını da pazarlığa eklemişti. Başka bir ifadeyle İş Bankası iştiraki olan Şişecam, TZDK'nın arsalarıyla birlikte aynı bölgede bulunan bakanın eşine ait arazileri de almak durumunda kalmıştı. Ökmen savunmasında arsa satışını doğruladı ancak bunun için herhangi baskı veya zorlamada bulunmadığını iddia etti. Üç celse süren davada Ökmen beş yıl hapis ve ömür boyu kamu görevlerinden men cezasına çarptırıldı.

Ali İPAR

7 Ali İpar Davası

Armatör Ali İpar, ABD'den üç ticari gemi almıştı. İddia-namede, İpar'ın aslında gemileri bedelsiz olarak ithal ettiği, bedel olarak gösterilen 210 bin sterlinin yurtdışına izinsiz çıkarıldığı iddia ediliyordu. Dolayısıyla dava yurtdışına usulsüz şekilde döviz çıkarılmasıyla ilgiliydi. Başsavcının iddiasına göre gemiler daha satın alınmadan bayrak çekilerek Et ve Balık Kurumunun ABD'den ithal ettiği yağlar bunlarla Türkiye'ye getirilmişti. Menderes, Polatkan, Zorlu ve Medeni Berk, davanın işadamları İpar dışındaki sanıklardı. Anayasa'yı ihlal davasıyla birleştirilen bu yargılamada sanıklar bir ila üç yıl arasında hapis cezasına çarptırıldı.

• Sıtkı YIRCALI

8 Değirmen Davası

Eski Ticaret Bakanı Sıtkı Yırcalı ve işadamı Şemsi Demirkan'ın sanık olduğu dava Toprak Mahsulleri Ofisine ait bir değirmenin bir makarna fabrikasına devredilmesi konusuna ilişkindi. Sanıklar, savunmalarında söz konusu un değirmenin atıl vaziyette olduğunu, yapının rutin bir durumda bulunduğunu söylediler. Başsavcı'nın mütalaası davanın zamanaşımı nedeniyle düşmesi yönündeydi. Mahkeme heyeti, başsavcının talebi yönünde davanın düşmesine karar verdi. Anayasa'yı ihlal davasıyla birleşmeyen tek dava bu oldu.

9 Barbara Davası

Davanın sanıkları TBMM Başkanı Koraltan ve Maliye Bakanı Polatkan'dı. İddianameye göre Koraltan'a hasta olan eşine yurtdışından tıbbi malzeme getirmesi için 500 dolar tahsis edilmiş ancak sanık bu parayla Almanya'dan Barbara Kutzke adlı bir hemşire getirmişti. Koraltan, hemşirenin bir arkadaşının tavsiyesi üzerine eşinin tedavisini sağlamak için geldiğini söyledi. Savcı ve mahkeme heyeti, 71 yaşındaki Koraltan ile 25 yaşındaki hemşire Kutzke arasında bir ilişki olduğuna dair imalarda bulunuyordu. Bu iddiaya dair tek kanıt ise Koraltan'ın günlüğüne Barbara'nın geldiği gün yazdığı "Dört dil bilen, sarışın, gülbüz, terbiyeli ve zeki, genç bir kadın" olduğuna dönük ifadelerdi. Dava sonunda; tıbbi malzeme için 500 dolar tahsis edilmesi yönündeki yazıyı imzalayan Polatkan altı, Koraltan ise 5 ay 25 gün hapis cezası aldı.

Partiye Girecek Bakan ve M. B. K. Üyeleri İçin Karar

Öncü
MİLLİYET VE GÜMRÜK YOLUNDA
GÜNLERİ HAYATI ÖĞRETİR

FEZA

Downloaded At: 11:53 11 September 2009

The first step in writing a business plan is to conduct a market analysis. This involves researching the industry, identifying potential customers, and understanding the competitive landscape. A thorough market analysis provides valuable insights into the viability of the business idea and helps to shape the overall strategy.

1360

20

23

W. S. 1111

SAL

B. M. M. en geç 29 Ekim 1961 tarihinde toplanıyor

Kurucu Meclis Tasarısı açıklandı - Düşükleri tutanlar Meclis'e giremeyecek. K. Meclis'e MEK Başkanı, Başkanlık edebilecek
Kurucu Meclis çalışmaları açık olacak

Kargusalıktan Düzene

Appl. Polym. Symp. 1969, 24, 109-114.

[illegible]

© 2004 Blackwell Publishing Ltd *Journal of Internal Medicine* 255: 103–110

**ORTULU ÖDENEK, DEĞİRMEN VE
GEMİ DAVALARINA BAKILDI**
Dün Divan Başkanlığını Selman Yörük yaptı

2010 Yearbook of the American Society of International Law

Spokane Health Services
also will study Washington
healthcare issues over
the next year. Spokane
also will continue to
study health care issues
in the Pacific Northwest
region. Spokane Health
Services also will study
health care issues in the
Pacific Northwest region.

Perkembangan teknologi dan ilmu pengetahuan telah membawa perubahan yang signifikan dalam kehidupan manusia. Perubahan ini telah membawa dampak yang positif, namun juga membawa dampak yang negatif. Oleh karena itu, kita harus selalu waspada terhadap dampak negatif dari perkembangan teknologi dan ilmu pengetahuan.

[illegible]

İNÖNÜ YENİ PARTİ İÇİN «HAYIRLI OLSUN» DEDİ

lyileşen C.H.P Genel Başkanı İnönü dün evinde gazetecileri kabul etti

Bakteriyoloji
Devlet Hastahanesi
İçin EHC miylen
İçin ayırıldık

K.Meclis yasaşı MBK.ne verildi

Komite üyeleri, tasarıyı hazırlayan ilim heyetinden dün etraflı şekilde izahat aldı

Sevinli
bir misafir

Eğlenceli dâva: Örtülü ödenek

600 bis 800 hat das heute
wöchentlich erscheinende
1 bis 2 Millionen
Anzahl der Leser.
Der Verlag hat sich im
Jahre 1937 um 10 Prozent
erhöht und ist damit
auf 1,2 Millionen gestiegen.
Die Umsatzziffern sind
für den Verlag ein
Maßstab für die
Wichtigkeit der
Pressearbeit.

147'lerin geri dönme

100

Örtülü Ödenek 10 Davası

Davanın konusu Başbakanlığın örtülü ödeneğinin usulsüz kullanılmasıydı. Menderes, belirtilen meblağın önemli bir kısmının o zamanki adı Millî Emniyet Hizmetleri (MEH) olan Millî İstihbarat Teşkilatına ayrıldığını açıkladı. Başbakan, MEH'in harcamalarının önemli bir kısmının ABD tarafından karşılandığını, bu durumdan duyduğu rahatsızlık nedeniyle teşkilata örtülü ödenekten para aktardığını söyledi. Bu aslında, daha sonra da hükümetler tarafından kullanılan bir yöntemdi. Daha küçük harcamaların bir kısmı, bütçe kalemlerinden ödenmesi mümkün olmayan yemek organizasyonları gibi bazı masrafların karşılanması için yapılmıştı.

Dava trajikomik bazı anlara da sahne oldu. Örtülü ödenekten karşılanan harcamaların faturaları arasında bir cımbız ödemesi de vardı. Savcılık bunu bir kadına alınan cımbızın bile harcamalara yazıldığı iddiasıyla sanıkları küçük düşürmek için kullandı. Ancak cımbızın mutfakta tavuk ve balık gibi ürünlerden kemik ve kılçığı ayıklamak için aşçının isteğiyle alındığı anlaşıldı. Normal şartlarda muhasebeleştirilmesi zor olacak bazı harcamaların örtülü ödenekten yapıldığı görülüyordu. Mesela Başbakanlık Konutundaki resmî yemeklerin harcamaları bu yolla ödenmişti. Darbeden sonra, örtülü ödenekten ayrılan nakdin korunduğu ve anahtarı Başbakanlık Müsteşarı Ahmet Salih Korur'da bulunan kasadan hiç para çıkmamıştı. Korur, en son kasada 260 bin dolar nakit para olduğunu, anahtarı MBK üyelerine verdikten sonraki durum hakkında bilgisinin bulunmadığını söyledi. Dava sonunda Menderes toplamda 14 yıl 2 ay, Korur ise cezası indirilerek 2 yıl 11 ay hapis cezasına çarptırıldı. Ayrıca Başbakanlık için harcanan paraların Menderes ailesinden tahsili kararlaştırıldı. Aile bu parayı ödedi.

NewyorkTimes C. Gürseli övdü

Gazete: "Cemal Gürsel'in iyi niyetinden hiçbir şüphe mevcut değildir," diyor

[illegible]Prof. ADAMS
GIDYOR

TEENY BOLD : Award
for best short film festival
in 1999. Award for best short
film in 1999. Award for best
short film in 1999.

Authors' disclosures of potential conflicts of interest and author contributions are found at the end of this article.

Belediyelere yeni yetkiler tanındı

Belediyeler ilzüm gördüğü takdirde deşirmen ve firmalara el koyabilecek, tanzim satışları yapacak

[illegible]

Radyo için şahitler Menderes'i itham etti

Sabık Devlet Bakanı İ. Akçal, radyonun partizan yayını için «Bu hususta hükümet kararı yoktu» dedi

Mutlaka "Etilik, damla .. deyince, Menemen'e Zafarın manşeti" gösterildi

DENLEY Industries Inc. (NYSE: DAI) recently announced the acquisition of Valspar's Industrial Division, which serves customers with a full line of industrial coatings.

[illegible]

September 6, 1994

Business opportunities

Abstract

**D. Partiyi en şiddetli
P. Safa tenkid etmiş**

"Ortülü ödenek, dâvasında
dün de para alıncak diyalendi

Abstract

11. Radyo Davası

Davanın sanıkları Menderes ve yedi bakanıydı. Sanıklar, dönemin en önemli iletişim aracı radyoyu parti çıkarları doğrultusunda kullanmakla suçlanıyorlardı. Başsavcı ayrıca "Radyo Gazetesi" isimli programın içeriğinin doğrudan Menderes tarafından belirlendiğini ve yönlendirildiğini iddia ediyordu. Dönemin Basın Yayın Bakanı Haluk Şaman ile Basın Yayın ve Enformasyon Genel Müdürü Altemur Kılıç iddianameyi doğrular şekilde radyo yayınlarının içeriğinin Başbakanlık tarafından belirlendiği yönünde ifade veriyorlardı. Bu dava da Anayasayı ihlal davasıyla birleştirildi.

10 EKİM 1960

Öncü
MİLLİYET VE GİZLİ ÇERÇİME YÖRÜNGESİ

Devlet Baskıhanası

1960
8 EKİM
CUMARTESİ

ÖZGÜ Halkın Halkın Servisi
Azınlıklara karşı

Parasız ve kayıtsız olarak her türlü yardım ve destek için her türlü hizmetleri ve işleri yapar.

Bir işi için neye neye...

• Soruşturma Kurulunun İddianamelerini Veriyoruz

• Yüksek Adalet Divanı İlk Tebliği Yayınladı

• Kırdar Ve Sarol'un Yeni Yolsuzlukları Öğrenildi

Önce Bayar yargılanacak

Duruşmalar 14 Ekim Cuma Günü Başlıyor

İlk Gün Bayar İle Ökmen'in İrtikâp Suçu Duruşulacak

Hürriyet ve Basın

14 Ekim Cuma günü İstanbul'da, 14 Ekim 1960 Cuma günü İstanbul'da, 14 Ekim 1960 Cuma günü İstanbul'da...

Topkapı olaylarının içyüzü İnönü'ye karşı tertip Bayar, Menderes ve Yetkiner tarafından planlanmıştır

NEŞİR YASAGI!!

40 Sanık için idam talabı

Derebeyliği Yaşatmıyacağız!

M. Özalp, "Babıali'den de şalgıncı kaldıracağız" dedi

Senet Okulu Mezurlarına Yeni Haklar

Grev Mutlaka Temin Olacaktır...

İrtikâp Bürosu tebliği yayımlandı

14 Ekim 1960 Cuma günü İstanbul'da, 14 Ekim 1960 Cuma günü İstanbul'da...

Kira Kanunu Tasarısına Göre Ev Kirasını Komisyon Tesbit Edecek

Ev kirası istemeyenler artık, kupa kupa dolaşır ve emirler, kira komisyonları tarafından belirlenecek...

55 Ağa, Şeyh ve Zorba Ege'ye İskân Ediliyor

55 Ağa, Şeyh ve Zorba Ege'ye İskân Ediliyor

10 EKİM 1960

Öncü
MİLLİYET VE GİZLİ ÇERÇİME YÖRÜNGESİ

Devlet Baskıhanası

1960
3 EKİM
CUMARTESİ

NUR KUMARCI TERCİ

Parasız ve kayıtsız olarak her türlü yardım ve destek için her türlü hizmetleri ve işleri yapar.

60 sanıklı Topkapı olayları duruşmasına dün başlandı

Soruşturma Kurulu Tetil Kararı Alındı

14 Ekim 1960 Cuma günü İstanbul'da, 14 Ekim 1960 Cuma günü İstanbul'da...

60 sanıklı Topkapı olayları duruşmasına dün başlandı

Sanıklar, olayları Menderes'in tertiplediğini söyledi

55 Ağa, Şeyh ve Zorba Ege'ye İskân Ediliyor

Mersin'de korkunç bir cinayet işlendi

Karı-Koca ve üç yaşındaki çocukları parça parça kesildi. 3 Kastil yakalandı

55 Ağa, Şeyh ve Zorba Ege'ye İskân Ediliyor

12. Topkapı Olayları Davası

Dava, CHP Genel Başkanı İsmet İnönü'nün Yeşilköy'de uğradığı saldırılarda emniyetin dolayısıyla hükümetin rolü olduğu iddiasına yönelikti. Olayın gerçekleştiği 5 Mayıs 1959 günü İnönü, İzmir ve Manisa'yı kapsayan Ege seyahatinden dönüyordu. DP'nin kalesi durumunda olan Ege'ye yönelik seyahat, hayli olaylı geçmişti. İddiaya göre, uçakla İstanbul'a dönen İnönü, havaalanından ayrıldıktan sonra trafik polisleri tarafından durduruldu. O sırada etrafta toplanan vatandaşlar İnönü'yü protesto ettiler. Başsavcılık iddianamede bu protestoların İnönü'ye yönelik bir suikast girişimi olduğunu öne sürdü. Sanıklar; Bayar, Menderes, İstanbul Valisi Ethem Yetkiner, İstanbul Belediye Başkanı Kemal Aygün ile birlikte saldırılara katıldığı iddia edilen toplam 60 kişiydi. Dava sonunda yalnız siyasetçi ve bürokratlar değil çok sayıda vatandaş da hapis cezalarına çarptırıldı.

13. Çanakkale Olayı Davası

11 Eylül 1959 günü Çanakkale'nin Ezine ilçesinin Ge-yikli köyünde DP'li ve CHP'li iki grup kavga etmişti. Olay-lar kısa sürede büyüyerek ilçe geneline yayıldı. CHP yö-ne-timi olayları yerinde incelemek için Genel Sekreter Kasım Gülek ile üç milletvekilini görevlendirdi. İddianameye göre 19 Eylül 1959'da Çanakkale'ye giden CHP heyetine saldırı düzenlendiği öne sürülüyordu. Başsavcılık, iddianamede sal-dırı emrini bizzat Başbakan Menderes'in verdiğini, DP'nin üç Çanakkale milletvekilinin de organizasyonu gerçekleştirdiği-ni iddia ediyordu. Suçlamanın konusu CHP milletvekillerinin seyahat özgürlüklerini engellemek, istenen cezaysa idamdı. Bu davada da Menderes ve arkadaşlarına çeşitli mahkûmiyet cezaları verildi.

Page 3 of 10

Iskafi Iskender

Secretly with

Kayseri Olayları

14. Davası

CHP Genel Başkanı 2 Nisan 1960 tarihinde Kayseri'ye bir seyahat gerçekleştirmişti. Tren, Kayseri sınırlarına girdiğinde bir vali yardımcısı, İnönü'ye şehre girmemesi yönündeki valilik emrini tebliğ etti. İnönü bu kararı kabul etmediğini ve Kayseri'ye gireceğini söyledi. Yolu kesmekle görevlendirilen askerler de emri yerine getirmediler. İnönü Kayseri'ye girdikten sonra yol boyunca çeşitli yerlerde toplumsal olaylar yaşandı. Başsavcı, iddianamede seyahat özgürlüğünü engelleme gerekçesiyle 12 sanığın idam cezasına çarptırılmasını talep etti. Yargılama sonucunda Bayar ve Menderes açısından Anayasa'yı ihlal davasının maddi unsurlarından biri olarak kabul edilmesi gerektiği yönünde karar verilirken diğer sanıklar çeşitli hapis cezalarına çarptırıldılar. İnönü ve CHP kfilesinin Kayseri'ye alınmaması emrini uygulamayı reddeden Binbaşı Çetiner emekliye sevk edildiyse de Danıştay kararıyla orduya geri döndü. Çetiner daha sonra general, 12 Eylül 1980 Darbesi'nden sonra kurulan hükümette ise İçişleri Bakanı oldu.

• Ethem MENDERES

Demokrat İzmir Gazetesi 15. Davası

İzmir’de yayımlanan *Demokrat İzmir* gazetesi DP iktidarına muhalif bir çizgideydi. 2 Mayıs 1959 günü DP sempatanı olduğu iddia edilen bir grup, gazetenin matbaasına saldırarak makineleri tahrip etti. Saldırının Menderes’in emriyle gerçekleştiği iddia ediliyordu. Menderes savunmasında özetle; ülke içinde kendilerine muhalif çizgide yayın yapan çok sayıda basın-yayın organı varken neden bir yerel gazeteyle uğraşacaklarını sordu. Buna karşılık sanıklardan Ethem Menderes, bir İzmir ziyareti sırasında DP İl Başkanı ve Vali arasında geçen, gazeteye saldırı düzenleneceğine dair bir konuşmaya tanık olduğunu söyledi.

Davanın en ilginç tanığı, **Telefoncu Ayten** adıyla tanınacak olan İzmir’de şehirlerarası görüşmelere bakan santral memuru Ayten Aktuna’ydı. Aktuna, İçişleri Bakanı ile İzmir Valisi ayrıca Menderes ile İzmir milletvekili Muzaffer Kurbanoglu arasındaki görüşmeleri gizlice dinlemişti. Görüşmelerde saldırıyla ilgili konular gündeme getirilmişti. Aslında dinleme yasadışıydı, delil olarak kullanılamazdı. Ayrıca Aktuna’nın da suç işlediği aşikârdı. Ancak “Telefoncu Ayten” bu durumu şöyle izah edecekti: “Mühim konuşmaları kesilmesi için dinleriz. Çünkü bir başkası araya girebilir. Hat kesilebilir. Konuşma aksarsa bizden şikâyetçi olurlar, bu nedenle dinleriz.”

24 sanıklı davada Menderes’in de aralarında bulunduğu 8 kişi hüküm giyerken 16 sanık beraat etti.

iki yeni parti bugün resmen kuruluyor

6 kişilik kurucular heyeti ile Alican'ın partisi ve bütün noksanlarını tamamlayan M.C.P., müracaatta bulunacak

Komisyen Seçim Kanunu ile ilgili müzakerelerini dün tamamladı

These elements are available
electronically, without even having
to buy a tablet.

[illegible]

Oğrenim Kredi Fonu Kanuna Komisyonla

[illegible]

**Londrada yakalanan Rus
casusunu annesinin bir
mektubu ile verdi**

Ege Gölverileri
 marmaraya
 Kallı marmaraya

İstimplāk borçları için Hükümet Belediyeye yardımda bulunacak

[illegible]

SUBJECT: [REDACTED] b6
[REDACTED]
REFERENCE: [REDACTED] b7C

Mersinde şiddetli yağmurlar büyük hasarasebep oldu

1. **Содержание:** — 1. **Введение.** — 2. **Основы теории.** — 3. **Основы практики.** — 4. **Основы методики.** — 5. **Основы организации.** — 6. **Основы управления.** — 7. **Основы контроля.** — 8. **Основы оценки.** — 9. **Основы отчетности.** — 10. **Основы архивирования.** — 11. **Основы безопасности.** — 12. **Основы экологии.** — 13. **Основы культуры.** — 14. **Основы этики.** — 15. **Основы философии.** — 16. **Основы истории.** — 17. **Основы географии.** — 18. **Основы биологии.** — 19. **Основы химии.** — 20. **Основы физики.** — 21. **Основы математики.** — 22. **Основы информатики.** — 23. **Основы права.** — 24. **Основы экономики.** — 25. **Основы социологии.** — 26. **Основы психологии.** — 27. **Основы педагогики.** — 28. **Основы медицины.** — 29. **Основы искусства.** — 30. **Основы спорта.** — 31. **Основы туризма.** — 32. **Основы культуры.** — 33. **Основы этики.** — 34. **Основы философии.** — 35. **Основы истории.** — 36. **Основы географии.** — 37. **Основы биологии.** — 38. **Основы химии.** — 39. **Основы физики.** — 40. **Основы математики.** — 41. **Основы информатики.** — 42. **Основы права.** — 43. **Основы экономики.** — 44. **Основы социологии.** — 45. **Основы психологии.** — 46. **Основы педагогики.** — 47. **Основы медицины.** — 48. **Основы искусства.** — 49. **Основы спорта.** — 50. **Основы туризма.**

Bayar ve Menderes dün 555 K. için ifade verdiler

Başkan Bâzöl, bu hâdiseden dolayı istifa etmesi gerektiğini söyleyince Menderes tevil yoluna sapı

© 2000 Blackwell Science Ltd *Journal of Internal Medicine* 247: 395–402

**Ordu personeline yapılan zamdan
Assubaylar istifade edemiyorlar**

Min. Təcrübə Kəşfiyyatında gətirilərkən izah edilən kəşfiyyat polsu
izahı kəşfiyyatçı tərəfindən təqdim edilmişdir.

What's Hot: — The State Police will begin using portable breathers in vehicles, which will allow officers to arrest large intoxicated drivers, require officers to allow breathers immediately to help prevent blood alcohol content from rising above legal limits.

Yassıada intibaları

System Paper Email

[illegible]

Yeni sekizinci cinayeti Şile'de işlendi

Do you really want to know how to make money?

AKŞAM

123456789101112131415161718192021222324252627282930313233343536373839404142434445464748495051525354555657585960616263646566676869707172737475767778798081828384858687888990919293949596979899100

44 SANIK İÇİN İDAM İSTENDİ

İstanbul ve Ankara olayları dâvasında idamı istenenler bütûn kabine üyeleri, vali ve bir kısım polisler. Savcı diğer sanıkların da 20 yıla kadar hapislerini talep etti

TAHLİYE OLUNAN MI SANKI DA İDAMI
İSTENENLER ARASINDA BULUNUYOR

Deputy PRINCIPAL

1990, and the 1991-1992 season, the number of deaths was 10,000. The number of deaths was 10,000 in 1990, and the 1991-1992 season, the number of deaths was 10,000.

Ankara ve İstanbul (Üniversite) 16. Olayları Davası

28 ve 29 Nisan'da önce İstanbul'da ardından da Ankara'da yaşanan üniversite olaylarına güvenlik güçlerinin müdahalesi bir başka dava konusunu oluştuyordu. Davanın başta Bayar ve Menderes olmak üzere 117 sanığı bulunuyordu. Diğer Yassıda yargılamalarından farklı olarak bu davada sanıkların büyük bölümü emniyet mensuplarıydı. Davanın en trajik yönlerinden biri 17 Mart 1961'de Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanı Dr. Lütfi Kırdar'ın savunmasını yaparken kalp krizinden ölmesiydi. Bu davada Kara Kuvvetleri Komutanı Cemal Gürsel'in Başbakan Menderes'e yazdığı mektup da gündeme geldi. Millî Savunma Bakanı Ethem Menderes'e teslim edilen mektup, Bakan tarafından Başbakan Menderes'e verilmemişti. Mektupta Gürsel, ülkenin içinde bulunduğu durumun Menderes tarafından çözülebileceğini söylüyor ve sorunların çözümü için öneriler getiriyordu. Ethem Menderes, Başbakana mektubun içeriğini; yalnızca Cumhurbaşkanı Bayar'ın istifası talebi olarak özetlemişti. Menderes, mektubun içeriğinden haberi olsa Gürsel'le görüşeceğini kaydetti.

Davanın ilginç yönlerinden biri güvenlik bürokratlarının çoğunun aksine dönemin İstanbul Sıkıyönetim Komutanı Fahri Özdilek'in sanıklar değil, tanıklar arasında bulunmasıydı. Oysa Özdilek bu süreci doğrudan yönetmiş, yargılanan askerler emirleri doğrudan kendisinden almıştı. Ancak Özdilek, darbeciler arasında bulunduğu için davadaki sıfatı tanıktı. Dava sonunda çok sayıda sanık çeşitli hapis cezalarına çarptırıldı. Siyasetçiler için ise dava Anayasa'yı ihlal davasıyla birleştirildi.

• Kemal AYGÜN

17 İstimlak Davası

Demokrat Parti iktidara gelir gelmez kırsal alandan kentlere geniş bir göç dalgası yaşandı. Kentlere yönelik hızlı göç, imar uygulamalarını zorunlu kılıyordu. En fazla göç alan İstanbul'da da ciddi imar hareketlerine girişildi. Özellikle Vatan ve Millet caddelerinin yapılması sırasında çok sayıda mülk istimlak edilmişti. Başbakan, bakanları ve bazı bürokratlar istimlak sürecinde vatandaşlara kamulaştırma bedellerini ödememek ile suçlanıyordu. Davada suçlama yeni yolların ve caddelerin açılması nedeniyle malları kamulaştırılan vatandaşların mülkiyet haklarının ihlal edildiği yönündeydi. Başbakan savunmasında, kimlere kamulaştırma bedelinin ödenip ödenmediğini bilemeyeceğini, bunun kendi görevi olmadığını savundu. Ancak bu savunmaya rağmen Menderes ve İstanbul Belediye Başkanı Kemal Aygün mahkûm oldu.

1. The first step is to identify the problem.
 2. The second step is to define the problem.
 3. The third step is to analyze the problem.
 4. The fourth step is to develop a solution.
 5. The fifth step is to implement the solution.
 6. The sixth step is to evaluate the solution.
 7. The seventh step is to monitor the solution.
 8. The eighth step is to maintain the solution.
 9. The ninth step is to improve the solution.
 10. The tenth step is to document the solution.

RESEARCHER'S NAME: _____

34-10000-100-12,290

Received 13 June 1958

Manisada muhalefete hücum eden Başbakan "politika ve iktisattan vareste vatandaşların, kin ve husumet cephesine karşı bir vatan cephesi, kurlmalarını istedi

D.P. il Kongresinde 'Evvel akıllardır var. Fakat bunlar bu zaman devam etmekte' diyen Adnan Menderes, Demokrat Partiye gelecek CHP, İsm'in en derin etkili olacaklarını söyledi.

© 2006 Pearson Education, Inc. All rights reserved.

Demokratik rejimi istemiyen kara kuvvet
sahipleri simdiden manen yenilmislerdir

Demokratik rejimi istemiyen kara kuvvet
sahipleri simdiden manen yenilmislerdir

Demokratik cumhuriyetin inşaatçıları
sahipleri tarafından toplu olarak
büyük bir kütüphane kurularak toplu olarak
devlet için C.Y.P. Genel Başkanı, ele geçen
devletin inşaatçıları, memleketin hakkı
devletin inşaatçıları, memleketin hakkı
devletin inşaatçıları, memleketin hakkı

... ..

18. Vatan Cephesi Davası

1958 yılında DP'nin kurduğu Vatan Cephesi de Yassıda davalarının konularından biriydi. İddianamede **Vatan Cephesi Ocakları** isimli yapılanmanın sanıklar tarafından Türkiye'de demokrasiyi ortadan kaldırmak için meydana getirildiği ifade ediliyordu. Sanıklar savunmalarında; muhalefet partilerinin iktidar karşısında bir blok oluşturdıklarını, kendilerinin de aynısını yapmak istemelerinin doğal olduğunu söylediler. Davada Bayar ve Menderes'in de aralarında bulunduğu 19 sanık için mahkûmiyet kararı verilerek dava; Anayasa'yı ihlal davasının maddi unsurlarından biri olarak kabul edildi.

19. Anayasayı İhlal Davası

Yassıada'da en fazla sanığın bulunduğu bu en kapsamlı dava; Demokrat Parti yönetici ve milletvekillerinin Anayasa'yı ihlal ettikleri iddiasına dayanıyordu. Aslında söz konusu dava, diğer pek çok davayı birleştirmesi açısından çerçeve bir nitelik de gösteriyordu. Dava başladıktan sonra diğer davalarla birleştirilecek pek çok konu olduğu için uzun süreliğine ertelendi. Diğer tüm davalar tamamlandıktan sonra bunlardan elde edilen bulgulardan da yararlanılarak Anayasa'yı ihlal davasına yeniden başlandı.

Anayasa'yı ihlal davası altı ayrı kategoride ele alınabilecek suç isnatlarından oluşuyordu. İlk olarak 1951 ve 1953 yıllarında yapılan iki düzenlemeyle CHP'nin mallarına el konulması bulunuyordu. İkinci sırada; 1954 seçimlerinde Osman Bölükbaşı'nın Millet Partisinin seçimleri kazanması nedeniyle Kırşehir'in ilçe yapılması vardı. Üçüncü sıradaki suç isnadı; 1953 yılında çıkarılan bir kanunla hükümete 25 yılını dolduran hâkim ve savcılar resen emekli etme yetkisi verilmesiydi. Bu şekilde yargı bağımsızlığının ihlal edildiği savunuluyordu. Dördüncü iddia; 1954 ve 1957 seçimleri öncesinde seçim kanunlarının değiştirilerek DP'ye avantaj sağlandığı yönündeydi. Beşinci iddianın konusu; 1956 yılında yapılan yasal düzenlemelerle toplantı ve gösteri hakkının sınırlandırıldığına dairdi. Altıncı ve en kapsamlı iddia ise; 1960 yılında Tahkikat Komisyonunun kurulması ve çalışmalarıydı. Bu bakımdan "Komisyonun kurulmasına ilişkin yasal düzenleme, Tahkikat Komisyonuna TBMM tarafından verilen olağanüstü yetkiler ve bu yetkilerin kullanılmasıyla Anayasa'nın fesih ve ilgasına teşebbüs edilmesi", iddianamenin temel unsurlarıydı.

YIL
11
SAYI
2134

ADRES : Cagaloglu, Mollafenari
sokak No. 1 - ISTANBUL
TELGRAF : MİLLİYET, İstanbul
POSTA KUTUSU : 492, İstanbul
TELEFON : 27 42 10 [Santral]

BU GAZETE BASIN AHLAK YASASINA
UYMAYI TAHHÜT ETMİŞTİR.

BUGÜN

6

SAYFA

25

KURUŞ

Milli

Halk Gazetesi

KURUCUSU: ALİ

İLK GÜ

401 sanığın hazır bulunduğu husus Bayar ile Menderes a

**Kararnamenin okunmasından sonra söz
isteyen Sâbık Başbakan Menderes, kendisi
ile konuşulmamasından şikâyetle bulundu**

TÜRK tarihinde mühim
bir yer iggal edecek
olan Yasaada duruş-
maları dün sabah saat tam
10'u 3 geçte Salim Başol'un
«Türk milleti adına yargıla-
ma hakkını kullanmaya yet-
kili Yüksek Adalet Divanı
çalışmalarını açıyorum» de-
misi ile başlamıştır.

İlk oledede önce teker - teker
isimleri okuyarak müziyle sanat-
ların yoldanını yapıldı, müte-
kilen Anayasayı ilâhı aşçından
dolayı suçlar hakkında hazır-
lanan 43 sayılılık kararnama
okunmuştur.

İlk günkü duruşmalar sırasında
dikkat çeken hususlar müddetler
sindir şu şekilde kurulmuş münahim-
dir:

1) Hemen hemen bütün sanıklar
adına hakları çıkarlar eşit ola-
rak durmuşlardır.

2) Menderes ile Bayar - İzzetkulu
Beyin öldükleri belli olarak ge-
kide hareketlenmişler. Zâirle Başol-
dan tuttuğu notları Bayar'dan almış-
lar, kendisiyle bir tek kelime ko-
nuşmamış, ayrıca diğer sanıkların
dilek

3) Yüksek Meclis Reisi Karaman dik-
kati çekmek için 41 sayılılık
kararnama okunmuş 3,5 saat müd-
detle bütün diğer sanıklar cümle-
leri teker teker öldükleri müddetinde

RAS SAM

**M. KEMAL ÖZTUNÇ - CEBİR
PROBLEMLERİ.**

ÇÖZÜMLERİYLE BERABER

LİNE I.	10— 1.
LİNE II Fen ve Ed. Kulu	11.5— 2.
LİNE III Fen K. G. (hazır)	12— 3.
FONKSİYONLAR	8— 4.
DENKLEMLER ve EŞİTSİZLİKLER	7— 5.
GEOMETRİK PROBLEMLER LİNE I.	2— 6.
LİNE III (Modern) Gen. Karikatür	11.5— 7.

İ. E. M. YAYINEVİ: P.N. No. 10 Beyazıt

Cumartesi

**15
E K İ M**

1960

N: "ANAYASAYI İHLÂL," kararnamesi okundu Köpek dâvâsı başladı u ilk celsede dikkati çeken rasındaki gergin hava oldu

(ORDU FİLM MERKEZİ)

Egesel'in okuduğu iddianame belirli bir sistematikten yoksundu ve ilginçliklerle doluydu. Mesela iddianamede hukukçu Muammer Aksoy'dan övgüyle söz edilip sık sık kendisinin darbe öncesinde yayımlanan çeşitli gazete yazıları iktibas ediliyordu. Daha açık bir ifadeyle iddianamenin önemli bir kısmı Aksoy'un köşe yazılarından oluşuyordu. Egesel ve Aksoy, Hukuk Fakültesinden sınıf arkadaşydı, iddianamenin de Aksoy tarafından kaleme alındığı iddia edildi. Nitekim darbecilerden Orhan Erkanlı hatıralarında Egesel'in hukukçu olarak iddia makamında çok zayıf kaldığını, onun bu göreve getirilmesinin MBK'nın ciddi bir hatası olacağını yazacaktı.

En baştan itibaren davanın ve iddia makamının hedefi Bayar ve Menderes'ti. Daha soruşturma aşamasında ifadesi alınanlar, Bayar ve Menderes'i suçlamaya yöneltiliyor, kendilerini kurtarmanın tek yolu olarak bu gösteriliyordu. Ada Komutanı Tarık Güryay da tutuklularla özel görüşmeler yapıyor ve onları Bayar'la Menderes'i suçlamaya yönlendiriyordu. Güryay, yıllar sonra bu tutumundan övünçle bahsedecek ve kendisini dinleyen sanıkların düşük cezalar aldıklarını savunacaktı.

Yassı celse Acıklama ile gör

Egesel.

ada kararları tek de tefhim edilecek

ayı, dün de Adalet Bakanı üşen Başsavcı Egesel yaptı

Ankara 11 (Cumhuriyet-Teleks)—
Başkan Gürsel ile bir görüşme ya-
pan Yüksek Adalet Divanı Başsav-
cısı Altay Ömer Egesel bugün de
Adalet Bakanı Kemal Türkoğlunu
makamında ziyaret etmiştir. Be-
raberinde muhafızı olduğu halde
saat 11.20 de Adalet Bakanlığına
gelen Egesel, gazetecilerin sorduk-
ları çeşitli sorulara şu cevabı ver-
miştir:

— Arkası Sa. 5, Sü. 6 da —

Rus Başkonsolosunun geriye alınması talebinden vazgeçildi

Ankara, 11 (Telefonla) — Dış-
leri Bakanlığınca Rus Başkonsolo-
sunun geriye alınması talebinden
vazgeçilmiştir. İlgililer bir defaya
mahsus olmak üzere Türk ve Rus
münasebetlerinin gölgelenmemesi
için Başkonsolosun geriye çekilme-
sini istemekten vageçildiğini ifade
etmektedirler.

Yassıada'dan İlk Resimler

1990-1991: 1st Year
 1991-1992: 2nd Year
 1992-1993: 3rd Year
 1993-1994: 4th Year
 1994-1995: 5th Year
 1995-1996: 6th Year
 1996-1997: 7th Year
 1997-1998: 8th Year
 1998-1999: 9th Year
 1999-2000: 10th Year
 2000-2001: 11th Year
 2001-2002: 12th Year
 2002-2003: 13th Year
 2003-2004: 14th Year
 2004-2005: 15th Year
 2005-2006: 16th Year
 2006-2007: 17th Year
 2007-2008: 18th Year
 2008-2009: 19th Year
 2009-2010: 20th Year
 2010-2011: 21st Year
 2011-2012: 22nd Year
 2012-2013: 23rd Year
 2013-2014: 24th Year
 2014-2015: 25th Year
 2015-2016: 26th Year
 2016-2017: 27th Year
 2017-2018: 28th Year
 2018-2019: 29th Year
 2019-2020: 30th Year
 2020-2021: 31st Year
 2021-2022: 32nd Year
 2022-2023: 33rd Year
 2023-2024: 34th Year
 2024-2025: 35th Year
 2025-2026: 36th Year
 2026-2027: 37th Year
 2027-2028: 38th Year
 2028-2029: 39th Year
 2029-2030: 40th Year
 2030-2031: 41st Year
 2031-2032: 42nd Year
 2032-2033: 43rd Year
 2033-2034: 44th Year
 2034-2035: 45th Year
 2035-2036: 46th Year
 2036-2037: 47th Year
 2037-2038: 48th Year
 2038-2039: 49th Year
 2039-2040: 50th Year
 2040-2041: 51st Year
 2041-2042: 52nd Year
 2042-2043: 53rd Year
 2043-2044: 54th Year
 2044-2045: 55th Year
 2045-2046: 56th Year
 2046-2047: 57th Year
 2047-2048: 58th Year
 2048-2049: 59th Year
 2049-2050: 60th Year
 2050-2051: 61st Year
 2051-2052: 62nd Year
 2052-2053: 63rd Year
 2053-2054: 64th Year
 2054-2055: 65th Year
 2055-2056: 66th Year
 2056-2057: 67th Year
 2057-2058: 68th Year
 2058-2059: 69th Year
 2059-2060: 70th Year
 2060-2061: 71st Year
 2061-2062: 72nd Year
 2062-2063: 73rd Year
 2063-2064: 74th Year
 2064-2065: 75th Year
 2065-2066: 76th Year
 2066-2067: 77th Year
 2067-2068: 78th Year
 2068-2069: 79th Year
 2069-2070: 80th Year
 2070-2071: 81st Year
 2071-2072: 82nd Year
 2072-2073: 83rd Year
 2073-2074: 84th Year
 2074-2075: 85th Year
 2075-2076: 86th Year
 2076-2077: 87th Year
 2077-2078: 88th Year
 2078-2079: 89th Year
 2079-2080: 90th Year
 2080-2081: 91st Year
 2081-2082: 92nd Year
 2082-2083: 93rd Year
 2083-2084: 94th Year
 2084-2085: 95th Year
 2085-2086: 96th Year
 2086-2087: 97th Year
 2087-2088: 98th Year
 2088-2089: 99th Year
 2089-2090: 100th Year
 2090-2091: 101st Year
 2091-2092: 102nd Year
 2092-2093: 103rd Year
 2093-2094: 104th Year
 2094-2095: 105th Year
 2095-2096: 106th Year
 2096-2097: 107th Year
 2097-2098: 108th Year
 2098-2099: 109th Year
 2099-2100: 110th Year
 2100-2101: 111th Year
 2101-2102: 112th Year
 2102-2103: 113th Year
 2103-2104: 114th Year
 2104-2105: 115th Year
 2105-2106: 116th Year
 2106-2107: 117th Year
 2107-2108: 118th Year
 2108-2109: 119th Year
 2109-2110: 120th Year
 2110-2111: 121st Year
 2111-2112: 122nd Year
 2112-2113: 123rd Year
 2113-2114: 124th Year
 2114-2115: 125th Year
 2115-2116: 126th Year
 2116-2117: 127th Year
 2117-2118: 128th Year
 2118-2119: 129th Year
 2119-2120: 130th Year
 2120-2121: 131st Year
 2121-2122: 132nd Year
 2122-2123: 133rd Year
 2123-2124: 134th Year
 2124-2125: 135th Year
 2125-2126: 136th Year
 2126-2127: 137th Year
 2127-2128: 138th Year
 2128-2129: 139th Year
 2129-2130: 140th Year
 2130-2131: 141st Year
 2131-2132: 142nd Year
 2132-2133: 143rd Year
 2133-2134: 144th Year
 2134-2135: 145th Year
 2135-2136: 146th Year
 2136-2137: 147th Year
 2137-2138: 148th Year
 2138-2139: 149th Year
 2139-2140: 150th Year
 2140-2141: 151st Year
 2141-2142: 152nd Year
 2142-2143: 153rd Year
 2143-2144: 154th Year
 2144-2145: 155th Year
 2145-2146: 156th Year
 2146-2147: 157th Year
 2147-2148: 158th Year
 2148-2149: 159th Year
 2149-2150: 160th Year
 2150-2151: 161st Year
 2151-2152: 162nd Year
 2152-2153: 163rd Year
 2153-2154: 164th Year
 2154-2155: 165th Year
 2155-2156: 166th Year
 2156-2157: 167th Year
 2157-2158: 168th Year
 2158-2159: 169th Year
 2159-2160: 170th Year
 2160-2161: 171st Year
 2161-2162: 172nd Year
 2162-2163: 173rd Year
 2163-2164: 174th Year
 2164-2165: 175th Year
 2165-2166: 176th Year
 2166-2167: 177th Year
 2167-2168: 178th Year
 2168-2169: 179th Year
 2169-2170: 180th Year
 2170-2171: 181st Year
 2171-2172: 182nd Year
 2172-2173: 183rd Year
 2173-2174: 184th Year
 2174-2175: 185th Year
 2175-2176: 186th Year
 2176-2177: 187th Year
 2177-2178: 188th Year
 2178-2179: 189th Year
 2179-2180: 190th Year
 2180-2181: 191st Year
 2181-2182: 192nd Year
 2182-2183: 193rd Year
 2183-2184: 194th Year
 2184-2185: 195th Year
 2185-2186: 196th Year
 2186-2187: 197th Year
 2187-2188: 198th Year
 2188-2189: 199th Year
 2189-2190: 200th Year

Öncü

中国陶瓷史话 李伯川著 陈永平译

1960

10

ENTRANCE

PALATKA

Menderes Ve Bayar İçin Ek Cezalar

Y. Soruşturma Kurulu Bu Konu İle İlgili Dosyayı Tamamlayıp M.B.K. ne Gönderdi

Diğer Resimler

SON SAYFAMIZDA

Oncu

Yassiada'da

2000-2001
 2001-2002
 2002-2003
 2003-2004
 2004-2005
 2005-2006
 2006-2007
 2007-2008
 2008-2009
 2009-2010
 2010-2011
 2011-2012
 2012-2013
 2013-2014
 2014-2015
 2015-2016
 2016-2017
 2017-2018
 2018-2019
 2019-2020
 2020-2021
 2021-2022
 2022-2023
 2023-2024
 2024-2025
 2025-2026
 2026-2027
 2027-2028
 2028-2029
 2029-2030
 2030-2031
 2031-2032
 2032-2033
 2033-2034
 2034-2035
 2035-2036
 2036-2037
 2037-2038
 2038-2039
 2039-2040
 2040-2041
 2041-2042
 2042-2043
 2043-2044
 2044-2045
 2045-2046
 2046-2047
 2047-2048
 2048-2049
 2049-2050
 2050-2051
 2051-2052
 2052-2053
 2053-2054
 2054-2055
 2055-2056
 2056-2057
 2057-2058
 2058-2059
 2059-2060
 2060-2061
 2061-2062
 2062-2063
 2063-2064
 2064-2065
 2065-2066
 2066-2067
 2067-2068
 2068-2069
 2069-2070
 2070-2071
 2071-2072
 2072-2073
 2073-2074
 2074-2075
 2075-2076
 2076-2077
 2077-2078
 2078-2079
 2079-2080
 2080-2081
 2081-2082
 2082-2083
 2083-2084
 2084-2085
 2085-2086
 2086-2087
 2087-2088
 2088-2089
 2089-2090
 2090-2091
 2091-2092
 2092-2093
 2093-2094
 2094-2095
 2095-2096
 2096-2097
 2097-2098
 2098-2099
 2099-2100
 2100-2101
 2101-2102
 2102-2103
 2103-2104
 2104-2105
 2105-2106
 2106-2107
 2107-2108
 2108-2109
 2109-2110
 2110-2111
 2111-2112
 2112-2113
 2113-2114
 2114-2115
 2115-2116
 2116-2117
 2117-2118
 2118-2119
 2119-2120
 2120-2121
 2121-2122
 2122-2123
 2123-2124
 2124-2125
 2125-2126
 2126-2127
 2127-2128
 2128-2129
 2129-2130
 2130-2131
 2131-2132
 2132-2133
 2133-2134
 2134-2135
 2135-2136
 2136-2137
 2137-2138
 2138-2139
 2139-2140
 2140-2141
 2141-2142
 2142-2143
 2143-2144
 2144-2145
 2145-2146
 2146-2147
 2147-2148
 2148-2149
 2149-2150
 2150-2151
 2151-2152
 2152-2153
 2153-2154
 2154-2155
 2155-2156
 2156-2157
 2157-2158
 2158-2159
 2159-2160
 2160-2161
 2161-2162
 2162-2163
 2163-2164
 2164-2165
 2165-2166
 2166-2167
 2167-2168
 2168-2169
 2169-2170
 2170-2171
 2171-2172
 2172-2173
 2173-2174
 2174-2175
 2175-2176
 2176-2177
 2177-2178
 2178-2179
 2179-2180
 2180-2181
 2181-2182
 2182-2183
 2183-2184
 2184-2185
 2185-2186
 2186-2187
 2187-2188
 2188-2189
 2189-2190
 2190-2191
 2191-2192
 2192-2193
 2193-2194
 2194-2195
 2195-2196
 2196-2197
 2197-2198
 2198-2199
 2199-2200
 2200-2201
 2201-2202
 2202-2203
 2203-2204
 2204-2205
 2205-2206
 2206-2207
 2207-2208
 2208-2209
 2209-2210
 2210-2211
 2211-2212
 2212-2213
 2213-2214
 2214-2215
 2215-2216
 2216-2217
 2217-2218
 2218-2219
 2219-2220
 2220-2221
 2221-2222
 2222-2223
 2223-2224
 2224-2225
 2225-2226
 2226-2227
 2227-2228
 2228-2229
 2229-2230
 2230-2231
 2231-2232
 2232-2233
 2233-2234
 2234-2235
 2235-2236
 2236-2237
 2237-2238
 2238-2239
 2239-2240
 2240-2241
 2241-2242
 2242-2243
 2243-2244
 2244-2245
 2245-2246
 2246-2247
 2247-2248
 2248-2249
 2249-2250
 2250-2251
 2251-2252
 2252-2253
 2253-2254
 2254-2255
 2255-2256
 2256-2257
 2257-2258
 2258-2259
 2259-2260
 2260-2261
 2261-2262
 2262-2263
 2263-2264
 2264-2265
 2265-2266
 2266-2267
 2267-2268
 2268-2269
 2269-2270
 2270-2271
 2271-2272
 2272-2273
 2273-2274
 2274-2275
 2275-2276
 2276-2277
 2277-2278
 2278-2279
 2279-2280
 2280-2281
 2281-2282
 2282-2283
 2283-2284
 2284-2285
 2285-2286
 2286-2287
 2287-2288
 2288-2289
 2289-2290
 2290-2291
 2291-2292
 229

Anna, Sweden, Olaf's Ex-
ile of Carmon. Made Almol
Rec'd Times, Upon Cursey

Amadolo oluğu cepi
ceketiye size eniyecekler

STICA ANTIATA DE EXERCIT. PO
MUNICIPIUL BUCURESTI
INTRA IN CATEGORIA MARILORE

Bugün

3 üncü sayfamızda

- LINDA MONTGOMERY (F4288)
- ANASTASIA PAUL (F4288)
- TASHARA PLUM
- MONICA PLATT
- STEPHANIE WARD (F4288)

Öncü Yassıda'da

Dükkler Yaralıları

Kan Verdirtmemiş

YÜKSEK SÖRÜSTÜRME KURU
BU İHLARI ÖNEMLE İÇERİY

Students at this stage usually receive general education and are studying for careers in health care. Students receive one course in

Cemal Gürsel

Bugün

gallyer

He'll be back

There's a lot of talk about the possibility of a new book by the author of *The Godfather*, Puzos. The book, *The Godfather: A Novel*, is being written by the author's son, Mario Puzos, Jr. The book is being written for the movie industry, and is being written for the movie industry. The book is being written for the movie industry, and is being written for the movie industry.

[illegible]

Zakar Tarver'in

dânın düşürüldü

It is noted that there have been 100 deaths from AIDS in the United States since 1981. The CDC estimates that there are 100,000 people living with AIDS in the United States. The CDC also estimates that there are 100,000 people living with AIDS in the United States.

D. P. Hilerle

C.M.P. lilerin

kanlı kavgası

1971) and more comprehensive studies (Smith 1970, 1971, 1972, 1973, 1974, 1975, 1976, 1977, 1978, 1979, 1980, 1981, 1982, 1983, 1984, 1985, 1986, 1987, 1988, 1989, 1990, 1991, 1992, 1993, 1994, 1995, 1996, 1997, 1998, 1999, 2000, 2001, 2002, 2003, 2004, 2005, 2006, 2007, 2008, 2009, 2010, 2011, 2012, 2013, 2014, 2015, 2016, 2017, 2018, 2019, 2020, 2021, 2022, 2023, 2024, 2025, 2026, 2027, 2028, 2029, 2030, 2031, 2032, 2033, 2034, 2035, 2036, 2037, 2038, 2039, 2040, 2041, 2042, 2043, 2044, 2045, 2046, 2047, 2048, 2049, 2050, 2051, 2052, 2053, 2054, 2055, 2056, 2057, 2058, 2059, 2060, 2061, 2062, 2063, 2064, 2065, 2066, 2067, 2068, 2069, 2070, 2071, 2072, 2073, 2074, 2075, 2076, 2077, 2078, 2079, 2080, 2081, 2082, 2083, 2084, 2085, 2086, 2087, 2088, 2089, 2090, 2091, 2092, 2093, 2094, 2095, 2096, 2097, 2098, 2099, 2100, 2101, 2102, 2103, 2104, 2105, 2106, 2107, 2108, 2109, 2110, 2111, 2112, 2113, 2114, 2115, 2116, 2117, 2118, 2119, 2120, 2121, 2122, 2123, 2124, 2125, 2126, 2127, 2128, 2129, 2130, 2131, 2132, 2133, 2134, 2135, 2136, 2137, 2138, 2139, 2140, 2141, 2142, 2143, 2144, 2145, 2146, 2147, 2148, 2149, 2150, 2151, 2152, 2153, 2154, 2155, 2156, 2157, 2158, 2159, 2160, 2161, 2162, 2163, 2164, 2165, 2166, 2167, 2168, 2169, 2170, 2171, 2172, 2173, 2174, 2175, 2176, 2177, 2178, 2179, 2180, 2181, 2182, 2183, 2184, 2185, 2186, 2187, 2188, 2189, 2190, 2191, 2192, 2193, 2194, 2195, 2196, 2197, 2198, 2199, 2200, 2201, 2202, 2203, 2204, 2205, 2206, 2207, 2208, 2209, 2210, 2211, 2212, 2213, 2214, 2215, 2216, 2217, 2218, 2219, 2220, 2221, 2222, 2223, 2224, 2225, 2226, 2227, 2228, 2229, 2230, 2231, 2232, 2233, 2234, 2235, 2236, 2237, 2238, 2239, 2240, 2241, 2242, 2243, 2244, 2245, 2246, 2247, 2248, 2249, 2250, 2251, 2252, 2253, 2254, 2255, 2256, 2257, 2258, 2259, 2260, 2261, 2262, 2263, 2264, 2265, 2266, 2267, 2268, 2269, 2270, 2271, 2272, 2273, 2274, 2275, 2276, 2277, 2278, 2279, 2280, 2281, 2282, 2283, 2284, 2285, 2286, 2287, 2288, 2289, 2290, 2291, 2292, 2293, 2294, 2295, 2296, 2297, 2298, 2299, 2300, 2301, 2302, 2303, 2304, 2305, 2306, 2307, 2308, 2309, 2310, 2311, 2312, 2313, 2314, 2315, 2316, 2317, 2318, 2319, 2320, 2321, 2322, 2323, 2324, 2325, 2326, 2327, 2328, 2329, 2330, 2331, 2332, 2333, 2334, 2335, 2336, 2337, 2338, 2339, 2340, 2341, 2342, 2343, 2344, 2345, 2346, 2347, 2348, 2349, 2350, 2351, 2352, 2353, 2354, 2355, 2356, 2357, 2358, 2359, 2360, 2361, 2362, 2363, 2364, 2365, 2366, 2367, 2368, 2369, 2370, 2371, 2372, 2373, 2374, 2375, 2376, 2377, 2378, 2379, 2380, 2381, 2382, 2383, 2384, 2385, 2386, 2387, 2388, 2389, 2390, 2391, 2392, 2393, 2394, 2395, 2396, 2397, 2398, 2399, 2400, 2401, 2402, 2403, 2404, 2405, 2406, 2407, 2408, 2409, 2410, 2411, 2412, 2413, 2414, 2415, 2416, 2417, 2418, 2419, 2420, 2421, 2422, 2423, 2424, 2425, 2426, 2427, 2428, 2429, 2430, 2431, 2432, 2433, 2434, 2435, 2436, 2437, 2438, 2439, 2440, 2441, 2442, 2443, 2444, 2445, 2446, 2447, 2448, 2449, 2450, 2451, 2452, 2453, 2454, 2455, 2456, 2457, 2458, 2459, 2460, 2461, 2462, 2463, 2464, 2465, 2466, 2467, 2468, 2469, 2470, 2471, 2472, 2473, 2474, 2475, 2476, 2477, 2478, 2479, 2480, 2481, 2482, 2483, 2484, 2485, 2486, 2487, 2488, 2489, 2490, 2491, 2492, 2493, 2494, 2495, 2496, 2497, 2498, 2499, 2500, 2501, 2502, 2503, 2504, 2505, 2506, 2507, 2508, 2509, 2510, 2511, 2512, 2513, 2514, 2515, 2516, 2517, 2518, 2519, 2520, 2521, 2522, 2523, 2524, 2525, 2526, 2527, 2528, 2529, 2530, 2531, 2532, 2533, 2534, 2535, 2536, 2537, 2538, 2539, 2540, 2541, 2542, 2543, 2544, 2545, 2546, 2547, 2548, 2549, 2550, 2551, 2552, 2553, 2554, 2555, 2556, 2557, 2558, 2559, 2560, 2561, 2562, 2563, 2564, 2565, 2566, 2567, 2568, 2569, 2570, 2571, 2572, 2573, 2574, 2575, 2576, 2577, 2578, 2579, 2580, 2581, 2582, 2583, 2584, 2585, 2586, 2587, 2588, 2589, 2590, 2591, 2592, 2593, 2594, 2595, 2596, 2597, 2598, 2599, 2600, 2601, 2602, 2603, 2604, 2605, 2606, 2607, 2608, 2609, 2610, 2611, 2612, 2613, 2614, 2615, 2616, 2617, 2618, 2619, 2620, 2621, 2622, 2623, 2624, 2625, 2626, 2627, 2628, 2629, 2630, 2631, 2632, 2633, 2634, 2635, 2636, 2637, 2638, 2639, 2640, 2641, 2642, 2643, 2644, 2645, 2646, 2647, 2648, 2649, 26

© 2000 Blackwell Science Ltd
Journal of Internal Medicine 247: 105–112

Kızıl Çim Korusu

Giuseppe
Cignoli

Whitney of New York
 Whitney, J. — Wholesale
 in clothing, accessories, shoes
 and jewelry, 1000 Broadway,
 New York, N. Y.

[illegible]

Spor Bugün Dördüncü Sayfamızda

Mahkemelerde sanıkların savunma özgürlüğü açık şekilde ihlal ediliyordu. Dahası avukatlarıyla görüşmelerine bile izin verilmiyordu. Davaların başlamasına birkaç gün kala Ada Komutanlığına dilekçe veren Fatin Rüştü Zorlu, kendileriyle görüşmesine izin verilmediği için ailesi tarafından tutulan avukatların adlarını bile bilmemekten şikâyet ediyordu. Hasan Polatkan da verdiği bir dilekçede avukatlarıyla beş dakika görüşmesine izin verildiğini söylüyor, bu kadar kısa bir sürede ne görüşebileceğini soruyordu.

Menderes savunmasının başında "Anayasayı İhlal diye anılan bu davanın vasfı ve esas mahiyeti yüksek malumaları olduğu üzere siyasidir. Bu dava ile birleştirilen diğer davalar da hemen hemen aynı mahiyeti taşımaktadır." ifadesini kullanmıştı. Başbakan, yargılamanın hukuki bir yön taşımadığının farkındaydı. Menderes, duruşmalar boyunca kendisine yönelik tüm kötü muameleye rağmen nezaketten hiç ayrılmadı. Kendilerini kurtarmak için ilgili ilgisiz her konuda Başbakanlarını suçlayan milletvekillerine acı bir tebessüm dışında tepki göstermedi.

Tevfik İleri, kendisini değil Partisinin icraatlarını savundu. Uzun uzun DP döneminde kendi bakanlığını yaptığı eğitimden ekonomiye kat edilen mesafeyi anlattı. Kendisini Parti propagandası yapmakla suçlayan Egesel'e "Yaşayan, var olan bir şeyin savunması yapılır. Demokrat Parti ölmüştür. Dirilemez de artık. Onun için propagandasını yapmıyorum." diye cevap verdi. Savunmasında CHP'ye de yüklendi ve ironiyle aslında memlekette iktidar sadece CHP'ye bırakılsa darbe gibi sorunlarla karşılaşılmayacağını söyledi. Bu sözlerinin ardından İleri, Mahkeme Başkanı Başol tarafından savunması yarıda kesilerek salon dışına çıkarıldı. İleri'nin Ada'daki oda arkadaşı Sebati Ataman buna çok sinirlendi. Normalde Ataman sözlü savunma yapmayacaktı. Ama bu olay üzerine kürsüye geldi ve sanıklardan Samet Ağaoğlu'nun ifadesiyle "Hayatının belki de en güzel konuşmasını yaptı." Ataman, daha sonra Ağaoğlu'na "Düşünceler ve duygular gökten inen beyaz kanatlı güvercinler gibi başıma üşüşüyordu." diyerek o anlarda yaşadığı ruh halini anlatacaktı.

Davada en ilginç savunmalarından birini Nusret Kirişçioğlu yapmıştı. Kirişçioğlu, İzmir Suikastı davasında yargılanan ve mahkûm edilen ancak o sıralarda yurtdışında olduğu için cezası infaz edilemeyen Rauf Orbay'ı örnek verdi. Orbay, uzun yıllar sonra aklanması şartıyla ülkeye dönmüştü. CHP, Orbay'ı milletvekili seçtirdiği gibi "adil şekilde yargılansaydı beraat edeceğine dair" bir beyanname de yayınlamıştı. Kirişçioğlu, bu durumu örnek gösterdi ve sordu: "Evet hâkim beyefendiler, beraatının muhakkak olacağı kanaatine varılmış. Peki ya idam olunanlar? Bunların vicdan azabını kimler pay edecek, vaziyeti telafi nasıl mümkün olacak?" Bir bakıma Kirişçioğlu kısa süre sonra yaşanacakları öngörmüştü. Gerçekten de idamlardan sonra vaziyeti telafi mümkün olmayacaktı. İdam dışındaki cezalara çarptırılan mahkûmlar birkaç yıllık cezaevi hayatından sonra serbest kalacak ve hayatlarına devam edeceklerdi.

“

Nusret KIRIŞÇIOĞLU

Bunların vicdan azabını
kimler pay edecek, vaziyeti
telafi nasıl mümkün olacak?

Celal YARDIMCI

Sanıklardan Celal Yardımcı'nın yazdığı savunmayı elinden alan Tarık Güryay, duruşmaya bir gün kala savunmanın bu şekilde yapılmasına izin vermeyeceğini söyleyerek metni iade etmedi. Bunun üzerine Yardımcı hatırladıklarından kısa notlar çıkararak irticalen bir konuşma yapmak zorunda kaldı. Yardımcı, DP grubunda pek çok konunun demokratik bir çerçevede müzakere edildiğini, pek çok olayda Menderes'in isteklerine aykırı kararlar alındığını örneklerle anlattı. Ardından mahkeme heyetine kendi Parti Grubuna bile her zaman istediklerini yaptıramayan bir kişinin nasıl diktatörlükle itham edilebileceğini sordu. Yardımcı'nın sorduğu bir diğer soru Başsavcı Egesel'e idi: Egesel, şimdi DP'nin 1953'ten itibaren diktatörlüğe kaydığını iddia ediyordu. O halde neden 1954 seçimlerinde milletvekili adayı olmak için DP'ye başvurmuştu?

Aynı davada yargılanan DP'nin kadın milletvekillerinden Necla Tekinel, Partisinin Sarıyer ilçe teşkilatı kurucularındandı. Tekinel, daha o günlerde bir toplantıda Nazım Hikmet şiiri okuduğu için komünistlikten, "Ezanın Türkçe okunmasını kaldıracamız. Arapça okunacak." dediği için de irticaî propagandadan gözüaltına alınmıştı. Tekinel adaya geldiğinde hamileydi ama kendisine ayrıcalıklı muamele yapılmaması için bunu sakladı. Yargılama devam ederken bir erkek çocuk dünyaya getirdikten sonra Yassıada'ya geri döndü. Tekinel, DP'nin son döneminde yirmi milletvekili arkadaşıyla daha itidalli bir tutum benimsenmesi için Menderes'e bir mektup yazmıştı. Savunmasını kendisi gibi avukat olan eşi İsmail Hakkı Tekinel yapıyordu. İsmail Hakkı Tekinel, bu mektubu lehlerinde delil olması için mahkemeye sunmak istedi. Necla Tekinel, "Öyle bir şey yok, biz hep beraber girdik. Ne olacaksa beraber olacak." diye bu teklife tepki gösterdi ve eşini avukatlığından azletti. Bu olaydan sonraki duruşmada eşini tekrar avukatların arasında görünce Mahkeme Başkanı'na "Siz ne biçim hâkimsiniz, azlettiğim avukatın ne işi var orada." diyerek çıkıştı. Hüküm giyen Tekinel, iki yıl Kayseri Cezaevinde kaldı. Cezaevinden çıktıktan sonra yerini eşine bile söylemediği mektubu yırtıp attı.

• Necla TEKİNEL

Eski Devlet Bakanı Osman Kapani savunmasında şunları söyleyecekti:

“Sessiz sedasız diktaya gidilemez. Medeni dünyadan uzak bir âlemde yaşamıyoruz. Türkiye Hotanto veya Baluba kabilesi değildir. Yeter ki Baluba kabilesinde olan bitenlerden bile günü gününe haberdar olunmaktadır. Şayet sayın başsavcının dediği gibi o tarihten beri diktaya doğru, değil bir gidiş, bir kayma olsaydı, bunun memleketin içinde ve dışında sezilmemesine, duyulmasına imkân olur muydu?

Allah’a şükür ne kızıma yazılmış mektuplarım, ne de Anne Frank’ın hatıra defterinden daha meşhur olan Ethem Menderes’in hatıra defteri gibi bir hatıra defterim var. (...) Sizden ricam çoğunluk hakkında vereceğiniz kararın dışında beni bırakmamanızdır.”

Kapani, Ethem Menderes ve Şemi Ergin gibi eski parti arkadaşlarının iddia makamı tarafından kullanılan günlüklerine atıfta bulunuyor, kendisini kurtarmak için diğerlerini suçlayan bir çaba göstermeyeceğini söylüyordu.

Duruşmalarda en parlak savunmalardan birini Tahkikat Komisyonu Başkanı Sancar yapmıştı. İrticalen konuşan Sancar’ın savunması mahkeme salonunda sessizliğe neden olmuştu. Ara verildiğinde milletvekilleri Sancar’ın yanına gelerek kendisini tebrik ettiler. Birazdan Ada Komutanı Güryay da yanlarına gelmişti ama tebrik etmek için değil! Sancar’ın savunmasına kızan Güryay, “Şirret! Bu konuşmanla mahkemeyi kandırıp kelleni kurtaracağını mı sanıyorsun. Kendini ne sanıyorsun? Sen asılacaksın. Boynunu ipten kurtamayacaksın.” diye bağırıyordu.

27 MAYIS 1960

331

— Millî İradeye ve Demokrasiye İlk Darbe —

Osman KAPANI

Samet Ağaoğlu, 1950-54 yılları arasında verilen kanun teklifleriyle ilgili yargılamalar sırasında "Peki ama Reis Bey! O kânun lâyihasını bizimle beraber imzalayan Fethi Çelikbaş arkadaşım neden burada bizimle beraber değil?" diye sordu. Ağaoğlu, Çelikbaş'ın adını kasten zikretmişti. Zira Fethi Çelikbaş, 1955 yılında DP'den istifa edip Hürriyet Partisinin kurucuları arasında yer almış ardından da CHP'ye geçmişti. Diğer sanıkların suçlandığı kanun tekliflerinin altında onun da imzası olmasına rağmen darbe döneminde DP milletvekili olmadığı için de iddianameye alınmamıştı. Başol, "Ne yapalım sizi buraya tıkan kudret böyle istiyor." diye cevap verdi. Bu cevap, mahkemenin dayandığı hukuk ve adalet ilkelerini (!) açıkça gösteriyordu.

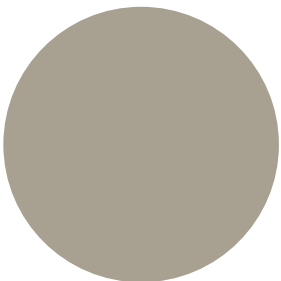
Duruşmaların son günü Başol, celseyi saat 18.00'de kapatacağını açıkladı. Saat 17.50'ydi. O sırada savunmasını yapmak için kürsüye çağırdığı Polatkan'a Başol sordu: "Polatkan, sen gel. Müdafaan kaç sayfa?" Polatkan cevapladı: "Müsvedde halinde bulunduğu için ne kadar olduğunu bilmiyorum efendim. On dakika içinde bitmez zannederim." Başol, "Öyle şey olmaz, kısa kes, az konuş! Sen zaten, diğer davalarda da uzun müdafaa yaptın." Polatkan, "Hayatımın mevzubahis olduğu bir meselede son sözlerimi söylememe müsaade edin efendim." diye rica edince Başol "Olmaz, kısa kes, az konuş!" diye tekrarladı. Polatkan yeisle, "Öyle ise müdafaa yapmayayım mı?" diye sitem etti. Başol "Yapma!" diye konuşmayı sonlandırdı. İdam cezası verilecek bir sanığın son savunmasını yapmasına bile izin verilmemişti.

Başka bir sanık olan Gümrük ve İnhisarlar Bakanı Hadi Hüsman'ın elindeki metni gören Başol, kızarak "Bunların hepsini okuyacak mısın?" diye sordu. Hüsman "O halde müdafaa yapmıyorum!" diye tepki gösterince de mahkeme başkanı "Yapmazsan yapma. Gelmiş buraya tomarlarca müdafaa yapıyor." diyecekti. Başol'un sanıkların savunma yapmasını kullanmasını engellemesi ve onları tahkir etmesi sıradan bir durumdu. Mahkeme tutanakları bile sanıkların savunmalarını tam olarak yansıtmıyordu. Mahkeme heyeti, yazılı verilen savunmaları tutanıklara işlemiyor, sözlü savunmaları da keyfi şekilde keserek ya da kısaltarak alıyordu.

Yıllar sonra gazeteci Hulusi Turgut, Polatkan ile birlikte Menderes ve Zorlu'nun kendi el yazılarıyla yazdıkları ama mahkemede yapamadıkları savunmalarını Genelkurmay arşivlerinde buldu. Turgut, önce 1987 yılında *Hürriyet* gazetesinde yayımladığı savunmaları, daha sonra *Yassıada'da Yapılmayan Savunmalar* başlığıyla kitaplaştırdı. Yassıada'da DP'nin resmî savunmasını ve tutanakları da yıllar sonra Bayar'ın torunu Prof. Dr. Emine Gürsoy Naskali yayımladı.

Yet

KENDİ KUR'A NUMARALARI-
NIZI KENDİ ELİNİZLE ÇE-
KEBİLECEĞİNİZ İLK ve TEK
BANKA

Doğubank'tır

Rakamla 1417/2212

Cumartesi 12 Ağustos 1961

Dün Sona Erdi

Tarih anında 11 dâvaya hüküm için 282 duruşma yapıldı ve 785 sanık yargılandı

(siyasî ahval) ile ilgili
olarına dün başladı«Esas dâva memlekette bir çok kimsenin ihtilâli
sidir. Anlamıyanlara anlatmak gerekir» dedi

Görülme gününde Başbakanlıktan çıkarken

Ankara
notları

(Evet Güresin yazıyor)

Ankara 11. — Asaf: Yüzer bir ay sonra seçim propagandalarına başlanacak. Propaganda müddeti içinde partilerin güncel meseleleri hakkında tam bir fikir alıştırmak için önce sanıkların bizzat idareye karşı söyledikleri konuşmaları dinlemek ve sonra idareye karşı söyledikleri konuşmaları dinlemek.

Bu devrede pek tahli olanak yok. Sanıkların daha renkli ve daha ilgi çekici hale gelmesi için idareye karşı söyledikleri konuşmaları dinlemek ve sonra idareye karşı söyledikleri konuşmaları dinlemek.

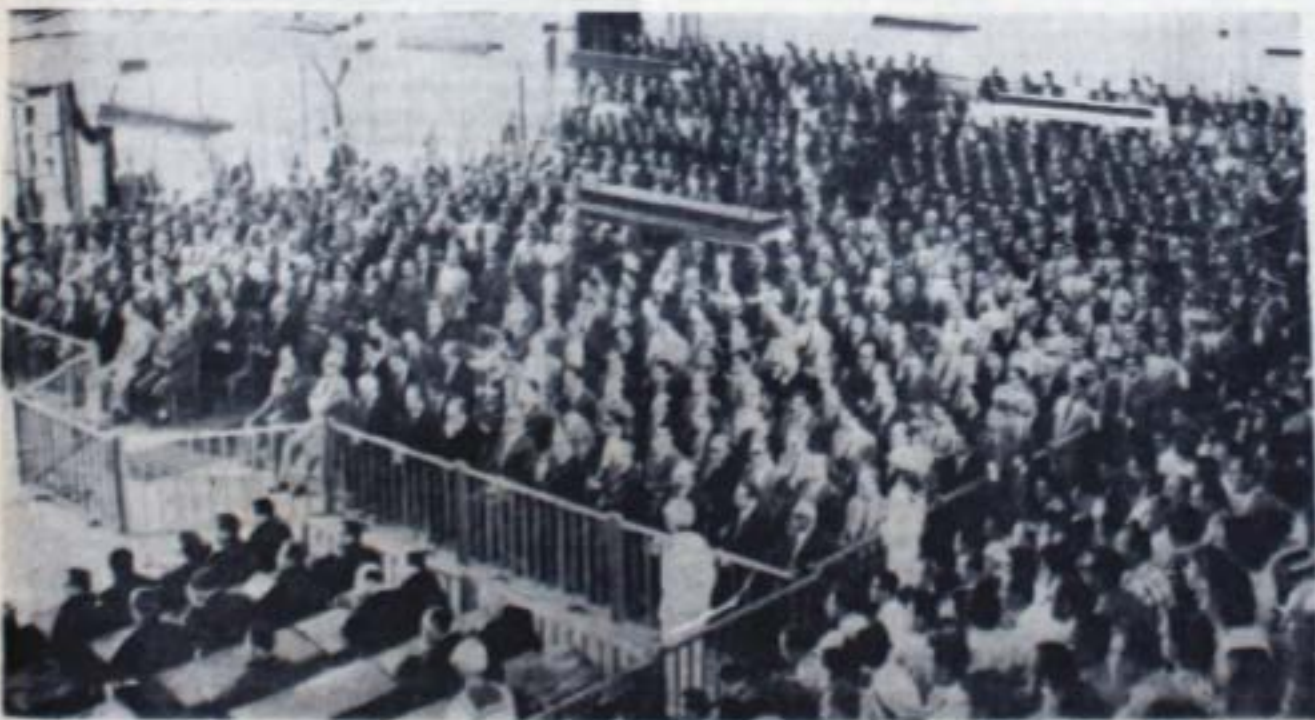
Tebliğ, şahıslar, siyasi hareketler ve idareye karşı söyledikleri konuşmaları dinlemek ve sonra idareye karşı söyledikleri konuşmaları dinlemek.

14 Ağustos 1961 günü davanın son duruşması yapıldı. Başol, kararın 15 Eylül 1961 Cuma günü açıklanacağını söyleyerek celseyi kapattı. Yassıada mahkûmları, bir ayı bekleyerek geçirecekti. Yassıada'da davalar toplamda 11 ay bir gün sürdü. 203 gün devam eden duruşmalarda 287 celse yapıldı. Toplam dava süresi 1.033 saattir. En uzun dava 53 celse süren, Anayasa'yı ihlal konulu oldu. Arsa davası ise yalnızca üç celsede biterek en kısa dava oldu. Görülme sırasına göre bakıldığında Anayasa davası 53; Köpek davası 4; 6-7 Eylül Olayları davası 20; Bebek davası 7; Vinylex davası 5; Zimmet ve İrtikâp davası 5; Arsa davası 3; Değirmen davası 5; Barbara davası 6; Örtülü Ödenek davası 13; Radyo davası 6; Topkapı Olayları davası 24; Çanakkale Olayları davası 11; Kayseri Olayları davası 13; Demokrat İzmir gazetesi davası 16; Ankara ve İstanbul Olayları davası 52 celse sürdü. Yargılanan tek sanığın Nedim Ökmen olduğu Arsa davası en az sanıklı davaydı. Buna karşılık en fazla sanık; 402 kişiyle Anayasayı ihlal davasında bulunuyordu.

Yüksek Adalet Divanı sondan bir evvelki oturumunu dün yaptı

Yassıada kararları 15 eylülde açıklanacak

Başol, her zamankinden daha heyecanlı 556 sanığa, savunmalarına ilâve edecek bir hususun bulunup bulunmadığını yedi defa sordu

Yassıada, dünki ve yondan bir evvelki tarihî duruşmadan bir günün: Mevcut yerler, 106 köylü alındıktan, sanık yakınları dinleyicilere tahsis edilen D blokuna dün kimse alınmadı, bir kum tuncuk buraya ataralınmışlardı.

Mücahit BEŞER bildiriyor:
İl kıtlanları devam etmekte
ve tarihî Yassıada duruşmaları

**Örfi İdare
3 ay daha
uzayacak**

Bu konudaki Başbakanlık tekerresi, Kurucu Meclisin gündemine konuldu

Ankara 14 (Cumhuriyet - T. İktisat) — Kurucu Meclisin 16 Ağustos tarihinde gündeme konulan tekerresinin gündemine, İstanbul ve Ankara şimil olan Örfi İdare, yassıada ilâve müddet olmak üzere üç ay uzatılması teklifi ile bir edme Başbakanlık tekerresi yer almıştır. Teşkilat şimil Örfi İdare, w günde sonunda vassıa yassıa teklif.

**«Cüzam tarama
ekipleri» Doğu
Anadolu'ya
hareket etti**

Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığında, ilâç fiyatlarının ucuzlatılması yolundaki çalışmalar devam ediyor

Ankara 14, (Cumhuriyet - T. İktisat) — Cüzamla savaş kapsamında açılmış olan mücadele kampı yon cümlesinden olarak «Cüzam Tarama Ekipleri» Doğu Anadolu'ya hareket etti.

**İran B. Elçisi
Türk basınından
şikâyet ediyor**

Tarım 1. 1964-1970

CUMHURİYET

Salt 15 August 1961

1999年 12月 10日 星期五 12:00

Diseases Associated with the Use of Antibiotics

Sabaha karşı söndürülen yangının ilk blâz fabrika, 3 kereste deposu, 3 ev ve 1 otel tar
1 nakliyat ambarı kısmen yandı; savcılık olaya

Yangından bazı gazeteler çıkamı

Sabotaj sanıklarınının

Ankara, 14 Ocak
ve için büyük bir
sevinç içinde bulur-
larmış. Bugün ve
sahibi olarak ve
varsa bulunduk-

"Millet İradesinin Tevkifi"

BASKI, ZULÜM VE İŞKENCE

Darbe gecesi kimlerin, hangi usullere göre gözaltına alınacaklarına dair herhangi bir düzenleme veya savcılık emri yoktu. Cuntacılar tarafından adresleri tespit edilen DP'lilerin evlerine asker gönderiliyor ve bunlar gözaltına alınıyorlardı. Ama iş öyle bir noktaya varmıştı ki hiçbir talimat olmadan askerler, kendi tanıdıkları ve DP'li olduğunu söyledikleri kişileri de getiriyorlardı. Yargılama sürecinde giderek artacak olan şiddet ve baskı daha bu ilk aşamada başlamıştı.

Harp Okulunun bahçesinde askeri araçtan indirildikleri noktadan binanın kapısına kadar olan alanda yolun iki tarafı asker ve subaylarla çevrilmişti. Araçtan inenler binaya girene kadar kenarda sıralananların sözlü ve fiilî saldırılarına maruz kalıyordu. Gözaltına alınanlara; kim olduklarına veya yaşlarına bakılmadan insan koridoru boyunca tekme, tokat veya yumruk atılıyor, hakaret ve küfür ediliyordu.

Bursa Valisi iken gözaltına alınan, önce Ankara'ya Harp Okuluna ardından da Yassıada'ya götürülen İhsan Sabri Çağlayangil, o gün yaşadıklarını şöyle anlatır:

"Uçak, Yeşilköy Askeri Havaalanı'na indi. Bizi oradan otobüslerle Yeşilyurt'ta iskeleye götürdüler. Bir şehir hattı vapuru bekliyordu. Biz otobüslerden inince, çevremizi içkili oldukları davranışlarından belli olan astsubaylar sardılar. Uçaktan inenleri 'büyükbaş', 'küçükbaş' diye ayırıyorlar ve bunlar bu tasnife göre az veya çok dövüyorlardı.

Vapura bindirildik ve bir süre sonra vapur hareket etti. Vapurda bulunan bir sağlık ekibi, dayak yiyenlerin yaralarını sarıyordu."

Kendilerini Yassıada'ya getiren gemiden inenler yine bir dayak ve hakaret faslıyla karşılaşıyordu. Harp Okulunda ve gemiye bindirilirken yaşadıkları tecrübeden sonra gözaltına alınanlar koşarak bu saldırılardan kendilerini korumaya çalışıyorlardı. Tutukluların Ada'da kaldıkları dönemde bu durum hiç değişmeyecekti. Başka bir ifadeyle, Yassıada'da sanıkların karşılaştığı tek kötü muamele mahkeme salonundaki tahkir değildi. Günlük hayatlarının her anında hakarete, fiilî ya da sözlü şiddete maruz kalıyorlardı. Baskılar daha ilk gün başlamıştı. Gözaltına alınan DP'liler dayak yiyor, kendilerine sürekli hakaretler ediliyordu. Yassıada tutuklularından Erzurum Milletvekili ve eski bakan Rıfkı Salim Burçak yaşananlara dair duygularını şu sözlerle anlatacaktı:

"Yassıada üzerine yazılmış birçok kitapta anlatılan, memleketin hesabına her zaman elemle ve hicap duygularıyla hatırladığım bu çirkin olayların ayrıntılarına girmek istemiyorum. Sadece şunu ifade edeyim ki, bu bir Türk'ün bir Türk'e yapabileceği bir iş değildi."

Yassıada Mahkûmları Cezaevlerine Sevk edildi

Yüksek Adalet Divanı tarafından mahkûm edilen ve Yassıada Cezaevi'ne sevk edilen mahkûmların, diğer mahkûmlarla birlikte Adalet Bakanlığı Cezaevleri Dairesi'ne sevk edildiği görüldü. Bu seyahatte, mahkûmların seyahatini kolaylaştıran ve mahkûmların aile fertleriyle görüşmelerini sağlayan...

Aksi bakışlarla Yassıada Cezaevi'nden çıkartılan mahkûmlar.

Mahkûmları Yassıada Cezaevi'ne sevk eden Adalet Bakanlığı Cezaevleri Dairesi.

27 MAYIS 1960

344

— Millî İradeye ve Demokrasiye İlk Darbe —

Yassıada'ya geldiklerinde kötü muamele daha da ağırlaştı. Tutukluların bilmedikleri konulardan biri; koğuşları ile yaşam alanlarının dinlendiğiydi. Her koğuşa ve tutukluların toplu halde bulundukları ortak alanlara dinleme cihazları yerleştirilmişti. Bu şekilde, Güryay ve ekibi her türlü konuşmadan haberdar oluyor, kendi aleyhlerinde konuşanları cezalandırıyorlardı. Tutukluların gizlice dinlenmesinden Güryay anılarında iftiharla bahsedecekti:

"Gerçi bugün, içlerinden hiç birisi, kulaklarımın her an kendilerinde olduğu gizli dinleme cihazlarının nere-
lere ve ne suretle yerleştirilmiş bulunduğunu bildiği id-
diasında bulunamaz. Fakat sanırım Yassıada'da kaldıkları
müddetçe, aralarında sohbet ettikleri, yemek yedikleri,
oyun oynadıkları, konuştukları, tartıştıkları her yerde ku-
laklarımın kendilerinde olmuş bulunduğunu onlar da ga-
liba ancak şimdi öğrenebileceklerdir.

Bütün dinleme araçlarının açılış ve kapanış düğ-
meleri, adada kaldığımız müddetçe teknisyenlerin bu
maksatla hazırlamış bulundukları 'Kontrol Odası'na ko-
nulmuştu. İçine benden başka hiç kimsenin girmediği o
odaya oturduğum zaman onların içinde yaşadıkları kıs-
mın her köşesini rahatça dinleyebilmekteydim."

Dahası Güryay, tutukluların özel hayatlarına ilişkin ya-
sadsı şekilde öğrendiği bilgilerle ilgili, "O oda sayesinde
öğrenebildiğim olay ve gerçekleri, sıraları geldikçe açıkla-
yacağım. Hepsi de mevsuk hikâyeler, sizleri zaman zaman
şaşırtacak, zaman zaman ibretle düşündürecek, zaman za-
man da belki güldürecektir." demekten de kaçınmayacaktı.
Dinlemelerden elde edilen bilgiler yazıya dökülüyor ve Millî
Birlik Komitesine gönderiliyordu. MBK da -bunlardan özel
hayata ilişkin olanlar da dâhil olmak üzere- istediklerini ba-
sına sızdırıyor veya mahkemeye gönderiyordu.

Ada'da tutuklulara yönelik fiilî ve sözlü şiddet adeta rutin bir seyirdeydi. Menderes'e uygulanan şiddetten bir kesite doğrudan Bayar'ın avukatı Gültekin Başak da tanık olmuştu. Başak, Kayseri Cezaevi'ne geçtikten sonra görüşlerini Bayar'a dehşetle anlatmıştı:

"Biliyorsunuz, siz bulundunuz bölümün 2 nolu odasında, Adnan Menderes 1 numaralı odada kapalı tutuluyordunuz. Sizden evvel arkadaşınıza, bulunduğu odanın önünde rastladım. Çok kederli idi. Avukatlarını beklediği anlaşılıyordu. Bana sordu:

'Merak ediyorum. Başak bey benim avukatlarım da geldiler mi?' dedi.

Benden cevap almaya dikkat almadı. Şiddetli bir tokat darbesi Adnan Bey'in yüzünde patladı. Yataktan tutulup oda içine sürüklenirken başkısıyla nasıl konuşabilirsin? Sesi sayhası işitiliyordu. Odasında da dövme, sövme faslının devam ettiği anlaşılıyordu."

Değişik zamanda benzer görüntüleri Ada'daki pek çok tutuklu görmüş ya da sesleri işitmişti. Menderes idamından sonra yıkanırken vücudunda, üzerinde söndürülmüş sigaralardan ve darptan kaynaklanan çok sayıda iz vardı.

Kayseri Cezaevindeki hazırlıklar tamamlandı

Sabukların cezalarını çıkarttıkları binanın kapısında şu yazı var: «Burada yalnız hüriyet yâk»

Yassıda
kararlarının
gerekçeleri

Berrin Menderes A. P.
Başkanının taxiyyette
bulunma talebini reddetti

Dag Hammarskjöld dün
bir uçak kazasında öldü

Karbanoglo
bini kaybett

Bakanlar Kurulu dün gene bütün gün çalıştı

Faktorenski ili stvarna papirni bi se ovaj izgledom od
Bakalar, izlaskom materijala iznadgleda laka pri stavljanju

Teskilat temsilcileri A.P. nin
secime girmemesini tavsiye etti

Information given within this report is for general information only. It is not intended to be used as a basis for any specific action. The user of this report is responsible for the interpretation and use of the information.

Janis AP
 tegulitama
 TTP po stihai
 mulukamal

**Karsta
C.M.P. de
hizmetlik
başladı**

CJLP. Parti
Mexicali
toplandi

Bei atyp. Tumoren
pathologisches Bild/
klinische Verlaufsform
hervorzuheben

1. **Explain the importance of the following factors in the development of a country's economy:**
 a. **Human Resources:** The quality and quantity of the labor force, including education, skills, and health, are crucial for economic growth. A well-educated and healthy workforce can drive innovation and productivity.
 b. **Capital Resources:** The availability of financial resources for investment in infrastructure, technology, and human capital is essential for economic development. Access to capital markets and foreign investment can provide the necessary funds.
 c. **Technology:** Technological innovation and adoption are key drivers of economic growth. Investment in research and development, as well as the diffusion of technology, can lead to higher productivity and new industries.
 d. **Infrastructure:** A well-developed infrastructure, including roads, ports, and communication networks, is vital for trade, commerce, and the efficient movement of goods and services.
 e. **Government Policy:** Sound economic policies, including stable macroeconomic management, trade liberalization, and investment promotion, are necessary to create a favorable environment for economic growth.
 f. **Geographical Location:** A country's location relative to major trade routes and markets can significantly impact its economic prospects. Proximity to large markets can facilitate trade and investment.
 g. **Political Stability:** A stable political environment is essential for economic development. Political instability and corruption can deter investment and hinder economic growth.
 h. **Legal System:** A strong legal system, particularly in contract enforcement and property rights, is crucial for attracting investment and fostering economic activity.
 i. **Entrepreneurship:** The presence of a vibrant entrepreneurial sector is important for driving innovation and creating new jobs.
 j. **Globalization:** Integration into the global economy through trade and investment can provide access to new markets and technologies, but also exposes countries to global economic shocks.

Diyarbakırda Başkanın kuramadığı
AK ve millet DP illele kuruyorlar

Yassıada mahkûmları uçaklarla İmralı, Adana Kayseriye nakledildi

Muebbet hapse mahkûm olan 43 suçlu İmrâliya, 297 şâkî milletvekili Kayseriye, diğer suçlular da Adanaya gönderildiler. Hasta olan 8 suçlu da cezaevi hastanesine yatırılmak üzere İstanbul Cumhuriyet Savcılığına dün sabah teslim edildiler.

ADDRESS: How to Contact Supplier	
Manufacturer, importer, wholesaler	Supplier, distributor, retailer, etc.
Supplier, distributor, retailer, etc.	Manufacturer, importer, wholesaler
Supplier, distributor, retailer, etc.	Manufacturer, importer, wholesaler

İnfaz sırasında ne yaptılar?

Kaynaklar: "Harar çik ödülleri.
Tutun bitiren var Mendenkaya. 4-5

Duruşma sırası beklemekte olan 200 dosyanın ne olacağı henüz belli değil

Bu dosyalar Adalet Divanı veyahut Hukuk Mahkemesi tarafından

Komite seçim tedbirlerini tesbit etti

Bir konuyla bu tedbirleri kabul ederek son işini kanunlara bağlad

[illegible]

These are different than the traditional "hard" and "soft" categories. The "hard" category is the most difficult to change, and the "soft" category is the easiest to change. The "medium" category is in between. The "hard" category is the most difficult to change, and the "soft" category is the easiest to change. The "medium" category is in between.

**Seçim propagandası
pazar günü başlıyor**

...the ...

C. H. P. kalesi Kars'ta
Y. T. P. ile A. P. iddia

Also photos of: David Byrne (1981), David Byrne (1981), David Byrne (1981)

Sâkıt millîetvekillerinden bir grup Yassıada
iskelesinden avcı botlara götürülürken

Ada'da bazı tutuklular disiplinsizlik ettikleri gerekçesiyle "Bizans zindanı" adı verilen bir hücreye atılıyorlardı. Güryay, yıllar sonra anılarında bu zindan iddialarını reddedecekti:

"Aslında kupkuru Yassıada'yı temellerinden havaya kaldırıp limon gibi sıkmanız bir damla su çıkaramazsınız. Ben orada zemini sularla dolu Ortaçağ zindanını nereden bulabilirim? Su, yalan ve iftira değil ki dilediğin yerden istediğin kadar fışkırtabilesin."

Ancak gerçeklerin zaman içinde ortaya çıkma huyu vardı ve yıllar sonra Ada'daki yapılar restore edilirken zindanlar fotoğraflanacaktı. Zindanları gezen gazeteci Murat Bardakçı, karşılaştığı manzarayı şu şekilde satırlara dökenecekti:

"Zindan dediğimiz yer, aslında orada mevcut Bizans manastırının 'çilehanesi' idi. Manastırdaki rahipler bir süreliğine dünyevî hayattan ve hayatın nimetlerinden uzaklaşmak için dar, basık tavanlı ve rutubet içerisindeki yan yana hücrelerde kalmışlardı ama hücreler 27 Mayıs sonrasında kapılarına demir parmaklıklar takılarak zindan haline getirilmişti!

Rutubet içerisinde, karanlık, dar ve ayakta durmaya imkân vermeyecek kadar basık zindanlar hakkında başka bir şey yazmayacağım; zira yayınladığım fotoğraflar siyaset tarihimizin bu en utanç verici mekânlarının nasıl bir yer olduğunu göstermeye zaten kâfidir."

Koşuşlarında bulunan ve başka bir arkadaşına ait olan bir radyo yüzünden zindana atılan Sezai Demiray, Güryay'ın olmadığını iddia ettiği zindanı şöyle anlatacaktı:

"Hücremin kapısından itibaren tam boyumca olan tavan, adım attıkça alçalıyordu. İki adım eninde olan hücremin duvarları adeta yeni sıvanmış, kireçleri hamur gibi yumuşak ve rutubetli... Yer ise tamamen taştan ve nemli bulunmaktaydı. Oturacak yer yoktu... Kapıdan itibaren tavan alçaldığından iç kısma yürümek için eğilmek mecburiyetinde kalmıştım."

Demiray, hücrede bulunduğu sürede kendisinden daha kötü durumda olan bir tutukluyla da karşılaşacaktı. Hücredeyken "Ölüyorum, hiç sizde din iman yok mu? Allah aşkına bana bir doktor" diye bağırma sesi duydu Demiray. Görevli deniz binbaşı "Ulan doktor senin neyine?" diyerek galiz küfürler savurdu. Doktor isteyen tutuklu İstanbul Emniyet Müdürü Faruk Oktay'dı. Oktay, bu olaydan birkaç gün sonra hayatını kaybetti. Oktay'ın vefatını haber vermek için ailesini telefonla arayan görevli, "Faruk Oktay öldü. Nereye defnedeceksiniz?" diye sordu. Eşinin elinden telefonun düşmesinden sonra ahizeyi elinden alan Oktay'ın kız kardeşi "Bu böyle mi söylenir, ne biçim insanlarsınız siz!" diye feryat etti. Defnedilmeden önce yıkandığı sırada Oktay'ın cesedinde çok sayıda yara izi ve boynundan göbeğine inen büyük bir morluk olduğu görüldü. Ölüm sebebinin kalp krizi olduğu söylendi ve otopsi yaptırılmadı. Ada'da kalan tutuklular arasında çok kişi Oktay'ın başına gelenlere tanık olmuştu. Ama Mahkeme de MBK da işin aslını zaten bildikleri için konuyu soruşturmadı.

Sezai DEMİRAY

Faruk OKTAY

Mahkûm • milletvekillerinden Neclâ Tekinel diğer bir mahkûma kelepçe ile bağılı olarak Yeşilyurt'a çıkarılıyor.

Eski İstanbul Valisi Ethem Yetkiner de bir gece uykusundan kaldırılarak sorguya alındı. Yetkiner'e "öldürülen" öğrencilerin cesetlerinin yerleri soruluyordu. Doğal olarak bu sorunun cevabı yoktu:

"Ben hücreme götürüleceğimi sanırken bir başka yere götürüldüm. Ünlü Yassıada zindanlarından birine kapatıldım. Ne oturacak ne yatacak bir şey bulunmayan bu rutubetli zindanda tam üç gün, üç gece bitap bir halde bırakıldım. Bir odun parçası bulup üstüne oturmaya çalıştım, ne mümkün, altımdan kaçıyor. Başımı duvara dayayıp kendimden geçiyor tekrar ayılıyordum."

Yemeğe giderken, aslında tüm toplu yürüyüşlerde tek sıra olma zorunluluğu vardı. Bir gün Fatin Rüştü Zorlu sıradan ayrıldı ve Hasan Polatkan ile birlikte yürümeye başladılar. Onları gören bir subay ayrılıp sıraya geçmeleri konusunda uyardı. Zorlu da "Biz asker miyiz, bize emredemezsiniz." diye karşılık verince subay Zorlu'yu feci şekilde dövdü. Aslında mahkemedeki tavrı nedeniyle Zorlu'nun cezalandırılması için bir bahane aranıyordu. Beklenen fırsat bu yürüme tartışmasıyla çıkmıştı. Başka bir gün ise hamile milletvekili Necla Tekinel'e sert davranan subayları uyardığından Zorlu yine darp edildi. Buna rağmen Zorlu geri adım atmıyordu. Mesela diğer tüm tutuklular Ada Komutanlığına verdikleri dilekçeleri "arz ederim" ifadesiyle bitirirken Zorlu ısrarla "rica ederim" yazıyordu.

**Abdullah Aker (sağda) ile Sebati Ataman Yeşilyurt iskele-
sinde (üstte) ve Kayseri Cezaevine girerlerken (yanda).**

Fatin Rüştü Zorlu

1910 yılında İstanbul'da doğdu. Babası Osmanlı dönemi subaylarından İbrahim Rüştü Paşa'ydı. Ortaöğrenimini Galatasaray Lisesinde tamamladıktan sonra Paris Siyasi İlimler Mektebi ve Cenevre Hukuk Fakültesinden mezun oldu. 1932 yılında Dışişleri Bakanlığında aday meslek memuru olarak diplomatlık kariyeri başladı. Merkezdeki farklı görevlerinin yanında Bern, Paris, Moskova, Beyrut Büyükelçilikleri ve NATO daimi temsilciliğinde çeşitli görevler yaptı. 1954 yılında Demokrat Partiden Çanakkale Milletvekili seçilerek parlamentoya girdi. Aynı yıl Devlet Bakanı ve Başbakan Yardımcısı oldu. 1957 seçimlerinden sonra Dışişleri Bakanlığına getirildi. Atatürk Dönemi'nin Dışişleri Bakanı Tevfik Rüştü Aras'ın kızı Emel Hanım'la evliydi ve bir kız çocuk babasıydı. Ağabeyi Rıfkı Zorlu, kendisinden daha önce Dışişleri Bakanlığına girmişti ve kardeşi idam edildiğinde Türkiye'nin Brüksel Büyükelçisiydi. Rıfkı Zorlu, kardeşinin idamından sonra kendi isteğiyle görevinden ayrılarak Ankara'ya döndü. Yeni görev tekliflerini kabul etmedi ve emekliye ayrıldı. İdam olayından sonra sağlığı bozulan eşi Emel Zorlu da 1965 yılında hayatını kaybetti. Kızı Sevin, tek oğluna babasının adını verdi.

Fatih Rüstü
Zorlu

Osman TURAN

Diğer bir gün ise Ada Komutanı Tarık Güryay, kendi koğuşa girdiği zaman ayağa kalkmayan Prof. Dr. Osman Turan'la tartışmaya girdi. Güryay, Turan'a tokat atınca Turan da kendisine daha sert bir tokatla cevap verdi. Olay yerine gelen askerler Turan'ı uzun süre copla dövdükten sonra zindana attılar. Koğuşa geri döndüğünde tüm tutuklular Turan'a teşekkür ettiler. Hasan Polatkan, "Allah razı olsun. İntikamımızı aldın." diyerek memnuniyetini dile getirecekti.

Ada'nın mağdurları yalnızca siyasetçiler değildi. Doç. Dr. Talia Bali Aykan'ın, 28 Nisan 1960 günü çıkan öğrenci olaylarında hayatını kaybeden Turan Emeksiz'in seken bir kurşun nedeniyle öldüğüne yönelik adli tıp raporunun altında imzası vardı. Aykan'a kurşunun sekme sonucu değil, hedef gözetilerek atıldığı yönünde rapor düzenlemesi için baskı yapıldı. Kendisi de CHP'li olan Aykan, bunun "bilime ihanet" olacağını söyleyerek gerçeğe aykırı rapor düzenlemeyi reddetti. Bunun üzerine de Yassıada'ya getirildi. Emeksiz'in ölümünden sorumlu tutulan polisler de mahkeme heyetinden defalarca silahlarının balistik incelemeye tabi tutulmasını istemelerine rağmen bu talepleri kabul edilmedi.

Başka bir ilginç Yassıda sakini ise Adnan Menderes'in İstanbul'a geliş-gidişlerinde havaalanında kendisine çok saygılı davrandığı için tutuklanan bir Türk Hava Yolları görevlisiydi.

Osman Kapani, yıllar sonra kendisiyle yapılan bir röportajda o dönemde yaşadıklarını şu cümlelerle anlatacaktı:

"Yassıda... Keşke olanları hafızamdan silebilsem. Keşke anılarımı kafamdan söküp atabilme imkânlarına kavuşsam.

Hürriyetime kavuştuktan sonra bana birçok yakınlarım orada neler olduğunu anlatmamı istediler. Uzun müddet bir şey anlatmamak için dayandım. Zira anlatacaklarım yüzkarasıydı. En hafifinden tatsız, üzücü anılardı. Hakaretin çeşitleri yapılmış, kötü muamelelerin bin türlü uygulanmıştı.

Gün olmazdı ki bir tutuklu süngüyle dürtüklenmesin ve eski bir bakan yumruklanmasın."

Yassıda, normal hukuk kurallarına göre işleyen bir mahkeme olmadığı gibi sanıkların cezaevi günleri de çok zorlu geçmişti. Uygulanan baskı ve aşağılama çoğu ileri yaşlarda olan tutuklularda en az kendilerine yöneltilen suçlamalar kadar travma yaratmıştı. Bu durum, baskının etkisinde kalan pek çok sanığın özgür şekilde kendi savunmalarını yapmalarını da engellemişti. Zaten darbecilerin amaçlarından biri de buydu.

NURİYE PINAR :

1954'ten beri Milletvekili'dir. Kırşehir Kanunu ile 29 uncu maddenin taddiline, seçim kanununun 957'deki taddiline, içişleri taddiline ve Tahkikat Komisyonuna oy vermiştir. Anayasanın değişik karşısında mürakabe görevini yaptığı hakkında bir faaliyeti yoktur. Bilakis doğumunda da bu kanunların Anayasaya uygunluğunu bildirmiştir. 214 numarada Ayşe Günelin durumu taktik edilirken meclis kararı geçirilmiş bulunan ve sarı bulunmadığı derhal göre karşı 7/4/1960 tarihli Önergeyi imzalıyanlar arasındadır. Müdelahe sonucu hukukî cihetleri kararın yukarı kısmında buna ait pasajda cevaplandırılmıştır. Faal iştirak halindedir.

NAZLI TLABAR :

1950'den beri Milletvekili'dir. Halk Partisi maddeleri kanununa, Kırşehir Kanununa, seçim kanununun taddillerine, 29 uncu maddenin ve içişleri taddiline oy vermiştir. Behcet Kayaalp listesinde isimlerin bulunması yukarıda geçtiği veçhile bir nesiri hâiz değildir. Kırşehir kanununa rey vermemiş olduğuna dair beyan ve müdafesi tabii cerideleri karşısında kabul ile gayen olamaz. Sanığın aklı bir millet vekili olduğu halde mürakabe görevini yaptığı hakkında bir davranış görülmektedir. Mecliste yapılaş konuşma hakkına dair evinde bulunduğunu bildirdiği yeti ile doksanlık takiri imzalamaya ve farket bulunmadığı hakkındaki müdelahe sonucu neticeye bir tesiri olamaz. İçişleri Binası ile ilgili karakoluna 144/3 uyarı Grupun son 25/5/1960 tarihli toplantısının tasvir eden ve doksanların takiri toplu olarak Mithat Parla tarafından kaleme alınan yazıda sanığın Grupun Meclisi karşısında «Avrupa Parlamentosu Birliği toplantısına gidecek yoldu kalmadığı» ve Hamdi Bozbuğ'a hitaben : «Çesaretin varsa yerime gid.» demiş olması lehine takdiri azaltıcı sebep sayılmıyır.

NECLÂ TEKİNEL :

Son devrede Milletvekili olmuştur. İçişleri taddiline ve Tahkikat Encümeni kuruyuşuna oy vermiştir. Yürürlük takiri de imza etmiştir. Ancak, 7/4/1960 tarihli ve 214 numarada Ayşe Günel'e ait kararın meclise geçirilmiş bulunan takiri bu sarı da imza etmiştir. Buna göre sorumluluğu kaldırarak mahiyet ve devrede bir faaliyeti görülenmiştir. Diğeri hakkındaki müdafesi kararın yukarı kısmında müdelaheye tabi tutulmuştur.

Mahkûm Olan Kadın Milletvekillerinin Şahsi ve Hukuki Durumları

HİLÂL ULMAN :

1957 devresi Milletvekilidir. Salâhiyet Kanunu ile içtüzük tâdilatına oy vermiştir. Ferî fail durumundadır. 25/2/1960 tarihinde maarif bütçesinin B.M.M.'de müzakeresi sırasında (Zabıt ceridesi sayfa: 577) (Demokrasi fikre saygı, hüsnüniyet, imdenil cesaret, mertlik ve karıplıklı itimat rejimidir. Feragat ve fedakârlıkla samimiyyet sayesinde yarar; damagoji ile ölür. Bu rejimi, yetiyecek nesle intikal ettirebilmek, onları asırlarca arzulağımız demokratik bir terbiye ve ahlâk sistemi üzerinde yetistirebilmek için maarif dâvelarımızı da bitaraf bir gilele tertik etmek çok yerinde olacaktır. ... kusurlarımız yoktur diyemeyiz, elbette olacaktır. Amma, munsıl ve yol gösterici ve yapıcı tertikderiniñden faydalanarak münevver insanların olgunluğu içinde meselelerimizi deha parlak yollara göürmek elinizdedir.) tarzındaki konuşması, lahinde hafifletici sebep sayılmıştır.

Sanık ve müdafilerin diğer hususlara ilişkin savunmaları cezai mesuliyetini tamamen kaldırarak mahiyette değildir.

PİRAYE LEVENT :

1957 devresi Milletvekili bulunan bu sanık Salâhiyet Kanunu ile içtüzük tâdilatına oy vermiştir. Teğril mürakabe vazifesini ifa yolunda herhangi bir faaliyeti tertib edilemiyen bu sanığın müdafileri tarafından ileri sürülen hususlar; Anayesayı ihlâl mahiyetinde görülen fiil ve hareketinin hukukî sonucunu değıştirmek ve cezai sorumluluğunu kaldırarak değıştirmektedir. Ferî fail durumundadır.

PERİHAN ARIBURNU :

Son devre Milletvekilidir. içtüzük tâdiline, Tahkikat Encümeni kurulmasına

ve yetki kanununa oy vermiştir. Kanunlar yolu ile ve olaylarla fiilen Anayasa'nın ihlâli vakusları karşısında mürakabe görevini yaptığı hakkında hiçbir faaliyeti yoktur. Bilâkis yetki kanununun Anayasa'ya aykırı olmadığını duruşmada dahi bildirmiştir. 214 numarada sanık Ayşe Günel'in durumu tertik edilirken aymen yazılmış bulunan 7/4/1960 tarihli önerginin mümzilerindendir. Sanık bununla da kalmamış, 12/4/1960 tarihinde grupta: (... Bugün ne oluyor? Türk kadını Amerikaya gidiyormuş, bunu sizin yanınızda söylemeğe sıkılırım. Elbette tertibler alacağız.) demiştir. Belki sanığın kastettiği mânada Amerikaya giden Türk kadını olmuş olabilir. Fakat bunlar münferit vaka olup Mecliste bahis mevzuu edilecek ve bir önergeye konu tertik edecek mahiyet ve vüsette asla değildir.

Sanık bu duruma göre ferî iştirak halindedir. Milletvekili olmadan evvelki hizmetlerini gösteren belge muhteviyatının neticeye bir tesiri olmayacağı aşıkandır. Ancak bu hizmetler cazayı azaltıcı tertik bir sebep sayılabilir.

AYŞE GÜNEL :

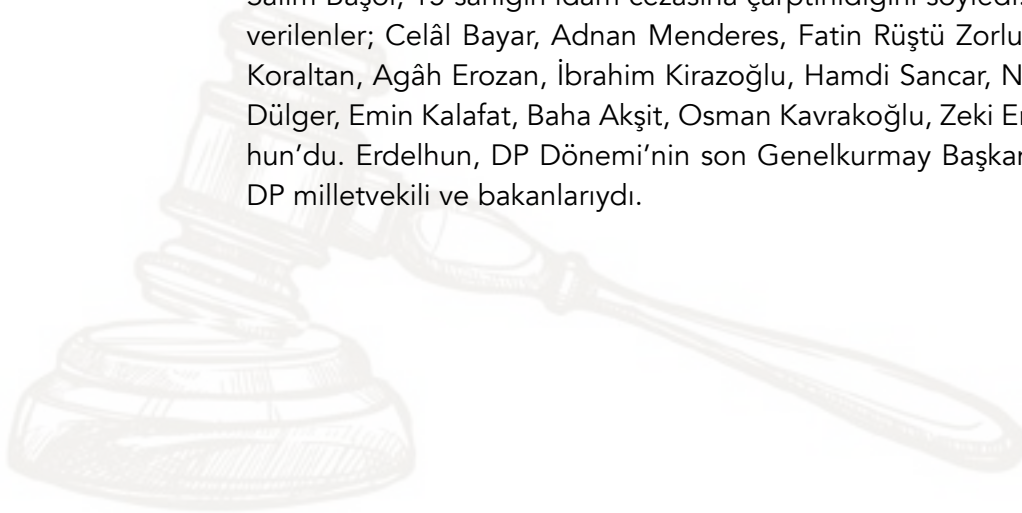
Son devre Milletvekilidir. içtüzüğe oy vermiştir. Mürakabe görevini yaptığını kabule müsait hiçbir faaliyeti mesbuk değildir. Aksine (Yegilhisar hâdiselerinde de bir kere daha belirdiği gibi C.H.P.'nin memleketi isyana, vatandaş hükümet kuvvetlerine karşı koymaya tertik etmesi ve bilhassa Türk kadınının gerefî üzerinde yaptııkları hakikate aykırı beyanları doleyısıyla Meclis tahkikatı açılmasını arz ve tertik ederiz.) yolu 7/4/1960 tarihli tertirinde imzası vardır. Bu tertir hakikati ifade etmekten uzaktır. Öğretmenlikte yapıldığı iddia edilen hizmetlerin hâdiseye ve neticeye bir tesiri olamamak icab eder. Yirmi sekizlik tertirindeki kendisine ait gibi görünen imza, üzeri çizilmek suretiyle iptâl edilmiştir. Diğer imzalara dokunulmayıp da yalnız sanığın imzasının silinmiş olması, sanığın haber ve malûmatı olmadan sanıktan bir başkasına izafe etmek kabule şayan olmaz.

"Darbecilerin Kararı"

KARAR GÜNÜ

15 Eylül 1961 günü yapılan son duruşmada karar açıklanacaktı. Başsavcı Egesel'in çok sayıda sanık için idam cezası istemesi zaten başlarına gelecekler hakkında DP'lilere bir fikir veriyordu. Mahkeme heyeti önce müdafî avukatların tespitini yaptıktan sonra sanıkların 23 grup halinde duruşmaya çağrılacağını açıkladı. Bayar ve Menderes'in de içerisinde olduğu yirmi kişi ilk grupta bulunuyordu. Ancak Menderes rahatsızlığı nedeniyle karar duruşmasına gelememişti. Daha doğrusu Menderes, kendisine verilen uyku haplarını biriktirip topluca içerek intihar girişiminde bulunmuştu. Başka bir iddia ise Menderes'in zehirlenmeye çalışıldığıydı. Kararı okuyan Mahkeme Başkanı Salim Başol, 15 sanığın idam cezasına çarptırıldığını söyledi. Haklarında idam kararı verilenler; Celâl Bayar, Adnan Menderes, Fatin Rüştü Zorlu, Hasan Polatkan, Refik Koraltan, Agâh Erozan, İbrahim Kirazoğlu, Hamdi Sancar, Nusret Kirişoğlu, Bahadır Dülger, Emin Kalafat, Baha Akşit, Osman Kavrakoğlu, Zeki Erataman ve Rüştü Erdelhun'du. Erdelhun, DP Dönemi'nin son Genelkurmay Başkanı, geri kalan 14 kişi ise DP milletvekili ve bakanlarıydı.

MUSİKİ SÖZLÜĞÜ

Millî Eğitim Bakanlığına yaptırılan ve 40 binlerce için meslek aidiyeti mahiyetinde yayınlanan bu önemli eser, kemik perçemi içinde çıkan ilk Türkçe "Musiki Sözlüğü"dür. Devlet Konservatuarı Musiki Terakki ve Teorik Öğretmeni Mahmut Paşa Gökmen'in tarafından yazılan "Musiki Sözlüğü" 15 ciltte birinci baskıda satışta.

(Baskı 3742-4777)

Cumhuriyet

KURUCUSU YUNUS NADI

38. yıl Sayı 13.331

Telefon ve makbuz adresi: Cumhuriyet İstanbul - Posta Kutusu: İstanbul No. 245
Telefonları: 32 42 95 - 32 42 96 - 32 42 97 - 32 42 98 - 32 42 99

Cuma 15

Yassıada'da Kararlar Bu Sabah

Tahliye edilen sanıkların da katılacakları bugünkü celsede 19 dâvaya lanacak ve 203 duruşma günü süren tarihi Yassıada dâvaları

Bugün Adalet tarihimizin en önemli kararını bildirecek olan Yüksek Adalet Divanı toplantı halinde ve Divan

MBK kararları bu gece görüşecek

Komite üyeleri dünkü toplantıya

Karar günü sebebiyle Dolmabahçede sıkı tedbirler alındı

Tarhi Yassıada dâvalarının kararları bugün açıklanıyor.
Bugünkü nihai oturum

Gürsel part

dün bir to

et

AK Kitabevinin
Çıkardığı Şaheserler

1 — Ölü Canlar	8 — Para
2 — 1001 Gecce Masal	9 — Rahip Müre
3 — Benhur	10 — Jerminal
4 — Sefiller	11 — Dr. Paokul
5 — Anna Karenina	12 — Eiser
6 — Hudela	13 — El Kari
7 — Romeo Juliet	14 — Türkler için

Adres: AK Kitabevi İstanbul
İl. — 3347/4047

Eylül 1961

Açıklanıyor

ait bütün kararlar açık-
böylece sona erecek

an Başkanı Başol

ti liderleri ile
anlandı vantu

Mahkeme heyeti tarafından Celal Bayar, Adnan Menderes, Fatin Rüştü Zorlu ve Hasan Polatkan'ın idam kararları oy birliğiyle; diğer sanıklar hakkındaki kararlar ise oy çokluğuyla alındı. İdamların infaz edilmesi için hükmün MBK tarafından onaylanması gerekiyordu. MBK'nın ne zaman ve ne karar vereceğini ise kimse bilmiyordu. Kararların açıklanmasından sonra idam ve müebbet hapis cezasına çarptırılan mahkûmlar kelepçelenerek iki botla infazların yapılacağı İmralı Adası'na götürüldüler. Gündüz saatlerinde İmralı'da 80 ayrı mezar yeri kazılmıştı. Cezaevi müdürü, bu kadar çok yerin kazılmasından şüphelenenlere ağaç dikmek için hazırlık yaptıklarını söylemişti. Kararlar imzalanır imzalanmaz onaylanmak üzere Ankara'ya, MBK'ya gönderildi.

Refik KORALTAN

Emin KALAFAT

Yargılama sürecinde yaşanan olumsuz tavrın DP'lileri bu karara psikolojik olarak hazırladığı söylenebilir. İdam kararı öğrenildikten sonra Yassıada'dan İmralı'ya geçtikleri botta, sanki sıradan bir gün yaşıyormuşçasına Bayar, darbenin ülke için doğurduğu zararlardan bahsediyor, Zorlu ise "toplu iğne bile yapamıyoruz" diyen subaylara "ihraç bile ediyoruz" diye cevap veriyor ve ihracat rakamlarından bahsediyordu. Bayar, bir ara Zorlu'ya "Fatin" dedi, 'Sen Türkiye'nin ekonomik şartlarını, dünya politikasını en iyi bilen arkadaşlarımdan birisin. Şimdi bize anlat bakalım

Nusret KIRIŞÇIOĞLU

Bahadır DÜLGER

Müşterek Pazara girmemiz Türkiye'nin hayrına mı olur, zararına mı olur?' Sanki henüz az önce idam cezasına çarptırıldığını öğrenmemiş gibi, Zorlu uzun uzun cevap verdi. İmralı'ya gittiklerini fark eden Koraltan ise "Ben vali iken İmralı'ya gelmiştim. Çok güzel istakozları olur. Akşama bol bol yeriz." diye espri yapıyordu. İdama götürülen botta en ilginç diyalog ise Bayar ile kendisi gibi Gemlikli olan hemşerisi Denizli Milletvekili ve Tahkikat Komisyonu Başkanı Ahmet Hamdi Sancar arasında yaşandı.

Bayar, 1900'lerin başlarında İttihat ve Terakki saflarında siyasete girdiğinde babası Mahmut Bey "Siyasetin sonu iptir. Bundan vazgeçsin." diye haber göndermişti. Babasının muhalefetine rağmen Bayar siyasetten hiç vazgeçmedi; 1937'de Atatürk'ün son Başbakanı olduğunda memleketinden gelen bir heyete babasının sözünü naklederek "Demek siyasetin sonu her zaman ip değilmiş." anlamına gelecek bir ifade kullanmıştı. Daha sonraki dönemde olayın tanıklarından biri, olayı genç bir hukuk öğrencisi olan Sancar'a anlattı. Sancar'ın bu anekdotu aktardığı babasının verdiği cevap, "Dur bakalım, bunun bir son olduğunu kim söylemiş?" olmuştu. Sancar milletvekili seçildikten sonra hemşehrisi olması nedeniyle kendisine ayrı bir ilgi gösteren Cumhurbaşkanı'na bir sohbet esnasında babasının bu sözünü anlatmıştı. İmrâlı botunda Bayar, Sancar'ı gördüğünde gülerek "Hamdi Bey, babalarımız benim sonumu bildi ama baban idama seninle gideceğimizi bilemedi." dedi. Sancar ise "Efendim o zaman ben daha siyasete atılmamıştım. Yoksa benim de idama gideceğimi söylerdi." diye cevap verdi. İdam mahkûmlarının karşılıklı gülüşmeleri botta bulunan askerleri iyice şaşırtmıştı.

27 MAYIS 1960

369

— Milli İradeye ve Demokrasiye İlk Darbe —

Ada'ya çıktıklarında bekledikleri kısa süre içinde infazın gerçekleşmesiydi. İdam mahkûmlarından Baha Akşit şöyle anlatır yaşadıklarını:

"14 kişi sıralandık, önde Bayar olmak üzere. İşaret ediyorlar, gidiyor. Gittikten sonra tam 15 dakika geçiyor, yukarıdan birisi 'Tamam' diyor, arkasından öbürü gidiyor. Ben hükümet tabipliği yaptım, bilirim. İdama mahkûm olan birisi asılacağı zaman eli arkasına bağlanır, hemen 5 dakika içinde infaz edilir ve iş tamam olur. Bu, benim malumatım dâhilinde. Eh bizim ellerimizi arkamıza bağlamışlar. 15 dakikada bir 'Tamam' diyor, herkes gidiyor. Ben zannediyorum ki giden adamı asıyorlar, 'Haydi yavrum öteki gelsin' diyorlar. Öyle zannediyorum. Başka türlü düşünmek de mümkün değil ki... Sıra bana geldi. Beni aldılar. Tabii benden evvel gidenlere ne olduğuna dair malumatım yok. Ben onları asıldı zannediyorum. Sonra götürdüler beni, bir odanın içine taktılar."

İdam cezasına çarptırılanlar gece hücrelerinde infazı bekliyordu. Üzerlerindeki tüm eşyalar alınmıştı. İdamlıklardan Ahmet Hamdi Sancar, cebindeki bir buçuk yaşındaki torunu Serhat'ın fotoğrafının son gecesinde yanında kalmasını istedi. Sarı Teğmen lakaplı asker, tüm acımasızlığıyla fotoğrafı Sancar'ın elinden çekti: "Öbür dünyada beraber kalırsınız."

O sırada Ankara'da MBK idam kararlarını oyluyordu. Mahkemenin kararları akşamüstü 18.00 sularında askerî bir uçakla MBK'nın önüne getirilmişti. İşin ilginç yönü 11 aydan fazla süren davada yüzlerce klasör vardı. Karar bile 500 sayfadan fazlaydı. Dolayısıyla normal şartlarda hukuki ve adil bir karar verilmesi için muhtemelen günlerce sürecekten incelemeye ihtiyaç vardı. Ancak MBK ne hukuk arıyordu ne de adalet. Kararın verilmesi toplam üç saat sürdü. Kararı vermek kısa sürse de gün boyu idamların onayı ile ilgili kulis faaliyetleri devam etmişti. 14'lerin tasfiyesinden sonra MBK, Gürsel açısından daha yönetilebilir bir duruma gelmişti. Ancak yine de idam cezaları konusunda tam bir mutabakat yoktu.

SON DAKIKA M.B.K. 3 idamı tasdik etti

Bayar, Koraltan, Erozan, Kirazoğlu, Sancar, Kirişçioglu, Dülger, Kalafat Akşit, Kavrakoglu Erdelhun Erataman'ın cezaları müebbet hapse çevrildi

Yüksek Adalet Divanı Dün Kararını Verdi

15 sanık idama, 31'i müebbet hapse, 408'i çeşitli hapis cezalarına mahkûm oldular
5 saat 20 dakika süren dünkü celsede 133 sanık da beraet ettiler, hasta olan Menderes oturumda hazır bulunmadı

Adliye tarihimizin en büyük para cezası: İpar 26 milyon lira ödüyor

Adnan Menderes'in de Örtülü Ödeme Divanı'ndan dolayı Hazineye 4.807.778 Lira idamını kararlaştırıldı

Son celseye ait intibalar

Evvelki gece sabaha karşı uykuya dalan Menderes dün uyanmadı

Nihaî oylamada MBK üyelerinden 13 kişi idamdan, 9 kişi ise idam cezasının müebbet hapse çevrilmesinden yana oy kullandı. İddialara göre idam tarafında oy kullanan dört üyenin sabah saatlerinde aslında tercihleri çok farklıydı. Gün içinde ne olduysa kararları müebbetten idama dönmüştü. Bazı üyelerin neden fikir değiştirdiği sorusunun cevabını Albay Talat Aydemir verecekti: "Bunların [MBK üyeleri] son dakikada bile nasıl çözülüp su koyverdikleri malumdur. Biz olmasaydık bir ihtilalin yapması zaruri olan üç idamı dahi zor tasdik ediyorlardı." İstanbul'daki Dolmabahçe İrtibat Bürosunun da "komite idam kararlarını tasdik etmezse Yassıada'yı dümdüz ederek ölüm cezalarına çarptırılanların işlerini hemen bitirmek" yönünde tehditler savurduğu söyleniyordu. MBK'nın 13 üyesinin oylarıyla, mahkemenin oybirliğiyle idam cezasına çarptırılması kararını verdiği Bayar, Menderes, Zorlu ve Polatkan hakkındaki hükümler onaylandı. Ardından yaşı nedeniyle Bayar'ın cezası müebbet hapse çevrildi. İnfaz emri yine uçakla Ada'ya yollandı.

Kabinenin istifası

Yüksek Adalet Divanının oyçokluğuyla aldığı diğer idam cezaları da müebbet hapis şeklinde değiştirildi. Karar, infaz edilmesi için hemen İmralı'ya bildirildi. MBK, bir tebliğle kararları kamuoyuna açıkladı.

"1. 15 Eylül 1961 Cuma günü Yassıada duruşmaları yazılı kararı tefhimi müteakip, Anadolu Ajansı vasıtasıyla basına intikal ettirilecektir.

2. Öğleye kadar yapılan duruşmalarda, 31 beraat kararı, 174 muhtelif hapis, 23 müebbet hapis ve 12 ölüm cezası verilmiştir.

3. Sanık Adnan Menderes, raporlu olduğundan duruşmaya çıkmamış ve hakkındaki karar tefhimi, gıyabında yapılmıştır.

4. Duruşmalar hakkındaki tafsilat bu akşam saat 20'de Yassıada saatında verilecektir.

Tebliğ olunur."

Aynı gün bir tebliğ daha yayınlandı:

"Yüksek Adalet Divanı'nca ölüm cezasına mahkûm edilen sanıklardan sakıt Reisicumhur Celal Bayar (78), sakıt Başbakan Adnan Menderes (62), sakıt Dışişleri Bakanı Fatin Rüştü Zorlu (51) ve sakıt Maliye Bakanı Hasan Polatkan'ın (46) ölüm cezaları Millî Birlik Komitesi'nin 15 Eylül 1961 gün ve 75 numaralı kararı ile tasdik edilmiştir. Ancak sakıt Reisicumhur Celal Bayar'ın 65 yaşını bitirmiş olması dolayısıyla verilen ölüm cezası müebbet ağır hapse tahvil edilmiştir.

Ölüm cezasına mahkûm edilen Refik Koraltan (72), Agâh Erozan (51), İbrahim Kirazoğlu (42), Ahmet Hamdi Sancar (39), Nusret Kirişçioğlu (47), Bahadır Dülger (50), Emin Kalafat (59), Baha Akşit (48), Osman Kavrakoğlu (46), Zeki Erataman (46) ve Rüştü Erdelhun'un (67) cezaları da 15 Eylül 1961 gün ve 75 numaralı kararla müebbet ağır hapse çevrilmiştir.

Tebliğ olunur."

“Demokrasinin infazı”

İNFAZLAR

Yüksek Adalet Divanının haklarında idam kararı verdiği mahkûmlar İmralı’da hücrelerinde bekliyordu. Her an infazın gerçekleşmesi için hücrelerinden alınmaları mümkündü. 16 Eylül 1961 günü sabaha karşı koridorlarda ayak sesleri duyuldu. İnfazların başladığı anlaşılıyordu. Herkes sıranın kendisine ne zaman geleceğini bekliyordu. Gecenin geç bir saati gardiyanlar hücrelerin kapısını açarak domates, ekmek ve su getirdiler. Kollarındaki kelepçe iyice canını acıtan Refik Koraltan bağırmaya başladı: “Biz idama mahkûm insanlarız. Böyle işkence yapmaya hakkınız yok. İnfaz edin. İnfaz edin.” Bayar, karşı hücresindeki Zorlu’ya seslendi: “Aynı vaziyetteyiz. Koraltan’a söyle sesini kessin.” Zorlu, yanındaki hücredeki Koraltan’a seslendi: “Koraltan, onların istedikleri bizi bu duruma getirmek. Sakin, metin ve mütehammil ol! Onlara bu zevki verme!”

Artık her mahkûm kendi sırasının gelmesini bekliyordu. Birbirlerini görmüyorlardı ama seslenerek kimlerin götürüldüğünü anlamaya çalıştılar. İbrahim Kirazoğlu, yüksek sesle herkesin kelime-i şehadet getirmesini hatırlattı. Ayetel Kürsi’ler okunuyordu.

Inönü, Sarger, Sunay

Kemal Nemli
Ağaç Vida Fabrikası
Her Cins ve Her
Boy Ağaç Vidası

Şişli Karşıyaka Bulvarı Altı sokak
Sakallı Paşa No. 50 Tel: 44 88 16
Rahatlıca 1961.478

infaz Edildi

zips gelirken

e dün yaptı

ndan çıkan
mediler

ksal, Alican
ile görüşü

za, 16 (Cumhuriyet-Teleha)
F. Genel Sekreteri İsmail
Akbulut ile Y.T.F. Genel Ba-
şkanı Alihan buğün Ağla-
rıya saat 12.00'de Mısırda
bulunarak onun bir gış
yapmıştı.

İsmail ile konuşan bir meka-
nı Akbulut ve Alihan ile kon-
uşarak saat 12.00'de Mısırda
bulunarak onun bir gış
yapmıştı.

lay isimlerinin bir
smı da dün belli oldu

Millî Antlaşmanın 2. kısmı da açıktlandı

Yüksek Divan kararlarına göre
vaktinde olduğu gibi, bu kez
tekrar edilen antlaşmanın 2. kısmı
dün M. B. K. Hakk
İrhalat Bürosu tarafından

Ankara, 16 (Cumhuriyet-Teleha) — 1. aydın 1961 tarihinde
devlet partiler arasında yapı-
lan «Yüksek Meclis Kom-
itesi» toplantısında kabul edil-
en ve kamu adına sunulan
millî antlaşmanın bir kısmı
«Yüksek Divan Yürürlük
Kararlarına» vaktinde olduğu
gibi, bu kez tekrar edilen
antlaşmanın 2. kısmı da
dün M. B. K. Hakk
İrhalat Bürosu tarafından
açıklanmıştır. Partiler-
den antlaşmanın buğün açıl-
ması kamu şaydır.

«Bu antlaşma, buğün
ve dün bir antlaşma ile
birlikte, buğün ve dün
— Ankara 16, 1. ayd, 1. de —

Ankarada bir gazete kapatıldı

Ankara 16 (A.A.) — Ankara Özgür
İrade Komünalitesi (Öİ) ko-
miseri buğün
«Ankara'da bir gazete
kapatıldı» 16 aydın 1961
— Ankara 16, 1. ayd, 1. de —

Yoklama sandığını kaçırdılar

Ankara, 16 (Teleha) — İp-
timizde dün gece otuzdan fazla
kayırma yapıldı. C.K.P.
olarak yoklama sandığını
kaçırdılar. Buğün, gece
12.00'de Mısırda
bulunarak onun bir gış
yapmıştı.

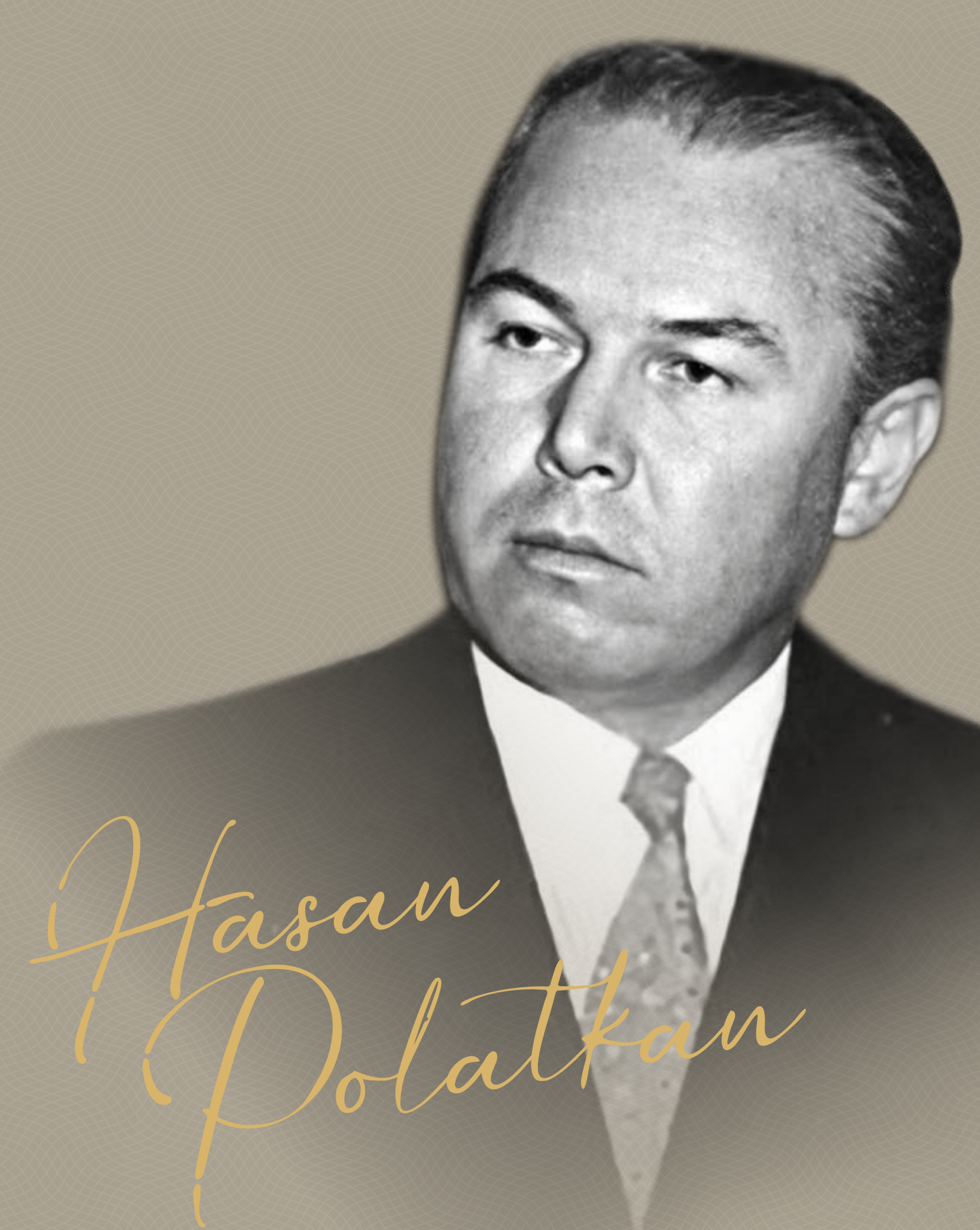
Gün henüz ağarmadan idam sehpasına ilk olarak Maliye Bakanı Hasan Polatkan getirildi. Hükrede hocanın kendisine verdiği telkini yavaşça tekrar etmişti. Polatkan oldukça durgun ve bitkindi. İdam sehpasına çıkmadan önce "Karıma ve çocuklarıma söyleyin, suçsuzum. Allah'a ve vicdanıma güveniyorum. Aynı sözleri anneme ve kardeşlerime de söyleyin." dedi. Hüküm yüksek sesle okundu. Cellat, altındaki sandalyeyi çekti. 46 yaşındaki genç siyasetçinin bacakları sallandı. Birkaç dakika sonra son nefesini verdi, ardından boynuna yafta asıldı.

Polatkan'ın ölümünden yıllar sonra, 1982 yılında *Tercüman* gazetesine demeç veren davanın Başsavcısı Egesel, "15 idam kararı verildi. Millî Birlik Komitesi de bunların üçü için 'evet' dedi. İdam edilmelerini istemezdim. Bana göre idam edileceklerin başında Celal Bayar gelirdi. Ve idam listesinde Hasan Polatkan en son sırada yer alırdı. Polatkan'a yazık oldu." ifadelerini kullanacaktı. Aileler, henüz idamların infaz edilip edilmediğini bilmiyordu. Polatkan'ın avukatı Hüsamettin Cindoruk infazı takip etmek için izin almıştı. Ama karar o kadar hızlı uygulanmıştı ki Cindoruk Ada'ya vardığında infaz çoktan gerçekleşmişti. Cindoruk, ne yapacağını bilemez halde sabah erkenden İstanbul'a döndü ve Polatkan'ın evine gitti. Evde herkes ayakta ve telaş içindeydi, dualar okunuyordu. Ailenin infazdan haberi yoktu. Cindoruk'a sorduklarında avukatın ağzından tek cümle çıktı: "Üzgünüm Hasan Bey'i kaybettik." Kendi ifadesine göre içinden "Astılar, idam ettiler." demek gelmemişti.

Hasan Polatkan

Kırım'dan göç eden Tatar bir ailenin çocuğu olarak 1915'te Eskişehir'de doğdu. 1936 yılında bugünkü adıyla Siyasal Bilgiler Fakültesini bitirdikten sonra Ziraat Bankasında müfettiş yardımcısı olarak çalışmaya başladı. Aynı bankada müfettişlik yaparken 1946 seçimlerinde Demokrat Partiden Eskişehir Milletvekili seçildi. 1950, 1954, 1957 seçimlerinin tamamında memleketi Eskişehir'den Parlamento'ya girdi. Adnan Menderes tarafından 1950 yılında kurulan ilk hükümette kabinenin en genç üyesi olarak Çalışma Bakanlığı görevine getirildi. Aynı yıl 14 Aralık'ta yaşanan kabine değişikliğinde Maliye Bakanı oldu. Maliye Bakanlığı görevini 27 Mayıs 1960 darbesine kadar sürdürdü. Çalışkan ve dürüst bir devlet adamı olduğu herkes tarafından kabul ediliyordu. Hemşehrisi Mutahhare Hanım'la 1949 yılında evlenen Polatkan'ın Sema ve Nilgün adlarında iki kızı vardı. Yassıada yargılamalarında idam cezasına çarptırıldı. Cezası İmralı Adası'nda 16 Eylül 1961 günü infaz edildi. Naaşı 17 Eylül 1990 günü, Menderes ve Zorlu'nun naaşlarıyla birlikte İstanbul Topkapı'da yaptırılan anıt mezara taşındı.

Hasan
Dolatkan

Polatkan'dan sonra Fatin Rüştü Zorlu, idam sehпасına getirildi. Zorlu, hoca kendisine dinî telkin vermeye geldiğinde abdest almak istediğini söyledi. Abdestini aldı. İntizam ve titizlikten ölüme giderken de vazgeçmedi. Gömleğinin kol düğmelerini bile yeniden taktı. Zorlu, tüm mahkeme sürecinde olduğu gibi idam sehпасına giderken de vakur duruyordu. Ailesine veda mektubu yazmak istemiş, çok kısa tutmak kaydıyla kendisine izin verilmişti. Kâğıt bulunamadığı için bir zarfın arkasına annesi, eşi, kızı ve ağabeyine hitap eden birkaç cümle yazdı:

"Sevgili Anneciğim, Emelciğim, Sevinciğim ve Ağabeyciğim,

Şimdi Cenabı Hakk'ın huzuruna çıkıyorum. Sakinim, huzur içindeyim. Benim için üzölmeyin. Sizlerin de sakın ve huzur içinde yaşamanız beni daima müsterih edecektir."

15 İDAM

ADNAN MENDERES KOMADA

M.B.K. idam cezalarından Onikisini müebbet hapse çevirdi. Komitenin idamını dün gece tastik ettiği üç kişi:

A. Menderes
F. Rüştü Zorlu
H. Polatkan

DAMLAR
TANRI KUTLU OLSUN...
M.B.K. idam cezalarından Onikisini müebbet hapse çevirdi. Komitenin idamını dün gece tastik ettiği üç kişi: A. Menderes, F. Rüştü Zorlu, H. Polatkan.

MÜEBBET HAPIS
M.B.K. idam cezalarından Onikisini müebbet hapse çevirdi. Komitenin idamını dün gece tastik ettiği üç kişi: A. Menderes, F. Rüştü Zorlu, H. Polatkan.

SON DAKİKA
M.B.K. idam cezalarından Onikisini müebbet hapse çevirdi. Komitenin idamını dün gece tastik ettiği üç kişi: A. Menderes, F. Rüştü Zorlu, H. Polatkan.

123 beraet var. 449 kişiye hapis verildi

HASTALIĞI SEBEBİYLE DURUŞMAYA GETİRİLMİYEN ADNAN MENDERES GAZETECİLERE GÖSTERİLDİ, 5 DAVA KALDIRILDI

ve 75 milyon maddi...
TANRI KUTLU OLSUN...

Sehpaya giderken cezaevi komutanı Güryay'a idam edilenler arasında kaçıncı sırada olduğunu sordu. Güryay, "Ne baştasın ne de sonda" deyince gülümseyerek "Hayru'l umûri evsâtuhâ" hadis-i şerifini okudu ve "En hayırlısı her işte ortada olmakmış." dedi. İdam sehпасına çıktığına elleri titreyen cellada "Oğlum ne titreyip duruyorsun? İlmik senin değil, benim boynuma geçecek." diye takıldı. İlmik boynuna geçirilip hüküm okunduktan sonra, "Allah memleketi korusun, haydi Allahaismarladık" diyerek celladı beklemeden ayaklarının altındaki sandalyeye kendisi tekme attı. Zorlu, kendisini idama götüren onurlu duruşundan idam sehпасında da vazgeçmemişti. Öyle ki mahkûmlara kötü muamelesiyle tanınan Ada Komutanı Tarık Güryay daha sonra yayımlanan hatıralarında Zorlu'nun dik duruşundan gizli bir hayranlıkla bahsetti. Güryay, *Bir İktidar Yargılanıyor* isimli kitabında,

"Zorlu, ölüme gerçekten zorlu bir metanetle gitti. O kadar ki, hatta mahut gömleğin üzerine giydirilişinden sonra, kendisine dinî telkinde bulunan hocanın, Arapça kelimeleri telaffuzda düştüğü hataları düzeltilti."

diyecekti. Vefatından sonra cebinden bir yüzünde Sallî Barik dualarının diğer yüzünde ise Araf suresinin "Ey Rabbimiz, bizimle kavmimiz arasına adaletle hakiki ölçü olarak hükmünü ver. Sen hükmünle sonuca varanların en hayırlısısın." mealindeki 89. ayeti yazan bir kâğıt parçası çıktı.

M. B. K. 15 idamı 3'e indirdi

Celal BAYAR
Milletvekili, Başbakan

Adnan MENDERES
Milletvekili, Başbakan

Raik KURULTAN
Milletvekili, Başbakan

Fatin E. ZORLU
Milletvekili, Başbakan

Rıfat ERDEMLİ
Milletvekili, Başbakan

İsmet POLATKAN
Milletvekili, Başbakan

Emin KALAFAT
Milletvekili, Başbakan

Akif EROZAN
Milletvekili, Başbakan

Dr. İsmet KIRAZOĞLU
Milletvekili, Başbakan

Zeki ERATAMAN
Milletvekili, Başbakan

Hamit SANÇAR
Milletvekili, Başbakan

Bahadır DÜLGER
Milletvekili, Başbakan

Nazım KIRIŞOĞLU
Milletvekili, Başbakan

Rıza AKŞİT
Milletvekili, Başbakan

Osman KAYRAKÇI
Milletvekili, Başbakan

Sabah saatlerinde hücre kapıları tek tek açıldı, mahkûmlar dışarıya çıkarıldılar. Başsavcı Egesel beraberrindeki subaylarla idam cezalarının MBK tarafından müebbet hapse çevrildiğini kendilerine tebliğ etti. İdam mahkûmlarından Zeki Erataman, Egesel'e "Affetmeseydiler ne olacaktı sanki" diye yüksek sesle cevap verdi. Aslında infazlardan sonra tek tek hücrelere giren Güryay ve diğer subaylar, mahkûmlara affedildiklerini ve idam edilmeyeceklerini gizlice söylüyorlardı. Muhtemelen hayatta kalacak bu siyasetçilerin gelecekte oynayacakları rolden çekinerek kendilerini garantiye almak istiyorlardı. Ancak aşağıda toplananlar on iki kişiydi. Aralarındaki üç eksik Menderes, Zorlu ve Polatkan'dı. O anda koridorlarda duydukları ayak seslerinin kime ait olduğunu anladılar. Aslında Menderes sağlık raporu uygun olmadığı için o gece idam edilmemişti. İmralı'ya kendilerini getiren botta da Menderes yoktu. Onun akıbetinden habersizdiler. Ancak Zorlu ve Polatkan'ın artık dünyada olmadığını anladılar. İnfazları duyunca o ana kadar metanetini koruyan Bayar'ın gözünden yaşlar boşaldı.

F.R.Zorlu ve H.Polat kändün sabaha karşı idam edildiler

Menderes'in hastalığı henüz geçmediği için hakkındaki idam hükmü infaz edilemedi

**60 No. lu tebliğ:
"Menderes'in
durumu salâha
doğru gidiyor"**

İstanbul 16 (A.A.)
M. B. Kurultay İrtibatı
Bürosumuz (59) numara
lı tebliği şudur:
1- Sakat Doğru
Bakım Fatin Rıza Zor
lu ile Sakat M. B. Bakan
H. H. Polatın bu
lâzımdaki Milli Halk K
misi tarafından tashih
edilen idam hükmü 16
Eylül 1961 Cumartesi
günü sabaha karşı infaz
edilmiştir.
2- Halkındaki idam
hükmi tashih edilen di
ğer suçlu Sakat Başbakan
Adnan Menderes'in me
nâk vakar hastalığı do
rumu ettiğinden hükmü
infaz edilememiştir.
Tebliğ olunur.
M. B. Kurultay İrtibatı
Bürosumuz (59) numara
lı tebliği şudur:
İSTANBUL 16 (A.A.)
M. B. Kurultay İrtibatı
Bürosumuz (59) numara
lı tebliği şudur:

**Görüşel, dört Parti Lideri
ile dün tekrar görüşti**

Various small advertisements and notices are visible at the bottom of the page, including mentions of 'Yeni İstanbul' and 'Flemington'.

Sırada Başbakan Menderes'in infazı vardı. Menderes, rahatsızlığı nedeniyle hâlâ Yassıada'da bulunuyordu. Önceki gün karar duruşmasına katılamadığı ve diğer mahkûmlarla İmralı'ya geçmediği için infaz sürecinin başladığından haberi yoktu. Güryay, Menderes'e giyinmesi için haber verdi. Nereye gideceğini soran Menderes'e rahatsızlığı nedeniyle hastaneye götürüleceğini söyledi. Sağlık kontrolü için gelen doktor heyeti, Menderes'in idam için sağlıklı olduğuna dair rapor vermişti. Doktorlardan biri ise mahkûmun sağlık durumunun idama engel teşkil ettiği gerekçesiyle raporu imzalamamıştı. Menderes'e yönelik aşağılayıcı muamele ölüme giderken bile bitmemişti. Genel muayene tamamlandıktan sonra heyette bulunan Ord. Prof. Dr. Sedat Tavat prostat muayenesi yapması gerektiğini söyledi. Menderes'in aksi yöndeki ricasına rağmen muayeneyi yaptı da. Ancak bu eziyet de darbeciler için yeterli değildi. Muh-

temelen Menderes'in sağlığıyla ilgili kendilerine tanık sağlamak için Ethem Menderes'i eski dostunun hücresine aldılar. Görüşmeyi Adnan Menderes'in istediği, kayıtlara geçirildi. İki dost biraz konuştu ve geçmişten bahsetti. Menderes'in hüküm giymesinde kullanılan en önemli delillerden biri Ethem Menderes'in günlükleriydi; hatta bu nedenle DP milletvekillerinin çoğu kendisiyle tüm ilişkilerini kesmişti. Ancak Adnan Menderes eski arkadaşına dargın değildi.

HÜKÜM ÖZETİ

Türkiye Cumhuriyeti Anayasasını ihlâlden maznun Ethem'den olma Tevhide'den doğma 1899 doğumlu Andan Menderes'in Yüksek Adalet Divanında muhakemesi sonunda verilen 15 Eylül 1961 tarih E. 1960/1 sayılı kararla T.C.K. 146/1 maddesine göre ölüm cezasına çarptırılmasına karar verilmiştir.

Yüksek Adalet Divanı Başkanı
Salim BAYOL

Üye
Selman YÖRÜK

Üye
Rıza TUNÇ

Üye
Abdullah ÖNER

Üye
Kâfi TÖZ

Üye
Hasan GÜRESEL

Üye
Halimettin ÇORĞÖLER

Üye
Vahit GÖRÜŞÜ

Üye
A. Doğan YÖRÜK

Hücrelerinden çıkarılıp idam için son hazırlıkların yapıldığı yere geldiğinde son bir sigara içmek istedi. Muhtemelen bu isteği önceden tahmin edildiği için kullandığı Yenice sigarasından bir paket hazır tutuluyordu. Paketten bir sigara aldı ve yaktı. Ardından ailesine veda mesajı vermek için kâğıt kalem verilmesini rica etti. Kâğıda şunları yazdı:

“Hayata veda
etmek üzere olduğum
şu anda
devletim ve milletime
ebedî saadetler dilerim.

Bu arada
karımı ve çocuklarımı
şevkatle anıyorum.”

"Eylül 1961,

Síze dargın deęilím. Sizin ve diğer zavallıların íplerinin hangi efendiler tarafından idare edildiğini biliyorum. Onlara da dargın deęilím. Kellemi onlara götürdüğünüzde deyiniz ki, 'Adnan Menderes hürriyet uğruna ortaya koyduğu başını on yedi sene içinde almadığınız için sizlere müteşekkirdir.' idam edilmek için ortada hiçbir sebep yok. Ölüme bu kadar metanetle gittiğimi, silahların gölgesinde yaşayan efendilerinize acaba söyleyebilecek misiniz? Şunu da söyleyiniz ki, milletçe bir gün mutlaka kazanılacak hürriyet mücadelesinde sizi, efendilerinizi yine ben 1950'de olduğu gibi kurtarabilirdim. Dirimizden korkmamalıydınız. Ama şimdi milletle el ele vererek Adnan Menderes'in ölüsü, ölünceye kadar sizleri takip edecek ve bir gün sizi silip süpürecektir. Buna rağmen merhametim sizinledir. Millet sağ olsun.

A. Menderes

Telkin için gelen hocayla baş başa görüşmek istedi ancak buna izin verilmedi. Eski Başbakana beyaz gömlek giydirildi. Menderes, bitkin halde idam sehpasına yürüdü. Başsavcı Ömer Altay Egesel, "Mahkeme için kusura bakmayın. Görev icabı..." deyince her zamanki nezaketiyle "Hiç küskünlük duymuyorum. Kimseye dargın değilim." diye cevap verdi. Normal şartlarda infazlar sabaha karşı yapılırdı. Ancak 17 Eylül günü öğle saatlerindeydiler. Başsavcı Egesel son anda değişebilecek bir kararın gelmesinden endişe ettiğinden aceleyle infazın yapılmasını istiyordu. Boynuna ip geçirildi, hüküm okundu.

Son arzusu sorulduğunda "Şerefle yaşadığımın ve suçsuz olduğumun bilinmesidir." diye cevapladı. İdam sehpasına çıktığında "Vatan sağ olsun." dedi. Altından sehpa çekilirken "Allah" diye bağırdı. Hücredeki arkadaşları bu nidayı duydular. Menderes'in son sözü Allah oldu.

Vatan
Sağolsun

17 Eylül 1961 günü öğle saatlerinde, hücrelerinde bekleyen ve önceki gün idam cezaları müebbet hapse çevrilen mahkûmlar dışardan gelen bir ses duydular. Tam anlaşılmamakla birlikte birisi resmî dille ve yüksek sesle bir şeyler okuyordu. Az önce de etrafta dolaşan askerlerin telsizlerinden "Ameliyat hazır." ifadesi duyulmuştu. Hükmün okunduğunu ve Menderes'in idam sehpasında olduğunu anladılar. Mahkûmlardan İbrahim Kirazoğlu, yüksek sesle Kur'an-ı Kerim tilavetine başladı. Gelen bir subay "Kur'an okumak için kimden izin aldınız?" diye sertçe sordu. Bayar, muhatabının yüzüne bakmadan "Adnan Menderes mutekid bir insandı, onun için okunuyor işte. Bunun için de izne lüzum yok... Okunur." Gelen subay bir şey söylemeye cesaret edemeden çıktı. Bahadır Dülger, Kur'an tilavetine eşlik etti. Kirazoğlu, yanındaki arkadaşlarına saati sordu, aldığı 13.21 cevabını Kur'an'ın bir kenarına yazdı. Bayar, "Onu neden astılar da beni asmadılar?" diye bağırdı. Aynı soruyu Kayseri Cezaevine nakledildikten sonra da diğer arkadaşlarına soracaktı. Koraltan da ağlayarak "Bayar'la beni assalardı da onu asmasalardı. Biz yaşıydık. O gençti. Bizi assaydılar." diyordu. O sırada yağmur başladı. Beş dakika sürdü.

Ertesi gün Menderes'in idam fermanı ve ailesinin cel-lat parasını ödemesi gerektiğine ilişkin tebligat Ankara'da Tahran Caddesi Billur Sokak'ta oturdukları Arman Apartmanının kapısına asıldı. Aile parayı ödedi. Menderes'in idam sırasında giydiği gömlek ve asıldığı ip de aileye gönderildi.

İdam cezalarının infazında oldukça aceleci davranılmıştı. Zira Başsavcı Egesel, kamuoyu baskısı nedeniyle idamlardan vazgeçilmesinden çekiniyordu. Bu nedenle kararların bir an önce uygulanmasını sağladı. Definler, İmralı Adası'nda yapıldı. Mezarların başına isimlerin yazılı olduğu tahta ya da mermer konulmadı. Yalnızca baş kısımlarının belli olması için birer taş yerleştirildi.

Menderes Zorlu ve Polatkan

İDAM

İki hafta boyunca İstanbul'da faaliyet gösteren bir grup, Adnan Menderes'in ölümüne sebep olmuştur. Bu grup, Adnan Menderes'in ölümüne sebep olmuştur. Bu grup, Adnan Menderes'in ölümüne sebep olmuştur. Bu grup, Adnan Menderes'in ölümüne sebep olmuştur.

Yeni bir grup, Adnan Menderes'in ölümüne sebep olmuştur. Bu grup, Adnan Menderes'in ölümüne sebep olmuştur. Bu grup, Adnan Menderes'in ölümüne sebep olmuştur. Bu grup, Adnan Menderes'in ölümüne sebep olmuştur.

C. BAYAR'IN CEZASI MÜEBBET HAPSE ÇEVİRİLDİ

Beraet edenler

- 1. C. Bayar
- 2. C. Bayar
- 3. C. Bayar
- 4. C. Bayar
- 5. C. Bayar
- 6. C. Bayar
- 7. C. Bayar
- 8. C. Bayar
- 9. C. Bayar
- 10. C. Bayar
- 11. C. Bayar
- 12. C. Bayar
- 13. C. Bayar
- 14. C. Bayar
- 15. C. Bayar
- 16. C. Bayar
- 17. C. Bayar
- 18. C. Bayar
- 19. C. Bayar
- 20. C. Bayar
- 21. C. Bayar
- 22. C. Bayar
- 23. C. Bayar
- 24. C. Bayar
- 25. C. Bayar
- 26. C. Bayar
- 27. C. Bayar
- 28. C. Bayar
- 29. C. Bayar
- 30. C. Bayar
- 31. C. Bayar

C. Bayar'ın cezası müebbet hapse çevrildi. Bu karar, C. Bayar'ın cezası müebbet hapse çevrildi. Bu karar, C. Bayar'ın cezası müebbet hapse çevrildi. Bu karar, C. Bayar'ın cezası müebbet hapse çevrildi.

MBK idama mahkûm 11 suçluya da müebbet hapsi uygun gördü

Beraet eden 31 kişi dün tahliye olundu

1952 Türk Kurultay'ında alınan kararlar.

1 - Türk Adliyesi'nin 1952 yılında aldığı kararlar, 1952 yılında alınan kararlar. Bu kararlar, 1952 yılında alınan kararlar. Bu kararlar, 1952 yılında alınan kararlar. Bu kararlar, 1952 yılında alınan kararlar.

MBK üyeleri, 1952 yılında alınan kararlar. Bu kararlar, 1952 yılında alınan kararlar. Bu kararlar, 1952 yılında alınan kararlar. Bu kararlar, 1952 yılında alınan kararlar.

Müebbet hapse mahkûm edilenler

Bu kararlar, 1952 yılında alınan kararlar. Bu kararlar, 1952 yılında alınan kararlar. Bu kararlar, 1952 yılında alınan kararlar. Bu kararlar, 1952 yılında alınan kararlar. Bu kararlar, 1952 yılında alınan kararlar.

Bu kararlar, 1952 yılında alınan kararlar. Bu kararlar, 1952 yılında alınan kararlar. Bu kararlar, 1952 yılında alınan kararlar. Bu kararlar, 1952 yılında alınan kararlar. Bu kararlar, 1952 yılında alınan kararlar.

Muhtelif hapis cezaları alanlar

Bu kararlar, 1952 yılında alınan kararlar. Bu kararlar, 1952 yılında alınan kararlar. Bu kararlar, 1952 yılında alınan kararlar. Bu kararlar, 1952 yılında alınan kararlar. Bu kararlar, 1952 yılında alınan kararlar.

İDAMDAN ÖNCE 6 DOKTOR MENDERES İÇİN 'NORMAL, SAĞLIK RAPORU VERDİ'

Zeybeğin Ölümü

Zeybeğimi bir kaç kızan, vurdular
Çukurda üstüne taş doldurdular
Ya bir de kalkarsa diye kurdular

Zeybeğim Zeybeğim ne oldu sana
Allah deyip şöyle bir doğrulsana!

Zeybeğim kalkamaz dirilemez mi?
Odası mühürlü girilemez mi?
Şu ters akan sular çevrilemez mi?

Ne güne dek böyle gider bu devran
Zeybeğim bir sel ol bir çığ ol davran!

Kır at zincirlenmiş ufuk sahipsiz
Han kayıp hancı yok konuk sahipsiz
Baş köşede sırma koltuk sahipsiz

Kızanlar, dört yandan hep abandınız!
Zeybeğin kanına ekmek bandınız!

Bilemem susarak ölmek mi hüner?
Lisan çıldırıyor dil nasıl döner?
Ondan son iz uzak, uzak bir fener

Öldü mü? Çatlarım yine inanmam!
Diriye yanarım ölüye yanmam!

Zeybek kaybolduysa bunca kayıp ne?
Tesbihi dökülmüş aranır nine
Balonu yok ağlar çocuk haline

Zeybeğim; dünyayı aldın götürdün
Bir öldün beni de binbir öldürdün!

Beyni tırmık tırmık pençelere sor!
Mevsim niçin ölgün bahçelere sor!
Sor; çukuru nerde, serçelere sor!

Ağla, bir dinmeyen hasrete ağla
Zeybeksiz yolları gözetle ağla! ...

Necip Fazıl Kısakürek

“Demokrasiye Askeri Kısıtlamalar.”

SEÇİMLER VE SİYASETE YİNE-YENİ MÜDAHALE

Darbeden sonra siyasi hayatın normale dönmesi için partilerin kurulmasına izin verildi. O sırada zaten faaliyetlerini yürüten CHP ve Cumhuriyetçi Köylü Millet Partisinin yanında kısa sürede 11 parti belirdi. Ancak bu partilerin en önemlisi resmen bunu ifade edemese de fiilen Demokrat Partinin devamı olan Adalet Partisiydi. Yukarıda da değinildiği gibi hatta Adalet Partisi, DP’nin takipçisi olduğunu göstermek için “demir kırat”tan mülhem şekilde şahlanan bir kır atı kendisine sembol olarak seçmişti. Adalet Partisinin başına 1961 darbesinden sonra emekliye sevk edilen generallerden birisi olan Ragıp Gümüşpala getirilmişti. Aslında genel başkanlık için düşünülen ilk isim eski İstanbul Valisi Fahrettin Kerim Gökay’dı. Ancak askerlikten ayrılan Gümüşpala, siyasete atılma niyetinde olduğunu, isterlerse kuracakları partinin başına geçebileceğini söylediğinde onun daha uygun bir aday olduğunda karar kılındı. Gümüşpala gibi eski bir askerin tercih edilmesinin nedeni, partiye askerî cehahtan yükselebilecek muhalefeti peşinen engellemenin çabası şeklinde görülebilir.

9 Temmuz 1961 tarihinde darbe sonrasında hazırlanmaya başlanan Anayasa, halkoyuna sunuldu. Sonuç, darbeciler için bir hayal kırıklığı yaratacaktı. Zira tüm leh-te kampanyalara ve Anayasa taslağının aleyhinde propaganda yapılması yasaklanmış olmasına rağmen sandıktan %38,3 gibi yüksek bir oranda hayır oyu çıktı. Gerçi Anayasa %61,7’lik bir oranla kabul edilmişti ancak hayır oylarının bu denli yüksek olmasının darbecilerce beklenmediği de gerçkti.

15 Ekim 1961 tarihinde yapılan genel seçimlerde de aynı eğilim doğrulanmıştı. Bu seçimlerden sadece birkaç ay önce kurulan Adalet Partisi, %34,7'lik oy oranıyla 158 sandalye elde etti. "Adalet" isminden de anlaşılacağı gibi AP, seçmenlere, Demokrat Partinin uğradığı haksızlığa karşı "adalet istediği" mesajını veriyordu. Seçimlerin birinci partisi CHP'nin ise oy oranı %36,7, sandalye sayısı 173'tü. Osman Bölükbaşı'nın Cumhuriyetçi Köylü Millet Partisi %13,9 oy oranıyla 54 milletvekiliyle Meclise girdi. Ekrem Alican'ın genel başkanlığını yaptığı Yeni Türkiye Partisi %13,7 oranıyla 65 milletvekili kazandı. CHP dışındaki partiler DP geleneğinin takipçisi durumundaydı. Bu kez hem darbeciler hem de İnönü hayal kırıklığı yaşamış, CHP tek başına hükümet kurmasını sağlayacak bir Meclis çoğunluğu elde edememişti.

CHP-173

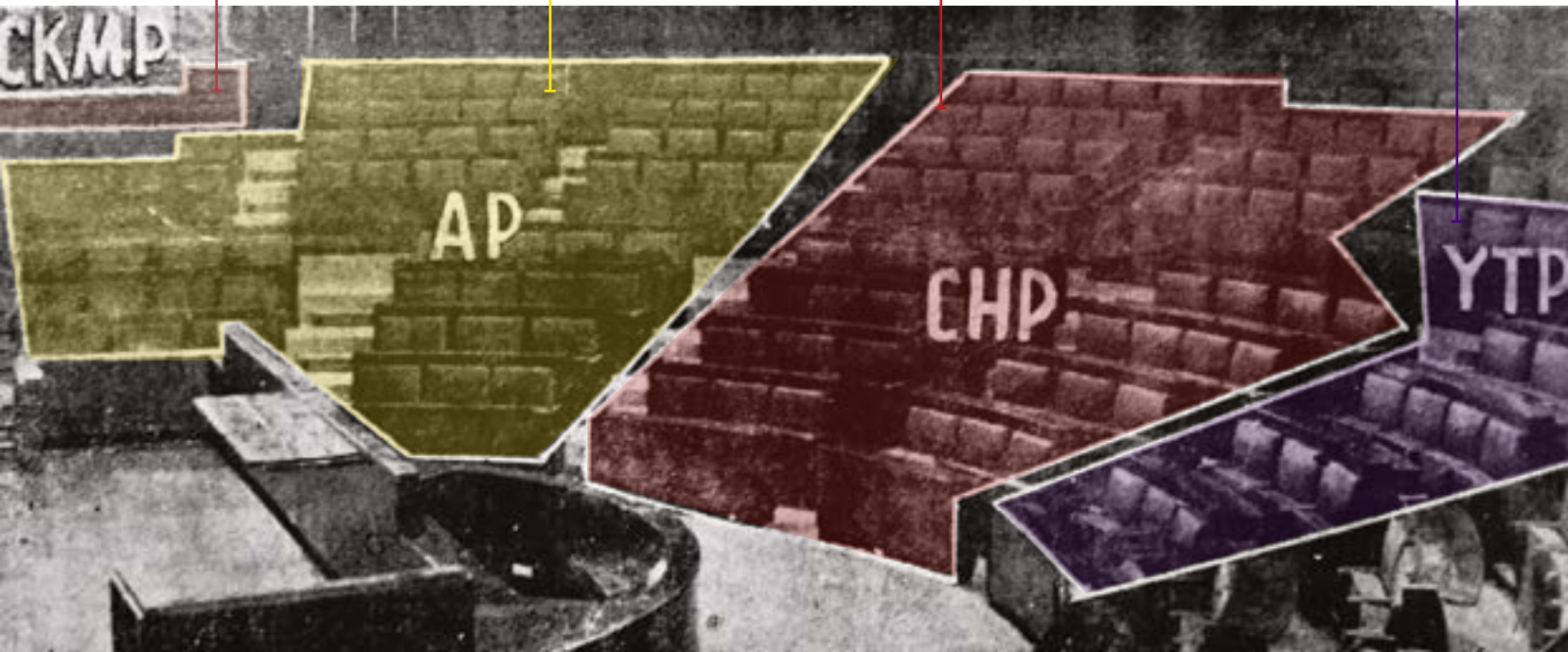
AP-158

YTP-65

CKMP-54

Üstelik sağ gelenekten gelen AP ve CMKP, CHP ile hükümet ortağı olmaya yanaşmıyordu. Bunun üzerine İstanbul'da 10'u general 28 subay bir protokol imzaladılar. **21 Ekim Protokolü** adını taşıyan bu metin, yeni bir darbe yapılması ve yönetimin sivillere bırakılmaması fikrini içeriyordu. Ertesi gün Ankara'da aynı eğilimdeki subaylar toplandı ve onlar da benzer bir metnin altına imza attı. Yeni bir darbe tehlikesi doğmuştu. Gürsel ve Silahlı Kuvvetlerin komuta kademesi duruma bir kez daha müdahale etti. Bu kez kendilerini de işbaşından uzaklaştıracak yeni bir darbeyi engellemeye, aynı zamanda siyaset karşısında konumlarını korumaya çalışıyorlardı.

21 Ekim Protokolü

Zabıt Varakası

1. Türk Silahlı Kuvvetleri mensupları, aşağıda açık imzası bulunanlar, 21 Ekim 1961 günü saat 14.30'da toplanmışlar ve gündemlerinde mevcut olan konuları müştereken müzakeretmişler ve ittifakla aşağıdaki karara varmışlardır:

- a.** Türk Silahlı Kuvvetleri 15 Ekim 1961 günü yapılmış olan seçimlerden sonra, gelecek yeni Türkiye Büyük Millet Meclisi toplanmadan evvel, duruma fiilen müdahale edecektir.
- b.** İktidarı, milletin hakiki ve ehliyetli mümessillerine tevdi edecektir.
- c.** Bütün siyasi partiler faaliyetten menedilecek, seçim neticeleri ile Millî Birlik Komitesi feshedilecektir.
- d.** Bu kararın tatbiki 25 Ekim 1961'den sonraki bir güne tehir edilmeyecektir.

2. İşbu zabıt varakası üç nüsha olarak tanzim edilmiş ve bütün üyeler tarafından aynı anda imza edilmiştir.

21 Ekim 1961, saat: 18.00

FANTOMA SERİSİ

ANKA KİTAPLARI
1000 adet 1 Lira
1000 adet 1 Lira
1000 adet 1 Lira

Cumhuriyet

KURUMSAL YATIRIM

20. 12. 1967 15.357

Yatırım ve kredi için (KURUMSAL YATIRIM) - 1000 adet 1 Lira - 1000 adet 1 Lira - 1000 adet 1 Lira

Perşembe 20 Aralık 1967

Ankara'da kararsızlık devresi, temaslar ve çare arama devam ediyor

Bir Kısım Siyasî Partiler M BK nin Millî Koalisyon Teklifini Müspet Karşılama

Millî Koalisyona girmek, bu kurulamaya muvafıkta kalma istiyor

CHP ile Millî de olsa bir Koalisyona girmek hususunda kararlı

Yalınç dörtü Koalisyona girmek, başkasına katılmamak arzusunda

Dörtü, üçü, ikili bir Koalisyona katılmaya hazır

**Temaslar istişareler toplantılar
dün de akşama kadar sürdü**

ANKARA NOTLARI

Kurumlar Kurulu

**AP nin meydana çıkan bir hesabı:
YTP mebuslarını kendi safına almak**

Ankara'da 1967-1968 seçimleri için yapılan çalışmalar devam ediyor. Millî Koalisyon'un kurulması için yapılan çalışmalar, dün de akşama kadar sürdü. Millî Koalisyon'un kurulması için yapılan çalışmalar, dün de akşama kadar sürdü. Millî Koalisyon'un kurulması için yapılan çalışmalar, dün de akşama kadar sürdü.

AP ve YTP de durum

**Gürsel dün açıkladı:
"Cumhurbaşkanlığı
adayı olacağım,"**

Başkan Memleketi bu halde ve bu şartlar altında kurulumu doğru olmaz dedi

Ankara'da 1967-1968 seçimleri için yapılan çalışmalar devam ediyor. Millî Koalisyon'un kurulması için yapılan çalışmalar, dün de akşama kadar sürdü. Millî Koalisyon'un kurulması için yapılan çalışmalar, dün de akşama kadar sürdü.

Koalisyona henüz ilgilenmiyor

Millî Koalisyon'un kurulması için yapılan çalışmalar, dün de akşama kadar sürdü. Millî Koalisyon'un kurulması için yapılan çalışmalar, dün de akşama kadar sürdü. Millî Koalisyon'un kurulması için yapılan çalışmalar, dün de akşama kadar sürdü.

Millî Koalisyon'un kurulması için yapılan çalışmalar, dün de akşama kadar sürdü. Millî Koalisyon'un kurulması için yapılan çalışmalar, dün de akşama kadar sürdü. Millî Koalisyon'un kurulması için yapılan çalışmalar, dün de akşama kadar sürdü.

**63 il'in
kati
seçim
neticesi**

Partiler dün Koalisyon Hükümeti meselesini ikinci plâna attılar

Cumhurbaşkanı Adayı Meselesi On Safa Alındı Bu Yüzden AP liler Arasında Anlaşmazlık Çıktı

MBK Millî Koalisyon kurulacağına inanıyor

Dün Giresun'da çalışan M B K üyesi Aksoyoglu, 'Yeni seçimler her halde kolay olmasın' dedi

Gece, Başgil'i destekliyenlerle aleyhinde bulunan Milletvekilleri arasında çok sert çatışmalar oldu

AP idarecileri YTP den 40, CKMP den 30 milletvekili ve senatörün kendi taraflarına geçeceğini umuyorlar, fakat bu rakamlar hayali addediliyor

[illegible][illegible]

Milletvekilleri
şimdiden parti
değiştirmek için
temana bostadılar

Partilerin dünkü tutumunu A P bir tebliğ neşretti

Genel İdare Kurulu tebliğinde CHP ile dörtlülük bir koalisyonla idare edileceği kati olarak belirtiliyor.

İstanbullu CHP liler Kurultay istiyorlar

After performing your chromosome karyotype, select the correct answer.

Hükümetin kurulmasını engellemeye dönük çabalar krizin yalnızca bir yönüydü. Meclisin açılmasından sonra Anayasa gereği yeni Cumhurbaşkanının seçilmesi gerekiyordu. Cuntacıların adayı doğal olarak darbenin başındaki Cemal Gürsel'di. Ama bir sürprizle karşılaştılar. AP listesinden bağımsız olarak seçilen Samsun Senatörü Ord. Prof. Dr. Ali Fuad Başgil, Cumhurbaşkanlığına adaylığını açıkladı. İstanbul Üniversitesinde anayasa hukuku profesörü olan Başgil, özellikle sağ kesim içinde oldukça itibarlı bir isimdi. Yassıda davasında tanık olarak dinlenmiş ve doğru bildiklerini söylemekten kaçınmamıştı. Darbeden sonra MBK tarafından üniversiteden uzaklaştırılan 147 öğretim üyesinden biri olan Başgil, bir süre sonra üniversiteye döndü ancak hemen istifa ederek politikaya atıldı. 1961 seçimlerinde Adalet Partisi listesinden Samsun Senatörü olarak Cumhuriyet Senatosu üyesi seçildi.

Meclis'in açılmasından sonra yapılacak cumhurbaşkanlığı seçimlerinde adaylığını ilan eden Başgil'e AP'nin yanı sıra Cumhuriyetçi Köylü Millet Partisi (CKMP) de destek vereceğini açıkladı. Meclisteki diğer parti olan CHP ise MBK Başkanı Cemal Gürsel'i destekliyordu. Mevcut parlamenter dağılımı, Başgil'in Cumhurbaşkanı seçilmesine yetecek çoğunlukta idi. Seçimlere kısa bir süre kala iki MBK üyesi, Sıtkı Ulay ve Fahri Özdilek, Başgil'i Başbakanlık binasına çağırdılar. İddiaya göre görüşmede silahlar çekildi ve adaylıktan çekilmediği takdirde Başgil'in hem kendi hayatının tehlikeye gireceği hem de demokrasiye geçiş için izin verilmeyeceği yönünde tehditler savruldu. Bunun üzerine Başgil adaylıktan çekildi ayrıca seçildiği Senato üyeliğinden de istifa ederek İsviçre'ye gitti. Kısacası asker, bir kez daha siyasetin doğal akışına müdahale etmiş ve Cumhurbaşkanını doğrudan kendisi belirlemişti.

Gürsel 607 oydan 434'ü ile Cumhurbaşkanı oldu

Yeni Cumhurbaşkanı Anıt-Kabre gitti, Atatürk'ün mânevi huzurunda deftere 'İzindeyiz,' kelimesini yazdı ve Kabine için dün gece derhal temaslara geçti

ylamada 156 kişi çekimser kaldı,
7 kişi başkalarına oy verdiler

ryar oy verenlerin başındaki Bülükbay selâm topları
duken itimain sonunu beklemeden Meclisi terketti

Millet Meclisinde ilk tartışılmalı celse

Meclis Başkanı seçiminde çıkan ihtilâf üzerine C.H.P. salonu terketti

Diger partiler buna rağmen seçime katıldılarsa da ekseriyet temin olunamadığından Başkan secilemedi

Exhibition Road, London W14 9BS

Food intake (10%), food feed tray (10%), food tray (10%) or food bin (10%). Notice: In vehicle studies in Dros. we did not use adjuvant sodium alginate.

Millet Meclisi toplandı

Great White Heron, great. South end of the Great Lakes
where swamps are still there. (Habitat: swamps, Great Lakes
region, Wisconsin.)

Mürakke beaus 84 ücü madde

Students have developed their proficiency for autonomous learning; they are now able, with appropriate assistance, to learn by themselves. They are able to identify their own learning needs, to select resources for their learning, to monitor their own learning progress, and to evaluate their own learning. They are able to identify their own learning needs, to select resources for their learning, to monitor their own learning progress, and to evaluate their own learning.

34 İnci maddenin unsurları

In early April, Buckner's Division participated in the capture of Fort Fisher, which had been considered the impregnable gateway to the Gulf of Mexico.

— John W. B. H., Jr. —

Medlis Notları

İLKAY GÜREŞİN YALINER

Büyük Millet Meclisi Kulislerinde

**Mecliste müzakere salondan
ziyade kuliste cereyan etti**

Bir AP'linin grup odasından çıkarken arkadaşlarına «bu parti içinde çalışmaz» dediği

**ürsel 15 Senatörden
lördünü dün açıkladı**

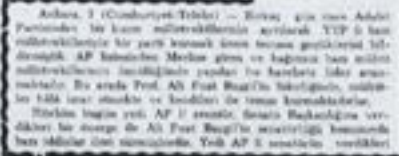
[illegible][illegible][illegible]

positive. It is important to note that the results of the study are based on a cross-sectional design, which limits the ability to establish causality. Future research should aim to address these limitations by using longitudinal designs and larger, more diverse samples.

Müfrit APliler yeni parti için Başgil'i lider gösteriyorlar

Bunu temin için Profesörün senatörlükten istifasını hükümsüz kılmak üzere Meclis Başkanlığına bir önerge verdiler

Bundan böyle Tezkan ve Evliyaoğlunun Grupa alınmayacağı bildirildi

[illegible]

İzmirde Demokrat adı ile parti kuruldu

Bakanlar Kurulu her perşembe toplanacak

C. H. P. içindeki yenilik hareketi durmadan taraftar topluyor

Hareketin gayesinin partiye canlılık, istikrar, dinamizm ve prensiplere vuzuh temin etmek olduğu belirtiliyor

[illegible]

**Sarper, NATO
Konseyi Şeref
Başkanı oldu**

**Milletvekili ve
Senatör maaşı
ve ödenekleri**

[illegible]

Dış Güçlerin baskınlığında toplanan Bakanlar Kurulu, hükümet programının farklı ülkelerle...

Başbakan yardımcısı sayısının ikiye çıkarılması isteniyor

Hükümet teklifinde Devlet Bakanlıklarının sayısının da gerektiği kadar artırılması teklif ediliyor

Müstakbel Amerika Başkan Adayı geldi

Phar. Fakultät an Universität München,
8050 München: Kaiser-Of. Hofapoth.
Leitung: Apotheker Hans H. Pfeiffer.
Druck: G. Pfeiffer.

Başgil, davet üzerine Başbakanlığa giderken Cumhurbaşkanı Gürsel, Parlamenteoya girme hakkı kazanan partilerin genel başkanlarını bir toplantıya çağırmişti. Dört lider; Gürsel, Genelkurmay Başkanı Cevdet Sunay ve kuvvet komutanlarının önünde bir protokol imzaladılar. Çankaya Protokolü adıyla anılan bu metinle liderler; a) Cumhurbaşkanı için kendi adaylarını çıkarmayacakları, b) Yassıda mahkûmlarının affı konusunda girişimde bulunmayacakları, c) 27 Mayıs sonrası kabul edilen orduya yönelik düzenlemelerin değiştirilmeyeceği, bu bağlamda Eminsuların orduya geri alınmayacakları, konusunda mutabakata vardılar.

25 Ekim 1961 günü TBMM, uzun bir aradan sonra dört partinin katılımıyla yeniden açıldı. Cumhuriyet Halk Partisi ile Adalet Partisi arasında kurulan koalisyon hükümetiyle yeniden sivil yönetim işbaşına geçti. Bu, aynı zamanda Cumhuriyet tarihindeki ilk koalisyon hükümetiydi. Hükümet, en baştan itibaren bir kan uyuşmazlığı yaşıyordu. AP'nin başlıca isteği Yassıada'da mahkûm edilen siyasiler için af bütünüydü. Ancak CHP'liler buna yanaşmıyordu. Anlaşmazlığın büyümesi üzerine 30 Mayıs 1962 günü İnönü, istifasını Cumhurbaşkanı Gürsel'e verdi ve böylece ilk koalisyon hükümeti kurulduktan yalnızca yedi ay sonra sona erdi.

TAN

İYİ HAYAT GAZETİ

İYİ HAYAT: 25 KURUŞ

VATAN
1 MİLYON
NİSAN - MAYIS HEDİYE KUPONU

PERŞEMBE

31

MAYIS

1962

ayan CHP Grupunun tarihî
memleket meselelerinin
hale getirilmiştir,, dedi ve

ce istifa etti

unun oybirliğiyle bozuldu
**CHP'nin yeni hükûmete
ihtimali yoktur dedi**

VATAN'ın ilk hediye çekilişi
10 Haziran'da yapılıyor. İşte
bu çekilişin bazı hediyeleri:

62 model Gogomobil marka

★
**Askerî
Liderler
toplantı
yapıyor**

Yeni İstanbul İLK DÖNEMİ TARİHİ ATLASLI COĞRAFYA

"İNÖNÜ TÖKEMİŞTİR" Diyen 22 Şubatçıların Lideri şöyle devam etti:
"İnönü'yu tekrar bağada görmek, bu milletin talihizliği olmaktadır"

Aydemir İnönüye cevap verdi

Eski Kumandan Atıl İktidarı diğer husus, İnönü'nün
zümre ve şahıs menfaatleri istiklale çıkarmak
milletimizin sesine kulak vermemen zihniyedir" dedi

Sakal Mustafa İsmet İnönü:
Hayra ve imanla
buna dedikleri

**Cevat Önder, Turhan Bülgin,
Ethem Kılıçoğlu AP'ye girdi**

"Vesayetin İktidarı"

DARBENİN DEMOKRASİ ÜZERİNDEKİ VESAYETİ

27 Mayıs darbesinin ardından bir uzmanlar grubuna yeni bir Anayasa taslağı hazır-latıldı. Bu taslak, MBK tarafından onaylanarak yürürlüğe girdi. 1961 Anayasası'nın pek çok açıdan özgürlükçü bir karakter taşıdığı savunulur. Buna karşılık söz konusu Anayasa ile seçilmiş siyasetçileri denetleyecek birtakım bürokratik mekanizmaların oluşturulduğunun da belirtilmesi gerekir. Başka bir ifadeyle Anayasa, siyasi iktidarın hareket alanını, rejim lehine, daraltacak hükümler de içermekteydi. Yeni anayasa ile seçilmiş ve atanmış üyelerin birlikte görev yapacakları Cumhuriyet Senatosu kuruldu. Bu şekilde TBMM'den çıkan kararları adeta denetleyecek bir mekanizma oluşturul-ması hedeflenmekteydi. Bunun yanında yine Mecliste kabul edilen kanunların yargı denetiminden geçirilmesi amacıyla Anayasa Mahkemesi oluşturuldu. Aynı dönemde kurulan bir başka oluşum ise asker üyelerin çoğunlukta olduğu Millî Güvenlik Kuru-luydu (MGK). MGK'ya ülke yönetimine ilişkin belirli konularda hükümete "tavsiye" niteliği taşıyacak kararlar alma yetkisi tanınmıştı. Bu şekilde bir bakıma, ülke yö-ne-timine ilişkin kritik kararların alınmasında sivillerin tek başlarına hareket etmemeleri amaçlanmıştı. Daha açık bir ifadeyle, Anayasa aracılığıyla demokrasi üzerinde vesa-yet ağırları örülüyordu. Ayrıca 1960 öncesinde örneği yaşandığı gibi tek bir partinin Mecliste ezici çoğunluk elde etmesi ihtimalini bertaraf etmek üzere seçimlerde ço-ğunluk sistemi yerine nispi temsil sisteminin uygulanması kararlaştırıldı. Dolayısıyla sistem üzerinde vesayet ağırlarının örülmesi bakımından 1961 Anayasası'nın tarihî bir eşik olduğu açıktır.

ADRES: Cemalîye Sokakı 36
Nispetiye - İSTANBUL

Telefonları: 32 40 31 - 32 40 32 - 32 40 33
ANKARA - Nispetiye Çiftlik Sok. Tel: 12010
İZMİR - 1. Kordon 36. Tel: 24177 - 24178
ADANA - Çakmak Caddesi Tel: 1700

Yeni İktisadi Mücadele İhtisas eden mensup
MURAT İLHAN YURALE

AKŞA

MUSTAKİL SİYASİ SABAH GAZETESİ

Kuruluş yılı: 1938

Bahibi: MALİK TOLAC

ŞAH VE KRALİÇE GEÇTİLER

Norveç'e yaptıkları resmi ziyaretten dönmekte olan İran Şahı ve Kraliçe Ferah, Vestiköy'de bir mülkette kalmıştır. Bu sırada Kraliçe, gazetelerde top ayarlanan çekilmiş fotoğrafını görürken pasaport ve «Orada sessiz geçen bir fotoğrafçı vardı, her halde e pekti, demektir. Yakındaki fotoğrafçı Şah ve Kraliçe, Vaki Tuğra tarafından karşılanırlar ve gündelik fotoğrafı da Şahın kızı Feriye Şahnaş çekmektedir.

Şah ve Kraliçe İrana döndüler

Diba, son çekilen resmini görünce şaşırıp ve "orada sessiz bir fotoğrafçı vardı," dedi

MERYEM
NORVEÇ'E yaptıkları resmi ziyaretten dönmekte olan İran Şahı Rıza Pehlevi ile Kraliçe Ferah, dün saat 12.40 da özel uçakları ile Roma'dan şehrimize girmektedir.

Hava alanında törenle karşılanan Şah ile Kraliçe, Şeref Havuzunda istirahat ettikten sonra, 12.50'de, T.C. Cumhurbaşkanlığı

Partiler referandum Liderler, denilmemesi

6 CHP ekibinin başkanı Alican Doğu, Gürsel, "bütün D.P. kötü değildir,,

ANKARA

ANAYASANIN halkoyuna sunulması sırasında netice alınabilmesi için, bütün siyasi partiler hazırlığı başlamıştır. Parti yetkilileri bu amaçla vatandaşlara açıklamada bulunmak ve Anayasa memleketi getirdiği yenilikleri belirtmek üzere temsilci ekipler halinde Anadolu'yu dolaşacaklardır. Merkez İdare Kurulunun aldığı bir karar ile kurulan altı ekip, yakın zamanda yurdu gezecek ve Anayasanın esaslarını vatandaşlara bildirecektir.

Bu sırada ÇKMP Genel Başkanı Bülent, Karacın TTP Genel Başkanı Ertuğrul Anadolu bölgesinde, Başbakanı Recep Güntekin Anadolu bölgesinde, devleti en iyi kullanımları vatandaşlara tavsiye eder.

SOSYALİST PARTİ ANAYASAYI DESTEKLİYOR

Sosyalist Parti genel kurul toplantısı ve bir konuşma (Devamı, st.)

★

SENATO SEÇİMİ ÇOGUNLUK İLE YAPILACAK

ANKARA

Kurucu Meclis tarafından seçilen Cumhuriyet Benim için Sevinç Kızılları ile Sevinç Kızılları, düşünce ve paylaşımları yürürlükte.

Özellikle meclis üyelerine göre yapılacaklar ile Cumhuriyet

ndum için hazırlığa başladılar

Anayasa'ya 'evet, sini isteyecekler

den başka Bölükbaşı Kuzey,
ümüşpala iç Anadolu'ya gidiyor

liler
dedi

HUSUSI
la müspet
de çalış
konuda
nayasının
ere, muh
rdir. CHP
gereğince,
ezecek ve
eklerdir.

Başkan Ö
niz (Deride,
m Altın do
AF Genel
la ise orta
Anayasa içi
locusunda
bulunaraklar-

TI DE

idare kurulu
idari payını
K. 20, 1 de)

ÇİMİ
USULU
ACAK

RA. HUSUSI

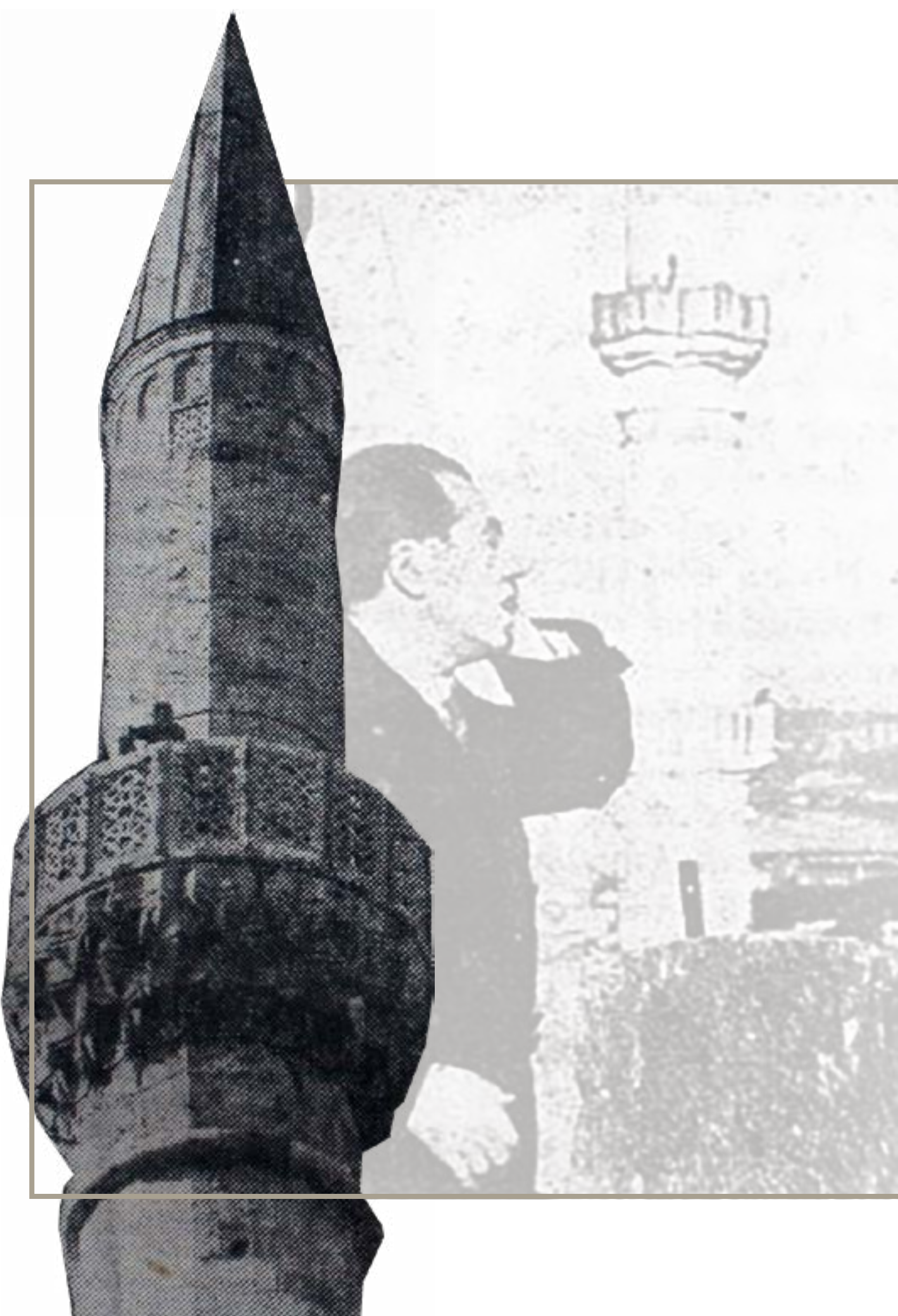
idare kurulu
idari payını
K. 20, 1 de)

la bu ka
genel an
abasına 100

27 MAYIS AMERİKA'DA KUTLANDI 27 Mayıs İnkılabı Amerika'da da büyük törenlerle kutlanmıştır. 27 Mayıs geçici, New-York'ta, Türk Haberler Bürosu Müdürü İhsan Atakent tarafından, Commandore Oteli salonlarında bir resmi kabul verilmiş ve toplantıda günün manasını belirten konuşmalar yapılmıştır. Fotoğrafta resmi kabulden bir köşe görülmektedir. (Foto: USTİS)

Ustüfle vuku bulan zehirlenme olayı üzerine
eteldi. 27 Mayıs 1961'den itibaren

27 MAYIS 1960

426

Millî İradeye ve Demokrasiye İlk Darbe

27 Mayıs darbesinin en önemli sonuçlarından biri, demokrasi dışı arayışları adeta normalleştirmesiydi. Mesela aynı dönemde yaşanan bir gelişme, 27 Mayıs darbesi sırasında yurtdışında olduğu için bu sürece katılamayan Albay Talat Aydemir tarafından bu yönde yeni bir girişimde bulunulmasıdır. Aydemir, DP yönetimi sırasında iktidar karşıtı bir cunta girişiminde bulunmuş, bu amaçla 1957 yılında bir hareket örgütlemeye çalışmıştı. Yarım kalan bu girişimine rağmen Aydemir, ordu için en ciddi iktidar karşıtlarından biri olmuştu. Ancak darbenin gerçekleştiği dönemde görevli olarak Güney Kore’de bulunuyordu. Bu nedenle 27 Mayıs darbesi içinde yer alamamıştı. Darbeden sonra Türkiye’ye dönen Aydemir, tüm girişimlerine rağmen MBK’ya alınmadı ve Kara Harp Okulu Komutanlığına atandı. Bu durumu hazmedemeyen Aydemir, kendisine bağlı dar bir grup subay ve Harp Okulu öğrencileriyle yeni bir darbe örgütlemeye çalıştı. Aydemir’in gerekçesi, 1961 yılında yapılan seçimlerde DP’nin devamı niteliğinde olan AP’nin ikinci parti olarak çıkması ve koalisyon ortağı sıfatıyla iktidarın merkezine yerleşmesidir. Ayrıca ideolojik yelpazenin sağında bulunan partilerin toplam oy oranı %60’ı geçmişti. Dolayısıyla Aydemir ve arkadaşları darbenin amacına ulaşmadığını, daha kalıcı bir çözüm bulunması gerektiğini düşünüyorlardı.

Talât Aydemir ve arkadaşlarının

İHTİLÂL TEŞEBBÜSÜ

Jetler bu sabah 5.15 te Harbokulu'nun etrafını bombaladılar - Ankara'da çarpışmalar oldu

Harbiyelilerle Çankaya Köşkünü kuşatan süvariler teslim oluyor

Ankara Radyosu, tam dört defa el değiştirdi - Hükümet duruma hâkim

Ankara, 21 (Hürriyet) - Bu sabah saat 5.15'te Harbokulu'nun etrafını bombaladılar. Ankara'da çarpışmalar oldu. Harbiyelilerle Çankaya Köşkünü kuşatan süvariler teslim oluyor. Ankara Radyosu, tam dört defa el değiştirdi. Hükümet duruma hâkim.

AYDEMİR'İN İLK TEDBİĞİ

Bu sabah saat 5.15'te, Talât Aydemir, Komutanı Tahir Akarın emriyle Harbokulu'nun etrafını bombaladılar. Ankara'da çarpışmalar oldu. Harbiyelilerle Çankaya Köşkünü kuşatan süvariler teslim oluyor. Ankara Radyosu, tam dört defa el değiştirdi. Hükümet duruma hâkim.

İKİ NUMARALI TEDBİĞİ

Bu sabah saat 5.15'te, Talât Aydemir, Komutanı Tahir Akarın emriyle Harbokulu'nun etrafını bombaladılar. Ankara'da çarpışmalar oldu. Harbiyelilerle Çankaya Köşkünü kuşatan süvariler teslim oluyor. Ankara Radyosu, tam dört defa el değiştirdi. Hükümet duruma hâkim.

Hareket nasıl Başladı - Neler oldu?

00.15 Harbokulu'nun etrafını bombaladılar. Ankara'da çarpışmalar oldu. Harbiyelilerle Çankaya Köşkünü kuşatan süvariler teslim oluyor. Ankara Radyosu, tam dört defa el değiştirdi. Hükümet duruma hâkim.

00.30 Ankara'da çarpışmalar oldu. Harbiyelilerle Çankaya Köşkünü kuşatan süvariler teslim oluyor. Ankara Radyosu, tam dört defa el değiştirdi. Hükümet duruma hâkim.

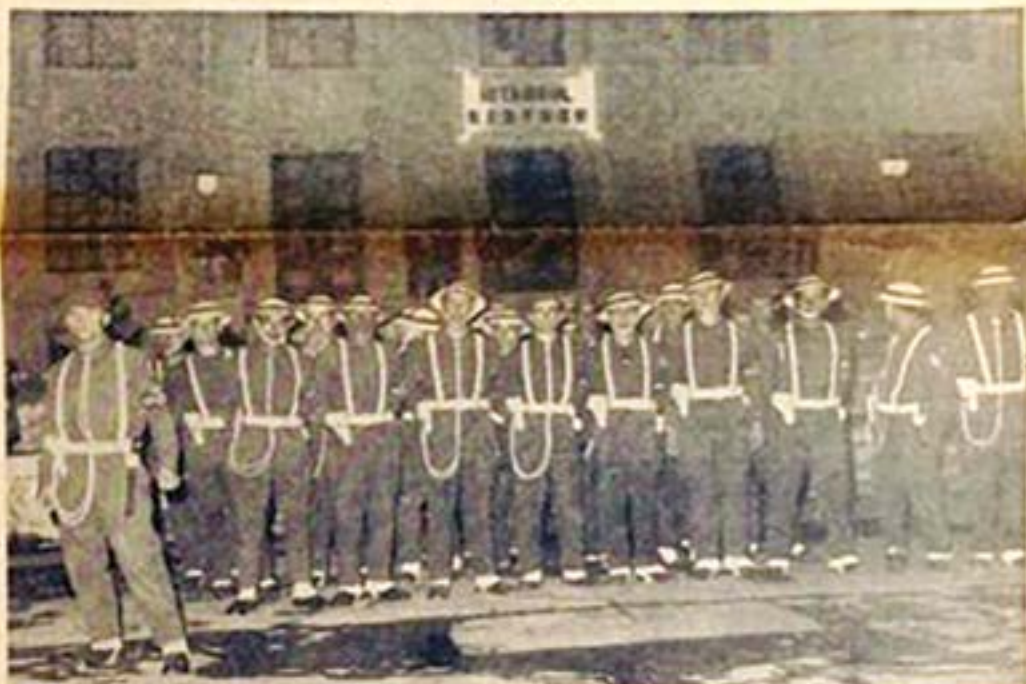
00.50 Ankara'da çarpışmalar oldu. Harbiyelilerle Çankaya Köşkünü kuşatan süvariler teslim oluyor. Ankara Radyosu, tam dört defa el değiştirdi. Hükümet duruma hâkim.

Gürsel'in Mesajı

Bu sabah saat 5.15'te, Talât Aydemir, Komutanı Tahir Akarın emriyle Harbokulu'nun etrafını bombaladılar. Ankara'da çarpışmalar oldu. Harbiyelilerle Çankaya Köşkünü kuşatan süvariler teslim oluyor. Ankara Radyosu, tam dört defa el değiştirdi. Hükümet duruma hâkim.

Talât Aydemir'in fotoğrafı. (Hürriyet)

Ankara'da bu gece yarısı Talât Aydemir ve arkadaşlarının Harbokulu'nun etrafını bombaladıkları ve Ankara'da çarpışmalar olduğu görüldü. (Hürriyet)

Dün gece İstanbul Radyoevi önünde de müsademe oldu

Ankara'da bu gece yarısı Talât Aydemir ve arkadaşlarının Harbokulu'nun etrafını bombaladıkları ve Ankara'da çarpışmalar olduğu görüldü. (Hürriyet)

Ankara'da en son durum: saat 7.00

Bu sabah saat 7.00'de, Talât Aydemir, Komutanı Tahir Akarın emriyle Harbokulu'nun etrafını bombaladılar. Ankara'da çarpışmalar oldu. Harbiyelilerle Çankaya Köşkünü kuşatan süvariler teslim oluyor. Ankara Radyosu, tam dört defa el değiştirdi. Hükümet duruma hâkim.

Bu sabah saat 5.15'te, Talât Aydemir, Komutanı Tahir Akarın emriyle Harbokulu'nun etrafını bombaladılar. Ankara'da çarpışmalar oldu. Harbiyelilerle Çankaya Köşkünü kuşatan süvariler teslim oluyor. Ankara Radyosu, tam dört defa el değiştirdi. Hükümet duruma hâkim.

ANNELER GÜNÜ
Milletçeyle
aylıyınca
etile
yanlışların
kazanmaları
Bugün
B. sahife

Bu sabah saat 5.15'te, Talât Aydemir, Komutanı Tahir Akarın emriyle Harbokulu'nun etrafını bombaladılar. Ankara'da çarpışmalar oldu. Harbiyelilerle Çankaya Köşkünü kuşatan süvariler teslim oluyor. Ankara Radyosu, tam dört defa el değiştirdi. Hükümet duruma hâkim.

BİRİNCİ LEHİNE

Bu sabah saat 5.15'te, Talât Aydemir, Komutanı Tahir Akarın emriyle Harbokulu'nun etrafını bombaladılar. Ankara'da çarpışmalar oldu. Harbiyelilerle Çankaya Köşkünü kuşatan süvariler teslim oluyor. Ankara Radyosu, tam dört defa el değiştirdi. Hükümet duruma hâkim.

CHP, AP'nin önünde az farkla birinci parti olsa da hükümeti tek başına kuracak çoğunluğu yakalayamadığı için koalisyonu mecbur kalmıştı. Aydemir'e göre siyasal tablo böyle şekillendikçe ordunun 1960 darbesiyle hedeflediği siyasal yapıya kavuşması mümkün değildi. Bu nedenle Aydemir, kendisine benzer şekilde darbenin merkezinde yer alamayan bir dizi subayı örgütledi. "Albaylar Cuntası" adı verilen bu oluşum, demokrasiye geçiş kararının erken alındığı, ülkenin kısa zaman içinde DP döneminin şartlarına geri döneceği iddiasıyla başta Genelkurmay Başkanı Cevdet Sunay olmak üzere ordu komuta kademesi üzerinde baskı kurmaya gayret etti. Cuntanın talebi, seçimlerin iptal edilip demokrasinin askıya alınması ve askerî yönetimin bir süre daha devam etmesiydi. Sunay'ın bu taleplere olumlu cevap vermemesi ise 1960 darbesinden yaklaşık iki yıl sonra bu yöndeki yeni bir girişimin fitilini ateşledi.

Aydemir, komutasında olan Harp Okulu öğrencilerini ve kendisiyle hareket eden diğer subayları örgütleyerek 1962 yılının Şubat ayında askerî müdahale için hazırlıklarını artırdı. Girişimden haberdar olan ordu üst yönetimi, 21 Şubat 1962 günü başta Aydemir olmak üzere cuntacı subayların görev yerlerini değiştirmiş, bir bakıma bunları sürgüne göndermişti. Ancak Aydemir'in bu karara uyma niyeti yoktu. Ertesi gün Aydemir, emri altında bulunan Harp Okulu öğrencileriyle Meclisin etrafını kuşattı. Darbeyi engellemek için görevlendirilen Cumhurbaşkanlığı Muhafız Alayı ve Ankara dışından takviye amaçlı gönderilen bazı birlikler de Aydemir'in safına geçtiler. Ancak darbeye katılımın sınırlı kalması, bu girişimin başarıya ulaşmasını engelledi. 22 Şubat gecesi Başbakan İsmet İnönü ile pazarlık yapan Aydemir cuntası üyeleri, cezaî takibata uğramamaları ve affedilmeleri şartıyla darbe girişimine son verdiler. Aydemir ve kendisiyle darbeye kalkışan 69 subay ve astsubay emekliye sevk edildi. Bir bakıma bu defterin sessiz sedasız kapanması amaçlanmıştı. Ancak Aydemir'in bu kadar kolay pes etmeye niyeti olmadığı kısa bir süre sonra anlaşılacaktı. Nitekim Aydemir, ertesi yıl "Harbiyeli Aldanmaz" parolasıyla yeni bir darbe girişimi örgütleyecekti.

21 Mayıs 1963 gecesi emekli olmasına rağmen Aydemir'den talimat almayı sürdüren Harp Okulu öğrencilerinin ağırlıkta olduğu bir grup, bir yıl önce yarım kalan girişimlerini tamamlamak için harekete geçti. Darbeciler, girişimlerini kamuoyuna duyurmak ve bu şekilde psikolojik üstünlük sağlamak için dönemin yegâne kitle iletişim aracı olan radyo binasını ele geçirmişlerdi. Ancak darbe girişimini oyuncu Kartal Tibet'in kendisine açtığı bir telefonla öğrenen Yarbay Ali Elverdi, Sıhhiye'de bulunan Ankara Radyosuna gitti. Elverdi, yayın odasına girmeyi başararak Aydemir ve arkadaşlarının girişiminin başarısızlığa mahkûm olduğunu, ordunun çoğunluğunun bu girişimin içinde yer almadığını mikrofondan halka duyurdu. Böylece darbeciler psikolojik bir çöküntü yaşadılar. Sabaha karşı darbeciler teslim alınmıştır. İlk darbe girişiminde ceza almayan Aydemir bu kez o kadar şanslı olmayacak ve yürütülen yargılama sonunda idam edilecekti. Aydemir'in emriyle hareket eden Harp Okulu öğrencilerinin tamamı ise okullarından atıldı.

Aydemir olayı, ordunun, kendisi için belirlenen çizginin dışına bir kez çıktıktan sonra işlerin nereye kadar uzanabileceğinin en açık göstergelerinden birisidir. Nitekim benzer darbelerin sıkça görüldüğü Latin Amerika ülkelerinde “erken kalkanın darbe yapması” şeklindeki ironik ifade mizah diline yerleşmiş, hem demokrasiye hem de ordunun kurumsal yapısına zarar vermiştir. Aydemir olayının başarısızlıkla sonuçlanması, Türkiye’yi bu yönde bir itibar erozyonundan korudu; bir taraftan da ordunun kendi görev alanı dışına çıkmaması gerektiğini yeniden hatırlattı. Nitekim 1971 yılında yaşanan darbe hazırlıkları ve ardından bunun 12 Mart Muhtırası’na dönüşmesi 27 Mayıs’ın kötü izlerinden kaynaklanıyordu.

Askerî Yargıtay, Talât Aydemir yaptığı itirazı üç saatlik toplan

Aydemir de

SAM

12

12

SAYI

5
1964

'in avukatının dün saat 12.50'de
tıda inceledi ve red kararı verdi

idam edildi

21 Mayıs hükümlüsünün cezası sabaha
karşı Ankara Cezaevinde infaz olundu

Koçero Siirte vuruldu

A 1964 yılı Ocak ayında...

"Tekrar Yeter Söz Milletindir."

İADE-İ İTİBAR

27 Mayıs darbesi ve yargılamalarının milletin vicdanında kanayan bir yara olduğu açıktır. Ancak 27 Mayıs ile başlayan vesayet süreci, uzun süreler boyunca darbeye hesaplaşılmasına da engel oldu. Öyle ki 27 Mayısçılardan sonra 12 Mart'ın, 12 Eylül'ün ve 28 Şubat'ın failleri de uzun süreler boyunca demokrasiye yaptıkları müdahalelerin hesabını vermedi. En azından Menderes ile arkadaşlarının naaşlarının İmralı'dan başka bir yere taşınması konusundaki girişimler 1974'te CHP-MSP Koalisyon Hükümeti döneminde başlasa da uzun süre sonuç alınamadı.

Yassıada sonrasında idam edilmeyen mahkûmlar cezalarının geri kalanını çekmek üzere Kayseri Cezaevine nakledildi. Buradaki şartlar Yassıada'ya nispeten daha iyiydi. 1965 yılında iktidara gelen Adalet Partisi, Yassıada mahkûmları için af hazırlıklarına başlamış, söz konusu Kanun 1966 yılında çıkmıştı. Böylece Yassıada mahkûmları cezaevinden çıktılar. Cumhuriyet Senatosundaki eski MBK üyelerinden oluşan Millî Birlik Grubu, Kanun'un Yassıada hükümlülerini affeden maddesinin iptali için Anayasa Mahkemesine başvurursa da sonuç alamadı. 1971'de ise aynı kişilerin siyasi haklarının iadesi Meclisten geçti ama Anayasa Mahkemesi tarafından düzenleme iptal edildi. 1974 yılında ise AP ve CHP uzlaşarak Yassıada mahkemelerinde hüküm giyenlerin siyaset yapma yasağını kaldırdı. Ancak "af" niteliğindeki bu düzenlemeler, mağduriyetleri gerçek anlamda engelleyecek bir mahiyet taşımıyordu.

Demirel: «Af iki, üç gün içinde çıkmalıdır. Muhalefet istemediği için çıkamaz iddiasının vehim olduğunu göstermeliyiz»

AP Grubu affın kapsamını genişletti

- 141-142 maddeler af dışı
- Af için tarih 5. 6. 1966
- İdam cezaları müebbed hapse çevriliyor
- Vicdan hürriyeti ile ilgili suçlar affa dahil oluyor
- Yurt dışındaki Yassıada hükümlüleri affediliyor

Afın Mecliste müzakeresi dün başladı

AP Grubu affın kapsamını genişletti. 141-142 maddeleri af dışı bıraktı. Af için tarih 5. 6. 1966 olarak belirlendi. İdam cezaları müebbed hapse çevrildi. Vicdan hürriyeti ile ilgili suçlar affa dahil edildi. Yurt dışındaki Yassıada hükümlüleri de affa alındı.

Katli, ısrarlı saldırılar, 10-15 kişiye kadar ölümüne kadar işlenen suçlar, 141-142 maddeleri af dışı bıraktı. Af için tarih 5. 6. 1966 olarak belirlendi. İdam cezaları müebbed hapse çevrildi. Vicdan hürriyeti ile ilgili suçlar affa dahil edildi. Yurt dışındaki Yassıada hükümlüleri de affa alındı.

Yukarıdaki görünüş Hacı Bayram camisinin etrafında çekilmiştir. Caminin etrafında yapılacak binaların yerleri de görülmektedir. (Yıldırım)

Hacı Bayram Camii etrafı AÇILIYOR

Ankara'nın Hacı Bayram Camii ile etrafındaki meydanlar, sokaklar, binaların inşaatı, caminin etrafında yapılacak binaların yerleri de görülmektedir. (Yıldırım)

Ankara'nın Hacı Bayram Camii ile etrafındaki meydanlar, sokaklar, binaların inşaatı, caminin etrafında yapılacak binaların yerleri de görülmektedir. (Yıldırım)

Komutanlara lojman

AP KONGRELERİ- Burhan Apaydın'ın yuhu AP Genel Başkanı Gümüşpala'ya büyü AP'liler kademesiz

Ereğli mitinginde işçiler Hükûmete siddetle caddeleri

SABAH 1966
KURULUŞ YILI: 1966
KURULUŞ YERİ: İSTANBUL

14
HAZİRAN
1966

SABAH

Sabah

İMAM-I RABBANİ'den
MEKTUBAT
Yakında SABAH'ta

Seçim kanunu tasarısı komisyona iade edildi

AF KANUNU, MECLİS GÜNDEMİNE ALINDI

Muhalefet de tefrika önergeleri geri aldı

Sivas Demir - Çelik tesisi 900 milyon liraya çıkacak

ANKARA, (Haber) Türkiye Cumhuriyeti ve Türkiye Cumhuriyeti Sivas Demir - Çelik Tesisi için 900 milyon lira bütçe tahsis edilmiştir. Bu bütçe tahsisinin 500 milyon lirası Sivas Demir - Çelik Tesisi için tahsis edilmiştir. 400 milyon lirası ise Sivas Demir - Çelik Tesisi için tahsis edilmiştir.

FAS KUTUP BAKANİ VALİYLE... Fas Kütup Bakanî valîyle...

CKMP, UMUMİ AF İSTİYOR...

Dündar Taser Beyanahında -Normal şartlarda masum fiil olacak bir çok davranış, ihtilal ertesi suç haline gelmiştir- dedi

Kıbrıs raporu

U Thant durumu gergin buluyor

U Thant

NEW YORK, 13 (AP) — Genel Sekreter U Thant bugün Güvenlik Konseyinde, Kıbrıs'taki B. M. Barış Gücünün durumu hakkında 4 ay boyunca yaptığı raporunu sundu.

ANKARA, (Haber) CKMP, Genel Sekreter Dündar Taser'den bu konuda bir dizi rapor istiyor. «Türk hükümeti tarafından yapılan işlemler, normal şartlarda masum fiil olacak bir çok davranış, ihtilal ertesi suç haline gelmiştir» dedi.

İstanbul

İSTANBUL 1966

İstanbul'da, Samsun'da, tezahürat yapıldı.

af istiyor

«Siyasî affa mâni olanları Millet cezalandırarak»

Samsun'da, Samsun'da, Samsun'da...

5 dalgak, 1 Transistörli SUPERFUNK

5 dalgak, 1 Transistörli SUPERFUNK

Bugün Başladık

1

ASYA'DA ATEŞ ÇEMBERİ

TAYVAN — HONG KONG — GÖNEY VİETNAM — SINGAPUR — ENDONEZYA — YAPLAND — HİNDİSTAN'da başlayan karlılıklar, okunmadıkları sonuçlardır

2

KOÇERO'NUN MEKTUBU

3 üncü ciltide

4

5

6

Turgut Özal'ın girişimleriyle 22 Mayıs 1987 tarihinde çıkarılan "Eski Başbakanlardan Adnan Menderes ve Eski Bakanlardan Fatin Rüştü Zorlu ile Hasan Polatkan'ın İmralı'da Bulunan Mezarlarının Nakli ve İsimlerinin Bazı Tesislere Verilmesi Hakkında Kanun" ile her üç ismin İmralı'da bulunan mezarlarının "Başbakanın uygun göreceği, hizmetleriyle mütenasip bir yere törenle nakledilmesi" hükme bağlandı. Aynı Kanun'la, İstanbul Vatan Caddesi'ne "Adnan Menderes Bulvarı", İstanbul'da kurulmakta olan hızlı tramvay tesisine "Adnan Menderes Hızlı Tramvay Tesisleri", İzmir'de yeni yapılmakta olan havaalanına "Adnan Menderes Havaalanı", Ereğli Demir Çelik Tesislerine "Ereğli Fatin Rüştü Zorlu Demir Çelik Tesisleri", Sarıyar Barajına da "Sarıyar Hasan Polatkan Barajı" adlarının verilmesi kararlaştırıldı.

Adnan Menderes Bulvarı - İstanbul

Sarıyar Hasan Polatkan Barajı - Ankara

Adnan Menderes Havalimanı - İzmir

27 MAYIS 1960

443

Millî İradeye ve Demokrasiye İlk Darbe

Ereğli Fatih Rüştü Zorlu Demir Çelik Tesisi - Zonguldak

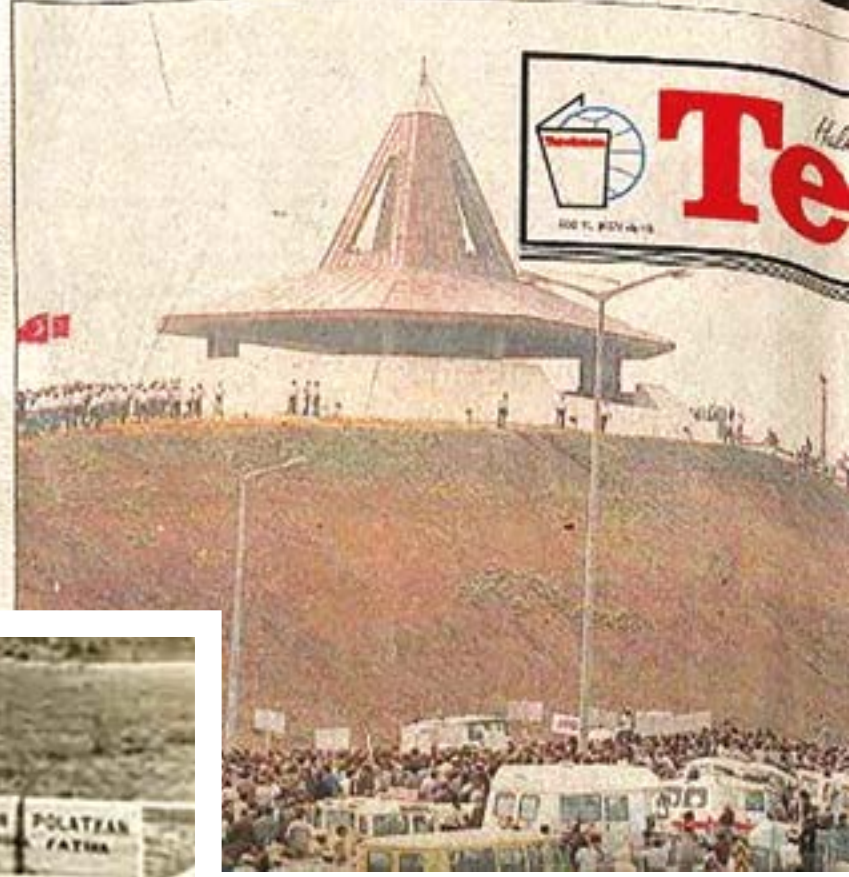
Başbakan ile bakanlarının itibarlarının iadesi ve kabirlerin taşınması ise 1990 yılında çıkarılan başka bir Kanun'la gerçekleşti. Kanun metninde,

"1924 Tarih ve 491 Sayılı Teşkilatı Esasiye Kanununun bazı hükümlerinin kaldırılması ve bazı hükümlerinin değiştirilmesi hakkında 12 Haziran 1960 Tarihli ve 1 Sayılı Kanunun 6 ncı maddesi uyarınca kurulan Yüksek Adalet Divanınca Türk Ceza Kanununun 146 ncı maddesine göre mahkûm edilenlerin hukuken itibarları iade edilmiştir. Bunlardan Eski Başbakan Adnan Menderes ile Eski Bakanlardan Fatin Rüştü Zorlu ve Hasan Polatkan'ın İmralı'da bulunan mezarları Bakanlar Kurulunun uygun göreceği, hizmetleriyle mütenasip bir yere Devlet töreni ile nakledilir."

deniliyordu. Anıt mezarın Menderes'in Başbakanlığı döneminde açılan Vatan Caddesi üzerinde yapılması kararlaştırıldı. Naaşlar, 1990 yılında, Zorlu ve Polatkan'ın idam edildiği 16 Eylül günü İmralı Adası'ndaki kabirlerinden törenle çıkarıldı. Menderes'in idam edildiği 17 Eylül günü Sarayburnu'ndan kortej eşliğinde Aksaray'daki Murat Paşa Camisi'ne getirildi ve burada cenaze namazı kılındı. Aynı gün Cumhurbaşkanı Turgut Özal'ın da katıldığı devlet töreniyle cenazeler anıt mezara defnedildi. Böylece Menderes, Zorlu ve Polatkan'a Türk milletinin vefa borcunun en azından bir kısmı ödenmiş oluyordu. Adnan Menderes'in 1994 yılında vefat eden eşi Berin Menderes ve 2001'de hayatını kaybeden oğullarının ebedi istirahatgâhı yine aynı yer oldu. Naaşların İmralı'dan anıt mezara taşınmasına öncülük eden 8. Cumhurbaşkanı Turgut Özal da 1993 yılındaki vefatının ardından aynı bölgede başka bir alana defnedildi.

► Demokrasi şehitlerimizi

Anıtlar

Eski Mezar Yeri

27 MAYIS 1960

447

Yeni Mezar Yeri

— Milli İradeye ve Demokrasiye İlk Karşı —

1992 yılında Manisa’da yeni kurulan üniversiteye Manisa Celal Bayar Üniversitesi; Aydın’da yeni kurulan üniversiteye ise Aydın Adnan Menderes Üniversitesi adı verildi.

2010 yılında yapılan Anayasa değişikliği ile 12 Eylül darbecilerinin yargılanmasının önü açılmıştı. Nitekim 12 Eylül’ün hayatta kalan failleri ve 28 Şubat’ın mimarları için yargı süreci işletildi. Darbecilerin tümünün önceden hayatını kaybetmesi ve zaman aşımı gibi etmenlerle 27 Mayıs için aynı sürecin işletilmesi mümkün değildi. Ancak en azından 27 Mayıs’ın demokrasi üzerindeki etkilerini silmek için bazı adımlar atıldı. Yassıada, 1947 yılında Deniz Kuvvetleri Komutanlığı tarafından eğitim tesisi olması amacıyla satın alınmıştı. 27 Mayıs yargılamalarında Yüksek Adalet Divanına verilen Ada, ardından eski işlevine döndü. 1978’de Deniz Kuvvetleri, adadan çekilmişti. 1993 yılında Ada bir süre İstanbul Üniversitesi Su Ürünleri Fakültesi tarafından kullanıldıysa da 1995 yılında Üniversite burayı terk etti. Dolayısıyla 1995’ten itibaren Ada ve içindeki binalar metruk vaziyeteydi.

Yassıada’nın adı, 2013 yılında “Demokrasi ve Özgürlükler Adası” şeklinde değiştirildi. 2015 yılından itibaren de Ada’da geniş kapsamlı bir restorasyon ve imar faaliyeti başladı. 27 Mayıs 2020 günü yani darbenin altmışıncı yıldönümünde Cumhurbaşkanı Sayın Recep Tayyip Erdoğan’ın katıldığı bir törenle, üzerindeki tesislerle birlikte Ada halkın kullanımına açıldı. Ada’da, 27 Mayıs Müzesi, Adnan Menderes Müzesi ve Demokrasi ve Özgürlükler Müzesi adı altında üç ayrı müze inşa edildi.

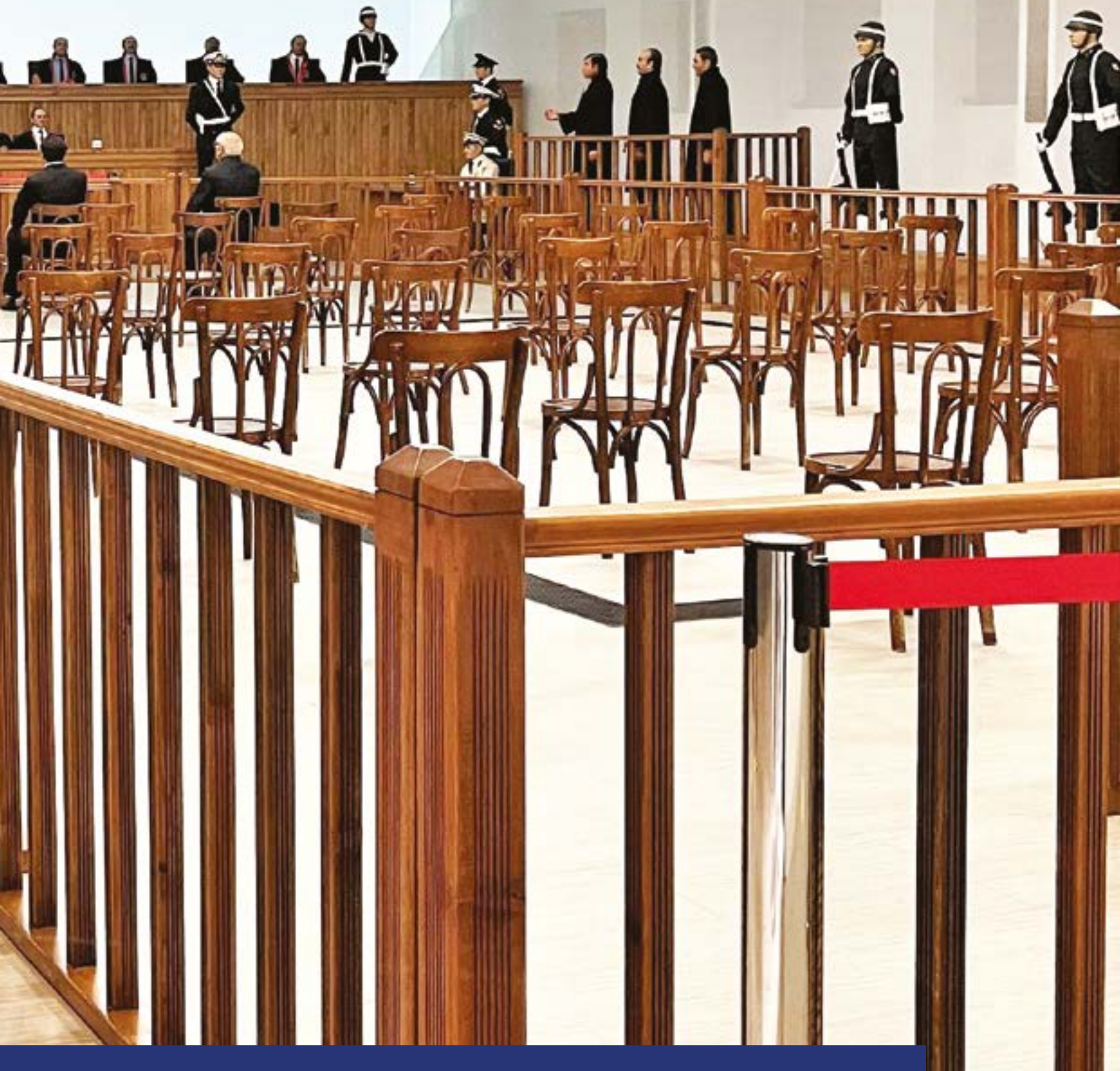
ADALET MÜLKÜN

İade-i itibar konusundaki en önemli gelişmelerden biri ise 2020 yılında yaşandı. Vefatından bir yıl önce, 2012 yılında Menderes'in avukatı Burhan Apaydın, TBMM Başkanlığına başvurarak müvekkilinin itibarının iadesini istemişti. İnfazı cezaevinde öğrenen Apaydın "Orada, o anda 'savunmaya' devam etmeye karar verdim. Bu benim en uzun davam oldu. Halen de devam ediyor. Çünkü Menderes savunmasız asılmıştı. Adnan Menderes'e 'son sözün nedir' diye sorulmadı." diyordu. O sırada 89 yaşında olan Apaydın dilekçesinde;

"İstanbul'dan getirilen iki doktor tarafından 'Savunma yapamayacak kadar hastadır' hükmüyle sahte rapor düzenlendi ve mahkemeye çıkarılmadı. Menderes'e iğne yapılarak mahkemede konuşması önlendi. Menderes'e 'Biriktirdiği ilaçlarla intihar etmek istedi' ithamı yapıldı. Midesi yıkanmak üzere tam teşekküllü bir hastaneye sevk edilecek yerde, darağacına çıkarılarak son savunması yaptırılmadı, son sözü sorulmadı. Bu yapılan bir hukuk cinayetidir. Yassıada'da yapılan duruşmalar ve verilen idam kararı yok hükmündedir."

demişti.

TEMELİDİR

Adnan Menderes Demokrasi Müzesi

Adnan Menderes
Demokrasi Müzesi

2020 yılında iade-i itibar konusu yeniden gündeme geldi. Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanı ve Tekirdağ Milletvekili Prof. Dr. Mustafa Şentop'un öncülüğünce bir grup milletvekili Yassıada mahkemelerinin tüm sonuçlarının kaldırılmasını içeren bir kanun teklifi sundu. Teklifin gerekçesinde;

"(...) milletten aldığı bir yetki bulunmaksızın yargı erkini kullanan Yüksek Adalet Divanı'nın verdiği, doğal hâkim ilkesi başta olmak üzere evrensel hukuk prensiplerine ve o tarihte yürürlükte bulunan Anayasa hükümlerine açıkça aykırılık teşkil eden kararlar ne yazık ki hâlen hukuk sistemimizde varlıklarını ve bazı etkilerini sürdürmektedirler. Şeklen yargı kararı niteliği taşımakla birlikte esasen millet iradesini kaba kuvvetle gasp eden gücün siyasi arzularının maskesi niteliğinde olan bu kararların hukuk âlemimizden silinmesi, Türkiye Cumhuriyeti Devleti'nin temelini oluşturan millî egemenlik, demokrasi, insan hakları ve hukukun üstünlüğü ilkelerinin gereği olarak tezahür etmekte ve ülkemiz hukuk tarihinin karanlık bir lekeden arındırılması adına zorunluluk arz etmektedir."

ifadeleri kullanılıyordu.

Teklif, Genel Kurulda müzakeresinin ardından 23 Haziran 2020 günü kabul edildi ve Cumhurbaşkanı Erdoğan tarafından imzalandıktan sonra 1 Temmuz 2020 günü Resmî Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe girdi. Kanun'la, 12 Haziran 1960 tarihli ve 1 sayılı Kanun'un 6. maddesinin yürürlükten kaldırılması sebebiyle "Varlığı hukuki dayanaktan mahrum Yüksek Adalet Divanının hükümsüz hale gelen bütün kararlarının adli sicil ve her türlü arşiv kayıtlarından silinmesi" hükme bağlandı.

Böylece zaten milletin gözünde itibarlarını her zaman koruyan Menderes, Zorlu ve Polatkan, millî iradenin tecelli ettiği Türkiye Büyük Millet Meclisi tarafından da hukuki açıdan aklandı.

YARARLANILAN KAYNAKLAR

- Ağaoğlu, Samet. *Arkadaşım Menderes: İpin Gölgesindeki Günler*. İstanbul: Yapı Kredi Yayınları, 2011.
- Ağaoğlu, Samet. *Marmara'da Bir Ada*. İstanbul: Baha Matbaası, 1972.
- Ağaoğlu, Samet. *Siyasi Günlük: Demokrat Parti'nin Kuruluşu*. Yay. Haz. Cemil Koçak. 5. Baskı. İstanbul: İletişim Yayınları, 2020.
- Ağaoğlu, Samet. *Yassıada, Kayseri ve Topbaşı Cezaevi Günlükleri*. Yay. Haz. Gülay Sarıço-ban. 2. Baskı. İstanbul: Yapı Kredi Yayınları, 2011.
- Ahmad, Feroz. *Modern Türkiye'nin Oluşumu*. Çev. Yavuz Alogan. 16. Baskı. İstanbul: Kaynak Yayınları, 2017.
- Ak Devrim. Ankara: Başbakanlık Devlet Basımevi, 1960.
- Akalın, Güneri. *Cumhuriyet Dönemi Ekonomi-Politik Tarihinin Liberal Yorumu*. Ankara: Orion Yayınları, 2010.
- Akandere, Osman. *Millî Şef Dönemi: Çok Partili Hayata Geçişte Rol Oynayan İç ve Dış Tesir-ler 1938-1945*. 2. Baskı. İstanbul: İz Yayınları, 2016.
- Akıncı, Turan. *Demokrat Parti: 1946-1960*. İstanbul: Remzi Kitabevi, 2021.
- Akşin, Sina. *Kısa Türkiye Tarihi*. 22. Baskı. İstanbul: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, 2017.
- Akyaz, Doğan. *Askerî Müdahalelerin Orduya Etkisi: Hiyerarşi Dışı Örgütlenmeden Emir Ko-muta Zincirine*. İstanbul: İletişim Yayınları, 2006.
- Albayrak, Mustafa. *Türk Siyasi Tarihinde Demokrat Parti (1946-1960)*. Ankara: Phoenix Yayı-nevi, 2004.
- Alican, Ekrem. *Günlükler: 1956-1966*. Yay. Haz. Binnur Mürel Büyüktan. İstanbul: Yapı Kredi Yayınları, 2021.
- Arcayürek, Cüneyt. *Bir İktidar Bir İhtilal: 1960-1965*. 2. Baskı. Ankara: Bilgi Yayınevi, 1985.
- Arcayürek, Cüneyt. *Yeni Demokrasi Yeni Arayışlar: 1955-1960*. 2. Baskı. Ankara: Bilgi Yayı-nevi, 1985.
- Aslan, Zehra. "Bir dönem yargılanıyor" <https://www.indyturk.com/node/186781/t%C3%BC-rki%CC%87yeden-sesler/bir-d%C3%B6nem-yarg%C4%B1lan%C4%B1yor-2>
- Aslan, Zehra. "Harp Okulu'ndan Yassıada'ya (2)" <https://www.indyturk.com/node/186176/t%->

- C3%BCrkiyeden-sesler/harp-okulu%E2%80%99ndan-yass%C4%B1ada%E2%80%99ya-2
- Ataay, Faruk. *Türkiye Demokrasi Tarihi: 1789'dan Günümüze*. Ankara: Nika Yayınları, 2019.
- Aydemir, Şevket Süreyya. *İhtilalin Mantiğı ve 27 Mayıs İhtilali*. 7. Basım. İstanbul: Remzi Kitabevi Yayınları, 1999.
- Aydemir, Şevket Süreyya. *Menderes'in Dramı*. 7. Basım. İstanbul: Remzi Kitabevi Yayınları, 1999.
- Aydemir, Talat. *Hatıratım*. İstanbul: Yapı Kredi Yayınları, 2010.
- Aydın, Suavi ve Taşkın, Yüksel. *1960'tan Günümüze Türkiye Tarihi*. İstanbul: İletişim Yayınları, 2014.
- Balcı, Ali. *Türkiye'de Militarist Devlet Söylemi: 1960-1983*. 2. Baskı. Ankara: Kadim Yayınları, 2011.
- Bardakçı, Murat. "İşte, en büyük demokrasi ayıplarımızdan biri: Yassıada'da "cezal" Demokrat milletvekillerinin kapatıldıkları Bizans zindanı!" <https://www.haberturk.com/yazarlar/murat-bardakci/3116196-iste-en-buyuk-demokrasi-ayiplarimizdan-biri-yassiadada-cezali-demokrat-milletvekillerinin-kapatildik>
- Başgil, Ali Fuad. *27 Mayıs İhtilali ve Sebepleri*. 8. Baskı. İstanbul: Yağmur Yayınları, 2019.
- Bayar, Celal. *Başvekilim Adnan Menderes*, Der. İsmet Bozdağ. İstanbul: Tercüman Yayınları, 1986.
- Bayar, Celal. *Kayseri Cezaevi Günlüğü*. Haz. Yücel Demirel. 4. Baskı. İstanbul: Yapı Kredi Yayınları, 2020.
- Bekata, Hıfzı Oğuz. *Birinci Cumhuriyet Biterken*. Ankara: Çığır Yayınları, 1960.
- Beriş, Hamit Emrah. "Kemalist-Liberal Sentez Çabası: Forum Dergisi". Ed. Murat Yılmaz. *Modern Türkiye'de Siyasi Düşünce Cilt 7: Liberalizm*. İstanbul: İletişim Yayınları, 2005, ss. 530-540.
- Beriş, Hamit Emrah. *Tek Parti Döneminde Devletçilik: Türkiye'de Otoritarizmin Siyasal ve Ekonomik Temelleri*. Ankara: Kadim Yayınları, 2021.
- Birand, Mehmet Ali; Dündar, Can ve Çaplı, Bülent. *Demirkırat: Bir Demokrasinin Doğuşu*. İstanbul: Milliyet Yayınları, 1991.
- Çelikoğlu, Adnan. *Bir Darbeci Subayın Anıları: 27 Mayıs Öncesi ve Sonrası*. İstanbul: Yapı Kredi Yayınları, 2017.
- "Davasını satmamak için avukat kocasını azletti" , <https://www.aa.com.tr/tr/demokrasinin-in-fazi-27-mayis/davasini-satmamak-icin-avukat-kocasini-azletti/1146107>
- Demirel, Ahmet. *Tek Partinin İktidarı: Türkiye'de Seçimler ve Siyaset (1923-1946)*. 2. Baskı. İstanbul: İletişim Yayınları, 2014.
- Demirel, Tanel. *Türkiye'nin Uzun On Yılı: Demokrat Parti İktidarı ve 27 Mayıs Darbesi*. İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları, 2014.
- "Demokrat Parti özel sektörle yatırımlarda 'altın yıllara' imza attı", <https://www.aa.com.tr/tr/ekonomi/demokrat-parti-ozel-sektorle-yatirimlarda-altin-yillara-imza-atti-/1854680>

- Deringil, Selim. *Denge Oyunu: İkinci Dünya Savaşı'nda Türkiye'nin Dış Politikası*. İstanbul: Tarih Vakfı Yurt Yayınları, 2003.
- Doğru, Osman. *27 Mayıs Rejimi: Bir Darbenin Hukuki Anatomisi*. Ankara: İmge Kitabevi Yayınları, 1998.
- Elevli, Avni. *1960-1965 Olayları ve Batırılmayan Gemi Türkiye Cilt 1*. Ankara: Balkanoğlu Matbaacılık, 1967.
- Erer, Tekin. *Yasakçılar*. İstanbul: Ketebe Yayınevi, 2018.
- Erer, Tekin. *Yassıada ve Sonrası*. İstanbul: Rek-Tur Kitap Servisi, 1968.
- Erkanlı, Orhan. *Anılar, Sorunlar, Sorumlular*. İstanbul: Baha Matbaası, 1973.
- Eroğul, Cem. *Demokrat Parti (Tarihi ve İdeolojisi)*. 2. Baskı. Ankara: İmge Kitabevi, 1990.
- Faik, Bedii. *İhtilalciler Arasında Bir Gazeteci*. İstanbul: Dünya Yayınları, 1967.
- Gülerman, Adnan. *Anılarımda Demokrasi Şehidi Adnan Menderes*. İstanbul: Yüzleşme Yayınları, 2021.
- Gürsoy Naskali, Emine. *Yassıada Duruşmaları Anayasa Davası Toplu Savunması*. İstanbul: Kitabevi Yayınları, 2013.
- Günver, Semih. *Fatin Rüştü Zorlu'nun Öyküsü*. Ankara: Bilgi Yayınevi, 1985.
- Güryay, Tarık. *Bir İktidar Yargılanıyor*. İstanbul: Cem Yayınevi, 1971.
- Hale, William. *Türkiye'de Ordu ve Siyaset: 1789'dan Günümüze*, çev. Ahmet Fethi. İstanbul: Hil Yayınları, 1996.
- Heper, Metin. *Türkiye'de Devlet Geleneği*, çev. Nalan Soyarık. Ankara: Doğu Batı Yayınları, 2006.
- Ilıcak, Nazlı. *15 Yıl Sonra 27 Mayıs Yargılanıyor (2 Cilt)*. İstanbul: Kervan Kitapçılık, 1977.
- İnan, Süleyman. *Adnan Menderes: Biyografik Notlar: Kimliği ve Muhalefeti*. 2. Baskı. Ankara: Liberte Yayınları, 2021.
- Karaosmanoğlu, Atilla L. "Sivil-Ordu İlişkileri", *Dünden Bugüne Türkiye: Tarih, Politika, Toplum ve Kültür*. Der. Metin Heper ve Sabri Sayarı. Çev. K. Tanrıyar. İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları, 2016, ss. 197-209.
- Karpat, Kemal. *Osmanlı'dan Günümüze Asker ve Siyaset*. Çev. ve yay. haz. G. Ayas. İstanbul: Timaş Yayınları, 2010.
- Karpat, Kemal. *Türk Demokrasi Tarihi: Sosyal, Ekonomik, Kültürel Temeller*. İstanbul: Afa Yayınları, 1996.
- Kayalı, Kurtuluş. *Ordu ve Siyaset: 27 Mayıs-12 Mart*. İstanbul: İletişim Yayınları, 1994.
- Kaynar, Mete Kaan (Haz.). *Türkiye'nin 1950'li Yılları*. İstanbul: İletişim Yayınları, 2019.
- Kaynar, Mete Kaan (Haz.). *Türkiye'nin 1960'lı Yılları*. İstanbul: İletişim Yayınları, 2017.
- Keleş Belen, Nezahat. *Türkiye'ye Damgasını Vuran Bir Dönem, Bir Olay, Bir Yaşam: Dr. Baha Akşit*. İzmir: Turgut Yayıncılık, 1995.
- Kısakürek, Necip Fazıl. *Benim Gözümde Menderes*. İstanbul: Ötüken Yayınları, 1970.

- Koçak, Cemil. *Darbeler Tarihi: 27 Mayıs, 22 Şubat, 21 Mayıs ve 12 Mart*. 2. Baskı. İstanbul: Timaş Yayınları, 2016.
- Koçak, Cemil. *Türkiye’de Millî Şef Dönemi (1938-1945) Cilt 2*. 2. Baskı. İstanbul: İletişim Yayınları, 2003.
- Lewis, Bernard. *Modern Türkiye’nin Doğuşu*. çev. Metin Kıratlı, 7. Baskı. Ankara: Türk Tarih Kurumu Yayınları, 1998.
- Mardin, Şerif. *Türk Modernleşmesi*. 11. Baskı. İstanbul: İletişim Yayınları, 2002.
- Mardin, Şerif. *Türkiye’de Toplum ve Siyaset*. 6. Baskı. İstanbul: İletişim Yayınları, 1997.
- Menderes, Aydın ve Akyol, Taha. *Demokrasiden Darbeye: Babam Adnan Menderes*. İstanbul: Doğan Kitap, 2011.
- “Menderes’in ‘muhafız subayı’ Yassıada’yı anlattı”, <https://www.aa.com.tr/tr/demokrasi-nin-infazi-27-mayis/menderesin-muhafiz-subayi-yassiadayi-anlatti/1488954>
- Millî Birlik Komitesi İçtüzüğü*. Ankara: TCMBK Basımevi, 1960.
- Mumcu, Uğur. *İnkılâp Mektupları*. 4. Basım. Ankara: Tekin Yayınevi, 1993.
- Neziroğlu, İrfan ve Yılmaz, Tuncay. *Başbakanlarımız ve Genel Kurul Konuşmaları Cilt 4 (Cumhuriyet Hükümetleri Dönemi) Adnan Menderes*. Ankara: Türkiye Büyük Millet Meclisi Yayınları, 2014.
- Oktay, H. Emre. *Yassıada: Menderes’in Gözyaşları*. İstanbul: Akis Kitap, 2014.
- Onuş, Sinan. *Sıfır General: Parola İnkılap*. Ankara: Dama Yayınları, 2010.
- Önder, Necmettin. *Yassıada’da Millî İrade Nasıl Mahkûm Edildi*. Ankara: Dem Yayınları, 1990.
- Örnek, Cangül. *Türkiye’nin Soğuk Savaş Düşünce Hayatı: Antikomünizm ve Amerikan Etkisi*. İstanbul: Can Yayınları, 2015.
- Öymen, Örsan. *Bir İhtilal Daha Var: 1908-1980*. İstanbul: Milliyet Yayınları, 1986.
- Özdağ, Ümit. *Menderes Döneminde Ordu-Siyaset İlişkileri ve 27 Mayıs İhtilali*. İstanbul: Boyut Yayınları, 1997.
- Özdemir, Hikmet. *Rejim ve Asker*. İstanbul: İz Yayıncılık, 1993.
- Pamuk, Şevket. *Türkiye’nin 200 Yıllık İktisadi Tarihi: Büyüme, Kurumlar ve Bölüşüm*. İstanbul: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, 2014.
- Perin, Mithat. *Yassıada ve İnfazların İçyüzü*. İstanbul: M. Çevik Matbaası, 1970.
- Taylak, Muammer. *27 Mayıs ve Türkes*. 3. Baskı. Ankara: Ayyıldız Matbaası, 1977.
- Sarol, Mükerrerem. *Bilinmeyen Menderes I ve II*. İstanbul: Kervan Yayınları, 1983.
- Seyhan, Dünder. *Gölgedeki Adam*. İstanbul: Nurettin Uycan Matbaası, 1966.
- Seyitdanlıoğlu, Mehmet. *Türk Parlamento Tarihi: Millî Birlik Komitesi Kurucu Meclis Dönemi 1961 I. Cilt*. Ankara: TBMM Kültür, Sanat ve Yayın Kurulu Yayınları, 2017.
- Söğüt, Mine. *Darbeleri Kalemler: 27 Mayıs-12 Mart-12 Eylül Askerî Müdahalelerin İlk Haftasında Yazılan Köşe Yazılarından Seçmeler*. İstanbul: Toplumsal Dönüşüm Yayınları, 2013.
- Sunay, Cengiz. *Türk Siyasetinde Sivil-Asker İlişkileri: 27 Mayıs-12 Mart-12 Eylül ve Sonrası*. Ankara: Orion Yayınları, 2010.

- Şentop, Mustafa. "Bir Kanunun Tahlili: 7248 Sayılı Kanun Nedir, Ne Değildir?", *Yasama Dergisi*, Sayı 42, Temmuz-Aralık 2020, ss. 97-130.
- Şeyhanlioğlu, Hüseyin. *Türk Siyasal Muhafazakârlığının Kurumsallaşması ve Demokrat Parti*. Ankara: Kadim Yayınları, 2011.
- TBMM Anayasa Komisyonu Tutanak Dergisi*, Dönem 27, Yasama Yılı 3, 17 Haziran 2020.
- Toker, Metin. *Demokrasiden Darbeye: 1957-1960*. Ankara: Bilgi Yayınları, 1991.
- Toker, Metin. *Yarı Silahlı, Yarı Külahlı Bir Ara Rejim: 1960-1961*. Ankara: Bilgi Yayınları, 1991.
- Tunçay, Mete. "Siyasal Tarih (1959-1960)", Ed. Mete Tunçay vd., *Türkiye Tarihi 4 Çağdaş Türkiye 1908-1980*. İstanbul: Cem Yayınevi, 2000, ss. 177-184.
- Turgut, Hulusi. *Yassıada'da Yaptırılmayan Savunmalar: Menderes, Zorlu ve Polatkan'ın Kendi El Yazılarından Savunmaları*. 4. Baskı. İstanbul: Doğan Kitap, 2007.
- Türk, H. Bahadır. *Muktedir: Türk Sağ Geleneği ve Recep Tayyip Erdoğan*. İstanbul: İletişim Yayınları, 2014.
- Uran, Hilmi. *Meşrutiyet, Tek Parti, Çok Parti Hatıralarım (1908-1950)*. Yay. Haz. Cem Çobanoğlu ve Pınar Güven. 2. Basım. İstanbul: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, 2017.
- Uyar, Hakkı. *Demokrat Parti İktidarında CHP: 1950-1960*. İstanbul: Doğan Kitap, 2017.
- Uyar, Hakkı. *İki Darbe Arasında CHP: 1960-1971*. İstanbul: Doğan Kitap, 2017.
- Uyar, Hakkı. *Türk Siyasal Yaşamında Cepheleşmelere Bir Örnek: Vatan Cephesi*. İstanbul: Boyut Yayın Grubu, 2012.
- Yassıada Broşürü*. İstanbul: Millî Birlik Komitesi İrtibat Bürosu Yayını, 1960.
- Yaşar, Muammer. *Acılı Günler: Aydın Menderes Anlatıyor*. İstanbul: Tekin Yayınları, 1987.
- Yurdakul, Doğan ve Erdinç, Cengiz. *Adalet Savaşçısı: Menderes'in Avukatı Burhan Apaydın'ın Anıları*. İstanbul: Kırmızı Kedi Yayınları, 2012.
- Yurdsever, Nevin. *Türkiye'de Askeri Darbe Girişimleri (1960-1964)*. İstanbul: Üçdal Neşriyat, 1983.
- Yüksek Adalet Divanı Kararları*. Yassıada 1960-1961 (Basım bilgileri yok)
- Yüksel, Erol. *Millî Mücadele'den 27 Mayıs'a Bir Siyasetçi: Refik Koralıtan*. Ankara: Atatürk Araştırma Merkezi Başkanlığı Yayınları, 2018.
- Zürcher, Erik Jan. *Modernleşen Türkiye'nin Tarihi*, çev. Yasemin Saner Gönen. 9. Baskı. İstanbul: İletişim Yayınları, 2007.

DİZİN

6-7 Eylül Olayları 102, 337
555 K Eylemleri 136

A

ABD 19, 46, 283, 287, 293
Abdulkadir Karahan 192
Abdullah Pulat Gözübüyük 170
Adalet Partisi 43, 180, 407, 410, 416, 420, 439
Adnan Menderes 25, 35, 61, 65, 68, 79, 83, 96, 108, 124, 139, 175, 190, 214, 250, 279, 348, 359, 363, 365, 374, 380, 388, 398, 404, 442, 443, 444, 448, 450, 458, 459, 460
Ahmet Er 194, 198
Ahmet Hamdi Sancar 129, 367, 370, 374
Ahmet Tevfik İleri 68, 108
Ali Fuad Başgil 137, 144, 192, 416
Ali Fuat Cebesoy 139, 150
Alparslan Türkeş 149, 153, 194, 199
Atatürk 19, 38, 56, 61, 65, 75, 87, 100, 116, 139, 153, 192, 196, 222, 265, 271, 273, 356, 368, 461
Atıf Benderlioğlu 137
Avrupa 21
Aziz Köklü 192

B

Bahadır Dülger 129, 363, 374, 398
Bahri Savcı 166
Behçet Uz 96
Behzat Bilgin 129
Birleşmiş Milletler 80, 153
Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi 80
Bumin Yamanoğlu 214

Burhan Apaydın 252, 450, 461
Burhan Belge 129
Bülent Nuri Esen 192

C

Cahit İren 170
Cahit Talas 170
Celal Bayar 25, 56, 61, 65, 157, 162, 175, 271, 365, 374, 379, 448
Cemal Abdülnasır 158
Cemal Gürsel 158, 166, 170, 178, 194, 198, 252, 305, 416
Cemal Madanoğlu 160, 162, 168, 194, 199
Cemal Tural 121
Cevdet Sunay 197, 418, 431
CHP 19, 22, 23, 25, 35, 36, 38, 41, 42, 45, 51, 56, 66, 70, 75, 76, 79, 83, 85, 87, 95, 100, 102, 107, 109, 116, 127, 132, 133, 162, 273, 297, 299, 301, 311, 322, 324, 332, 358, 407, 410, 411, 412, 416, 420, 431, 439, 461
Cumhuriyetçi Millet Partisi 107
Cumhuriyet Halk Partisi 19, 22, 79, 420
Çankaya Protokolü 418

D

Daniş Koper 170
Demokrasi 250, 448, 457, 458, 459
Demokrat Parti 36, 83, 190, 271, 307, 311, 322, 457, 458, 459, 461
Doğu Bloku 19
Dokuz Subay Olayı 121, 176
Dündar Seyhan 111
Dündar Taşer 194, 199

E

Ekrem Alican 170, 410
 Emin Fahrettin Özdilek 170
 Emin Kalafat 96, 108, 363, 374
 Emin Onat 192
 Ercüment Yavuzalp 154
 Esat Budakoğlu 108

F

Fahri Belen 68
 Fahri Korutürk 168
 Falih Rıfkı Atay 116
 Faruk Güventürk 111, 120
 Fatin Rüştü Zorlu 96, 100, 108, 263, 320, 354, 363, 365, 374, 382, 442, 443, 444, 459
 Fazıl Akkoyunlu 194, 198
 Fehmi Yavuz 170
 Feridun Üstün 170
 Fethi Çelikbaş 96, 332
 Fevzi Lütfi Karaosmanoğlu 68
 Fevzi Uçaner 108
 Fuat Köprülü 25, 61, 65, 68, 96, 275
 Fuat Sezgin 192

G

Güç Birliği Hareketi 109

H

Hadi Hüsman 108, 334
 Hadi Tan 129
 Halil İbrahim Özyörük 68
 Halil Özyörük 129
 Halim Alyot 129
 Hamdi Sancar 129, 363, 367, 370, 374
 Harry Truman 46
 Hasan Ayan 68
 Hasan Polatkan 68, 96, 100, 108, 154, 281, 320, 354, 358, 363, 365, 374, 379, 442, 444
 Hasan Saka 49
 Hayrettin Erkmen 96, 108, 283
 H. Celal Yardımcı 96, 108
 Hıfzı Timur 192
 Hıfzı Veldet Velidedeoğlu 166
 Hikmet Kıvılcımlı 75
 Hilmi Uran 23
 Hilmi Ziya Ülken 192
 Hulusi Köymen 129
 Hürriyet Misakı 42, 65
 Hürriyet Partisi 102, 107, 109, 117
 Hür Subaylar 158
 Hüseyin Avni Başman 68
 Hüseyin Nail Kubalı 166

İ-i

İçişleri Bakanlığı 23
 İ. Ethem Menderes 96, 108
 İkinci Dünya Savaşı 19, 21, 46, 51, 76, 80, 459
 İlhan Arsel 166
 İlhan Sipahioğlu 129
 İrfan Solmazer 194, 199
 İ. Sıtkı Yırcalı 108
 İsmet Giritli 166, 172, 192
 İsmet İnönü 22, 38, 76, 297, 431
 İstanbul Ekspres 120
 İttihat ve Terakki 32, 38, 56, 100, 157, 368
 İzzet Akçal 129

K

Kamil Gündeş 140
 Kazım Demirkan 120
 Kemal Atacan 192
 Kemal Tahir 75
 Kemal Zeytinoğlu 96
 Kore 80, 132, 428

L

Lütfi Kırdar 108, 305

M

Medeni Berk 108, 287
 Mehmet Daim Sualp 129
 Millet Partisi 107, 109, 410, 416
 Millî Husumet Andı 42
 Millî Muhalefet Cephesi 109
 Mina Irgat [Urgan] 192
 Mithat Perin 120
 Muammer Aksoy 166, 316
 Muammer Çavuşoğlu 96
 Muhlis Ete 68
 Muhsin Batur 154
 Muhtar Uluer 170
 Mustafa Amil Artus 170
 Mustafa İhsan Kızıloğlu 170
 Mustafa Kaplan 194, 198
 Mustafa Tayyar 157
 Muzaffer Karan 194, 198
 Muzaffer Özdağ 160, 194, 199
 Mükerrerem Sarol 96, 100, 143
 Münir Köseoğlu 194, 199

N

Naci Şensoy 166
 Nafiz Gürman 79

Namık Gedik 96, 100, 108, 120, 121, 143, 176
 NATO 22, 80, 153, 356
 Nazım Hikmet 75, 328
 Necla Tekinel 328, 354
 Nedim Ökmen 68, 96, 108, 260, 285, 337
 Nihat Reşat Belger 68
 Numan Esin 194, 198
 Nuri Özsan 68, 162
 Nusret Karasu 170
 Nusret Kirişçioğlu 129, 324, 374

O
 Orhan Apaydın 252
 Orhan Erkanlı 164, 194, 198, 316
 Orhan Kabibay 111, 194, 198
 Orhan Kubat 170
 Osman Bibioğlu 129
 Osman Bölükbaşı 100, 107, 311, 410
 Osman Kapanı 330, 359
 Osman Şefik İnan 170
 Osman Şevki Çiçekdağ 96

R
 Ragıp Gümüşpala 160, 180, 407
 Ragıp Sarıca 166
 Recep Peker 45, 49
 Refik Koraltan 25, 65, 260, 363, 374, 377, 461
 Refik Şevket İnce 68
 Rifat Baykal 194, 198
 Rıfkı Salim Burçak 140, 342
 Rüknettin Nasuhioğlu 68
 Rüştü Erdelhun 180, 363, 374

S-Ş
 Sabahattin Eyüboğlu 192
 Samet Ağaoğlu 68, 100, 108, 140, 258, 322, 332
 Samuel P. Huntington 21
 Seçim Kanunu 22
 Selim Sarper 168
 Sezai Demiray 351
 Sıddık Sami Onar 133, 166, 201
 Sıtkı Ulay 170, 199, 416
 Sıtkı Yırcalı 108, 178, 289
 Soğuk Savaş 19, 22, 80, 460
 Sovyetler Birliği 19, 21, 22, 80
 Sulhi Dönmezer 133
 Şefik Soyuyüce 194, 199
 Şemi Ergin 108, 121, 124, 178, 260, 330

Şemsettin Günaltay 45
 Şimal Yıldızı 80
 Şükrü Saracoğlu 45

T

Tahkikat Komisyonu 127, 330, 367
 Takiyittin Mengüşoğlu 192
 Takrir-i Sükûn Kanunu 19
 Talat Asal 252, 254
 Talat Aydemir 111, 133, 372, 428
 Tarık Güryay 178, 316, 326, 358, 384
 Tarık Zafer Tunaya 166, 172, 192
 Terakkiperver Cumhuriyet Fırkasının 19
 Tevfik İleri 68, 108, 140, 322
 TıpCF 19
 Truman Doktrini 46
 Turgut Özal 442, 444
 Türk Ceza Kanunu 83, 246
 Türkiye 19, 21, 22, 35, 38, 41, 45, 46, 49, 52, 61, 75, 76, 80, 88, 92, 93, 109, 149, 153, 158, 231, 235, 275, 285, 287, 309, 330, 356, 366, 367, 410, 413, 428, 435, 454, 457, 458, 459, 460, 461

V

Vatan Cephesi 110, 111, 309, 461

Y

Yassıada 38, 56, 66, 85, 100, 127, 176, 178, 210, 222, 238, 246, 249, 252, 267, 271, 273, 279, 281, 305, 309, 311, 328, 334, 337, 342, 347, 351, 354, 358, 359, 366, 372, 374, 380, 388, 416, 418, 420, 439, 448, 450, 454, 457, 458, 459, 460, 461
 Yavuz Abadan 192
 Yunanistan 80

Z

Zeki Erataman 129, 363, 374, 386
 Zühtü Hilmi Velibeşe 68
 Zühtü Tarhan 170

